

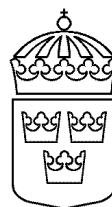
Riksdagens protokoll

2003/04:51

Onsdagen den 17 december

Kl. 09.00 – 18.14

Protokoll
2003/04:51

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 11 december.

2 § Avsägelse

Talmannen meddelade att *Henrik S Järrel* (m) avsagt sig uppdraget som suppleant i Valprövningsnämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

Talmannen meddelade att *Gunnar Hökmark* (m) avsagt sig uppdraget som suppleant i den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält f.d. riksdagsledamoten Lennart Fridén som suppleant i Valprövningsnämnden och Ola Sundell som suppleant i den svenska delegationen till Parlamentariska församlingen i konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Talmannen förklarade valda till

suppleant i Valprövningsnämnden
Lennart Fridén f.d. riksdagsledamot

suppleant i OSSE-delegationen
Ola Sundell (m)

4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2003/04:182

Till riksdagen

Interpellation 2003/04:182 av Hillevi Engström (m) om uppehållstillstånd för brottsoffer för människohandel

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 23 januari 2004.

Skälet till dröjsmålet är att det är fulltecknat till interpellationsdebatten i kammaren den 16 december.

Stockholm den 11 december 2003

Utrikesdepartementet

Barbro Holmberg

5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2003/04:FPM40 Ny organisationsstruktur för kommittéer på området för finansiella tjänster *KOM(2003)659* till finansutskottet

2003/04:FPM42 Förslag till Europaparlamentet och rådets direktiv om tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor *KOM(2003)624* till miljö- och jordbruksutskottet

2003/04:FPM43 Berikning av livsmedel *KOM(2003)671* till miljö- och jordbruksutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 2003/04:FiU2–FiU5

*Europeiska unionens
utvidgning 2004*

7 § Europeiska unionens utvidgning 2004

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2003/04:UU4

Europeiska unionens utvidgning 2004 (prop. 2003/04:25).

Anf. 1 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Hösten 1989 skapades helt nya möjligheter för vår del av världen. Det gavs en möjlighet att undanröja den diktatur och det förtryck som hade präglat stor del av vår kontinent under flera årtionden.

I dag känns det angeläget att påminna om att det inte var självklart att vi så enkelt – får jag säga så? – skulle kunna få demokrati och frihet. Då, 1989, stod två militärblock mot varandra. De skapade en otrygghet inåt

men också utåt, som i stor grad påverkade vårt närområde och vårt eget land.

För oss moderater, som alltid har kämpat för frihet och demokrati, handlade möjligheten med murens fall också om en förmåga att visa solidaritet och engagemang. I februari 1990 startade vår partimedlem Gunnar Hökmark legendariska Norrmalmstorgsmöten. Man träffades stillsamt varje måndag kl. 12 här i centrala Stockholm för att signalera sitt engagemang och sin solidaritet med de baltiska staterna, för det behövdes. De var inte fria stater. De hade inte fått sin självständighet. De här Norrmalmstorgsmötena spred sig som en folkrörelse över Sverige och engagerade många av oss.

Först i september 1991 bekräftades självständigheten för Estland, Lettland och Litauen och vi kunde börja bygga på ett fritt, fredligt och samverkande Östersjöhav. Och när man åker till Tallinn, Riga och Vilnius i dag ser man att tristess och förtryck har bytts mot dynamik och frihet. Det är i dag länder med stabila demokratier där det är lika lätt att anordna torgmöten som det är för oss här i dag i Stockholm.

Detta förtjänar att påminnas om, för det här känns för många som historia. Men det var inte så länge sedan, och det fanns också svarta fläckar i vårt eget land.

Den socialdemokratiska regeringen sade så sent som 1989 att de baltiska staterna inte var ockuperade. Jag vet att man ibland kan ha svårt med det begreppet, för jag har sett att det används nu igen. Men det fanns anledning att i detta rätt så sköra läge visa solidaritet, och denna solidaritetsrörelse växte över hela vårt land. Tillsammans har vi sedan kämpat för en fredlig, frihetlig förändring som faktiskt förändrar Europas framtida förutsättningar fundamentalt.

Från mitt parti ställde vi aktivt upp på bidrag till sådant som var nödvändigt. Minns det ryska trupptillbakadragandet, som alls inte var odramatiskt och där min tidigare partiordförande, Carl Bildt, spelade en väsentlig roll! Nu kan man säga att det här är historia, och det är väl så att de flesta har accepterat att kommunismens illgärningar ska kastas på historiens skräp hög. Men vi får inte glömma det förtrycket samtidigt som vi i dag hyllar friheten och demokratins vinning.

År 1993 i Köpenhamn satte så den europeiska unionen upp kriterier för att kunna inleda medlemskapsförhandlingar med de länder som hade återfått sin självständighet. Mindre än tio år senare, 2002, kunde man, igen i Köpenhamn, bekräfta att de här förhandlingarna var avslutade. Vi har följt dem på nära håll, och vi har från Sverige bidragit på olika sätt för att underlätta den här processen. Vi har gett eget bistånd, personligt och ekonomiskt, och visat delaktighet. Det har vi gjort för att vi känner solidaritet, men hela den här utvecklingen har varit till ömsesidig nytta.

Jag talade tidigare om Östersjöhavet. Tänk när vi kan påtvinga – får jag använda det uttrycket? – de nya medlemsstaterna EU:s regler kring bättre miljöskydd! Då har vi gjort en enorm miljövinst. Då kan vi bättre använda resurser för att se till att den misshushållning med natur och människor som planekonomin skapade i de forna öststaterna rättas till genom att vi tillsammans ser till att göra insatser, ekonomiskt och administrativt. Och EU:s regelverk har här varit till hjälp på ett område. Jag skulle kunna ta upp många fler exempel, men hela den här processen med anslutningsförhandlingar har betytt väldigt mycket för vårt land. Det

handlar om bättre välfärd och bättre miljövärd och nu också om ökade förutsättningar för att tillsammans bekämpa internationell brottslighet.

För dessa fria, självständiga och stolta länder blev vägen mot frihet, fred och demokrati en samarbetets väg. Först är det Natomedlemskap och sedan EU-förhandlingar. Detta skapar nu, som jag ser det, en ny värld med nya och bättre förutsättningar.

I maj 2004 får unionen tio nya medlemsstater. Förutom åtta länder från Öst- och Centraleuropa är det Malta, som inte har haft samma dramatiska utveckling, och Cypern. Förhoppningsvis är det ett enat Cypern. Efter de senaste valen finns ånyo ett hopp om att vi ska kunna få ett enat Cypern som ansluter sig till den europeiska unionen, och det ligger också i Turkiets intresse, som har ambitioner att bli ett kandidatland i EU. Jag hoppas att det ska bli möjligt och att man tillsammans med Rumänien och Bulgarien fortsätter med det framgångsrika förhandlandet, som vi hoppas ska kunna gå i mål, kanske redan 2007.

När riksdagen i dag kommer att rösta om att anslutningsfördragen ska godkännas sätter vi punkt även i den här kammaren för ett framgångsrikt arbete där vi tillsammans över partigränser och i vårt eget land har spelat en roll för att det ska bli möjligt att EU ska få tio nya medlemsstater.

Jag tycker att det är lite synd att utrikesministern inte är här i dag, för jag känner verkligen att vi tillsammans har arbetat för att göra detta möjligt.

Det har funnits mycket engagemang. Sverige har spelat en roll på många olika sätt.

När vi i dag hälsar Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien, Slovenien, Slovakien, Malta och Cypern välkomna i unionen genom att godta anslutningsfördraget såsom det nu föreläggs riksdagen gör vi det med glädje och ödmjukhet. De träder in i unionen i maj 2004 och då på lika villkor som en av 25 medlemsstater i en union som har varit framgångsrik i sitt fredsbygge och bidragit till välfärd på vår kontinent. De träder in i en union som vilar på de fyra friheterna som ett fundament för alla Europas medborgare. Det är med det perspektivet som Europasamarbetet har byggts. Man ökar friheten och sätter medborgarna i centrum.

Det här är inte alltid enkelt för nationalstaterna. Men den ökade friheten och möjligheterna för unionens medborgare har stått i centrum allteftersom EU har utvecklats.

När EU växer med tio nya medlemsstater gör man det i en tid när Europa kanske känner sig utmanat. Helgens bakslag i IGC-förhandlingarna har i alla fall lett mig till slutsatsen att vi behöver mer Europa och inte mindre. Det förs i dag, tycker jag, oroväckande diskussioner om nationalstaternas Europa och att de stora länderna tar sig vissa friheter som andra kanske inte känner sig förunnade. Det diskuteras igen om kärnländerna och om dem som var med från början. Jag vill understryka att vi alla är med på lika villkor, litet som stort land. Men vi har också ett gemensamt ansvar för att unionen ska kunna vara beslutskraftig och kunna fortsätta att utvecklas.

Vi tittar tillbaka och ser att hela Europa förändrades 1989 i samband med murens fall och att man kunde skapa en fredlig, framgångsrik och frihetlig utveckling. Det var mycket tack vare att Europaunionen fanns där som det gavs nya tillfällen. När nu nya medlemsstater tillträder är det

också ett skifte i Europas historia. Det är en tillgång. Jag är övertygad om att de nya medlemsstaterna bidrar till att vitalisera, förnya och förändra. Tänk vilken förändringskraft de här länderna har visat i sin anslutningsväg till Europeiska unionen! All denna förändringskraft kommer in i vår union där vi återigen ska kunna sätta fokus på EU:s förmåga att öka friheten, inte krångel och byråkrati, och att öka välförståndet. Här finns mycket att göra.

Jag är övertygad om att de tio nya medlemsstaterna, herr talman, blir en tillgång för Europa. Nu kommer vi att bygga Europas framtid tillsammans. Vi hälsar tio nya medlemsstater välkomna in i unionen. Sverige har varit med och bidragit till detta. Jag hoppas på att vi får full uppslutning kring betänkandet vad gäller anslutningsdelen.

Eftersom vi värnar de fria rörligheterna har vi från moderat sida en reservation nr 1 som jag härmed yrkar bifall till just för att vi inte ska undanröja friheterna.

Anf. 2 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Det är ett slitet uttryck men för dagen helt korrekt: Riksdagen kommer i dag att fatta ett historiskt beslut. Vi ratificerar anslutningsfördraget för tio nya medlemsländer i den europeiska unionen. Det är en historisk dag. Sveriges riksdag ger sitt bidrag till att vi den 1 maj nästa år kan hälsa tio nya medlemmar hjärtligt välkomna.

Herr talman! När jag som ung SSU:are fick uppdraget av det socialdemokratiska ungdomsförbundet att efter murens fall åka runt i Öst- och Centraleuropa, försöka skapa socialdemokratiska ungdomsorganisationer och besöka socialdemokratiska partier som uppstod från raset av det kommunistiska förtrycket var det ingen lätt uppgift. Den kommunistiska diktaturen hade förstört ord som socialdemokrati och social så oerhört så bara jag nämnde att jag kom från ett socialdemokratiskt parti slog människor bakut.

Tiderna har förändrats. Flera av dessa länder har i dag starka socialdemokratiska regeringar och starka socialdemokratiska ungdomsförbund, vilket jag naturligtvis gläds åt. Men det allra starkaste intrycket för mig var den obändiga vilja människorna i Öst- och Centraleuropa visade att skapa sig ett nytt liv. De var alldeles bestämda över färdriktningen. De ville tillhöra Europa.

I mitt arbete stötte jag på mängder av unga människor som kunde berättat för mig om kommunismens förtryck och om det samhälle som de själva i stället ville skapa. Jag är glad över att i dag kunna hälsa alla dem välkomna, hälsa Mark från Estland välkommen, Gundars från Lettland, Vygaudas från Litauen, Magda från Polen, Bela från Ungern, Mila från Tjeckien och alla de andra. Det är för mig en stor personlig glädje att vi faktiskt nu kommer att tillhöra samma familj.

Unionen går in i ett oerhört omvälvande skede. Tro ingenting annat! Vi utvidgas från 15 till 25 länder. Jag skulle vilja återge vad utrikeskorrespondenten Kjell Albin Abrahamsson skrev i en artikel om Polen. Han sade att det kommer att bli ett nyttigt uppvaknande för resten av Europa när dessa nya länder blir medlemmar. De kommer med en stark gudstro, en stark amerikansk känsla, och dessutom hatar de överplanering och centralisering.

Jag tror att det är riktigt. Vi kommer många att bli chockade över det samarbete som vi nu bygger upp i den europeiska unionen. Vi kommer att se mängder av svårigheter i detta arbete, men möjligheterna är vida större än de svårigheter vi kommer att stöta på. Det kommer att vara en vitamininjektion för Europeiska unionen, en vitamininjektion för oss som människor, att få möta dessa länders befolkningar i den europeiska unionen. Vi behöver ta del av deras språk, kultur och tradition precis på samma sätt som de tar del av våra traditioner, vår kultur och vårt språk.

Jag växte upp under kalla kriget. När vi tittade över muren på den andra sidan såg vi ingenting annat än grå betong. Vi kände inte människorna. Vi kunde inte träffa dem. Det kommunistiska förtrycket höll dem fångslade. I dag ser situationen helt annorlunda ut. Vi reser, träffas och umgås. Det är en fantastisk utveckling som har skett på mindre än 15 år.

Låt mig göra en sak fullständigt klar. En del försöker att lägga skulden på de nya anslutningsländerna, främst Polen, för sammanbrottet under luciahelgens regeringsförhandlingar. Jag ställer inte upp på det. De nya anslutningsländerna är i sin fulla rätt att ta för sig i de förhandlingar som pågår. De har precis som alla andra politiska ledare ett ansvar att för sina människor slåss för det som de tror på.

Det är dags för oss att vakna upp. De är jämlikar med oss. Det är inte längre en grå massa bakom en mur. Det är människor som du och jag. Det är politiker som du och jag. De slåss för sina värderingar och sina idéer. De är hjärtligt välkomna. Ingen skugga ska falla över de nya anslutningsländerna på grund av det sätt som de har agerat i regeringsförhandlingar eller någon annanstans. De slåss för det de tror på. Vi slåss för det vi tror på. Det är så det ska gå till.

Polen är ett av de viktigaste anslutningsländerna. Det är ett land med en stor befolkning, en stark tradition, ett stort självförtroende och en styrka.

Jag känner stor tillfredsställelse över att Polen så självklart tar del av arbetet i den europeiska unionen. Jag tror att det bådär gott inför framtiden för den europeiska unionen. Jag hoppas att Sverige även fortsättningsvis ska ha ett fantastiskt bra samarbete med Polen och de baltiska länderna. Jag tror nämligen att vi runt Östersjön har någonting att bidra med till den europeiska unionen, och jag är övertygad om att de nya anslutningsländerna gärna samarbetar med oss.

Utvidgningsdiskussionen tenderar ofta att handla om problem – att unionen kommer att växa med sig och så många miljoner invånare, att ytan kommer att bli större och så mycket större, att gränsen blir större och så mycket längre. Jag tycker att det är ett tråkigt resonemang.

Vad det egentligen handlar om är att de europeiska länder och befolkningar som vill tillhöra den europeiska unionen och uppfyller de krav som ställs där har rätt att bli medlemmar av den europeiska unionen. Det betyder att vi gemensamt arbetar i den europeiska unionen för att stoppa miljöförstöringen, människohandeln, illegal immigration, brottslighet över gränserna och så vidare. Det leder till oerhört många positiva effekter. Jag kan nämna den mest självklara: fred och säkerhet.

Det var inte många år sedan som kärnvapenstridsspetsarna stod mot varandra på den europeiska kontinenten, mellan Warszawapakten och Nato. Det finns en enorm vinst för oss alla, som vi har kunnat kamma in under den senaste tiden genom att det har varit avspänning och länderna

har integrerats i den europeiska unionen. Det är någonting oerhört positivt. Jag vill ändå nämna den allra viktigaste delen: möjligheten för människor att träffas.

När jag var i Albanien som ung SSU:are träffade jag ungdomar i hamnstaden Vlorë. De berättade för mig om när de stora grekiska kryssningsfartygen passerade förbi Albanien. Då stod de på stranden och väntade. När fartyget väl hade passerat sam man ut i havet, flera tusen meter, på jakt efter en tom cocacolaburk. Om man hade tur så hade några av passagerarna på däck kastat ut tomma cocacolaburkar som fortfarande flöt omkring på havet. Sedan sam man in med denna trofé och satte upp den på hyllan i pojkrummet.

Så levde ungdomarna i det kommunistiska Albanien. Man simmade ut tusentals meter i havet för att efter rika turister på ett kryssningsfartyg kunna plocka upp sin trofé – tomma, flytande cocacolaburkar. Det är ett hisnande perspektiv gentemot den europeiska union vi i dag känner.

Jag är fullständigt övertygad om att dessa ungdomar någon gång i framtiden också kommer att vara medlemmar av den europeiska unionen. Glöm inte att det beslut vi i dag tar handlar om att utvidga unionen med tio. Men andra länder står och knackar på dörren: Turkiet, Bulgarien, Rumänien, Kroatien. Makedonien lämnar snart in sin ansökan. Och jag hoppas att de albanska ungdomarna snart också har en möjlighet att bli medlemmar i den europeiska unionen – för att inte tala om Ukraina, Moldova och Vitryssland och, för egen del naturligtvis gärna, någon gång i framtiden, den ryska federationen. Det är upp till alla länder som är europeiska att själva välja om de vill vara med eller inte. Vi ska inte hindra dessa länder.

När jag var ny ledamot i riksdagen dristade jag mig till att försöka härma en fågel från den här talarstolen. Det kanske inte är så många som känner till att jag är amatörornitolog. Det finns en liten röd fink, rosenfinken, som de senaste decennierna har kommit österifrån till Sverige och spritt sig i allt större mängder. Den har ett fantastiskt bra läte. Jag ska drista mig att än en gång försöka härma den. Den låter ungefär som jag nu demonstrerar genom att vissla.

Som alla amatörornitologer har jag en minnesramsa för att komma ihåg fågelns läte. För rosenfinken är den *pleased-to-meet-you pleased-to-meet-you*.

Jag skulle vilja vända mig till ambassadörerna från länderna runt om och anslutningsländerna: *Pleased to meet you!*
(Applåder)

Anf. 3 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Herr talman! Ärade utskottskolleger och andra riksdagskolleger! Jag vill också säga ett extra välkommen till våra utländska åhörare som sitter på läktaren.

Det är, som tidigare talare har sagt, en historisk dag. Vi ska i Sveriges riksdag i dag ratificera det anslutningsavtal som har slutits mellan Europeiska unionen och tio nya länder som ska träda in i vår gemenskap i maj nästa år.

Det är tio länder: Estland, Lettland, Litauen, Polen, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Slovenien, Cypern och Malta. För de flesta men inte alla har en otrolig omvandling skett på ett enda decennium. Det kalla krigets

Europa, det delade Europa, har försvunnit och brutits ned. Dessa länder har sluppit kommunismens terror och kommunismens fattigdom. De har på ett decennium trätt in i de demokratiska ländernas gemenskap och nu in i den europeiska unionens gemenskap. Detta är en otrolig seger för freden i Europa och för närheten mellan människorna i Europa. EU har visat att unionen inte är någon rikemansklubb utan en union för alla människor.

Genom att nu släppa in ytterligare tio medlemmar blir det 25 länder i unionen, som arbetar tillsammans för fred och stabilitet och för ekonomisk utveckling. Det är roligt att folkomröstningarna som har hållits runtom i Östeuropa har visat på ett otroligt folkligt stöd för att gå in i detta samarbete, tillsammans med oss. Jag är glad att här i dag få säga ett stort välkommen till de tio nya länderna.

Vi från Folkpartiet ser med stor glädje fram mot maj nästa år, då det konkret ska förverkligas. Mycket återstår att göra framöver. Vi vet att de nya medlemsstaterna lever på ungefär en fjärdedel av vår välståndsnivå. Vi har stött den omvandling som har skett i demokratisk riktning, för att skapa marknadsekonomi. EU har bidragit med kunskaper och pengar även om hela omvandlingen självklart har ägt rum tack vare dessa länders eget engagemang, initiativ och egen kraft.

Med tanke på skillnaderna i levnadsstandard är det viktigt att vi också i fortsättningen kommer att stötta den ekonomiska utvecklingen i Östeuropa och att det finns en vilja inom den europeiska unionen att fördela pengarna från oss som är rikare till dem som mer behöver dem.

En annan fråga som återstår framöver är självklart Cypern. Vi från Folkpartiets sida hade gärna sett att Cypern hade kommit in som medlem i Europeiska unionen som ett enat land. Nu har det varit val i Cypern och det finns nya förhoppningar om att man ska kunna nå en överenskommelse. FN har lagt fram en plan för hur ön åter kan enas. Det kommer att krävas ansträngningar från båda sidorna, ansträngningar som vi vill stödja.

Ännu en viktig fråga att ta sig an framöver är det faktum att vi nu inom EU får nya grannar. Det är Ukraina, Moldavien, Vitryssland och flera länder som pochar på att komma in i den europeiska unionen. Det är väldigt viktigt att EU fortsätter att arbeta med goda relationer till omvärlden, fortsätter sprida demokrati och marknadsekonomi till de länder som är öppna för ett samarbete. Precis som man har gjort med de länder som nu kommer in måste EU fortsätta på den här vägen och verka för goda relationer och också vara öppet för nya framtida utvidgningar. Det här är inte sista gången som EU släpper in nya medlemsländer.

En hörnsten i Europeiska unionens arbete är den fria rörligheten för människor. Det är det hela unionen går ut på, att vi ska komma närmare varandra. Utan hinder av gränser ska vi kunna bo i andra länder, arbeta i andra länder, ha kontakter och vänner i andra länder. Tyvärr innehåller anslutningsavtalet en möjlighet att begränsa den fria rörligheten för ansökarländernas medborgare i upp till sju år. Det var Tyskland och Österrike som såg till att detta kom in för man hade en rädsla för att arbetskraft skulle välla in från de nya medlemsländerna och skapa rörlighet på arbetsmarknaden.

Det har även funnits vissa farhågor i Sverige, en rädsla för att den fria rörligheten skulle innebära att vi tvingas sänka våra löner eller att våra

bidragssystem på något sätt skulle överutnyttjas. Det är därför väldigt glädjande för oss som folkpartister att utskottet nu klart och tydligt säger att faran för detta är överdriven. Det finns ingen risk. Det är mycket osannolikt att de här farhågorna kommer att infrias.

Folkpartiet tog initiativ för att motionera i denna riktning tillsammans med Moderaterna, Centern, Kristdemokraterna och Miljöpartiet, och vi är väldigt glada över att vi har fått en enighet i utskottet kring detta. Skulle det mot förmodan uppstå situationer får regeringen återkomma till riksdagen. Vi är glada för att vi har nått den här enigheten. Vi är glada att regeringen tvingas att återkomma till riksdagen, men vi hoppas att det inte ska behövas. Vi vill inte se att vissa EU-medlemsländer ska diskrimineras, utan vi ska alla behandlas lika. Den fria rörligheten ska gälla för alla.

Därför är det lite märkligt att Moderaterna plötsligt och i sista minuten utformade en motivreservation. Jag hoppas att den på något sätt ändå innebär att de står fast vid att den fria rörligheten ska gälla. Det finns vissa formuleringar om att regeringen bör återkomma med lagändringar beträffande svenska regelsystem. De kommer att erfordras för att möjliggöra den fria rörligheten. Jag får intrycket att den fria rörligheten villkoras, att Moderaterna först vill se lagändringar innan man säger ja till den fria rörligheten. Jag hoppas att det inte är så ni menar.

Den fria rörligheten är en hörnsten i EU-samarbetet, att vi alla medborgare tillsammans kan samarbeta. Det är det som östutvidgningen handlar om. Tio nya medlemsländer släpps in i unionen, 25 länder på Europas kontinent har öppna gränser.

Jag vill till sist än en gång, herr talman, hjärtligt hälsa de tio nya medlemsländerna välkomna in i unionen.

Anf. 4 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! Det fanns en anledning för oss moderater att lägga fram en särskild motiveringstext just för att vi har märkt att den offentliga debatten har präglats av en viss grad av hyckleri. Eftersom vi vill säkerställa den fria rörligheten redan från dag ett, på lika villkor, med lika behandling av alla EU:s medborgare som en grundstomme i vår politik, har vi velat känna inte minst den socialdemokratiska regeringen på pulsen. Vi tycker att det är rimligt att de faktiskt kommer fram med ett besked till den här kammaren och berättar om det kommer att få några konsekvenser, vad de själva förbereder.

Det har suttit en utredning som har tittat på detta. Vi fattar i dag ett beslut utan att veta någonting om huruvida regeringen kommer att agera inom några månader eller inte. Jag tycker att det hade varit ett anständighetskrav att vi hade kunnat få en redogörelse och inte bara gå och naivt hoppas, herr talman, på att det inte ska behöva hända.

Jag tycker att det här är hyckleri, för samma dag som vi godkände betänkandet var Wigströms gruppledare i utrikesutskottet, Carl B Hamilton, ute och diskuterade just social dumpning. Urban Ahlin, utrikesutskottets ordförande, och inte minst statsministern har hela tiden talat om detta som om vi inte hade haft den här enigheten i utskottet. Därför tycker jag att det är hyckleri.

Jag tycker faktiskt också att det är på gränsen till oförsämligt att när vi nu diskuterar det historiska i den här utvidgningen börja problematisera

den. Vi har velat få korten på bordet för att värna den fria rörligheten och inte för att göra inskränkningar i regelverket. Det står i motiveringstexten. Det är vår ambition. För att kunna säkerställa detta hade vi velat ha lite mer framförhållning från regeringens sida.

Anf. 5 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag inte har fått svar. Jag ställde en fråga till Moderaterna om er linje. Jag vill ha ett klargörande av var ni står.

Ni skriver i er reservation att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag till lagändringar beträffande det svenska regelsystemet som kan erfordras för att möjliggöra den fria rörligheten. Det erfordras alltså lagändringar för att möjliggöra den fria rörligheten. Det låter som om ni villkorar den fria rörligheten, att ni inte är beredda att öppna för den fria rörligheten innan lagändringar har gjorts.

För oss som folkpartister är den fria rörligheten självklar. Vi ska inte behandla olika EU-medborgare som A- och B-lag. Alla ska ha samma villkor.

När det gäller social dumpning får vi hantera det på annat sätt. Jag tror att den oron är vida överdriven. Men behövs det åtgärder ska de till på annat sätt. Till exempel är det orimligt att vi i dag inom EU har möjligheten att på tio timmar i veckan kvalificera oss till det fulla bidragssystemet. Det vill vi ändra på. Lars Leijonborg har tillsammans med Maud Olofsson skrivit till de liberala partiledarna i Europa för att ändra detta.

Men vi säger bestämt nej från Folkpartiets sida till att diskriminera olika medborgare.

Anf. 6 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! Det är just det vi skriver i vår reservationstext. Vi vill ha en översyn av regelsystemet i stället för att möta eventuella hot med hinder för den fria rörligheten inom EU. Det är precis som Wigström säger, hennes egen partiledare har varit ute och just diskuterat och problematiserat detta i enlighet med det moderata ställningstagandet. Vi vill vara ärliga innan vi diskuterar den här frågan. Det var därför vi lade in den här reservationen. Vi tycker att det är ett anständighetskrav.

Om nu Wigström och Folkpartiet försöker ifrågasätta Moderaternas vilja till den fria rörligheten tror jag att de är ute i ogjort väder. Men då behöver vi också granska det som man försöker göra från Folkpartiets sida. Om man skriver brev i december till liberala ledare i Europa och tror att de ska kunna få ny lagstiftning på plats till maj 2004 tror jag att man är väl optimistisk, om jag uttrycker mig försiktigt. Det handlar om en översyn som redan nu sker i den europeiska unionen, och den svenska regeringen har varit rätt flat. Här ändrar man förordningar och ser över direktiv som ska möjliggöra denna fria rörlighet från dag 1. Jag tycker att det hade varit ett anständighetskrav att regeringen hade varit här och redovisat detta. Svaret från Moderaterna är glasklart. Det står i vår text att vi vill möta eventuella anspelningar med en översyn av de svenska regelsystemen och inte inskränka den fria rörligheten.

Anf. 7 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Det har varit bra att få ett förtydligande från Gunilla Carlsson. Det var det jag ville ha i debatten, och det var därför jag ställde

min fråga. Jag har hela tiden antagit att Moderaterna står fast – precis som vi – vid den fria rörligheten, men det finns oklarheter i er skrivning. Nu har jag fått ett förtydligande, och det är jag glad för.

Gunilla Carlsson hoppade på mig i sin första replik för att det var oanständigt att jag tog upp detta i denna debatt. Vi måste ha ett öppet klimat där jag kan få ställa vilka frågor jag vill. Men sanningen är den att jag tycker att det var oanständigt av Moderaterna att plötsligt i utskottet lägga fram en motivreservation när vi i utskottet enigt hade sagt att vi behandlar den fria rörligheten, och vi är alla överens om att den fria rörligheten ska gälla alla medborgare. Vi ska inte diskriminera. Då kommer plötsligt Moderaterna och i sista minuten lägger fram en motivreservation till detta historiska betänkande. Det är, om något, oanständigt.

Anf. 8 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande med att här i riksdagen välkomna samtliga medborgare i de tio kandidatländer som den 1 maj 2004 blir medlemmar i EU. Det är mycket glädjande!

För oss kristdemokrater är det en stor glädje att se kommunismens djupa sår läkas samman. Det har sagts att det är en historisk upplevelse att få se bitterheten mot den sovjetiska regimen bytas ut mot ett fritt och förtroendefullt samarbete med Västeuropa.

Må kommunismens förljugenhet aldrig mer komma i politisk makt-position i vårt närområde. Låt oss aldrig glömma kommunismens brutalitet och omänsklighet.

Herr talman! Det är min förhoppning att varje politiskt spår av kommunismen ska lämna också denna kammare.

Herr talman! Vi kristdemokrater beklagar uppbrottet i Bryssel förra veckan, då medlemsländernas regeringschefer fick resa hem utan resultat. Det är naturligtvis rimligt att viktiga frågor kräver tid för eftertanke och demokratisk förankring. Det hade uppenbarligen inte ordförandelandet fullt ut tagit på allvar. Att bygga ett förtroendefullt samarbete tar tid, både privat och mellan nationer.

För vår del vill vi uppmana den svenska regeringen att nu ta initiativ för att hålla i gång den förtroendeskapande processen så att förhandlingarna inte måste börja från noll inför nästa toppmöte. Irland kan vara mycket väl skickad att finna den nyckel till framgångsrika förhandlingar som vi nu tillsammans behöver.

Herr talman! Samarbetet med kandidatländerna har ju faktiskt pågått i över ett år, och vi har tillsammans i konventet arbetat fram förslaget till ny konstitution. Det är en stor utmaning för både kandidatländer och nuvarande medlemsländer att komma från så helt olika politiska system och påbörja vandrigen mot framtiden i gemensamma demokratiska former.

Herr talman! Sverige har arbetat intensivt, särskilt som granne till de baltiska länderna, för att stödja och påskynda alla kandidatländernas medlemskap. Därför är det naturligt att vi nu fortsätter våra ansträngningar för att från maj nästa år intensifiera handel och samarbete mellan våra länder.

EU:s mål är ”att förena människor – inte att slå samman stater”.

Nu har vi stora möjligheter att få se våra länder fungera som en gemensam och gränslös marknad, där vi på ömse sidor om gränsen kan använda våra starka sidor och byta varor, tjänster och gemenskap. Det är

det effektivaste sättet att dela framtidens ekonomiska välfärd med de nya medlemsländerna.

Herr talman! Kristdemokraterna är nöjda med det eniga utrikesutskottets betänkande där vi slår fast den fria rörlighetens princip. Om någon justering måste ske av välfärdens regelverk på grund av enskilda personers missbruk, har riksdagen försäkrat sig om att få hit förslag till korrigerande åtgärder. Sådana åtgärder ska alltid ske med beaktande av lika-behandlingsprinciper för medborgare på ömse sidor om gränsen.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 9 LARS OHLY (v):

Herr talman! Vi välkomnar det beslut som kommer att fattas i kammaren i eftermiddag. De beslut om anslutning till Europeiska unionen som har fattats i kandidatländerna i folkomröstningar måste självklart respekteras och leda till medlemskap. Folkomröstningar ska alltid respekteras.

Det har varit en diskussion om det agerande som Polen, och kanske även en del andra länder, utövade i regeringskonferensen. Vad Polen gjorde är exakt det Sverige borde ha gjort, nämligen att visa att enhälligheten måste innebära att ett land har rätt att sätta stopp. Så länge enhälligheten är grunden för fördragsändringar måste alla bli överens. Det är den självklara rätten för varje land att använda sig av enhälligheten som beslutsmetod för att stoppa sådant man inte vill se. Vi hade önskat att Sverige i större utsträckning hade drivit frågor på ett sådant sätt att man respekterar den enhällighet som är grunden för alla fördragsändringar.

Jag tänkte säga några ord speciellt om Cypern. Det är en delad ö och ett öppet sår. Vi vet att det möjligtvis kan finnas en chans att vi ska kunna få en enad ö inom en inte alltför lång framtid. Men då krävs ett väsentligt starkare tryck framför allt på Turkiet. Turkiet är den enda staten som har erkänt den turkycypriotiska delen som en egen stat. Turkiet är det land som sitter med nyckeln till lösningen av Cypernfrågan.

Det finns naturligtvis stora problem att lösa. Det är problem i form av återflyttning, ersättning till dem som har berövats sina hem, återförening, säkerhet och fredlig samexistens. Men jag är övertygad om att de problemen går att lösa. Då krävs det också att den nya medlemsstaten Cypern får hela unionens stöd för att lösa frågan på ett fredligt sätt som respekterar alla människors rätt att leva på den cypriotiska ön.

När man har diskuterat betänkandet har även hittills i debatten frågan om fri rörlighet för arbetstagare varit uppe. Vänsterpartiet har lagt fram ett särskilt yttrande till förslaget. Det har vi gjort därför att vi tycker att i vissa delar är förslaget lite väl undfallande inför de problem som kan uppstå. Man säger att det kan, även om det är osannolikt, uppstå situationer då åtgärder behöver vidtas i syfte att undvika att medborgare från de nya medlemsstaterna hamnar i situationer karakteriserade av ofred och tvång på arbetsmarknaden. Jag menar att det är högst sannolikt, i dag till och med verklighet. Vi vet att människor utnyttjas på svensk arbetsmarknad till villkor som ligger långt under kollektivavtal, till villkor som inte rimligtvis kan benämnas människovärdiga vare sig det gäller arbetstider, arbetsvillkor eller löner.

Grunden för den fria rörligheten måste vara att alla som lever och arbetar i ett land ska ha samma rättigheter.

Därför är vi också oroad över statsministerns signaler. Han har ju avisat att han ser en risk för vad han kallar en våg av social turism i samband med utvidgningen. Det här verkar vara idéer som är hämtade från vårt södra grannland Danmark, och jag hoppas att de inte får något fäste över huvud taget i den här kammaren. Det finns ingen anledning att tro att nya EU-medborgare i större utsträckning skulle missbruka sociala trygghetssystem än medborgare i de gamla EU-länderna.

Med kraft måste vi ta avstånd från de signalerna från statsministern och i stället visa att vi är för icke-diskriminering.

De fall av utnyttjanden på svensk arbetsmarknad som redan existerar, och som kanske kan riskera att bli än större, måste vi ta på allvar. Det finns utländsk arbetskraft som utnyttjas till orimliga villkor på svensk arbetsmarknad av oseriösa företagare, som i sin tur konkurrerar ut seriösa företagare och som dessutom använder människor på ett sätt som vi närmast skulle beteckna som utnyttjande och förnedring.

Ni har själva sett bilderna på arbetskraft som jobbar 16 timmar om dagen till en timpenning på bara några tior. Det existerar redan i dag. Det är högst sannolikt att det kommer att existera i fortsättningen också, och vi måste göra något åt det. Där kan det bli nödvändigt att öka kollektivavtalens ställning, att försäkra oss om att seriösa företag kan konkurrera med varandra på lika villkor, men att oseriösa företagare som utnyttjar människor på alla sätt motarbetas.

Det här måste vi ta på allvar. Det har man gjort i arbetsmarknadsutskottet. I stor enighet har man där diskuterat vikten av att regelsystemet följer med, så att människor inte utnyttjas på svensk arbetsmarknad. Också i socialförsäkringsutskottet har man varit överens om att detta kan bli ett problem.

Vi har inte någon reservation, därför att det finns inget tillkännagivande i den här delen som vi har anledning att gå emot. Tvärtom är det tillkännagivande som finns väldigt bra, nämligen att om regeringen ska komma med några förändringar, i en skrivelse eller i en proposition, ska den komma till riksdagen. Regeringen ska inte på egen hand fatta beslut i de här frågorna, utan riksdagen ska i så fall ta ställning efter sedvanlig prövning. Om det behövs och om det kommer sådana förslag är vi beredda att diskutera hur arbetsmarknadens villkor, regler och lagar kan följas och stärkas. Men det är i det här betänkandet bara en parentes.

Det viktiga är naturligtvis att riksdagen i total enighet med detta beslut godkänner att vi ändrar anslutningsfördraget och därmed välkomnar de medlemsländer som tillkommer i unionen den 1 maj. Det välkomnar självfallet även Vänsterpartiet.

Anf. 10 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Äntligen ser vi ljuset i tunneln – äntligen får vi en enhetlig gemensam kontinent i Europa. Därmed vill även jag ansluta mig till den allmänna tillfredsställelse som talarna före mig har uttalat över att vi nu är framme vid att ta ett beslut om ett anslutningsfördrag som innebär att tio nya ansökarländer blir fullvärdiga medlemmar i den europeiska unionen. Centerpartiet har länge arbetat för att detta ska bli verklighet.

Det tål att upprepas att denna utvidgning är historisk. Det är den största enskilda utvidgning av EU som någonsin har ägt rum. Den ger oss utökade möjligheter att bygga demokrati, skapa stabilitet och välbefinnande till fler, för att inte säga alla, européer. Vi bör komma ihåg att de länder som nu har anslutit sig till den europeiska unionen är nya, unga demokratier, med en annorlunda levnadsstandard än vi har, andra företagsformer och idéer, andra problem men också andra lösningar och nya idéer som berikar utvecklingen i vår gemenskap.

Utvidgningen innebär, som utskottet enhälligt uttrycker det, att en konstlad delning av Europa är förbi och att Europeiska unionen blir en bredare europeisk samarbetsorganisation. Medlemsländernas samarbete ger möjligheter att skapa bättre villkor för medborgarna. Det finns anledning att hälsa det med stor tillfredsställelse.

EU är i grunden ett fredsprojekt. Den utvidgning som vi nu ser är ett bevis på att detta stämmer. De länder som nu kommer med i den europeiska gemenskapen har vandrat en lång, mödosam väg för att nå dit där de är i dag. De ska känna sig välkomna. Jag hälsar dem också varmt välkomna i den nya gemenskapen. Vi ska inte göra det europeiska samarbetet svårare genom att behandla dem som en andra klassens medlemmar. De nya länderna ska behandlas jämlikt med övriga medlemmar. Detta betyder att vi ska tillämpa fri rörlighet för arbetstagare från de nya länderna direkt från anslutningsdagen.

Vi har tagit upp den fria rörligheten i den gemensamma motion som utskottet har behandlat. Utskottet har ställt sig positivt till motionens tanke och gjort ett tillkännagivande om detta. Det är bra att vi är eniga i sak, även om motiveringar och argumentering skiljer sig något. Den fria rörligheten är en grundbult i det europeiska samarbetet. Den bör gälla alla lika från första medlemsdagen.

Den tveksamhet som regeringen har haft till denna fråga i propositionen har utskottet lagt till rätta. Störningar på arbetsmarknaden är osannolika, säger utskottet. Uppstår det sådana flyttas besluten till riksdagen, och lika behandling ska gälla. Det är bra.

Herr talman! EU:s utvidgning innebär att unionen också får nya grannar. De länder som nu blir medlemmar i unionen för med sig sina grannar, som nu blir våra nya grannar i gemenskapen. Det ger oss också vidgade möjligheter. Genom vårt medlemskap får vi en naturlig kontakt med andra människor. Det är i mötet med andra människor som utbytet av åsikter och idéer samt den ökade förståelsen och toleransen sker. Vi har många gemensamma beröringspunkter mellan de nya grannarna och unionen. Det är viktigt att detta gränsöverskridande samarbete nu prioriteras inom den nordliga dimensionen och på annat sätt.

För Centerpartiet är EU en regional nivå att hantera internationella frågor på. Hit hör bland annat frågan om skapandet av en hållbar utveckling. Vi hör ofta att miljöförstörelsen inte känner till några landgränser. Det är en av orsakerna till att utvidgningen är så viktig. Ju fler vi är som jobbar mot en hållbar utveckling, desto bättre. Miljöproblemen saknas inte i det sammanhanget.

I samarbetet med våra nya grannländer kan vi ta krafttag mot den ökade internationella brottsligheten, mot handeln med kvinnor och barn och mot handeln med droger. Gemensamt kan vi bidra till att lösa problemen.

EU kan bli ett kraftfullt redskap för att främja fred och hållbar utveckling, för miljön, för mångfalden och för de mänskliga rättigheterna. Detta förutsätter att vi har viljan och de ambitioner som krävs. Det förutsätter jag att vi har – att alla vi 25 länder, samt de 3 som kommer i ett senare skede, har som ambition att använda EU som det redskap det är avsett att vara.

Det är nu viktigt att se till att Europeiska rådets havererade möte i helgen som gick inte leder till att utvidgningen tar skada. Vi är skyldiga att se till att utvidgningen sker, för de nya medlemsstaternas skull, för våra nya grannars skull men också för vår egen del.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och bifall till det nya anslutningsfördraget.

Anf. 11 LOTTAN HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Miljöpartiet är också mycket positivt till utvidgningen av den europeiska unionen. Vi välkomnar också varmt de tio nya anslutarländerna och har förhoppningar om vad deras bidrag till att utveckla och demokratisera unionen ska kunna ge. Men vi är som bekant inte okritiska till den klubb som de har valt att ingå i.

Europa har under det senaste seklet sargats av krig och konflikter. Det måste nu ersättas av samarbete och konfliktlösning, men inte av nya stormaktsprojekt. Därför avvisar vi idén att förvandla EU till en stat eller en federation. En sådan utveckling medför i praktiken underkastelse inför en ny stark centralmakt i stället för samarbete mellan goda grannar.

Miljöpartiet är ett internationalistiskt parti. Vi eftersträvar en långtgående global solidaritet och ett alleuropeiskt samarbete. Vi säger därför nej till ett EU som militariserar och utvecklas till en ny superstat och som hävdar sina intressen på bekostnad av världens fattiga. Vi värnar om Europarådet och OSSE, då de fortfarande utgör de enda sant alleuropeiska samarbetsformer som finns och som inte gör anspråk på att omvandlas till en supermakt.

Vi har ändå både i Sveriges riksdag och i Europaparlamentet klart verkat för att de tio länder som har ansökt om medlemskap i EU ska få bli medlemmar om de har beslutat så i god demokratisk ordning. Vi kan inte se något principiellt hinder för att EU efterhand kommer att omfatta samtliga länder i Europarådet. Ökningen av antalet EU-stater från 15 till 25 kan bidra till att göra EU mindre centralistiskt och likriktat och i stället mer flexibelt och mångfaldigt.

Eftersom de nya EU-länderna inte kommer att delta i EMU på flera år förstärks tendensen att EU blir ett flexibelt samarbete i flera rum. Miljöpartiet ser detta – att inte alla medlemsstater deltar i alla EU-verksamheter – som en positiv utvecklingsmöjlighet som bör vidareutvecklas. De danska så kallade undantagen bör inte ses som undantag utan som rättigheter som alla EU-länder borde ha. EU-parlamentet borde dessutom få ett enhetligt säte – gärna mitt i Europa, och gärna i Prag – så att det blir ett stopp för flyttkarusellen mellan Bryssel, Strasbourg och Luxemburg.

Det förslag om ny konstitution som utformas just nu innebär omfattande förändringar av maktbalansen inom EU. Vetorätten för enskilda länder försvinner på ett stort antal politikområden, och EU kan ge sig själv nya befogenheter. Till exempel måste den svenska grundlagen nog anpassas än en gång för att tydligare underställas EU-konstitutionen.

Vi menar att varje medlemsland i EU ska ha vetorätt när beslut fattas i ministerrådet, och vi tycker att det är viktigt att varje land får en egen kommissionär. Vi menar också att alla länder ska ha oinskränkt rätt att tala med egen röst på världsarenan. Det är inte möjligt i EU. Olika länders traditioner att till exempel visa särskild omsorg om världens fattiga och förtryckta ska inte offras genom EU-medlemskapet. Den ska i stället förstärkas och vidareutvecklas.

Slutligen vill vi att subsidiaritetsprincipen ska ges ett verkligt innehåll och leda till att beslut decentraliseras och fattas på lämplig beslutsnivå. Kontrollen över subsidiaritetsprincipen ska skötas genom de nationella parlamenten.

Herr talman! I dag är ändå en dag att fira och att minnas. Alla ni nyanlända ska också känna att även det EU-kritiska Miljöpartiet är varmt välkommande till er. Vi har stora förhoppningar på vad ni ska bidra med och på den mångfald och flexibilitet som ert deltagande måste ge unionen.

Herr talman! Jag har en liten stund kvar och vill passa på att göra lite reklam för ett evenemang den 11 februari i samband med den utrikespolitiska debatten. Då hoppas vi att samtliga tio nya medlemsländer kommer att presentera sina länder i Sammanbindningsbanan. Alla är varmt välkomna på den efterföljande debatten. Jag och Cecilia från Folkpartiet hjälper till att organisera detta tillsammans med Riksdagens utrikespolitiska klubb. Temat för debatten blir *När 15 blir 25*.

Anf. 12 KENNETH G FORSLUND (s):

Herr talman! Jag vill särskilt rikta mig till de representanter för Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Slovenien, Ungern, Malta och Cypern som finns på läktaren i dag.

I Sverige har vi ett system där internationella avtal måste godkännas i riksdagen och föras in i den svenska lagstiftningen. I dag kommer riksdagen att fatta ett sådant beslut – det beslut som behövs i Sverige för att EU ska kunna välkomna tio nya medlemsstater. För mig är detta en dröm som börjar uppfyllas. EU tar ytterligare ett stort steg från att vara en organisation för några få rika länder till att bli en bredare europeisk organisation.

När debatten 1994 var som hetast i Sverige, inför folkomröstningen om ett ja eller nej till svensk EU-anslutning, kampanjade jag ivrigt för ett ja. Ett av mina budskap när jag talade på möten och deltog i debatter var en vision om framtidens Europa och EU. Min vision var ett EU som omfattade hela Europa, ett EU med 25, 30, 35 eller kanske ännu fler medlemsstater. Det skulle vara en alleuropeisk politisk och ekonomisk union. Det skulle vara en union där de nordiska länderna utifrån sin speciella tradition av trygghet och generell välfärd samarbetar för att bidra med sina erfarenheter för att bygga ett rättvist och tryggt folkens Europa. Det var min vision då. Av mina motståndare i den debatten avfärdades jag ofta för att slå blå dunster i ögonen på åhörarna, eller i bästa fall som en drömmare och en utopist.

Nu, snart tio år senare, börjar visionen, drömmen, att bli verklighet. Jag är naturligtvis oerhört glad över det och den väg som utvecklingen har tagit. Men framför allt är jag ärligt talat förvånad. Jag är förvånad

över att det har gått så snabbt. Det kunde inte ens jag drömma om då, 1994, när Sverige bestämde sig för att gå med i EU.

Avslutningsvis vill jag peka på att den 1 maj 2004 inte är dagen då vi går i mål. Den 1 maj 2004 är dagen då vi på allvar startar arbetet. Det är stora arbetsuppgifter som väntar, och det kommer att bli tufft och många gånger säkert också svårt. Men det är ett mycket viktigt arbete, och vi ska ta oss an det arbetet gemensamt – arbetet med att bygga ett fritt och demokratiskt välfärdens Europa som också tar internationellt ansvar.

Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utrikesutskottets betänkande nr 4 om Europeiska unionens utvidgning.

Anf. 13 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Som Urban Ahlin inledde med att säga – med en kanske lite sliten klyscha – är det ett historiskt tillfälle i dag, när riksdagen ska ratificera de nya medlemsländernas anslutning till Europeiska unionen.

Vi brukar använda termen ”östatutvidgning”, men en riktigare beteckning är att säga att det handlar om Centraleuropa och de baltiska staterna. EU:s utvidgning österut är en rent geografisk bestämning. Europeiska folk har dessa länder alltid varit fyllda med. Det är inget som de nu blir genom utvidgningen.

Det finns kanske en etnocentrisk omedvetenhet i vår användning av ordet östatutvidgning. I stället bör man tala om återvändande till Europa efter att dessa länder har varit plågade av invasion från kommunismen i öst. Det var inte vi i Västeuropa som befriade de nya EU-länderna. Det var de själva, USA och Sovjetunionens och kommunismens inre sönderfall i kombination som åstadkom befrielsen. Det var inte minst modiga människor i Polen och Ungern som fick chansen och som hade modet att ta den som störtade sina diktaturer och deras kommunistiska kreatur. Deras mod fick spridningseffekter till förtryckta människor i övriga kommunistiska diktaturer.

I fråga om identitet och självbild är människor i de nya EU-länderna ofta mer europeiska än vi är i Sverige. I alla länder har man under 2003 haft folkomröstningar som bekräftat viljan att återvända till Europa i form av EU. De mest positiva har varit män, högutbildade och unga människor. EU-medlemskapet uppfattas ofta som en moderniserande kraft men också som ett snabbspår till konsumtionssamhället.

EU:s uppgift, långt före medlemskapet, har varit att befästa demokratin i dessa länder. EU har i bästa fall setts som en garant för obevekliga krav på ett oberoende rättsväsen, marknadsekonomi med fungerande konkurrens och finansiell och makroekonomisk stabilitet. Bland centraleuropeiska intellektuella, och kanske främst där, har EU setts som ett instrument för ”en civiliserande mission”. Detta sades av en framstående polsk sociolog. Det är kanske lätt för en svensk att le åt sådana uttryck och tycka att de är lite överspända. Men det är faktiskt inte så många år sedan som det varken fanns marknadsekonomi eller valda parlament i dessa länder, för att inte tala om fria medier och fria universitet, det vill säga sådant som vi associerar med begreppet civilisation. Kommunism är oförenligt med ett civiliserat samhälle i vår tid.

Kan då gamla EU leva upp till ”en civiliserande mission”? Efter helgens haveri i Bryssel med arbetet på en ny konstitution kan man tvivla liksom efter Irakkrigets splittring och stabilitetspaktens sönderfall. Det

går förvisso att misslyckas. Det finns oändligt många sätt att misslyckas på, och det finns ganska få sätt att lyckas på.

Redan under mellankrigstiden var tanken att stabilitets- och minoritetsfrågor i Centraleuropa skulle lösas med hjälp utifrån. Både Nationernas förbund och Frankrike misslyckades. Än i dag i det historiska medvetandet är misstron mot Frankrikes avsikter och förmåga djupt rotad i länder som Polen och Ungern. I motsvarande mån är dagens tilltro till USA och ett Natoförsvar större och misstron närmast monumental mot Frankrikes ambitioner att skapa ett med Nato konkurrerande EU-försvar. Det finns inga förutsättningar för ett EU-försvar som inkluderar de nya medlemsländerna. Tack och lov, kan jag säga som är folktoppartist och vill ha ett Natoförsvar.

Med de nya EU-ländernas fasta Natoanknytning blir den svenska riksdagsmajoritetens Natonoja och föräldrade säkerhetspolitik oerhört tydlig.

Sluta hymla om vår alliansfrihet, Persson. Det sade Yrsa Stenius i Aftonbladet i går. Hon kunde ha tillagt: Sluta hymla om alliansfriheten, Fredrik Reinfeldt. Så är det uppenbarligen. Socialdemokraterna och Moderaterna är åter överens i försvaret av alliansfriheten och den rådande doktrinen om alliansfrihet, i alla fall om man lyssnar på vad som sägs i EU-nämnden och i TV.

Det är för Socialdemokraterna och alla partier utom Folkpartiet uppenbarligen viktigare att försvara alliansfriheten än att försvara Sverige. Hellre ett ineffektivt men alliansfritt försvar än ett effektivt försvar ihop med Natoländer. Det här är ju schizofrent därför att Sverige aldrig har samarbetat så nära med Nato som i dag.

Nåväl, i fråga om frihandel och ekonomisk integration är läget betydligt enklare. Pengar, priser, marknadsinträde och handel snarare än solidaritet, rättvisa och fred har dessvärre varit den svenska Europapolitikens främsta drivkraft under efterkrigstiden. Frihandel med industrivaror kom tidigt på 1990-talet. Nu kommer jordbruksprodukter.

Migrationen från de nya länderna har tagits upp här av några. Det uppfattas på sina håll som ett hot. Och några länder i EU kommer att ha övergångsregler. Göran Persson hotar med övergångsregler och diskriminerande F-skattsedlar i stället för att genomföra icke-diskriminerande regeländringar på hemmaplan. Det har tagits upp här tidigare, och Lars Leijonborg har skrivit en interpellation om detta.

Herr talman! Hur många är det som kommer? Blir det en massinvandring från öst? Det har gjorts studier om detta. I en studie som jag har tittat på och som förefaller att vara av god kvalitet pekar man på att ungefär 80 % av alla migranter antagligen kommer till Österrike och Tyskland. I prognosen, som har gjorts av några ekonomer på kontinenten, kommer man fram till att det blir en ganska måttlig inflyttning. Under 30 år efter det att man har infört fri rörlighet blir det kanske knappt fyra miljoner människor och maximalt drygt 300 000 per år under de år då det kommer flest människor, då inflyttningen från öst till väst är som störst.

Jag har gjort några egna kompletterande beräkningar utifrån den grundmodell som de kontinentala ekonomerna har gjort. Om man gör några försiktiga antaganden kommer man fram till att det för Sveriges del rör sig om maximalt 4 000 personer per år under de år som det kommer som mest människor. 4 000 som kommer till Sverige, är det mycket eller

lite? Som en jämförelse kan jag nämna att år 2002 fick ungefär 11 000 personer temporära arbetstillstånd och drygt 7 000 personer asyl i Sverige. Det handlar alltså om betydligt lägre tal än båda dessa tal.

Kommer EU att brytas upp i en ekonomisk inflexibel integration på grund av de nya länderna därför att de skulle vara så annorlunda ekonomiskt eller därför att deras BNP per person är så mycket lägre? Det kan man ju tro eftersom EU redan har en förtrupp i form av eurogruppen. Kommer det fler förtrupper eller regionala uppdelningar inom EU på det ekonomiska området? Jag tror faktiskt inte det. Jag tror inte på flexibel integration på det ekonomiska området om man inte med det menar en successiv infasning, till exempel i euron under låt oss säga fem–tio år, men inte långsiktigt beträffande handel, investeringar och arbetskraft. Ekonomiskt samarbete är lönsamt. Ekonomisk uppdelning i olika hänseenden är olönsamt. Det är en mycket grundläggande drivkraft till att det inte kommer att delas upp genom flexibel integration på det ekonomiska området. Däremot tror jag att det mycket väl kan ske på miljöområdet. Man kan vilja acceptera strängare miljökrav i de gamla och rikare länderna eller mer tätbefolkade regioner med hänvisning till subsidiariteten.

Herr talman! Låt mig avsluta med ett kort citat som är ungefär 50 år gammalt men som jag tycker passar en dag som den här och som fortfarande väl beskriver EU-samarbetets idé och som de nya länderna naturligtvis redan har tagit del av. Texten är av Robert Schuman, en fransk politiker och en av Europaintegrationens grundare. Han skrev följande:

”Europa byggs inte på en dag, eller efter någon överordnad modell. Europa kommer att byggas genom praktiska resultat, som kan skapa känslan av en gemensam uppgift.”

Vårt beslut i dag är ytterligare en sten i bygget av Europa, och kanske kan vi med dagens byggsten också skapa en starkare känsla av en gemensam uppgift. Låt oss hoppas det, för det är viktigare i dag än det har varit på mycket länge.

Jag yrkar bifall till förslaget om anslutningsfördraget.

Anf. 14 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! Det verkar vara populärt att diskutera olika moderata ställningstaganden i dag. Det tycker jag är roligt, därför att om det är något parti som har drivit Europafrågorna och kämpat för att fler ska vara med i Europeiska unionen efter det att vi i Sverige själva kom med så är det vi moderater som har stått i spetsen för det hårda arbetet.

Men här kom diskussionen om den svenska säkerhetspolitiken upp. Det kanske är naturligt att vi, när vi diskuterar EU:s framtid och den enorma möjlighet som ges med tio nya medlemsstater, också diskuterar hur EU kommer att se ut framöver.

Då vill jag från denna talarstol bara klarlägga att Moderaterna avser att fortsätta att ta ansvar för den säkerhetspolitiska doktrin som vi har arbetat fram tillsammans med flera andra partier i den svenska riksdagen och som bygger på att säkerhet skapas vi i samverkan med andra. Det är ju det som den europeiska unionen också just nu håller på med. Vi har ingen ny allians av militärt slag som vi går in i. Vi är redan medlemmar av den europeiska unionen, och den europeiska unionen använder nu hela sin förmåga till fredsarbete, till kris- och konflikthantering, genom att spela på *mycket* mer än bara militära strukturer. Det är en fråga om den

svenska alliansfriheten, och den tycker jag att vi ska ta. Den debatten är väldigt viktig.

Jag tror att mycket av det som EU i dag bygger upp handlar om att väldigt många länder är medlemmar i Nato. Jag tycker att det skulle vara en fördel om också Sverige var det. Men gör inte EU:s nya fredskapacitet till enbart en Natofråga, för då försummar vi hela den breda diskussion som vi måste ha!

I dag tycker jag att det är oerhört viktigt att säga att nu bekräftar vi att det är en för alla, alla för en. Det är så vi bygger den europeiska unionen. Nu blir vi fler. Då blir också unionen bättre.

Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag lyssnade väldigt noga på vad Gunilla Carlsson sade. Men jag tycker att det finns en grundläggande oklarhet i Moderaternas hållning just nu. Jag hoppas att det frågetecknet rätas ut.

För några år sedan diskuterades den nya säkerhetspolitiska doktrinen. Folkpartiet fick lämna de förhandlingarna därför att både Folkpartiet och de deltagande partierna på andra sidan var överens om att Folkpartiet, eftersom Folkpartiet strävade efter ett omedelbart svenskt Natomedlemskap, inte kunde delta i det här doktrinarbetet.

Då måste logiken vara att Moderaterna fortfarande står fast vid alliansfriheten som doktrin. Det är vad jag förstår. Men jag förstår inte att ni samtidigt på er stämma fattar beslut om att gå med i Nato. Det finns en grundläggande motsägelse här. Man kan liksom inte vara gravid till 50 %, Gunilla Carlsson! Det är ju den hållningen ni har. Det går inte!

Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! Sverige är till 100 % militärt alliansfritt. Till 100 % är vi med i den europeiska unionen, förutom att vi har gjort misstaget att ställa oss utanför euron. Men Sverige är med i den europeiska unionen. Det är där som vi nu tillsammans bygger säkerhetsstrukturer utifrån ett mycket bredare spektrum än det som Carl B Hamilton hela tiden talar om, det vill säga ett Natomedlemskap.

Det är väl ingen hemlighet att Moderaterna tror att det på sikt är bättre för vår egen säkerhet att vi tillhör Natoalliansen, som med sin förmåga att bygga både säkerhetsstrukturer och militär kraft är en tillgång. Jag är helt övertygad om att denna förändring i den svenska alliansfriheten ska diskuteras separat och med så bred enighet som möjligt i denna kammare och också i vårt land. Jag är nämligen helt övertygad om att det när människor tittar på det nya Nato, på vad Nato åstadkommer, inte längre handlar om krig och kanoner, utan det handlar om säkerhetspolitik i en väldigt bred kontext. Gör inte denna debatt en otjänst genom att blanda in den i EU-samarbetet just nu!

Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag fattar inte vad Gunilla Carlsson säger. Jag fattar inte om ni faktiskt vill gå med i Nato eller inte gå med i Nato. Det är helt oklart.

Jag kan bara citera Yrsa Stenius i går i Aftonbladet: ”Sluta hymla om vår alliansfrihet, Persson!” Och här måste jag ju lägga till Fredrik Rein-

feldt. Det är så tydligt och klart om man säger så här: Vi kan inte delta i alliansfriheten därför att vi vill gå med i Nato.

Varför kan ni inte säga det rakt ut? Ni säger att detta beslut måste fattas i enighet. Ja, men det är ju samma sak som att säga: Vi ger Socialdemokraterna vetorätt i dessa frågor.

Vi i Folkpartiet är inte beredda att ge Socialdemokraterna vetorätt. Vi vill driva opinion för en annan säkerhetspolitik – en säkerhetspolitik som bygger på samarbete med andra demokratiska länder i Europa.

Våra grannar Danmark och Norge och de andra europeiska demokratierna är med i Nato. Detta är eftersträvansvärt. Det är viktigt för Sverige att få fullvärdigt inflytande, som överbefälhavaren påpekar i Dagens Nyheter i dag.

Ni moderater säger att ni ska följa Finlands agerande. Den här följa-John-principen är djupt ovärdig. Man kan inte ha den i säkerhetspolitiken. Man kan inte säga att vi fattar beslut om vår säkerhetspolitik sedan de i Finland har fattat beslut om detta. Följ Folkpartiet i Sverige, inte Svenska folkpartiet i Finland! Följ Sveriges ÖB, inte Finlands ÖB! Det är mitt råd till Moderata samlingspartiet.

Man kan inte ha det så – det är principvidrigt – att Sveriges säkerhetspolitik bestäms av göranden och låtanden i ett annat land. Vi ska ta de viktiga besluten utifrån våra meriter, våra förutsättningar och behov.

Anf. 18 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik:

Herr talman! För ordningens skull: Jag sade att Moderaterna eftersträvar och tror att det vore bra om Sverige gick med i Nato. Det är vår politik, och har väldigt länge varit det. Men det är inte Moderaterna som bestämmer om Sverige ska gå med i Nato. Det är inte heller Folkpartiet som bestämmer om Sverige ska gå med i Nato, utan det görs i denna kammare. Jag tänker arbeta för detta på sikt. Men nu diskuterar vi Europeiska unionens framtid. Där bygger vi fred och frihet tillsammans med andra, och det är bra. Den frågan diskuterar vi här i dag. Kring detta finns det en mycket bred enighet, och det är jag glad för.

Anf. 19 KAJ NORDQUIST (s):

Herr talman och ärade kolleger! Också jag är fylld av den historiska betydelsen av den här debatten. Den har också en relief i den diskussion som var i helgen och där unionen i det här läget inte nådde ända fram. Men vi får hoppas på att få återkomma till det.

Utgångspunkten i utrikespolitik tycker jag alltid ska vara att världen alltid kan bli mycket bättre än den just nu är.

Sverige ska, tycker jag, genom sitt deltagande i EU vara med och ta ansvar för den utveckling som är möjlig. Vi ska inte, herr talman, glömma att det fortfarande finns mycket allvarliga hot i världen mot utvecklingen.

Det finns en mycket betydande fattigdom. Det finns en internationell terrorism som faktiskt spelar roll. Det finns en militarism. Det finns en upprustning i världen. Det finns många konflikter som kan leda till svåra konvulsioner. Det finns etniska och religiösa motsättningar som faktiskt spelar roll. Det finns dåliga, inkompetenta och korrupta regeringar. Det finns miljökatastrofer. Det finns farsoter och smittsamma sjukdomar. Ja, det finns alla möjliga sorters katastrofer.

Problemet med många av de saker som jag rabblat upp är att de kan sprida sig från land till land. Det är inte så att de är inskränkta till bara ett område. Man kan inte bara säga att i och med att vi har skapat en union försvinner de.

Många av dessa konflikter, problem, hotar att leda till att människor tappar framtidstron. Det är en grund för extremism och terrorism. Detta får vi aldrig glömma. De här hoten finns hela tiden. Det gäller att hitta metoder för att gå emot sådana här problem. De är inte isolerade till enstaka länder.

Vi måste alltid slåss för demokrati, frihet och fred. EU är faktiskt det bästa instrument som vi nu har. Vi ska inte glömma bort att det finns en mycket allvarlig relief till detta.

De metoder som vi tillämpar inom EU är att vi förhandlar, talar och samtalar med varandra. Vi går inte till konflikt. Detta har vid det här laget fungerat i drygt 50 år inom EU-området. Förhoppningsvis fungerar det även fortsatt.

Jag tycker att det är viktigt med svenska värderingar. Vi ska slåss för dem i de här sammanhangen. Jag tycker att det är viktigt med en generell välfärdspolitik. Jag tycker att det är viktigt med sociala och fackliga rättigheter. Det är oerhört viktigt att vi arbetar mot olika former av diskriminering, diskriminering utifrån kön, ras, religion, sexuell läggning och funktionshinder. Jag vill att vi arbetar för arbete åt alla. Jag vill att vi arbetar för fungerande välfärdsinstitutioner. Jag vill att vi arbetar för jämställdhet. Jag vill att vi arbetar för en hållbar utveckling. Alla de här värderingarna bör vi slåss för. EU är det instrument som vi kan slåss med.

I dag står vi inför ett stort beslut om att vi ska ratificera anslutningen av tio nya medlemmar i EU, vilket innebär att familjen så att säga nu kommer att omfatta 450 miljoner människor. Det är en helt fantastisk utveckling. Jag är precis som många andra talare i debatten uppväxt under det kalla kriget. Det fanns ingen människa som jag minns som på någon realistisk grund i mitten av 80-talet kunde säga att Europa skulle se ut så som det gör nu. Det skulle ha framstått som helt verklighetsfrämmande. Jag tycker att en av de slutsatser som man bör dra av att Berlinmuren föll är att vi ingenting vet om framtiden. Det kan gå bra, det kan gå dåligt, men vi vet inte. Vad vi vet är att vi tar de beslut som vi kan, och i dag kan vi påverka att tio nya stater ska få komma med i EU. Vi kan påverka att en stor del av den uppdelning av Europa i öst och väst som har varit förhärskande sedan andra världskriget nu försvinner, det vill säga att konsekvenserna av andra världskriget försvinner.

Vi kan se framför oss förhoppningsvis en kraftfull ekonomisk tillväxt inom dessa 25 stater eftersom den inre marknaden nästa år öppnar sig för allihop. Vi kan positivt se fram emot ett arbete i ett större ekonomiskt område, som inte bara omfattar de 25 staterna utan som också omfattar de stater i Västeuropa som inte finns med, som kommer att innefatta kandidatländerna Bulgarien, Rumänien, Turkiet, som kommer att omfatta Moldavien, Ukraina, Vitryssland och som kommer att omfatta länderna i västra Balkan.

Vi kan också i riktningen framåt se hur EU kommer att aktivt arbeta för ett frihandelsområde runt Medelhavet. Vi kommer att kunna se framåt hur vi utvecklar en politisk dialog med Centralasien. Vi kommer att

kunna se hur vi på olika sätt utvecklar våra relationer till Ryssland. Allt detta är väldigt bra, och det är det här som vi ska sträva efter, bort från den uppdelning och det slutna Europa som fanns förr, in i ett Europa som kan spela en positiv roll, vara en stark internationell aktör och stå för positiva värden.

Vi kan knappast förvänta oss att den internationella aktören kommer att vara stark om den präglas av inre konvulsioner. Det är det vi ska försöka arbeta emot. Vi ska arbeta med kompromisser, med förhandlingar och med samtal.

Låt den nya gräns som nu skapas inte bli en gräns mot framtiden, låt den inte bli en gräns mellan människors kontakter, mellan kulturellt utbyte och handelsutbyte. Men låt den gärna bli en gräns mot smuggling, mot människohandel, mot internationell brottslighet. Låt oss utvidga den gränsen så att större delar av världen slipper sådana farsoter.

Avslutningsvis, herr talman, skulle jag vilja säga att jag tycker att det är bra att Sverige finns i den europeiska båten. Vi ska inte bara delta; vi ska också slåss för att påverka kursen för seglatsen.

Anf. 20 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Med tanke på de åhörare vi har på läktaren skulle jag vilja ha något längre historiskt perspektiv än att detta är slutet på andra världskriget. I själva verket är det slutet på trettioåriga kriget. Trettioåriga kriget slutade med den westfaliska freden, som innebar att Europa delades upp. Maktbalanstänkandet föddes i westfaliska freden. Det var två makter som skulle garantera Tysklands splittring och impotens i militärt hänseende. De två makterna var Sverige och Frankrike. Detta maktbalanstänkande från 1648 levde sedan vidare under Metternich då det fick sin höjdpunkt och gick i graven under, kan man säga, 1989. Det återupplivades i Potsdam 1945.

Vad jag vill säga är att Sverige var en stormakt som härjade inte minst i Polen under många år. Vi kanske ändå ska säga att vi inte försöker göra ogjort det som vi gjorde i Polen – sådana fantasier har jag inte för mig, och en så romantisk syn på historien har jag inte heller. Men när vi säger att detta är ett historiskt ögonblick är det inte bara andra världskriget som är slut, utan det är slut på hela tänkandet – ett Europa där olika makter balanserar mot varandra och där man förhoppningsvis skapar fred och stabilitet. Men det var falska förhoppningar genom att man balanserade mot varandra. Nu har vi i stället en annan modell för att skapa fred och stabilitet i Europa, nämligen integration, sammanbindning och samarbete så hårt och stabilt som möjligt och med stabila institutioner. Det är den stora framgången.

Anf. 21 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! Eftersom detta är inte ett akademiskt seminarium utan en riksdagsdebatt skulle jag vilja säga att jag tycker att mycket av det Carl B Hamilton säger är rimligt. Jag är själv dock en stark anhängare av mellanstatligheten. Jag tycker att den stora poängen med EU till skillnad från Förenta staterna är att vi skapar en union där vi faktiskt behåller respekten för de olika ländernas traditioner, kulturer och olika språk. Om jag läste rätt mellan raderna i Carl B:s replik, att vi skulle gå in för en mer federal lösning, tror jag att vi på sikt får titta på det. Men det viktiga

är att vi gör det med respekt för de olika traditioner och historier vi har. Nu tycker jag att vi ska försöka hitta ett sätt som fungerar i Europa så att vi inte gör om våra misstag.

Jag delar absolut den ganska negativa bilden av konsekvenserna av trettioåriga kriget. Däremot tror jag inte att man ska underskatta att den politik som vi har fört har varit väldigt bra för oss. Då tänker jag på politiken efter Karl XII – om vi ska hålla på med historia.

Anf. 22 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med om liknelsen med USA. Den är väldigt vilseledande. Man säger att man ska skapa Europas Förenta stater. Där är vi överens. Det är en tankefigur som innebär att man bortser från de stora skillnaderna mellan Europas nationalstater och folk i form av olika språk, kultur, politiska institutioner och maträtter – inte oviktigt.

Uppgiften för oss européer är mycket större än för dem som skapade USA, nämligen att förena och behålla olikheterna men ändå hindra att detta slår ut i rivalitet, konflikter och krig i sista hand.

Den metod som man använde tidigare var, som jag sade, balanstänkandet. EU och Europasamarbetet är ju antitesen till detta; det är det nya sättet. Det som är lite skrämmande just nu är att vi än en gång, med de öst- och centraleuropeiska ländernas inträde i Europeiska unionen, delvis kan se en återgång till ett balanstänkande, inte minst på försvarspolitikens område. Man ska fortfarande balansera mot varandra, och det finns en tanke om att de västeuropeiska länderna ska ha ett starkt inflytande över det gemensamma försvaret, vare sig det är inom Nato eller EU eller en osmos av de två. Jag tycker att vi hela tiden får bekämpa 1648 års lösning och inte vila på hanen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

8 § Internationell samverkan

Föredrogs

utrikesutskottets betänkande 2003/04:UU1

Utgiftsområde 5 Internationell samverkan (prop. 2003/04:1 delvis).

Anf. 23 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Utrikespolitiken förändras. Utrikespolitiken inom Europa tangerar snart inrikespolitiken. Vi blir en del av Europa, och vårt närområde utvidgas snabbt. Världen utanför Europa kryper också närmare oss. Teknik och kommunikationer gör att vi alla långt utanför Sveriges gränser känner samhörighet. Vi är starkt beroende av varandra. Händelser på andra sidan världshaven kan snabbt påverka vår egen hushållsbudget. Men detta innebär också att Sverige måste vara närvarande. Var och hur vi är representerade i andra länder påverkar hur vi i vår tur ska kunna påverka och ta intryck av den globala utvecklingen.

Herr talman! Jag anser att anslaget till utrikesförvaltningen ska flyttas till detta utgiftsområde. Vi moderater skrev i vår budgetmotion att för att

man ska kunna agera kraftfullt och framgångsrikt inom ramen för EU fordras en hög kompetens inom utrikesförvaltningen och svensk diplomatisk närvaro i princip i hela Europa och Medelhavsområdet.

Den mycket snabba globaliseringen fordrar dessutom ökad svensk diplomatisk närvaro i de utomeuropeiska industriländerna. Även i de nya dynamiska ekonomierna i Asien och Latinamerika och förhoppningsvis snart i södra Afrika ställs stora krav på kontaktytor och kompetens. Vi vill därför förstärka anslaget till utrikesförvaltningen. Det är viktigt att ambassaderna har medel för att främja svenskt näringsliv utomlands och att utlandsmyndigheternas visumhantering fungerar tillfredsställande. För att undvika att riksdagens kontrollmakt undermineras och att pengarna fördelas internt i Regeringskansliet vill jag att detta anslag återförs till utgiftsområde 5.

Vi har nyligen haft en folkomröstning om euron. Det har tydligt framkommit att kunskapen om Europeiska unionen och över huvud taget om Europafrågor är mycket låg i landet. Inställningen till EU och gemensamma frågor inom unionen grundas på den ofta felaktiga föreställningen om att EU enbart är en centralstyrd byråkrati utan större möjlighet till inflytande för mig som enskild person. Förståelsen för det viktiga arbetet i Bryssel är tyvärr inte så stor.

Herr talman! Denna inställning måste förändras. Ska vi bli en fullvärdig medlem i Europagemenskapen kräver det en större kunskap och ett bredare engagemang i Europafrågor hos alla svenskar. Det är viktigt att gjorda erfarenheter inom ramen för bland annat det parlamentariskt sammansatta EU 2004 tillvaratas i det fortsatta arbetet för att öka förståelsen och engagemanget i Europafrågor. Kunskapen om EU måste fördjupas bland annat hos unga människor. Informationen i våra skolor måste bli effektivare. Europafrågor måste göras intressantare och bli en naturlig del av vår vardag.

Vi moderater vill också bredda det nordiska samarbetet och förbereda för de baltiska länderna Estlands, Lettlands och Litauens medlemskap i Nordiska ministerrådet och andra former för det nordiska samarbetet. Därför ökar vi anslaget under punkterna 5:1 *Bidrag till vissa internationella organisationer* och 5:3 *Nordiskt samarbete*.

Enligt regeringens proposition är Utrikespolitiska Institutets uppgift bland annat att främja intresset för internationella frågor och öka kunskapen genom forskning och information till allmänheten. Utrikespolitiska Institutet spelar således en viktig roll för att öka kunskapen och främja intresset för utrikespolitiska frågor. Det bidrar också till en öppen debatt i dessa frågor. Vi anser att forskningen vid Utrikespolitiska Institutet är en prioriterad verksamhet och vill därför att man ytterligare höjer ambitionsnivån. Därför anslår vi 1 miljon kronor mer än regeringen till denna verksamhet.

Herr talman! Konflikter i världen bidrar i allra högsta grad till fattigdomen. Se på Afrika där konflikthärdarna är många och fattigdomen utbredd! En förutsättning för att vi ska kunna leva under godtagbara levnadsförhållanden i hela världen är att konflikterna undanröjs och att vi har ett synsätt så att inte nya konflikter uppstår. Därför anser jag att konfliktlösning är en viktig del i vårt biståndsarbete. Vi moderater redovisar således anslaget till konfliktshantering under biståndsbudgeten.

Anf. 24 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Jag ska vara ganska kortfattad. Jag vill bara motivera vårt särskilda yttrande som gäller Utrikespolitiska Institutet.

Institutet inrättades under andra världskriget för att bedriva både folkbildning och forskning om utrikespolitik. Institutet hamnade i en akut ekonomisk kris under 1990-talet. Man arbetade sig igenom den krisen, genomförde en ekonomisk sanering och kommer att flytta till nya lokaler. Man är nu samlokaliserad med SIPRI och Försvarshögskolan.

Detta har varit mycket smärtsamma åtgärder. Man har också arbetat mycket hårt för att få ytterligare extern finansiering, bland annat genom Riksbankens jubileumsfond.

När institutet nu äntligen har börjat att komma på fötter utdelar regeringen ett dråpslag mot det genom att helt oväntat dra ned på anslaget. Därmed sätts hela institutets nuvarande funktion och ledning i en väldigt svår situation.

Incitamentsstrukturen är ju fullständigt pervers. Institutets ledning och styrelse har gjort allt det som statsmakterna har efterfrågat, nämligen omorganisation, ekonomisk sanering och flyttning till billigare lokaler. Och när man har gjort det, ja, då får man på pälsen. Då får man stryk av regeringen. Vi i Folkpartiet tycker att detta är upprörande. Jag kan bara instämna med min värderade släkting som tidigare talade här om samma sak.

Det är därför som vi hade velat se 1 miljon kronor i större anslag. Det skulle innebära att anslaget hade varit oförändrat, till skillnad från vad som nu föreslås i regeringens budget.

Anf. 25 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Kristdemokraternas reservation om ett svenskt fredscentrum.

Kristdemokraterna anser att det finns ett behov av att Sveriges internationella fredsarbete effektiviseras. Fredsarbete är mycket krävande och det består bland annat av

- att kartlägga information och relationer för utrikesarbetet,
- att analysera de aktuella krishärdarna på ett kvalificerat sätt,
- att utvärdera och kanske föreslå lämpliga åtgärder i krishärdar och i andra områden.

Detta ska ske från olika utgångspunkter. Krishärden har oftast många ingredienser av mänskliga problem, problem som sällan låter sig delas upp i civila, militära eller biståndsrelaterade behov.

Vår bedömning är att man bör möta en sådan komplexitet på marken, på fältet, genom att inrätta ett svenskt kluster bestående av forskning, utveckling och utvärdering, genom att starkare knyta samman våra institutionella resurser till ett svenskt fredscentrum.

Herr talman! I vår reservation har vi pekat på institutionella resurser som Sida, Swedint, Bernadotteakademin, Utrikespolitiska Institutet, SIPRI med flera. Dessa skulle kunna prövas för att utgöra ett sådant kunskapskluster. Vårt syfte är att höja kvaliteten och kapaciteten i det svenska bidraget till internationellt fredsarbete.

Herr talman! Kristdemokraterna har på utgiftsområde 5, Internationell samverkan, också ställt generella krav på nytänkande och strukturomvandling. Det har vi gjort genom att sammantaget föreslå lägre kostnadsramar på 35 miljoner kronor för 2004.

Det vi särskilt har pekat på är vissa internationella organisationer, nordiskt samarbete, inspektion av strategiska produkter, Utrikespolitiska Institutet och informationsverksamhet.

Man kan se att Kristdemokraternas totala krav på lägre kostnadsramar är endast minus 2,7 %. Egentligen är det alldeles för lite för att benämnas som strukturrationalisering. Men vår bedömning är att ett sådant krav, som vi anser att regeringen ska ställa på institutionerna, kan innebära både besparingar och ibland faktiskt ökade kostnader – kanske satsningar som är tids- och ändamålsenliga. Därför har vi redovisat en låg nettobesparing med 2,7 %.

Jag fick under hand frågan av utrikesutskottets ordförande om vi särskilt vill komma åt Utrikespolitiska Institutet. Nej, det är inte vår avsikt. Beloppet är inte viktigt i det här sammanhanget, utan det är processen för ett förändringsarbete.

Herr talman! Det som vi alltså främst vill åstadkomma är att bryta upp den stagnation som alltid infinner sig i den här typen av organisationer efter en tid. Särskilt vanligt är det i internationella organisationer som genom sitt multinationella ”ägande” sällan blir föremål för en kvalitetsrevision. Här bör regeringen ta ett ansvar för såväl multinationella organisationer som våra egna organisationer för att uppnå en bättre internationell samverkan.

Anf. 26 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! *Internationell samverkan* är rubriken på det här betänkandet. Den rubriken skulle kunna innehålla väldigt mycket. Den skulle kunna ge utrymme för att behandla hela den svenska utrikespolitiken. Den skulle kunna innehålla den tilltagande globaliseringen, internationaliseringen och dess fördelar och nackdelar, hur avstånden minskar, hur människors rörlighet ökar, hur kulturer möts och gemensamma värden skapas som ger mervärden. Den skulle möjligen också kunna innehålla samarbetet i Europa och ge utrymme för att diskutera haveriet med den nya EU-konstitutionen och hur vi undviker att den blir ett haveri för hela Europasamarbetet eller också vad som nu händer i Irak efter gripandet av Saddam Hussein och Mellanösternproblematiken. Vore jag folkpartisten Carl B Hamilton skulle jag säkert också kunna få in propaganda för ett svenskt Natomedlemskap och argumentera mot den av Carl B Hamilton så förhatliga svenska alliansfriheten.

Nu handlar det inte direkt om något av detta, möjligen indirekt. Utgiftsområde 5 handlar i huvudsak om anslag till olika organisationer som arbetar med internationella frågor i skilda sammanhang och inte minst fredsfrämjande organisationer.

Låt mig gärna säga, herr talman, att dessa organisationer gör ett mycket viktigt arbete och fyller en betydelsefull funktion i samhället för att propagera och argumentera för en fredligare värld och för ett ökat internationellt samarbete, för fredsforskning och rörande säkerhetspolitik, nedrustning och mycket annat. Jag har själv erfarenhet av det. Som ordförande i UD:s nämnd som utdelar anslag till det fredsfrämjande

arbetet kan jag konstatera och intyga att behoven av resurser till den här verksamheten är betydligt större än de anslag som finns i budgeten. Om budgeten medgav det skulle det finnas utrymme för betydligt större insatser. Men som i allt budgetarbete handlar det om prioriteringar när det inte finns obegränsat med pengar.

Så har också vi i Centerpartiet fått prioritera och visa ansvarskännande för ett starkt och balanserat budgetförslag. Vi har i första hand prioriterat utvecklingssamarbetet. Det diskuterade vi ju som bekant i går. Vi tycker att det är viktigt att nå enprocentsmålet under mandatperioden. Vi satsar sammanlagt 4 miljarder kronor på samlade utvecklingsinsatser, inklusive ett miljöbistånd, för att nå det målet 2007. Det gör att vi har vissa justeringar i regeringens budgetförslag under utgiftsområde nr 5, som närmare framgår av vår motion och som finns i betänkandet på s. 13.

I övrigt ber jag att få hänvisa till det särskilda yttrande som jag har bifogat betänkandet för Centerpartiets vidkommande. Eftersom ramarna redan är fastställda av riksdagen har jag inte möjlighet att framställa något yrkande. Med denna hänvisning avslutar jag mitt anförande.

Anf. 27 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Agne Hansson sade att alliansfriheten är mig förhatlig, men det är den inte alls. Men den är för mig ett medel, liksom neutralitetspolitiken var ett medel och precis som allianstillhörighet är ett medel.

Att vara alliansfri kan inte vara ett mål i sig. Målet måste ju vara att Sverige och det svenska folket ska leva i fred, demokrati och frihet. Då får vi se vilka medel man bör använda och vilket medel som i dag är det mest effektiva för att uppnå det bakomliggande målet att Sverige ska leva i fred, frihet och demokrati. Alliansfrihet är inte det nationella medlet i dag. Bortsett från att det är ett osolidariskt handlande, är det inte en rationell lösning för svensk säkerhetspolitik i dag. Det är därför som jag ogillar alliansfriheten.

Anf. 28 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Vi är överens om mycket, Carl B Hamilton och jag, men vi är inte överens i den här frågan. Jag ser alliansfriheten som ett mycket viktigt medel.

Jag är beredd att diskutera säkerhetspolitik, alliansfrihet och Nato-medlemskap med Carl B Hamilton. Det är en viktig och intressant debatt. Men Carl B Hamilton får ursäkta att jag inte tänker använda kammarens dyrbara tid till en lång debatt i den frågan som inte står på dagens föredragningslista.

Anf. 29 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag har respekt för det, men då kanske inte Agne Hansson skulle ha hoppat på mig i första omgången.

Anf. 30 URBAN AHLIN (s):

Herr talman! Låt mig vara väldigt kortfattad. Detta är en budget som är framförhandlad mellan regeringen och de samverkande partierna. Vi har också fått de olika oppositionspartiernas budgetförslag. Den som läser detta betänkande kan se att det inte är speciellt stora skillnader. Det

är en budget som omsluter 1 250 miljoner kronor, och det skiljer på några miljoner hit eller dit.

Jag skulle dock vilja göra några få kommentarer. Den ena gäller Utrikespolitiska Institutet. Jag tycker inte riktigt att den historiebeteckning som Carl B Hamilton gör vad gäller de olika bidragen till Utrikespolitiska Institutet stämmer. Den socialdemokratiska gruppen tog sig tid att tala med Utrikespolitiska Institutet men också med regeringen om hur man hade skött den här förändringen. Jag vill nog säga att inget klander ska falla på regeringen. Man har varit mycket tydlig med hur bidraget skulle utformas och med vilka krav det fanns på Utrikespolitiska Institutet.

Dessutom finns det väl skäl att titta på de övriga oppositionspartiernas budgetförslag när det gäller Utrikespolitiska institutet. Då ser man att de faktiskt föreslår ännu mindre pengar än regeringen gör.

Jag ogillar när man använder ord som ”dråpslag”. Jag tror faktiskt att vi ska vara lite varsamma med de svenska orden. Jag tror att det finns bättre tillfällen att använda ordet ”dråpslag” i politiken än när det handlar om 1 miljon kronor i minskat anslag till Utrikespolitiska Institutet, om jag ska vara helt ärlig.

Till Holger Gustafsson skulle jag vilja säga att jag håller med dig i väldigt långa stycken. Jag tycker att det finns en rimlighet i att man ser över bidrag till internationella organisationer – men också till de olika svenska organisationerna. Detta är inget som bara ska löpa år efter år. Det finns faktiskt skäl att se över detta, kanske rationalisera det, kanske totalt förändra det. Jag ser ändå att Kristdemokraterna i sitt budgetförslag har tagit en del radikala grepp. Bland annat har man minskat bidraget till Svenska institutet högst avsevärt.

Jag tror att det finns något som vi behöver fundera på i utrikesutskottet, och det är att under våren kanske träffa en del av de här instituten, tala med dem om hur verksamheten är organiserad och se om det kanske finns möjlighet till rationaliseringar, förändringar eller vad det nu kan vara. Jag tycker att det viktigt att vi ändå har en öppen diskussion om det. Det här är en budgetförhandling. En miljon hit eller dit i denna kan man, det måste nog erkännas, diskutera. Men det är rimligt att vi ser över hur organisationerna stöds. I den delen ger jag faktiskt Holger rätt. Det finns en anledning att se över detta och undersöka om det finns smartare sätt att använda pengarna.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 31 LARS OHLY (v):

Herr talman! Ibland sätter man upp sig på talarlistan för säkerhets skull. Det här betänkandet innebär inget historiskt beslut. Det förslag som vi nu ska behandla är framtaget i samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Vi står självfallet bakom betänkandet. Vi avvisar reservationen.

Men det här är också den sista debatten för utrikesutskottet här i kammaren före jul. Det har varit en ganska arbetstyngd höst. Vi har hanterat ganska stora frågor. Det har varit politik för en global utveckling, EU-konstitutionen och andra viktiga frågor. Därför skulle jag bara vilja använda den här korta tiden i talarstolen till att tacka kollegerna i utrikesutskottet för ett gott arbete. Jag vill också rikta ett särskilt tack till

utrikesutskottets kansli och personal. Ni serverar oss i utskottet suveränt. Ni är ovärderliga för våra möjligheter att göra ett bra arbete. God jul och gott nytt år!
(Applåder)

Anf. 32 LOTTA N HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Tack till en – kanske – blivande partiledare som tar sitt ansvar!

Vi har också medverkat i den här budgetens tillblivelse och har därför inte heller några reservationer, utan vi yrkar bifall till förslagen i betänkandet.

Det som i alla fall har bekymrat Miljöpartiet lite grann är två saker. För det första är det storleken totalt på anslaget. Det är naturligtvis så att vi, om vi hade haft en egen regeringsmajoritet, gärna hade sett ett avsevärt större anslag som ett uttryck för ett avsevärt större internationellt engagemang. Det hade till exempel gällt mer fredsfrämjande verksamhet, inte att dra ned denna till noll, som Moderaterna vill. De vill dessutom ta till detta från biståndet. Det hade också gällt att avsevärt förstärka Europarådet, FN och OSSE, inte att som Kristdemokraterna minska det anslaget avsevärt. Det hade kanske också gällt mer forskning till säkerhetspolitik och nedrustning, inte att göra som Centern, som avsevärt vill minska det anslaget. Men det får nog stå på visionskontot tills vidare.

Det andra som bekymrar oss, och det gjorde det redan vid budgetförhandlingarna med regeringen i augusti, var vad som hade hänt eller inte hänt på Inspektionen för strategiska produkter. Att Riksrevisionsverket hade anmärkt på deras förvaltning gav först en reaktion hos oss. De skulle inte heller få en uppskrivning med till exempel inflationsindex.

Nu har vi, herr talman, faktiskt landat i vad som framgår av betänkandetexten eftersom omvärldssituationen är som den är och behovet av en god och utvidgad verksamhet för vapenkontroll och krigsmaterielinspektion tyvärr verkligen är stort. Vi kan försäkra att vi har ögonen på inspektionen och kommer att agera om allt inte står rätt till inför nästa budget, för det här är en viktig och strategisk verksamhet.

I en idealisk värld, herr talman, finns det inget behov av kontroll av vapenexport. Där finns det inga vapen utan bara god och rikhaltig internationell samverkan. Jag passar också på att önska god jul till utskottet och till kammarkansliet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

*Slopod beskattning
av arv till make
och sambo*

9 § Slopod beskattning av arv till make och sambo

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU7
Slopod beskattning av arv till make och sambo (prop. 2003/04:15).

Anf. 33 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Sverige har många orimliga skatter. Sverige har skatter som bidrar till att skapa otrygghet och sämre tillväxt. En skatt har varit alldeles särskilt orättfärdig. Det är arvsskatten mellan makar och sambor. Nu ska denna skatt tas bort enligt förslag. Vi anser att man bör följa det som har sagts tidigare och att skatten tas bort med verkan från den 1 juli 2003.

Herr talman! Jag föreslår därför att riksdagen slopar arvsskatten för makar och sambor med verkan från den 1 juli 2003. Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 34 ANNA GRÖNLUND (fp):

Herr talman! Efter Egendomsskattekommitténs beslut i våras var rubrikerna i våra tidningar tydliga. Det beslut som så många äldre så länge hade längtat efter skulle nu genomföras. Den 1 juli 2003 skulle det vara slut med att en efterlevande make tvingas gå från hus och hem om livskamraten går bort.

Men regeringen har förhalat det av Egendomsskattekommittén finansierade förslaget. Det dröjde väldigt länge, ända fram till regeringsförklaringen den 16 september 2003, innan regeringen aviserade att man hade för avsikt att avskaffa arvsskatten mellan makar. Sedan dröjer beslutet ytterligare. Enligt det beslut som Socialdemokraterna förelår nu kommer arvskatten mellan makar att avskaffas först den 1 januari 2004.

Herr talman! Det handlar om människor av kött och blod, människor vilkas hopp tändes i våras när avskaffandet aviserades. Arvsskatten har med de skenande taxeringsvärdena blivit en stor källa till oro bland våra äldre. I våras lättades den bördan, men den återfördes tyvärr ganska snart igen för ett antal människor. Det handlar om att kunna bo kvar i sitt hem när ens älskade inte längre finns kvar. Det handlar om att ha kvar sin trygghet.

Det handlar exempelvis om Nils, som fick betala närmare 1 miljon kronor i arvsskatt efter sin avlidna maka. För ett tag sedan fick Nils avslag på sin ansökan om lån för att betala arvsskatten. Bankens förklaring var dålig återbetalningskapacitet, vilket man grundar på Nils ålder, som är 89 år.

Det är gott och väl att regeringen har landat i att avskaffa arvsskatten, men det vore av humanitära skäl rimligt att arvsskatten mellan makar skulle gälla retroaktivt från den 1 juli 2003, såsom var avsett.

Med det, herr talman, skulle jag vilja yrka bifall till reservationen.

Anf. 35 ANDERS LARSSON (c):

Herr talman! Regeringen har i en proposition till riksdagen hörsammat dem som över tiden pekat på de beskattningsproblem som uppstår när den äkta hälften eller sambon avlider. Rätten att sitta i orubbat bo efter en ofta lång och nära livsgemenskap har varit en naturlig följd av en lagstiftning i utveckling. Denna naturlighet har dock hittills störts av gällande arvs- och gåvoskattelagstiftning, som i vissa mycket olyckliga fall lett till att den efterlevande inte haft möjlighet att bli kvar med de värden som man gemensamt skapat.

Utifrån denna problematik är regeringens proposition välkommen. Icke desto mindre blir det dock fel vad gäller införandereglerna. När

frågan om förändring i beskattningen väcktes våren 2003 var det många som kände tillförsikt, särskilt de som nära stod inför det faktum att bli ensamma med sorg och problematik efter den närmastes bortgång. Denna tillförsikt gällde att de problem som rådande skattelagstiftning skapar skulle åtgärdas omgående och inte vid något senare tillfälle.

Allteftersom tiden gick och hösten kom växte dock en oro fram för de människor som under tiden förlorat sin livskamrat, en oro över att tidpunkten för beskattningens upphörande skulle förläggas och de nya reglerna börja gälla först vid kommande årsskifte. Denna oro har nu tyvärr besannats.

Regeringen anser inte att särskilda skäl föreligger för att tidigarelägga ikraftträdandet av skattebefrielsen. Trots att de skäl som regeringen anger som grund är mycket starka och angelägna verkar detta inte gälla för de människor som berörs under perioden juli–december 2003.

Ett ytterligare försök att förklara ställningstagandet utgörs av att nuvarande lagstiftning ska ha drivit fram olika planeringsmodeller med bland annat arvsavståenden som utifrån effekten av en retroaktiv lagstiftning skulle framstå som onödiga. De personer som genomfört arvsavståenden skulle i en sådan situation av retroaktivitet kunna uppleva ånger över att man avstått egendom till andras förmån och kanske indirekt rikta kritik mot lagstiftaren.

Herr talman! Krystade motiveringar av detta slag hör nog bättre hemma, tycker jag, på talmannens kommande intressanta seminarium om klarspråk, ”Det dunkelt sagda är det dunkelt tänkta”.

Låt oss ändå förvänta oss att all hantering inom skatteområdet – ordinar beskattning såväl som arvs- och gåvobeskattning – sker med det goda som föresats och inte i första hand har en konspiratorisk bakgrund.

Centerpartiet delar inte uppfattningen att hinder finns för en retroaktiv tillämpning från 1 juli 2003. Det finns inga hinder av budgetfinansiella skäl, då kostnaden för en tidigareläggning rimligen måste rymmas inom felräkningsramen, ej heller av andra administrativa skäl.

Låt oss ge lite glädje till några få! Låt oss lätta bördan för några ytterligare sörjande nära anhöriga! Låt oss tidigarelägga ikraftträdandet av rätten till skattebefrielse! Jag vill yrka bifall till föreliggande reservation om ikraftträdande av regler för skattebefrielse den 1 juli 2003.

Anf. 36 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Herr talman! Skatteutskottets alla ledamöter! Övrig personal! Här finns nu ett förslag som är efterlängtat av väldigt många och som innebär skattelättnader för den som blir änka eller änklings. Jag tycker att det känns bra att det äntligen är dags för det här beslutet.

Vårt skattesystem är till för att finansiera ett väl fungerande välfärds-samhälle på dagens ambitionsnivå, men det gör sig ju inte självt. Förutsättningen för det är ändå att Sverige kan ta hand om och utveckla skattesystemet minst lika bra framöver som vi har kunnat de här sista decennierna. Ett bra skattesystem är inte statiskt, och därför behövs hela tiden en översyn och en utvecklande konstruktiv förändring, vilket inte betyder att det inte har varit tillämpligt tidigare utan bara det att förhållandena och samhället har förändrats.

Herr talman! Vi har en bra välfärdspolitik i dag men står inför ett ökat internationellt tryck på skattesänkningar på en rad områden. Att då göra

tvåra förändringar kan ju vara populistiskt rätt för en liten grupp men leder ofta till välfärdsförluster för en annan grupp medborgare.

Den här propositionen om att beskattning av arv till efterlevande make och sambo ska slopas är inget tvärt förslag utan har faktiskt varit på väg en längre tid. Ett av syftena med förslaget om slopad arvsbeskattning är att mildra effekten av den höjning av taxeringsvärdena som har skett de senaste åren. Förslaget kommer att få effekt här.

Det här ska nu genomföras, och om det är alla partier överens. Men det finns diskrepans mellan oss, och den gäller ikraftträdandet. Det skiljer ett antal månader, och det ser jag inte som en så stor skiljaktighet. Det som däremot är en större skiljaktighet mellan oss är om man verkligen ska förändra skattelagstiftningen retroaktivt.

Vi tycker att de här reglerna ska gälla dödsfall efter utgången av 2003. Den ändring som kommer att ske är tekniskt okomplicerad och beräknas kosta 267 miljoner på årsbasis, och den är finansierad från 2004. Men om man i stället skulle använda sig av retroaktivitetsinstrumentet för att gynna en grupp människor som på ett par månader när hamnar på fel sida om det föreslagna datumet så inträffar ju nackdelar för en annan grupp, kanske inte den högljuddaste gruppen.

I dag använder man sig ofta av arvsavstående. Man får rådet att föra arvet vidare till sina barn eller barnbarn. På så sätt kan man inom familjen eller släkten tillgodogöra sig fler grundavdrag. Det är ett slags skatteplanering, men det följer den nuvarande lagstiftningen. Om vi nu skulle införa en retroaktiv skattelag så hamnar de här människorna i en situation som för dem skulle vara negativ. De kan till och med känna sig lurade.

Sammantaget bör reglerna vara väl kända i förväg och ändras framåt, så att alla har samma förutsättning, och inte ändras i en tid som redan har förbrukats. Vilket datum man än skulle besluta om så är det ju människor som hamnar på fel sida om gränsen, till exempel arvingarna till dem som avled den 30 juni eller till dem som avled den 15 september i år.

Här ser jag det som att man schackrar med tiden, för att använda ett Hedquistskt uttryck. Dödsdatum har ju stor betydelse oavsett vilket datum man väljer för ikraftträdandet.

I den här frågan har inga löften för ikraftträdandedatum avgetts, utan enbart tänkbara förslag som nu har landat i att detta ska börja gälla om ett par veckor. Att då ta Egendomsskattekommitténs datumförslag som ett löfte om ikraftträdande är inte relevant. När det datumet angavs ansåg man att det låg så pass långt fram i tiden att det var rimligt. Det var inget löfte, utan det är så man brukar ange tid i en utredning.

Nu har tiden sprungit i kapp och till och med förbi den utredningen. Ska man följa det direktiv som låg i utredningen om att datumet ska ligga framåt i tiden så är det fullt rimligt med den 1 januari 2004. Skälet till dröjsmålet i förhållande till kommitténs förslag var att man inte var fullt nöjd med förslaget om finansieringen.

Om man nu skulle leka med tanken att man införde en retroaktiv lagstiftning, ska man då också i konsekvensens namn införa en retroaktiv skattehöjning? Och för vem i så fall?

Herr talman! I skattedebatten sade en moderat politiker att skatetrycket måste sänkas bit för bit i den takt som utrymme skapas och att allt viktigt inte kan göras på en gång – inte ens under en mandatperiod. Så långt moderaten i debatten.

Det sista kan jag hålla med om, och jag vill hänföra det till andra ärenden som ska debatteras i kammaren i dag. Allt kan inte göras på en gång. Det måste man hålla i minnet. I övrigt anser jag att varje skattesänkning ska vara finansierad. Jag hoppas att alla andra seriösa partier delar uppfattningen att vi inte kan ha ofinansierade skattesänkningar. Om inte annat så för detta lätt tankarna tillbaka till 90-talets borgerliga regeringar som hade många ofinansierade skattesänkningar, vilket ju gav vid handen att det inte var en särskilt lysande idé.

Det är bra att vi har en samsyn kring förslaget så att det går att genomföra. Det är en viktig förändring, och förslaget kommer också att beröra många människor i framtiden. Det handlar om en framtid som vi inte kan undvika genom att smita ut genom bakhörren. På så sätt kommer den oss alla till del.

Vi har nyss antagit en budget som internationellt sett är stark och med finanserna under god kontroll, vilket naturligtvis inte skett av sig själv. Just därför är det viktigt att hålla i den budgeten, även om man i statsfinansiella volymer kan kalla den kostnadsökning som avsteget från ikraftträdandedatumet ger som *peanuts* i sammanhanget. Men en krona blir snabbt många – speciellt när det gäller utgifter.

Herr talman! Med ansvar för hela budgeten yrkar jag bifall till propositionen och avslag på samtliga motioner.

Anf. 37 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Från Vänsterpartiets sida tycker vi att det är positivt att vi får den förändring till stånd som innebär att vi slopar beskattningen av arv mellan makar och sambor, vilket vi skriver i betänkandet.

För något år sedan väckte Vänsterpartiet en motion med just detta innehåll. Vi ansåg att det var dags att se över arvsbeskattningen mellan makar och sambor. Upprinnelsen till motionen var de kraftigt stigande taxeringsvärdena. Risken var att den efterlevande skulle bli tvungen att sälja huset man bodde i för att kunna betala arvsskatten. Det var alltså utgångspunkten för vår del.

Så småningom tillsattes den så kallade Egendomsskattekommittén där arvs- och gåvoskattefrågorna var bland de skattefrågor som skulle hanteras. En i stort sett enig kommitté ville ta bort arvsskatten mellan makar, och i ett delbetänkande skrev majoriteten att detta skulle ske den 1 juli 2003.

Vi tycker nog att man därmed hade gett ett löfte och hos många människor ingjutit förhoppningar om att detta datum skulle gälla. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har därför ett särskilt yttrande där vi skriver att ett tidigareläggande eller en retroaktiv lagstiftning i detta läge varit den bästa lösningen. Samtidigt inser vi att vi står bakom en budgetuppgörelse, vilken måste ses som en helhet, och därför kommer vi i dag att rösta för förslaget i betänkandet.

Jag vill ändå säga att som situationen nu ser ut kommer det att finnas människor som svävar i osäkerhet om framtida ekonomiska förhållanden. Den ovissheten måste kanske hanteras i en redan mycket påfrestande situation, till exempel om man har en svårt sjuk livskamrat.

Anf. 38 BARBRO FELTZING (mp):

Herr talman! Beslutet om att ta bort arvsbeskattningen mellan makar och sambor är ett bra beslut. När man mister en vän, som ofta också är en livsföljeslagare, drabbas man hårt av sorg. Om detta samtidigt följs av att ekonomin drastiskt förändras blir lidandet dubbelt värre.

Därför är det bra att beslut fattas i enlighet med det förslag som lades fram av Egendomsskattekommittén. Vi kan säkert alla ge exempel på vänner som drabbats hårt. Oftast överlever kvinnan mannen och kan sedan inte behålla det gemensamma huset utan får flytta till ett enklare och billigare boende.

Jag hade, liksom Vänsterpartiet, gärna sett att lagstiftningen trätt i kraft retroaktivt från åtminstone den 16 september. Men vi har en gemensam budgetöverenskommelse med Socialdemokraterna som inte kan brytas, och av naturliga skäl kunde vi alltså inte komma ända fram. Marie Engström och jag har därför skrivit ett särskilt yttrande där vi uttrycker vad vi känner och tycker.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 39 CHRISTINA BERLIN (fp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Folkpartiets med fleras reservation i detta ärende.

Jag har under min korta tid i riksdagen – en månad – blivit kontaktad i just det här ärendet. Många människor är mycket oroade, och därför läser jag med intresse att de borgerliga partierna är eniga i frågan. Det gäller även Miljöpartiet och Vänstern, som vi hört från talarstolen, men de lämnar i stället ett särskilt yttrande med hänsyn till samarbetet med Socialdemokraterna. Det är sorgligt att vi inte kan enas i frågan så att lagen ska kunna gälla retroaktivt från den 1 juli 2003 eller åtminstone från september.

Alla talar om humanitära skäl. Tänk då på att det just nu ligger människor på sitt yttersta, och ifall de dör på ”rätt” sida om årsskiftet eller inte kan få oerhörda konsekvenser. Jag skulle därför vilja vädja till Socialdemokraterna att ändra sig i denna fråga och låta humanitära och etiska skäl gå före de administrativa och byråkratiska skälen. Det skulle vara en gest mot dessa oroade människor.

Jag skulle dessutom vara tacksam över att en gång i kammaren få uppleva en ändring – då vore nämligen alla partier eniga. Som det sagts handlar detta om felräkningspengar, men det har stor betydelse för dem det drabbar. Det är naturligtvis alltid svårt att välja ett datum, men i det här fallet är faktiskt alla partier utom Socialdemokraterna eniga. Ändra er!

Anf. 40 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! De skenande marknadsvärdena och därmed taxeringsvärdena på fastigheter har fått orimliga konsekvenser på skattesidan. Den skatt som lite i smyg drabbat svenska folket hårdast är arvsskatten. Människor med relativt låga inkomster har vid sin närståendes död tvingats sälja sin bostad för att betala skatt. I storstadsområdena är det inte ovanligt att arvsskatten mellan makar och sambor ökat med mellan 500 och 1 000 % för den gemensamma bostaden. Att en person som förlorat sin

livskamrat dessutom på grund av arvsskatten tvingas från den gemensamma bostaden är djupt orättfärdigt och omänskligt.

I den statliga Egendomsskattekommittén föreslog Kristdemokraterna under förra året att arvsskatten för makar och sambor skulle slopas. Detta blev sent omsider även Socialdemokraternas linje, och nu är vi där. Det är bra att regeringen också valt att följa förslaget och föreslå detta i budgetpropositionen för 2004. Till denna skattesänkning har 200 miljoner kronor avsatts.

Ändå begår regeringen ett allvarligt och för mig obegripligt misstag. Misstaget är sättet man genomför reformen på. Regeringen har nämligen aviserat att avskaffandet ska gälla från den 1 januari 2004.

Herr talman! Varje dag dör ungefär 300 svenskar. Hur många av dem som tvingas lämna sitt boende på grund av arvsskatten finns det inga undersökningar om. Men det räcker med en enda för att övergreppet ska vara ett faktum. Regeringen har skapat en orimlig situation för många människor. Grundavdraget, som varit oförändrat sedan 1992, är på 280 000 kr, vilket inte är mycket.

Sköra människor som under andra halvåret förlorat eller förlorar sin livskamrat får alltså en förfärlig julklapp av statsmakterna. Hur är detta möjligt? Hur tänker Socialdemokraterna och Finansdepartementet? Är det meningen att sjuka ska göra allt för att förlänga livet över årsskiftet? Vilken ångest skapar inte detta!

Nu motiverar regeringen sitt förslag i propositionen om slopad beskattning av arv till make och sambo med att det inte är rimligt att den efterlevande måste sälja sin bostad för att kunna betala arvsskatten. Flera remissinstanser till Egendomsskattekommitténs förslag anför att slopadet borde gälla retroaktivt från den 1 januari 2003. Det har också hela tiden varit vår linje i utredningen. I lagförslaget erkänner också regeringen att en sådan ordning skulle tillgodose ett av syftena med förslaget, nämligen att mildra effekten av de kraftigt höjda taxeringsvärdena.

Sedan hävdar regeringen att det torde i och för sig inte föreligga några hinder mot att ge dem retroaktiv tillämpning. Regeringen säger ”i och för sig”. Här handlar det om medborgare som utsätts för sitt livs kris, och regeringen hävdar att det inte föreligger särskilda skäl i detta fall. Vad är då särskilda skäl? När skulle de föreligga? Om humanitära skäl inte är särskilda skäl, vad är det då?

I samma budgetproposition för år 2004 föreslår regeringen med stöd i regeringsformen en skattelagstiftning rörande statlig skatt som ska gälla retroaktivt från den 23 september för att förhindra skatteplanering. Retroaktivitet går tydligen bra när pengarna ska in men inte för skattelättnader. Något förbud åt det hållet finns uppenbarligen inte.

År 2003–2006 budgeterar man med att låna 112,8 miljarder kronor till statens löpande utgifter. Att man i detta inte kan skapa ett utrymme på 100 miljoner kronor för att slopa arvsskatten mellan makarna retroaktivt i år är inte trovärdigt.

I en interpellationsdebatt mellan min kollega Per Landgren och Bosse Ringholm den 28 november fick vi ett beklämmande besked. Svaret var nej därför att en sådan skattelättnad för år 2003 inte är finansierad. Vad har vi regeringen till, och vad är regeringen till för? Vi har krävt en mänsklig hantering av detta i över ett år. När så regeringen står vid vägs ändå har Ringholm mage att nu kräva en finansiering av oss.

Nej, den socialdemokratiska regeringen är en överhet som tänker och agerar *von oben*. Det statsfinansiella tycks vara det överordnade. Nu har man haft flera möjligheter att göra detta, och det gör man inte. Jag vill vädja till Vänsterpartiet och Miljöpartiet att hålla med oss i den frågan. Jag yrkar bifall till den reservation som ligger.

Anf. 41 ULF SJÖSTEN (m):

Herr talman! Nu har jag hämtat andan efter en våldsam språngmarsch.

Egendomsskattekommittén lade som har sagts tidigare här fram ett förslag i början på året om att den orättfärdiga, orimliga och konfiskatoriska arvsskatten skulle tas bort till halvårsskiftet 2003. Signalerna från regeringen, eller kanske bristen på signaler, bidrog till att de flesta, jag tror alla, som kan tänkas beröras av skatten på goda grunder trodde att den skulle försvinna den 1 juli 2003.

Det kom inte något förslag från regeringen under våren. I samband med budgetpropositionen avslöjade regeringen planerna på att senarelägga ikraftträdandet till den 1 januari 2004. Det har talats om vem som kan känna sig lurad här. Det är just dessa människor som drog en lättandens suck i början på det här året och som senare efter den 1 juli 2003 återigen fick en blytung klump av oro i magen som i dag känner sig lurade, och det på mycket goda grunder.

Det har sagts tidigare av socialdemokratiska företrädare när det gäller borttagandet att det bara rör sig om några månader där vi skiljer oss åt i partierna. Men dessa månader är viktiga för oerhört många människor. Vi har också hört Vänsterpartiet och Miljöpartiet säga: Vi är överens med de borgerliga partierna att skatten ska tas bort den 1 juli. Men av hänsyn till samarbetet med Socialdemokraterna kan vi inte biträda förslaget. Jag tycker att det är märkligt.

Det är ingen stor fråga budgetmässigt. Men det är en stor fråga för väldigt många människor. Det är inte för sent att ändra den inställningen. Snälla, gör det!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

10 § Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskatte-reglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU9
Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskatte-reglerna vid generationsskiften i företag, m.m. (prop. 2003/04:17).

Anf. 42 PER-OLOF SVENSSON (s):

Herr talman! Många har synpunkter på de så kallade 3:12-reglerna. Men jag är övertygad om att det inte är lika många som vet vad de egentligen står för.

Prot. 2003/04:51
17 december

*Slopad beskattning
av arv till make
och sambo*

*Lättnader i 3:12-
reglerna och i arvs-
och gåvoskatte-reglerna
vid generationsskiften
i företag, m.m.*

För att inte omotiverade fördelar ska kunna uppnås genom styrning av sättet för vinstöverföring från bolag till ägarna eller genom transaktioner med bolaget har särskilda regler för beskattning av så kallade fåmansföretag och deras delägare successivt införts i lagstiftningen.

Det har skett alltifrån den första lagen om ersättnings-skatt 1933, vars syfte i första hand var att förhindra att fåmansbolag utnyttjades för att uppnå skatteförmåner. Den lagstiftningen har under årens lopp följts av ett antal olika tillkommande skattelagar med i huvudsak samma syfte fram till det vi i dag kallar 3:12-reglerna.

Vi kan nu konstatera att en del av 3:12-reglerna krånglade till det även för stora grupper av seriösa företagare som aldrig haft för avsikt att smita undan sitt ansvar att betala en skatt som var rättvis.

Regeringen och riksdagsmajoriteten har avsikten att i ett antal steg se över reglerna och göra de förändringar som anses nödvändiga för att de inte ska hindra ett effektivt företagande. En del förändringar är redan gjorda. I dag kommer ytterligare ett antal förslag på förändringar.

Herr talman! Samtliga partier är nog överens om att förändringar bör göras. Det som är partiskiljande är hur långt och hur fort man ska gå fram. Argumenten för det ena eller det andra kommer säkert att framgå av dagens debatt.

Anf. 43 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Herr talman! En politisk debatt om 3:12-reglerna tilldrar sig inte så stort intresse. Jag tror inte att någon av oss som befinner sig här i dag kommer att bli inbjuden till någon TV-soffa. Det är kanske tur för tittarna. Det här är ingen kioskvältafråga. Den är teknisk och svår att förstå även på ett teoretiskt plan. I praktiken är det än värre. Det kan vilken revisor som helst vittna om. Samtidigt är det synd. 3:12-reglerna är i själva verket ett slags ödesfråga för Sverige.

3:12-reglerna är ett samlingsnamn för beskattningen av fåmansbolag, det vill säga regler för mindre och medelstora företag och hur de ska beskattas. De är centrala för företagsamheten. Stränga regler gör företagande mindre lönsamt. Då får vi färre företag, mindre tillväxt, sämre sysselsättning och lägre välfärd, det vill säga allt det som Sverige i dag kännetecknas av. Generösa regler ger det omvända. Fler väljer att bli företagare. Vi får fler företag, företag som växer snabbare, ökad sysselsättning och i förlängningen en snabbare tillväxt.

Jag ska ge lite historik. 3:12-reglerna tillkom i samband med skatteomläggningen 1990. Syftet med dessa 3:12-regler är att ange hur över-skottet som uppstår i ett företag ska fördelas mellan inkomst av tjänst och inkomst av kapital. Reglerna gjordes medvetet restriktiva. Man ville den vägen förhindra att inkomster av tjänst skulle omvandlas till lägre beskattad inkomst av kapital. Man gjorde så trots att man var medveten om att detta skulle innebära en betydande nackdel för vanliga företag.

I den utredning som tillsattes för några år sedan diskuterades alternativa modeller. Men dessa avfärdades med att de var för komplicerade och skulle innebära för långtgående ingrepp. Därför avvisades de med bestämdhet.

Reglerna är restriktiva. Det innebär att bara en liten del av företagets intäkter kan beskattas såsom inkomst av kapital. I princip utgör kapitalinkomsten de tillskjutna 100 000 kr, som är vanligt för merparten av

företag, multiplicerat med en klyvningsränta. Räknet på situationen som den var tidigare skulle det ta lång tid innan företag skulle kunna fördubbla sitt egna kapital genom att man lät hela denna kapitalinkomst stanna kvar i företaget.

Den omständigheten att man valde den här restriktiva modellen är intressant. Man gjorde alltså så trots att man visste att detta skulle vara till nackdel för vanliga företagare. Vad är det för någonting som inryms i beskattningen av fåmansbolag som gör att man agerar på det här sättet? Vad är det för slags politiska dimensioner som uppenbarligen är väl förborgade för den vanliga allmänheten? Eller är det här bara ett uttryck för vanlig svensk avundsjuka? Man klarar helt enkelt inte av ett skattesystem som gör att personer som väljer att verka som företagare kan skapa sig en ekonomiskt sett bättre tillvaro än om man valt att vara anställd.

Vi moderater har länge pekat på behovet av lägre skatt och enklare regler för företagare. Vi har gjort det därför att vi tror att det kommer att skapa ett bättre näringslivsklimat och i förlängningen en snabbare tillväxt. De förslag som framförs i propositionen menar vi är långt ifrån tillräckliga. De är i själva verket så marginella att de knappast syns. Vi förordar i stället en avveckling av 3:12-reglerna. Vi gör detta av en rad olika skäl.

Vi menar att företag som driver fåmansbolag verkar inom ramen för en struktur som är oerhört diskriminerande på en rad olika områden. En fåmansföretagare omfattas inte av en rad förmåner som tillkommer anställda, och man vill ju skattemässigt jämställa dessa.

Enligt den utredning som ligger som grund för propositionen omfattas en fåmansföretagare inte av lagen om anställningsskydd, arbetstidslagen, semesterlagen och lagen om lönegaranti. En fåmansföretagare kan inte heller räkna med full ersättning från det sociala transfereringssystemet i samband med arbetslöshet och sjukdom.

I själva verket är det grundtänkande som bygger på att en fåmansföretagare ska jämföras med en anställd fullständigt befängt. En fåmansföretagare är aldrig en anställd. En fåmansföretagare har inget anställningskontrakt. Det finns ingen som garanterar inkomsten för en fåmansföretagare.

En person som driver ett fåmansbolag utsätter sig vidare för risker som vida överstiger de risker som en anställd är utsatt för. Den första risk man kan peka på är konkursrisken. En person som driver ett fåmansbolag kan råka ut för en konkurs. De regler som gäller för ett publikt aktiebolag med ett begränsat ansvar gäller inte för fåmansföretag, inte för aktiebolagslagen säger någonting annorlunda utan därför att banker och andra kreditgivare regelmässigt kräver in borgen från en fåmansföretagare. När då en företagare går i konkurs kan han alltså inte befrias från sina skulder. Skuldsaneringslagen, som gäller icke-näringsidkare, omfattar alltså inte en som är näringsidkare. Endast döden kan befria en företagare från sina skulder.

En företagare satsar ju också ett eget kapital i sin verksamhet. 100 000 kr är ett minimikapital. Detta kapital kan gå förlorat i samband med en konkurs.

En företagare bygger också upp en kompetens som många gånger är speciell och har ett värde i det företag som personen driver, men denna kompetens är ofta inte alls av samma värde om den skulle användas i

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiftet i företag, m.m.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

något annat sammanhang, i något annat företag. Företagarens kompetens är alltså villkorad av att företaget går bra. Går det inte bra blir kompetensen mindre värdefull. Detta gäller inte för en anställd.

Vidare varierar ju inkomsten för en näringsidkare. En näringsidkare har ju ett slags residualkontrakt med sitt företag. Han får ta det som blir över när alla andra har fått sitt. Ibland är det mycket, ibland är det lite. En sådan inkomstfluktuation upplever inte en anställd, utan han kan förutse sin tillvaro framöver med hjälp av den inkomst som han får.

Slutligen kan man säga att en näringsidkare dessutom har ett betydande ansvar för sina anställda, inte minst genom den ersättning som en företagare ska betala till sina anställda i samband med sjukfrånvaro. De risker som är förknippade med denna kostnad för sjukfrånvaron kan inte näringsidkaren själv överblicka. En anställd kan bryta benet i korpfboll likaväl som han kan drabbas av en besvärande sjukdom.

De skatteregler som gäller för ett fåmansföretag är i flera avseenden diskriminerande i förhållande till de skatteregler som gäller för större företag, det vill säga de publika aktiebolagen. De är diskriminerande dels därför att de publika företagen har en större möjlighet att omfördela sina inkomster med de olika inkomstslagen, dels därför att framför allt de globala företagen också kan verka på den internationella arenan och komma i åtnjutande av en fördelaktigare skattestruktur.

Av dessa skäl menar vi att 3:12-reglerna är obsoleta. De är i själva verket ett stort hinder för alla dem som vill verka som företagare. Avvecklas inte dessa diskriminerande regler är det svårt att tänka sig att vi i Sverige ska få den ekonomiska tillväxt som nu till och med Socialdemokraterna eftersträvar och som kommer till uttryck i den tillväxtkongress som man har beslutat ska ske i april nästa år.

De problem som detta skulle innebära genom att orättmätiga fördelar skulle kunna uppstå för personer som sätter sig på bolag menar vi är kraftigt överskattade. Vad är det för fel med att personer som verkar i företag får en gynnsammare skattebelastning mot bakgrund av de risker de tar? Dessutom vore det kanske en stor fördel mot bakgrund av den dynamik som krävs i samhället för att fler personer ska välja att verka som företagare i stället för att vara anställda.

Herr talman! För tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1, men jag ställer mig givetvis bakom alla de moderata reservationerna.

Anf. 44 ANNA GRÖNLUND (fp):

Herr talman! Äntligen får vi debattera fåmansbolagsbeskattningen. Nu är det ju inte så att jag längtar efter att diskutera snarig företagarskatte-
telagstiftning, men jag vet att fåmansbolagsskatten är en fråga som engagerar företagare. Just därför är det viktigt att vi diskuterar den frågan här i riksdagen.

Låt mig först få säga att tyvärr får de småföretagare som hade förväntat sig att vi här i dag skulle klubba igenom en skattelättnad känna sig lika snopna som H. C. Andersens kejsare – ni vet han som väntade på nya kläder. Det bidde först en väst och en byxa. Sedan bidde det en vante, sedan bidde det en tumme och till sist bidde det ingenting.

Det förslag som ligger på vårt bord i dag innebär att regeringen höjer klyvningsräntan för fåmansbolagen. På vanlig svenska innebär det att

den andel av fåmansbolagens inkomster som beskattas som inkomst av kapital höjs med två procentenheter.

Vid en första anblick kan detta låta som en lösning som skulle kunna förbättra för de allra flesta företag, men så är inte fallet. Det är nämligen så att de enda småföretagare som kommer att ha någon glädje av de här lättnaderna är en liten minoritet som har inkomster som i dag ligger över gränsen för statlig skatt och som redan har maximalt avdrag för de utdelningarna.

De företag som inte kan utnyttja den här höjda klyvningsräntan, det vill säga de allra flesta företagen, kan i stället spara den här utdelningen till dess att företaget avyttras genom att företagaren på så sätt kan minska den del av reavinsten som ska tas upp till beskattning av tjänst.

Finansdepartementet har räknat på detta. De har kommit underfund med att den fullständiga effekten av det som vi beslutar om i dag inte kommer att uppnås förrän jag är 55 år, det vill säga om 23 år. Men det gläder väl i och för sig Ringholm som har problem med att få budgeten att gå ihop, eftersom den konkreta förändring som föreslås knappt ger någon skattesänkning för fåmansbolagen. I slutändan innebär det inte heller att kostnaderna för staten blir särskilt stora.

Herr talman! Det hjälps inte att Göran Persson i högtidliga sammanhang talar om tillväxt och åter mazariner med svenskt näringsliv. Det är inte lösningen för att få fart på Sverige. Det som krävs är konkreta åtgärder för att förbättra för företagsamheten, och en sådan åtgärd är att göra någonting reellt åt fåmansbolagsbeskattningen.

Smakar det så kostar det, brukar man säga, och så är det faktiskt. Från Folkpartiets sida vill vi att det ska bli avsevärt lättare att starta och driva företag i Sverige. En drivkraft för att starta upp företag och driva företag är faktiskt att man tjänar pengar. Men vem vill bli företagsledare och företagare i ett land där det är finare att vinna pengar på Bingolotto än att driva ett framgångsrikt företag?

Nej, herr talman, om vi ska få fart på tillväxten i det här landet krävs det att vi vågar genomföra reella förbättringar för företagarna. Från Folkpartiets sida vill vi därför ta bort hela det krångliga 3:12-regelverket i dess nuvarande form. Vi vill förenkla skattereglerna och sänka skatten för fåmansbolag redan nu, inte om 23 år. Då kan det vara alldeles för sent.

1,3 miljarder är avsatta i Folkpartiets budget för 2004. Nu vet vi att den inte gick igenom, men det finns ändå ett tydligt budskap till Sveriges företagare. Med Folkpartiet i Regeringskansliet hade Sveriges småföretagare redan om 15 dagar sluppit krånglet med de ovissa 3:12-reglerna och dessutom fått sänkt skatt. Det förtjänar Sveriges småföretagare.

Herr talman! Det här betänkandet handlar också om generationsskiften i företag. Vi vet att 4 av 10 företagare är äldre än 50 år. Vi vet också att en väldigt stor del av Sveriges företag är familjeföretag, närmare 19 av 20 företag. Många av de här familjeföretagen byter ägare ganska snart. Ett företag går exempelvis från en far till en dotter. Det är bra att generationsskiften nu underlättas med det förslag som ligger, men från Folkpartiets sida hade vi önskat att förslaget hade gått längre, så att planerade generationsskiften hade gått betydligt smidigare än vad som nu föreslås.

Prot. 2003/04:51
17 december

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Herr talman! Jag står givetvis bakom Folkpartiets samtliga reservationer, men för tids vinning vill jag yrka bifall bara till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 45 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag har en väldigt kort fråga till Anna Grönlund. Vi är helt eniga i vår syn på att någonting måste göras för att underlätta för småföretagen, och vi tycker att detta är väldigt viktigt för att Sverige ska kunna bli en framgångsrik nation präglad av välfärd.

Vi i Moderaterna kräver att 3:12-reglerna ska tas bort. Mot detta kan ställas att Folkpartiet förordar ett slags normallönemodell. Den är krånglig, men framför allt innebär den att man delegerar till någon politiker, någon beslutsfattare, någon myndighet att bestämma vad som är en normallön.

Vi tycker att det är otillfredsställande att någon annan ska fatta beslut om detta. Min fråga till Anna Grönlund är: Varför gör man från Folkpartiets sida inte gemensam sak med Moderaterna och säger att det där med att bestämma en normallön och vad som ska beskattas som inkomst av tjänst kan man överlåta till näringsidkaren själv?

Anf. 46 ANNA GRÖNLUND (fp) replik:

Herr talman! Ja, man kan säga att normallönemodellen är krånglig, men i ljuset av de nuvarande 3:12-reglerna vill jag ändå påstå att det inte är särskilt krångligt för småföretagarna om man har definierat vad som är en normal lön och den beskattas som lön och resten beskattas som inkomst av kapital.

Från Folkpartiets sida har vi sagt att vi tycker att det är viktigt att vi har kvar ett visst regelverk, att en viss definierad del av det som en företagare tjänar faktiskt ska beskattas som inkomst av tjänst. Men det förvånar mig inte att Moderaterna vill gå steget längre. Moderaterna är ju det mest skattesänkarvänliga partiet i den här riksdagen.

Anf. 47 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Ja, vi vill alltid vara steget före. Vi trivs väldigt bra i den rollen, kan jag säga.

Men det är lite grann av allvar i detta också. En normallönemodell diskuterades ju i utredningen, och man avfärdade den med att säga: Detta är krångligt.

Normallönen varierar också från bransch till bransch på ett ganska tydligt sätt. Jag tycker att det i grunden finns någonting osunt i att någon annan ska bestämma vad som är normallönen för mig, som näringsidkare. Jag tycker att näringsidkaren kan besluta detta själv.

Vi ska inte tro att en näringsidkare därmed skulle välja att undandra sig all inkomst av tjänst, därför att en näringsidkare vet precis som alla andra att det finns vissa förmåner. Tar man inte upp någonting av sitt resultat som inkomst av tjänst kommer man därmed inte att kunna ta del av en rad förmåner, som till exempel pension och annat i transfereringssystemet. Jag tror att en näringsidkare är kompetent nog att klara den här bedömningen på egen hand.

Anf. 48 ANNA GRÖNLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag tror också att en näringsidkare är kompetent nog att klara av att se vad som borde beskattas som inkomst av tjänst. Men vi tycker ändå från Folkpartiets sida att det kan vara vettigt att ha ett visst system, så att det inte är någon företagare som faller igenom det finmaskiga nätet och inte kommer att ta upp en del av sin inkomst som inkomst av tjänst.

Vi får väl se efter valet 2006. Vi kanske får förhandla om den här frågan, Anne-Marie Pålsson.

Anf. 49 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Inledningsvis skulle jag vilja tipsa Anne-Marie Pålsson om att det allra bästa sättet att hamna i en TV-soffa är att säga att man inte är intresserad.

Sedan ska jag gå över till ärendet. I dag hade jag önskat att vi hade kunnat debattera hur 1 miljard kronor 2004 på bästa sätt skulle kunna användas för att dämpa fåmansbolagsreglerna. Det var nämligen det som Göran Persson lovade i sin regeringsförklaring den 16 september. Nu blev det inte så, och vi vet att det finns en diskrepans mellan vad man lovar och vad man de facto presenterar för kammaren.

1 miljard blev 30 miljoner 2005. En varaktig effekt har uppgetts, men den har också kritiserats. I alla händelser blev det inte någon miljard.

Socialdemokraterna och deras stödpartier bemödar sig inte heller i utskottet med att försöka försvara fåmansbolagsreglerna. Åtminstone två borgerliga partier har förordat en normallönemodell, som vi hörde debatteras nyss. Det ”främsta” argumentet mot detta gäller ”svårigheten att definiera en normallön”. Det främsta skälet är alltså inte principiellt, ideologiskt eller politiskt. Det är fråga om en praktisk svårighet. Jag är helt säker på att denna svårighet hade gått att lösa om man önskade detta.

Sedan kommer skäl i betänkandet som tydligen är underordnade den praktiska svårigheten. Utskottsmajoriteten anser att normallönemodellen skulle skapa fördelningspolitiska problem. Progressiviteten i inkomstbeskattningen skulle urholkas, menar man.

Men, herr talman, utskottsmajoriteten bemöter inte med ett ord den främsta invändningen mot fåmansbolagsreglerna. Man tycks helt enkelt inte vilja kännas vid att de så kallade 3:12-reglerna faktiskt diskriminerar dem som väljer att investera i små företag med få ägare. Av skattesystemet att döma vill man hellre att människor ska investera sina besparingar i ett namnlöst fondägande som faktiskt har varit till skada för vårt näringsliv vilket därigenom har kommit att sakna tydliga och målinriktade ägare.

När borgerliga partier har föreslagit normallönemodellen har åtminstone aldrig Kristdemokraterna slagit fast vad den normala lönen ska vara. Socialdemokraterna har som regeringsparti getts ett visst, ett ganska stort, tolkningsutrymme. Den chansen har man valt att inte ta.

Men vad är det då som måste hända för att inkomstskatten ska sättas ur spel med normallönemodellen? Fåmansbolagsägaren måste vara mycket duktig på sitt arbete. Han eller hon måste helt säkert jobba betydligt mer än de 40 timmar som normala inkomsttagare arbetar. Först måste vederbörande få ihop till sin normallön för att sedan ta i ytterligare och arbeta för att förränta kapitalet, som vederbörande har investerat.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Jag tycker att sådana personer skulle belönas i stället. De skapar tillväxt i vårt land och välstånd för andra människor än sig själva. Om det visar sig i slutet av året att de sista kronorna som tjänades in faktiskt innebär att förräntningen på kapitalet som investerats i det egna företaget blev hög, så kan åtminstone Kristdemokraterna acceptera det. Vederbörande har i så fall förvalt sitt pund väl, som man säger.

Vi har fått höra här att det inte är många av oss som förstår det här med 3:12-reglerna. Det har vi fått höra även från Per Rosengren tidigare. Detta innebär att man har ett sådant lapptäcke att det liknar de dalsländska vägarna, där det är mer lapptäcke än den ursprungliga vägen. Då blir det snårigt i slutet. I stället för att bygga en ny väg fortsätter man att lägga på mer lappar.

Jag måste ändå ta tillfället i akt och fråga ledamöterna från utskottsmajoriteten vad som är bäst. Är det bäst att stoppa in pengarna i ett namnlöst ägande i multinationella företag där man inte har någon aning om hur eller under vilka etiska principer de används? Eller är det bäst att satsa pengar i något som man själv har möjlighet att arbeta för?

Av fåmansbolagsreglerna att döma borde svaret vara alternativ ett. Identitetslöst ägande av verksamheten, som man inte har något grepp om alls, är att föredra framför det nära ägandet i det egna arbetet. Men jag vill ändå ge mina kolleger i skatteutskottet från Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna en möjlighet att deklarerat sin åsikt.

När det gäller arvs- och gåvoskatten vid generationsskiftet i företag anser Kristdemokraterna alltjämt att hela det arbetande kapitalet ska befrias från arvs- och gåvoskatt. Det här plottrandet måste nog ta slut nu. Det är visserligen bra att endast 30 % av kapitalet tas upp, men detta har tyvärr med all önskvärd tydlighet visat sig otillräckligt. Svenska företag säljs till utländska ägare av skatteskal. Vi kan rätta till detta till den blygsamma kostnaden av 40 miljoner kronor per år, i alla fall enligt riksdagens utredningstjänst.

Slutligen, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation 3, men vi står givetvis bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 50 ROGER TIEFENSEE (c):

Herr talman! Ledamöter och åhörare! Sverige behöver fler entreprenörer, fler människor som vågar ta steget att bli företagare, fler småföretagare som vågar ta steget att anställa nya medarbetare och bli större företag. Kort sagt behöver vi skapa förutsättningar för människor och företag som finns i Sverige att växa. Det ska vara möjligt att starta företag, driva företag och arva företag i Sverige. I dag är de möjligheterna alltför dåliga.

Vår uppgift som riksdagspolitiker är att skapa förutsättningarna. Det är därför som frågorna i betänkandet är viktiga. Det handlar om förutsättningarna för företag och förutsättningarna för små företag. När jag pratar med småföretagare, konsulter och revisorer är 3:12-reglerna det första de anser behöver åtgärdas. Sedan kommer arvs- och gåvoskatten och förmögenhetsskatten.

Först kommer 3:12-reglerna. Det är inte så konstigt. Företagarna ser ju behovet av att reformera 3:12-reglerna, eftersom det är de som får leva med de absurda konsekvenserna av dagens regler. Exempelvis tvingas en lågavlönad kvinna som är delägare i ett fåmansföretag betala en högre

skatt än en manlig kollega med högre lön bara för att han inte är delägare i företaget.

De förändringar som föreslås i betänkandet är ett litet steg i rätt riktning. Men steget är så litet. När man tar ett litet steg är det risk att man snubblar. Jag tror att om vi inte tar rejälare steg så kommer Sveriges småföretagare att snubbla. Det behövs större förändringar. Det ska vara möjligt att som företagare tjäna pengar i paritet med den risk man tar. Det är just det som regeringen inser och adresserar när man höjer riskpremien med 2 %.

Förslagen, det här och aviserade förslag, omfattar 180 miljoner under den här treårsperioden. Göran Persson talade i sin regeringsförklaring om 1 miljard. Anna Grönlund har föredömligt förklarat att miljarden kommer först om drygt 20 år. 180 miljoner är vad man sänker skatten med för småföretagare.

Centerpartiet har föreslagit en större förenkling och reformering av 3:12-reglerna. Vi har avsatt 1,8 miljarder för de förändringarna i vårt budgetalternativ. Tyvärr har det fallit. Jag kommer att yrka bifall till reservation 4 som ger ett uppdrag till regeringen att komma tillbaka 2005 med Centerpartiets förslag. Det går enkelt uttryckt ut på att företagare ska få en större bas att beräkna sin utdelning på, och de ska få en högre riskpremie.

3:12-utredningen har lagt ett förslag som de kallar för BEK-modellen. Vi tycker att den ska införas. Där finns det också, vilket är viktigt i sammanhanget, ett fribelopp i grunden, ett fribelopp som innebär att de företagare som hamnar under det fribeloppet inte behöver bry sig om 3:12-regelverket över huvud taget. Det är att förenkla regler.

Förslagen om arvs- och gåvoskatten vid generationsskiftet är också ett litet steg, men det är otillräckligt. Det skulle vara väldigt mycket enklare att slopa arvs- och gåvoskatten för hela skatteklass 1 mellan makar och sambor – det finns förslag som vi nyss har debatterat här – men också för bröstarvingar, just för att klara generationsskiftet i företag.

Vi ser ett jättestort problem framför oss. Fyrtioåringarna är en väldigt företagsam generation som snart går in i pensionsåldern. Företagarnas Riksorganisation har målat upp problemet och ser att 180 000 företag kommer att få problem med generationsskiftet. 45 000 företag, förutspår de, kommer att läggas ned. Ytterligare 45 000 företag kommer att misslyckas med sina ägarskiftet. Det är upp till oss att skapa förutsättningar så att inte de risker som Företagarnas Riksorganisation målar upp besannas. Det gäller att skapa enklare regelverk och slopa arvs- och gåvoskatten för hela skatteklass 1. Då kan vi klara generationsskiftet.

Jag vill komma med en liten anekdot på slutet. Flera har sagt att 3:12-regelverket är oerhört komplicerat. Jag lunchade med en revisor förra veckan. Han pratade om blankett K 10 som man ska fylla i. Han sade att det nog är fler som har besegrat berget K 2 än blankett K 10.

Anf. 51 CATHARINA BRÅKENHJELM (s):

Herr talman! Skattepolitikens främsta syfte är, som vi tycker, att finansiera välfärdssamhället. Stor gemensam betalning och höga skatter ger en hög välfärd. Lågs katteländer har ofta en låg välfärd, och man tappar tryggheten. Vår välfärd och vår skattenivå hänger alltså ihop.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattegröglerna vid generationsskiftet i företag, m.m.

”Världens högsta skatter” är ett borgerligt mantra som vill få oss att inte se efter vad vi får för pengarna. Det finns numera semesterhotell där allt ingår, mat, drinkar, mellanmål och nöjen. För det betalar man ett ganska högt veckopris, betydligt högre än för det hotell där bara rummet ingår. Hotellen kallas *all included*. Kan man säga att det är världens dyraste hotell?

Per Albin Hansson byggde folkhemmet, Ingvar Kamprad möblerade det, och Erling Persson klädde oss. Vi vet i Sverige att företagen, stora som små, är viktiga. Vi har många kreativa företag och företagare i vårt land. Glädjande nog ökar också antalet företag. År 2000 startades rekordmånga, drygt 39 000 stycken. Det var 14 % fler än det startades 1994. Vi har ett ganska gynnsamt företagsklimat i landet. Av alla företag är 70 % enmansföretag.

Men, herr talman, allt kan utvecklas och bli bättre. I budgetpropositionen för 2004 lades ett förslag om att införa skattelättnader för små och medelstora aktiebolag för ungefär 1 miljard kronor genom den föreslagna reformeringen av de väl debatterade 3:12-reglerna.

Det förslag som nu kommer att genomföras ska ses som ett första steg i arbetet med att utveckla 3:12-reglerna just för att stimulera tillväxt, investeringar och det aktiva risktagande som behövs i fåmansföretagen. Men man måste komma ihåg att de nuvarande 3:12-reglerna är tillkomna för att försvåra omvandlingen av högre beskattad arbetsinkomst till lägre beskattad kapitalinkomst.

Nästa år kommer ytterligare förslag. Vår statsminister Göran Persson satt så sent som i går i nya samtal om ytterligare 3:12-åtgärder utöver de tidigare kända. Vi socialdemokrater är ganska kända för att hålla det vi lovar. Så det kommer mera.

Från inkomståret 2004 höjs klyvningsräntan med 2 procentenheter. Det innebär att den andel som en ägare till ett fåmansföretag kan ta ut som kapitalbeskattad inkomst ökar. Reglerna blir förmånligare för företagarna, eftersom skattesatsen på kapital är lägre än på löneinkomst. Det innebär en skattesänkning av en storleksordning som vi nu har ansett rimlig att bära. Effekterna slås ut på lång tid, då den dominerande delen slår igenom när ägarna säljer aktierna i bolaget. Omsättningen på aktier i fåmansbolag är låg.

Det pågående arbetet bygger på 1990 års skattereform, vilket också förordas av 3:12-utredningen. Först bestämmer man kapitalinkomsten schablonmässigt. Sedan behandlas överskjutande inkomster som tjänsteinkomster. Därför är det inte aktuellt att biträda en motion som förordar en normallönemodell.

Herr talman! I propositionen föreslås också en ändring av lättnadsreglerna för värdering av företagets tillgångar vid arvsbeskattning och under vissa villkor gåvobeskattning. Lättnadsreglerna utvidgas.

Man föreslår, för att underlätta generationsskiften, att villkoren för att få använda lättnadsreglerna vid gåvobeskattning ska göras ännu mer generösa. Det innebär att successiva gåvor ska kunna godtas och att gåvotagaren ska kunna lämna ersättning till givaren utan att förlora skattelättnaden. Det är alldeles nytt. Det medför också att man kan överlåta delar av näringsverksamhet utan att gåvotagaren går miste om gåvoskat-
telättnaden. Det kan ses som en fördel i och med att givaren om han önskar kan stanna kvar på en ledande position i företaget i samband med

att endast en del överläts som gåva. Det kunde man inte tidigare. Detta måste anses som ytterligare en förbättring.

Den karenstid som finns för gåvotagaren innan han får överlåta, ge bort eller på annat sätt hantera gåvan förkortas också med två år, till tre år.

Moderaterna tar i sin motion upp att näringsidkare befinner sig i en helt annan ekonomisk omgivning än löntagare. Det kan jag hålla med om, beroende på hur man definierar begreppet omgivning. Där kanske vi inte har samma definition.

Vidare säger Moderaterna att näringsidkare har ett högre risktagande än löntagare. Det kan jag hålla med om. Men de har också en större chans till vinst och högt löneuttag än de flesta anställda. De har också större möjlighet att påverka sin lön. Större chans till utdelning har i de flesta sammanhang föregåtts av ett risktagande.

Centern anför i sin motion att man vill ha en övergång till BEK-modellen som har tagits fram av 3:12-utredningen. Det pågår fortsatta överväganden om modellen inom Regeringskansliet. Man ser också över nivån på klyvningsräntan.

Sammanfattningsvis kan man säga att de borgerliga partierna i motioner framför att de vill sänka eller helt ta bort skatten på området.

Herr talman! Vi anser att den nuvarande principiella utformningen av lättnadsreglerna vid arvs- och gåvobeskattning inte ska ändras utan förändring ska ske inom ramen för det nuvarande regelverket. När det gäller Folkpartiets yrkande om villkoren för tillämpningen av lättnadsreglerna är det, som allt annat, en fråga om avvägning mellan underlättande av generationsskifte i ett företag och risken för att lättnadsreglerna utnyttjas i andra syften.

Skattesänkningar är en politisk fråga med mycket sprängkraft, som i mycket är en vattendelare mellan vänster och höger inom politiken.

När man nu knyter ihop säcken med alla motionsförslag, så här i juletid, kan man konstatera att där finns väldigt många gåvor i form av skattesänkningar. Alla dem anser vi inte vara möjliga att finansiera just nu.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen och avslag på motionerna.

Anf. 52 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Catharina Bråkenhielm inledde sitt anförande med att säga att låg skatt ger låg välfärd. Lågskatteländer har alltså en låg välfärd.

Jag förstår att Catharina Bråkenhielm inte var med på skatteutskottets resa till Tyskland. I Tyskland har man en skattesats som är genomsnittlig för Europa, 40 %. Det är mer än tio procentenheter lägre än i Sverige. Men inte tror jag att någon i Tyskland skulle hålla med om att man har en lägre välfärd där än vad vi har i Sverige. Faktum är att om sambandet skulle hålla så skulle Sverige ha den högsta välfärden och vara det rikaste landet i världen. Det är vi icke.

Sambandet mellan skatt och välfärd är ett mycket bräckligt samband, och de flesta skulle nog säga att det inte ens finns.

Det sades också att vi har kreativa företag. Vi har många företag. Det är många företag som bildas. Ja visst, men inte tillräckligt många. Om det hade varit tillräckligt många så hade inte Socialdemokraterna behövt

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattegrupperna vid generationsskiften i företag, m.m.

kalla till tillväxtkongress. Uppenbarligen är man inte nöjd. Om man inte är nöjd är inte spelreglerna tillräckligt goda. Det räcker att säga det, så slipper vi försjunka i om det har bildats x tusen eller y tusen företag. Om detta kan vi nog ha olika uppfattningar.

Det sades också att en egenföretagare hade en större chans till vinst. Hur då? Oavsett hur mycket man tjänar råkar en egenföretagare ut för precis samma skatteregler som en anställd. Man kan inte komma undan det. Om man ska ha vinst ska man snarare välja Lotto.

I själva verket har den politik som Socialdemokraterna har drivit i så många år kvävt företagsamheten och plundrat svenska folket, genom de höga förmögenhetsskatterna och den höga arvsskatten. Uppenbarligen vill Catharina Bråkenhielm även fortsättningsvis företräda den politiken.

Det har kommit ett mycket litet paket från Socialdemokraterna. Kommer det någonting mer än detta lilla lilla paket, någonting som kan glädja alla hundratusentals svenska företagare?

Anf. 53 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Jag sade inte att alla lågskatteländer har låg välfärd utan jag sade ytterligare ett ganska viktigt ord: oftast. Det finns inga regler utan undantag. Oftast har lågskatteländer låg välfärd.

Jag anser fortfarande att vi i Sverige är bland de länder som har den högsta välfärden. Det beror lite på vad man tittar på. I dag är det mycket som inkluderas i vårt samhälle. Det tycker jag är viktigt. Vi har det bra i Sverige i dag, även om det finns undantag. Men det är inget som kommer av sig själv, utan vi måste arbeta för att fortsätta ha det så. Det är därför vi ska hålla i våra pengar.

Jag kan hålla med om att det inte är tillräckligt många som startar företag. Det handlar inte bara om regler utan om andra saker också. Alla vill inte vara företagare. Några måste också vara anställda.

Sedan tar Anne-Marie Pålsson upp lönen. Det är klart att man kan påverka sin lön mer som företagare. Man kan jobba fler timmar, vara kreativ – det ligger i sakens natur när man startar ett företag. Den som är anställd inom hemtjänsten har ganska svårt att påverka sin lön. Det kan vara några extra timmar hit eller dit, men i stort sett så ligger man nästan hela livet på samma lönenivå.

Ett litet paket – ja, det kan tyckas så, om man nu vill ha mycket mer. Jag tycker också att man ska göra mycket mer. Det här är första steget. Jag talade om att man i går satt i ytterligare diskussioner om en fortsättning på 3:12-paketet. Det blir mera. Men jag tror inte att det blir så stort att Moderaterna blir helt nöjda. Jag är dock helt säker på att det går framåt.

Anf. 54 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Det var klargörande, att det kommer fler paket. Frågan är bara om de blir något större än det nuvarande. I vart fall tycks färdriktningen vara den rätta, och det tackar vi för.

Det finns någonting som är ganska osunt med Socialdemokraterna i detta avseende, detta sega motstånd mot att skapa ett gott klimat för de mindre och medelstora företagen, fåmansbolagen. Det har diskuterats år ut och år in, men man fortsätter att klamra sig fast vid den här modellen trots att den möter ett massivt motstånd, trots att vi har få medelstora

företag i Sverige och en dynamik som inte är tillräcklig för att ge oss en god välfärd. Socialdemokraterna har ägt denna fråga i decennier och man gör så lite så det knappast ens syns.

Herr talman! Jag undrar om det i själva verket är så att man inte kommer att vilja överge 3:12-reglerna, av precis det skäl jag har varit inne på tidigare. Om man skulle göra det så skulle individer helt enkelt börja starta bolag. De skulle välja att verka inom ramen för ett företag i stället för som anställda. De skulle välja att själva kunna påverka sin tillvaro – sin arbetstid, sina inkomster. De vill helt enkelt komma ifrån det regelverk som styr så många människor på ett destruktivt sätt.

Herr talman! Det kanske skulle innebära att många av Socialdemokraternas egna anhängare, många som i dag är organiserade i fackföreningar, skulle välja att bli företagare i stället för anställda. Frågan är vad som då skulle hända med den makt som kommer från just de organisationerna.

Anf. 55 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Herr talman! Det sega motståndet kan man kanske översätta med att förslagen är väl genomarbetade och väl genomtänkta. Man tar ett steg i taget, så att man inte förhastar sig. Det är ganska viktigt.

Sedan tror jag att man behöver ett regelverk. Det kan inte vara hur laglöst som helst utan regelverk behövs. Det ska vi därför ha kvar.

Från Moderaterna hör man väldigt ofta: Sänk skatten! Ta bort skatten! Slop skatten! Men hur ska man finansiera? Det hänger ju ihop, som jag sade i mitt anförande, med det vi plockar in. De flesta människor i Sverige i dag tycker faktiskt att det är ett bra system, utan att det för den skull är fullgott. Det kan utvecklas. Jag vet att huvudandelen av människorna vill ha det system som vi har, med den trygghet som vi har i landet.

Vi anser att det är viktigt att finansiera de steg vi tar, och därför tar vi inte sådana jätteskutt att vi ramlar. Vi tar ett steg i taget, väl genomtänkt. Det kanske man kan kalla segt. Men det blir bra i slutändan.

Anf. 56 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag kom att tänka på en bild. Jag vet inte om den är smaklig direkt, men den är i alla fall passande. Det är en gammal vattenklosett. Man länger snöret och så tror man att det ska spola mer på något vis. Jag förstår det inte riktigt men så gör man med 3:12-reglerna.

Man säger själv i utskottets betänkande, jag kan läsa innantill: ”I det fortsatta arbetet kommer regeringen bl.a. att överväga nivån på klyvningsröntan, kapitalunderlagets utformning, lönesummeregeln utformning samt fördelningen av kapitalvinst mellan inkomstlagen tjänst och kapital.” Det är ju en revidering av praktiskt taget hela skattelagstiftningen på detta område.

Då föreslår vi liksom Folkpartiet en modell som förespråkar en normallön, alltså det som man normalt ser som lön och kan bedöma. Sedan blir det kapitalbeskattning på resten. Det är för att få en rimlig avvägning. Om man har en arbetsinkomst får man en liknande beskattning. Det är egentligen det vi är ute efter, inte något laglöst land. Men det tror jag inte heller att ni har sagt i det här fallet.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Det är intressant att notera att i praktiken strävar man åt det hållet men kan inte erkänna att man kan göra det här med en gång. Därför tycker jag att det är tråkigt att man inte från regeringshåll kan göra detta nu så att vi slipper det här tassandet i tassemarken för att få de här reglerna färdiga. Så mycket problem som det har varit med detta! Det är ju inget nytt. Det behövs inte en massa utredningar. Det har funnits en utredning. Man kan komma till förslag. Det urholkar inte skattebasen. Det kommer säkert att öka möjligheterna till större intäkter till staten genom att fler får arbete bland annat.

Varför inte när det gäller generationsskifte se till att man slipper de problem som många företag har? Jag ska i mitt nästa inlägg göra en beskrivning av ett praktiskt exempel från ett företag som ligger en mil från min bostad. Men jag undrar varför man inte kan ändra de här reglerna med en gång så att vi får i gång detta och slipper tjafsandet om 3:12-reglerna.

Anf. 57 CATHARINA BRÅKENHJELM (s) replik:

Herr talman! Det är så sällan jag tänker på toalettstolar när jag blundar. Det kanske är något för Lars Gustafsson. Jag hängde inte riktigt med. Förr i tiden hade man ju lång spolarm. Det är väl det som är fint i dag. Det är därför de lägenheterna är oerhört dyra.

Normallön är det ganska svårt att sätta. Det är därför vi inte har förordat det. Vi anser att den modellen inte är okej för vår del.

– Jag hör inte riktigt allt du säger, det kanske är en viss språkförbistring. – Men jag tycker att det är svårt att komma fram till vad som är en normallön. Den idén har den utredning som har arbetat också förkastat.

När det gäller de stora stegen och de små stegen är det precis som jag sade tidigare, man vill ha detta finansierat. Vi vill ha en tillväxt. Vi vet att tillväxt behövs, även om den inte alltid skapar fler arbetstillfällen. Vi är precis på samma linje. Skillnaden är väl bara att vi vill ha allting finansierat innan vi genomför det.

De samtal som vi har med företagare och även företagarorganisationerna visar att man är nöjd med det steg som vi har presenterat. Man är också med och vill finansiera de paket som vi tänker lägga fram. Det tycker jag är bra. Det finns ett samspel mellan företagen.

Jag är inte helt övertygad. När jag har varit ute och träffat företagarna har jag aldrig hört dem tala om 3:12-reglerna. Det är många andra saker de trycker på. Det är nog ganska krångligt, så det är inte det första de pratar om.

Anf. 58 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! De har väl så mycket annat krångel att ta upp innan de hinner dit. Det kan bero på det.

Jag tänkte närmast på uttrycket Spola kröken! Det har i alla fall de flesta partierna gemensamt i den här kammaren. Det är gammalt. Idrottsrörelsen hade alltså en slogan som hette Spola kröken! Man skulle inte dricka alkohol och utöva sport samtidigt. Det var det jag tänkte på. Nåväl, det jag menar är bara att det är bättre att rensa upp det här systemet och göra något för alla än att hålla på på det här viset. Det var det jag menade med att man bara tar ett längre snöre, men man får ingen effekt av det. Det var kanske långsökt.

Språkförbistring kan det vara, men strax intill min bostad finns det ett företag som har 217 anställda. Det har genomgått flera generationsskiften. Jag tror att det är tredje generationen som ska ta över. De ställdes för några år sedan inför ett generationsskifte som innebar att de skulle få sälja till utlandet. De kunde alltså inte överta företaget själva för generationsskiftesskatten blev så hög att de inte kunde fortsätta. Man höll på i flera år med skattejurister och tricksade fram och tillbaka tills man till slut kunde klara av det med en annan lösning.

Men så ska vi väl ändå inte ha det. Varför inte i stället även här ”spola kröken” och göra färdigt en gång för alla så att vi slipper detta. Det har ingenting med det statsfinansiella spöket att göra. Det går säkert att finansiera genom den gigantiska budget vi ändå har. Trots alla förslag om skattelättnader från Moderaterna är den totala budgetsumman ändå ganska liten i marginalen jämfört med vad vi omsätter och förespråkar. Men vi vill alla skapa bättre inkomster för en stabilare välfärd, så att inte några måste hängas utanför, som det tyvärr är, genom att de inte har arbete eller annan möjlighet att försörja sig.

Anf. 59 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Det är en balansgång mellan att ha lätta regler och inte ha regler. Det gäller att hamna någonstans mitt emellan så att det inte är så lätt att man inte har ett regelsystem, men inte så krångligt att man inte orkar igenom det. Jag kan hålla med om att det är många regler som är krångliga. Det är därför det här ses över, så att man inte ska behöva så oerhört mycket tid och hjälp som företagare för att komma genom reglerna. Det är inte så i alla fall, framför allt inte i de företag där man inte har så många anställda.

Det är också viktigt att veta att alla inte kan vara företagare. Det måste vara någon som jobbar i företagen också, som inte äger företaget. Det gissar jag måste vara även kd:s modell. Alla vill inte vara företagare. För dem som vill vara företagare ska det vara ett så pass lätt och rimligt men ändå så säkert system att vi kan ha ett bra regelverk i Sverige i dag. Men jag tror att vi i ganska mycket är på samma linje. Företagen behövs. Reglerna ska inte vara oskäligt krångliga, och man ska betala en rimlig skatt även som företagare.

Anf. 60 ANNA GRÖNLUND (fp) replik:

Herr talman! Vi har hört Catharina Bråkenhielm säga flera gånger under replikskiftet att alla inte kan vara företagare. Jag tror inte att det är det som är det stora problemet i dagens Sverige. Det stora problem vi har i dagens Sverige är att alla faktiskt inte kan vara anställda. Alla kan inte vara arbetstagare, om vi inte vill att alla företag ska vara statliga. Jag tycker att vi ska fokusera mer på problemet. Vi behöver fler som ska bli företagare. I realiteten skulle alla kunna vara egna företagare och jobba i sitt eget företag. Det skulle inte vara något större problem.

Jag vänder mig mot en sak som Catharina Bråkenhielm sade från talarstolen. Hon sade att småföretagare har större chans till utdelning och att de också har möjlighet att göra ett högt löneuttag. Jag är född och uppvuxen i en ganska reguljär småföretagarfamilj uppe i Kiruna. Jag kan säga att min pappa inte hade möjlighet att göra några större utdelningar i sitt företag. De flesta småföretag är nämligen inte sådana där man täljer

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

guld med kniv. Dessutom är löneuttagen inte heller så himla lätta att göra. I Kiruna var det på den tiden, förmodligen nu också, mycket mer lönsamt att vara gruvarbetare.

Jag har förstått att Socialdemokraterna hela tiden kör mantrat att välfärd och skatter hänger ihop. Det tror jag också. Jag kanske dock kommer till en något annorlunda slutsats än er. Man kan fundera på om Socialdemokraterna med det förslag som föreligger just nu tror att hög beskattning av företag leder till en bättre välfärd. Det är det man får en känsla av när de genomför en sådan här halvmesyr som det här förslaget faktiskt är.

Men jag skulle vilja fråga Catharina: Vilka reella tillväxteffekter tror Socialdemokraterna sker med hjälp av den marginella förändring som nu ändå görs?

Anf. 61 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Jag vet att det behövs fler företag. Dock kan inte alla vara företagare. Jag tycker inte att till exempel offentliga sektorn ska drivas i privata företag. Det ska vara en bra balansgång.

Jag kan inte utgå från Anna Grönlunds pappa och hans företag. Jag har däremot besökt många företag. Det är naturligtvis olika i fråga om gjorda arbetsinsatser och hur lukrativ branschen är. Det som driver personer att starta ett företag är att de kan påverka utvecklingen själva. De kan jobba med det de tycker är roligt och intressant, och lägger de ned fler arbetstimmar får de i bästa fall bättre utdelning och kan då lyfta en högre lön, vilket är fullt rimligt och skäligt. Det är säkert mycket mer stimulerande att vara egenföretagare i egen bransch än att vara gruvarbetare i LKAB eller något annat.

Jag tycker inte att det förslag som läggs fram nu är en halvmesyr. Det är ett mycket bra första steg. Jag är ganska stolt över att vi har presterat detta och att vi talar om att det kommer en fortsättning. Det här ger inte en marginell tillväxt utan jag tror att tillväxten kommer att öka av det här. Det handlar också om tillväxt och konjunktur i omvärlden.

Det paket vi har lagt fram tycker jag är bra. Det är ett första steg, och det är finansierat.

Anf. 62 ANNA GRÖNLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag trodde faktiskt att Socialdemokraterna med sina tillväxtsamtal tänkte mer än att bara vänta ut att konjunkturen ska bli positiv igen.

Det här är ett marginellt förslag. Jag förstår inte hur man kan säga att något som kommer att vara fullt realiserat om 23 år – då är säkert varken du eller jag här i riksdagens kammare utan vi gör förmodligen något helt annat – är en stor förbättring. Det kan jag inte se. Det här är en marginell förbättring, och det här är att lova någonting och sedan inte komma med någonting alls. Det är dåligt mot svenska småföretagare att inte kunna ge mer – särskilt i tider när det talas så mycket om tillväxt från Regeringskansliet.

Jag har en sista avslutande fråga till Catharina Bråkenhielm. Det skiljer mycket om en företagare som kanske har fått kapital över väljer att satsa kapitalet i det egna företaget för att det ska gå bättre eller om han väljer att ta pengarna till börser. Hur kan det komma sig att Socialdemo-

kraterna står för att företagare som satsar i det egna företaget ska få betala högre skatt medan en företagare som lägger pengarna på börsen ska få en betydligt lägre beskattning? Vilka socialdemokratiska idéer ligger bakom detta?

Anf. 63 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Först och främst nämnde jag konjunkturen i sista hand. Vi sitter inte med armarna i kors med det här paketet och väntar på konjunkturen. Jag sade att det var en bidragande orsak till fluktuationen.

De pengar vi får in går till vårt välfärdssamhälle. Företagarna är också betjänta av att deras anställda mår bra, att deras barn går i bra skolor, att det finns bra vägar. Hela det paketet är viktigt. Vi ser mer och mer att företagare vill placera sina företag där personalen mår bra. Personalen är den resurs som de investerar i och som de ska vara rädda om. De vill inte ha hög omsättning på personalen eller höga sjuktal. Därför är det paket vi ska genomföra viktigt. Jag är övertygad om att tillväxten skapar detta.

Anf. 64 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Catharina Bråkenhielm lyfte i sitt anförande fram att skatter är till för att finansiera välfärden. Jag håller med. Men då får vi samtidigt inte ha ett skattesystem som slår undan benen på småföretagare – som skapar välfärden. Jag lever i den verkligheten att om vi får fler företag får vi mer välfärd. Då kommer vi fram till något slags grundläggande problem i Sverige i dag och i socialdemokratins syn på kopplingen välfärd och företagande, nämligen att i dag är fokus på fördelning snarare än tillväxt, fokus är på stora företag snarare än små företag. Där har vi pudelns kärna.

Då kommer vi fram till regelverket som styr småföretagarens villkor, nämligen 3:12-reglerna. Är det rimligt att en lågavlönad kvinna, som är delägare i ett fämansbolag, ska betala högre skatt än sina manliga kollegor som har en högre lön?

Anf. 65 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan. Det är självklart aldrig rimligt att en kvinna har lägre lön än en man som utför samma jobb. Det svaret gäller överallt.

Vi stirrar oss inte blinda bara på välfärd. Vi socialdemokrater vet att tillväxt skapar välfärd. Det gäller bara att hitta balansen. Jag tycker att vi – åtminstone de senaste åren – verkligen har varit aktiva i de förslag vi har lagt fram om tillväxt. Det här visar detta. Det pågår diskussioner, och idéer läggs fram. Vi stänger inga dörrar för diskussioner med vilka partier som helst i frågan.

Det är inte så att vi lägger fram det här i dag och sedan händer ingenting mer. Vi är på väg att se över och förenkla reglerna, men vi kan inte ta allt på en gång. Det är det som oppositionen vill – allt eller inget, inga små steg, och tar man små steg ramlar man och så vidare. Jag håller inte med om det. Jag tror absolut att man kan ramla på ett stort steg också. Därför är det viktigt att man vet vad man gör och att det är finansierat.

Vi går åt samma håll, även om vi socialdemokrater inte vill gå lika fort. Vi vill fundera lite och se om det har blivit en bra effekt. Vi vill

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

också föra samtal, och vi har också vävt in näringslivets organisationer i samtalet.

Anf. 66 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Herr talman! Jag upplever en omsvängning när Socialdemokraterna och regeringen pratar om tillväxt. Det är än så länge mycket retorik. Det här lilla förslaget speglar inte alls det Göran Persson sade i regeringsförklaringen.

Även om, Catharina, kvinnan som är delägare i fåmansbolaget och mannen som är anställd i företaget har lika lön får kvinnan betala högre skatt. Det var det min fråga gällde. Är det rimligt att den som är aktiv i ett fåmansbolag får betala högre skatt?

Catharina Bråkenhielm lyfte flera gånger fram att en företagare har högre chans till vinst. Då lever man i något slags verklighet där det skapas ett regelverk för Östermalmskonsulter som har hög intjänandeförmåga, medan det stora flertalet företagare i Sverige tar ut en låg lön. Vi har då skapat ett regelverk som stimulerar bara företag med hög risk och därmed hög intjänandeförmåga.

Låt oss se på kvinnligt och manligt. Kvinnor har inte den riskbenägenheten och startar därmed inte företag i samma utsträckning som män eftersom regelverket är utformat efter att driva företag med hög risk.

Är ni beredda att se på frågan om riskbenägenhet, att få ersättning för den risk man tar, även för en låg risk?

Anf. 67 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik:

Herr talman! I alla förslag är det oppositionens roll att inte vara nöjd. Det vore jättekonstigt om oppositionen här i kammaren höll med oss i det paket vi har lagt fram i dag. Det hade varit roligt, men det är utopiskt. Det förstår jag.

Jag missuppfattade dig tidigare. Det är självklart att det du anförde är fel ur ett kvinnoperspektiv, det vill säga man ska kunna lyfta samma lön.

Regler som inte är relevanta ska ses över och ändras. Det har skrivits en del om det. När jag har läst detta har jag tyckt att det är helt relevant att se över detta. Det får inte vara så. Jag kan inte detta mer i detalj, men är det som Roger säger ska det förändras. Det är inte bra att det är så.

Det är möjligt att kvinnor inte tar en hög risk. Kvinnor kanske tänker några gånger mer än män. Men det kan vara andra saker som vävs in också. Som egenföretagare har man ofta inte reglerad arbetstid, man får jobba mycket och satsa mycket av barn och familj. Vi vet att det som skiljer manligt och kvinnligt är att kvinnor ofta tänker efter några gånger och kanske inte väljer den formen i den delen av livet. Det handlar inte bara om att kvinnor inte är riskbenägna.

Jag kommer från en kommun med många småföretagare. Det är inte fråga om glassiga Östermalmsföretagare. Jag kommer från Orust med mycket båttillverkning och så vidare. Jag vet vad det handlar om. Det är lite Gnosjöanda. Jag har träffat många företagare och vet vilka problemen är.

Det som är positivt är att vi nu pratar om det här. Vi stänger inga dörrar. Vi tar till oss alla förslag, även om de kommer från oppositionen, och är intresserade. Däremot kan vi inte genomföra allting på en gång.

Anf. 68 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Jag har nu suttit och lyssnat på debatten i snart en timme, och jag blir lite konfunderad. Här har vi ett betänkande som handlar om lättnader i arvs- och gåvoskattereglerna och 3:12-reglerna. Men vad som diskuteras är hela 3:12-problematiken. Det verkar som om flera inte har läst betänkandet. Jag skulle kunna säga till Folkpartiet och några andra som har varit uppe här: Ni har inte läst propositionen. Ni har inte sett den. Ni såg inte när den landade på kammarens bord.

Här gör man inga förändringar i 3:12-reglerna. Det säger man också. Man håller fortfarande på att arbeta med 3:12-utredningen. Under den tiden, för att göra någonting och ge åtminstone ett litet finger – det kan jag hålla med om – höjer man klyvningsräntan med 2 procentenheter.

Den här debatten är smått löjlig, skulle jag vilja säga, men inte därför att frågan är löjlig. Här går Folkpartiet upp och säger att det skulle ta 23 år innan man har förbrukat miljarden med de här förslagen. Men det är inte det som det handlar om! Då har ni inte förstått vad som står. Tror ni att detta är förändringen i 3:12-problematiken? Då är jag besviken på hur ni läser en proposition. Det står ju klart: I avvaktan på att vi kommer med ett förslag med förändringar i 3:12-reglerna höjer vi klyvningsräntan.

Det är jätteroligt. Journalister kan man lura en gång eller två gånger, men inte mer. Därefter hamnar man i en svår situation. Därför var det så intressant att läsa Göteborgs-Posten när Folkpartiet gick ut och gjorde detta till en jättefråga och en stor artikel. Det är ju så avslöjande. Ni pratar om någonting som över huvud taget inte finns. Det kommer.

Egentligen skulle vi ha lagt ett 3:12-förslag i kammaren under hösten, men det är en del frågor som återstår att diskutera. Det är synen på BEK-modellen eller att bygga på det nuvarande systemet. Vi inom Vänsterpartiet anser att den nuvarande modellen inte är bra att bygga vidare på. Den gynnar bara företag som har stort kapital att sätta in i initialskedet och missgynnar dem som sparar kapital och bygger upp kapital i bolaget.

Det är också väldigt intressant att lyssna på Folkpartiet och Kristdemokraterna, som förespråkar en totalt söndersågad, hyvlad normallönemodell. Jag ska erkänna att innan 3:12-utredaren kom med sin totala sågning av detta förslag var vi också inne på normallönemodellen. Men vi lär oss av den information som kommer.

Vad är då en normallön? Ja, man kan inte säga att man ska bilda ett skattefrälse. Det innebär att normallön måste överstiga den inkomst som når den högsta marginalskatten. Annars skapar man ett skattefrälse. Det innebär att ett antal människor, i detta fall företagare, aldrig kommer upp i den högsta marginalskatten. Det vore ju ganska orimligt – eller hur?

Sätter man då normallönen på den nivå missgynnar man alla de andra som de facto inte har råd att ta ut mer än 22 000, 23 000 eller 24 000 kr. Då skulle de inte kunna omvandla någonting. Med BEK-modellen skulle de kunna välja att bygga upp ett kapital och sedan först ta ut ett kapitalbeskattat belopp och därefter resten som tjänst. Det skapar detta utrymme.

Det är precis detta som 3:12-utredaren har kommit fram till, och det är därför han har kommit fram till en helt perfekt lösning, tycker vi i Vänsterpartiet.

Det går inte att bara ta bort 3:12-regler över huvud taget. En del hävdar att om man bara betalar kommunalskatt har det ingen betydelse. Men

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiftet i företag, m.m.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiftet i företag, m.m.

det har det, för det handlar också om att man ska betala sociala avgifter med mera. Här blir det ett jätteproblem. Det blir intressant att omvandla tjänsteinkomst till kapitalinkomst på det sättet.

Sedan har det tillkommit en del saker. Vi förespråkar BEK-modellen. Det finns ett problem med den, och det är att när det gäller kapitalvinstdelen i detta fall skulle 100 % tas upp i tjänst. Det är en sak som inte är särskilt intressant för vår del. Jag tror inte heller att regeringen är inne på att skärpa den delen.

Det finns ett särskilt yttrande i 3:12-utredningen från Urban Rydin, LRF:s skatteexpert, som jag tycker är väldigt intressant. Det ger också incitament till att ta ut lön i företaget. Det kombinerat med Svenskt Näringslivs modell, som också skulle ta hänsyn till hur många anställda man har, är ganska intressant, för det är tillväxtdrivande. Vi ska alltid försöka få fram system som är tillväxtdrivande, inte som hämmar tillväxten. Ju fler anställda, ju större incitament ska det finnas i ett sådant system.

När det sedan gäller generationsskiftesbiten innebär den modell som nu ligger – vilket också är ett resultat av 3:12-utredarens arbete – att man innefattar de gamla lättnadsreglerna även vid successiva överlåtelser, och när man betalar någonting i samband med överlåtelse kan man komma i åtnjutande av lättnadsreglerna. De flesta ställer sig bakom denna modell. Detta är en bra lösning.

Att andra sedan vill ta bort arvs- och gåvoskatten helt är en annan fråga. Vill man ha arvs- och gåvobeskattningen kvar är detta en bra och ganska generös modell. De flesta jag har pratat med inom företagandet har ansett att detta är en acceptabel lösning.

Det är inte Finansdepartementet som har räknat ut att det skulle ta 23 år, utan det är riksdagens utredningstjänst som har gjort det på uppdrag av Folkpartiet. Så kan det gå när man lämnar felaktig information till riksdagens utredningstjänst – då kan även de hamna lite fel.

Det är ganska roligt. Vi har haft en debatt här i kammaren förut då Gunnar Andrén från Folkpartiet och jag deltog och där han blandade ihop två sagor. Nu gör Anna Grönlund precis samma sak! *Kejsarens nya kläder* blandar hon ihop med *Tödde och Mödde*. Gå hem och läs era sagor! Vi i Vänsterpartiet kan sagorna, men vi kan också verkligheten.

För att nu gå vidare till Centerpartiet, tycker jag att det är intressant att Centerpartiet skiljer sig från de andra. Det finns en klar skillnad mellan de övriga borgerliga partierna och Centerpartiet. Centerpartiet tar de här frågorna på allvar, inte bara därför att de förespråkar BEK-modellen, vilket Vänsterpartiet också gör, utan därför att de har analyserat frågorna.

För att fortsätta med sagorna, pratade Roger Tiefensee om små företagare. Jag vet inte om han tänkte på *Snövit och de sju dvärgarna* – de hade väl någon verksamhet inom gruvnäringen.

I övrigt har jag lyssnat på Anne-Marie Pålsson. Jag har också läst Patrik Engellaus debattartikel, som var ganska intressant. Han tar upp frågorna om vad företagare får ut av de sociala systemen och så vidare. Det är tänkvärt. Men han slår lite knut på sig själv. Han försöker hitta argument för att man ska ta bort 3:12-reglerna fullt ut och tillåta att man kan omvandla i stort sett all tjänstebeskattning till kapitalbeskattning. Där har vi en helt annan uppfattning. De flesta andra har väl också det. Det behövs någon form av klyvningsregel. Frågan är: Hur ska vi utforma den?

Förhoppningsvis kommer det, precis som Centerpartiet skriver i sin reservation, att komma ett förslag från regeringen. Som det har sagts här, pågår det tillväxtsamtal och diskussioner – i och för sig på begynnelsestadiet – mellan de samverkande partierna när det gäller 3:12-reglernas utformning. Vänsterpartiet driver här en BEK-modell. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi kommer dit, för att för en gångs skull göra oss av med denna fråga och ge de här positiva signalerna, som behövs där ute i verkligheten, inte minst för tillväxtens skull.

Det skulle vara intressant att få höra lite argumentering om den fullkomligt sågade normallönemodellen. Jag har lite svårt att förstå att det fortfarande finns folk som förespråkar den.

Jag har en sista fråga till de borgerliga. Om nu detta är en ödesfråga – det måste ju betyda att det är den viktigaste frågan – varför prioriterade då de borgerliga när de hade makten 1991–1994 att ta bort förmögenhetsskatten men ha kvar 3:12-reglerna? Det kan man fundera över. Det är ju lite märkligt. Då togs frågan inte upp över huvud taget. Det är först när man hamnar i opposition som man säger att detta är en ödesfråga.

Vi får väl se vad som händer. Jag yrkar i alla fall bifall till utskottets förslag i det föreliggande betänkandet.

Anf. 69 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Per Rosengren! ”In the long run we are all dead”. Så sade John Maynard Keynes.

Med den här synen på beskattning av fåmansbolag och det här tempot kommer nog de flesta i den här kammaren att ha avlidit innan vi får en skattestruktur som skapar ett gynnsamt och gott klimat för fåmansbolagen. Jag är för otålig. Jag vill inte vänta så länge. Jag tycker att man ska agera nu, så fort som möjligt. Vi har redan väntat tillräckligt länge.

Det är lite egendomligt med Per Rosengren, som i många andra sammanhang försöker framstå som näringslivets stora vän i skattefrågor och får en hel del publicitet med anledning av det. Jag får gratulera till det. Men det är egendomligt att han är så obenägen att stödja de borgerliga reservationerna i dessa viktiga frågor. Vi väljer visserligen olika modeller, men vi försöker att titta på konkreta lindringar i den beskattning som fåmansbolagen i dag är utsatta för. Tvärtom är Per Rosengren bara ett eko och en megafon för regeringen, som så länge har varit obenägen att göra några förändringar av detta.

Per Rosengren påpekar att han har läst en artikel av Patrik Engellau. Jag tror inte att han känner till mina läsvanor. Jag har inte läst Patrik Engellaus artikel, men jag har läst utredningen. I utredningen står det om alla de förmåner som inte kommer fåmansbolagen till del. Jag kan rekommendera den till läsning. Utredningen är mycket bra, och jag kan rekommendera alla i den här kammaren att läsa den. Om man läser den finner man egentligen förklaringen till att det inte sker någon förändring i det här avseendet. Temat är hela tiden detsamma: Man vill förhindra att några gör otillbörliga vinster. Fåmansbolag som skulle kunna lindra sin beskattning får alltså en otillbörlig förmån.

Herr talman! Moderaterna vill på allvar skapa ett bättre företagsklimat. Vi vill ta bort 3:12-reglerna, och vi vill också ta bort arvsbeskattningen för företagare så att generationsskiften ska underlättas och nästa generation ska kunna ta över.

Anf. 70 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om att tempot kanske borde varit snabbare. Jag anser att det nog borde ha kunnat ligga en proposition på riksdagens bord under hösten. Men eftersom Vänsterpartiet har agerat bromskloss i det här sammanhanget har det blivit som det är. Alla ska nog vara glada över att vi är bromsklossar. Vi har inte accepterat att man skulle bygga vidare på den nuvarande modellen. Vi vill få in BEK-modellen i diskussionen. Vi förespråkar den. Därför har det tagit tid, och det kommer kanske att ta ytterligare tid.

Jag har svårt att förstå hur ens Anne-Marie Pålsson kan tro att vi skulle kunna stödja moderata reservationer som vill ta bort hela 3:12-regelverket.

Jag har läst 3:12-utredningen. Jag har till och med deltagit i ett seminarium där 3:12-utredningens resultat och innehåll diskuterades. Jag kan också rekommendera den. Det är mycket intressant läsning. Det finns också särskilda yttranden som kan vara intressanta och som kanske visar att det inte är så lätt att acceptera allt ens i den. Det ska ju faktiskt behandlas i det totala samhället också.

Som sagt, jag är också lite besviken på tempot. Jag beklagar att det kan komma att ta ett halvår längre än man hade väntat sig från början. Men jag förstår inte dem som har trott att denna proposition skulle innehålla några större förändringar i 3:12-reglerna. Jag förstår inte hur man kan ha trott det.

Anf. 71 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag har några korta kommentarer. Per Rosengren, vill du liksom vi i det borgerliga blocket att det ska gå snabbt så rekommenderar jag dig att göra gemensam sak med oss. Då kommer det att gå snabbt. Vi har förslag. Det är det första.

För det andra fick vi kritik för att vi skulle skapa ett skattefrälse. Men det är ju precis vad Per Rosengren själv gör! I exempelvis ett ärende som vi diskuterade för en vecka sida och som handlade om CFC-regler ställde sig Per Rosengren bakom att man ska införa skattefrälse för en mycket selektiv grupp, nämligen för dem som har startat från ett *coordination centre* i Bryssel. Vi kan inte ställa oss bakom att man vill ha ett sådant skattefrälse. Det har vi alltid varit emot, och vi kommer alltid att vara emot det.

Slutligen: Varför kan man inte ta bort 3:12-reglerna? Det är klart att man kan göra det. Om vi tar bort 3:12-reglerna skulle det innebära att en person som driver fåmansbolag skulle bli beskattad med samma skattesats som en person som bara betalar kommunalskatt. Det är vad det innebär i procent. Det är klart att man skulle kunna göra detta om man samtidigt är beredd att acceptera att en person som utsätter sig för risker, inte tar del av övriga förmåner och har en enorm arbetsbörda och ett stort ansvar för andra människor ska kunna få ut en något större andel av sina inkomster än personer som får trygghet i sina anställningar, sociala förmåner och låter någon annan betala när de blir sjuka eller råkar ut för andra otrevligheter.

Anf. 72 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att det är rimligt att man ska låta en grupp människor ha möjligheten att helt välja bort statlig skatt. Det får stå för Moderaterna. Vill man ha ett system där vissa ska bli någon form av skattefrälse så får man stå för det. Jag tycker att det är helt orimligt.

Jag är inte så säker på att det skulle gå så mycket snabbare i de här frågorna med en borgerlig regering. Ni har ju inte konkretiserat er. Två partier vill ha normallönemodellen, vilket absolut inte accepteras av Moderaterna. Centern vill ha ungefär samma modell som Vänsterpartiet. Jag tycker att det är märkligt att Anne-Marie Pålsson säger att det skulle gå snabbare om vi hade lierat oss med Moderaterna. Jag tror att vi väl skulle ha fördröjt den processen ytterligare i så fall.

I frågan om CFC-regler tror jag inte att Anne-Marie Pålsson riktigt har förstått vad vår reservation innebar. Den innebar att situationen med det företag som sedan många år har en överenskommelse med den belgiska staten om att ha möjlighet att omvandla en beskattning där från inkomst av näringsverksamhet till kapital, lågbeskattat kapital, ska vara kvar. Det har över huvud taget aldrig varit aktuellt att beskatta det i det svenska skattesystemet! Blanda inte in detta med CFC-beskattningen och ert misslyckande häromveckan i debatten om 3:12-reglerna. Det är bara att beklaga att ni inte ser vad som ska göras för vissa företag. För det är inte bara jag som har insett det. Det kan man läsa om i ledaren i vissa tidningar.

Anf. 73 ANNA GRÖNLUND (fp) replik:

Herr talman! Jag får börja med att be om ursäkt. Folkpartiet är bättre på verkligheten än på sagobeskrivningar. Jag var verkligen helt övertygad om att det var Kejsarens nya kläder som slutade med att det bara blev en tummetott och sedan blev han naken. Men jag får kanske gå i skola hos Per Rosengren och lära mig lite grann om hur sagoberättandet i Vänsterpartiet fungerar. Jag hoppas dock att ni håller er till verkligheten på era möten.

Låt mig först säga att jag tycker att det är väldigt roligt när någon som företräder majoriteten – även om det nu är någon som företräder ett av regeringens stödpartier – faktiskt tycker något och har visioner och idéer om framtiden. I tidigare replikskiften med Catharina Bråkenhielm verkade det inte som att det låg något i pipelinen utom något väldigt diffust som man knappt kunde ta på.

Per Rosengren anklagade från talarstolen oss i borgerligheten för att inte ha läst propositionen. Det har jag gjort, men jag kanske inte har läst sagorna tillräckligt mycket.

Det görs inga förändringar i 3:12-reglerna. Det har vi förstått, och det är det som vi tycker är det stora problemet. Jag tror inte att det är bara den borgerliga delen av den här kammaren som hade fått för sig att någonting skulle ske. Statsministern stod i talarstolen vid riksmötets öppnande och utlovade förbättringar och rejäla reformer i fåmansbolagsbeskattningen. Jag tror att det var några fler utanför den här kammaren som förväntade sig att det skulle komma något förslag på den här sidan om årsskiftet. Men det är väl positivt att det kommer ett förslag i framtiden. Vi kan väl återkomma till framtiden.

Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Per Rosengren. Om vi är överens om att det här inte innebär några förändringar i 3:12-reglerna utan att det bara är en marginell förändring, varför genomförs då den här marginella förändringen, och vad är tanken att det ska leda till för fördelar för att vi ska få i gång tillväxten?

Anf. 74 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Först och främst smällde man in detta i och med att man ville göra förändringar i fråga om generationsskiftesproblematiken så fort som möjligt. Jag tror att alla välkomnar att åtminstone det görs. Samtidigt ville man ge en signal om att man under utarbetandet av förändringarna i 3:12-reglerna åtminstone höjer klyvningsräntan. Men jag håller med om att det inte ens innebär en tummetott. I *Kejsarens nya kläder* spannar man trådar som inte fanns. Och det hade kanske varit en bättre ingång för Anna Grönlund att använda det än detta med en tummetott.

Det talades om att det inte görs någonting. På våra möten läser vi inte precis bröderna Grimm. Om vi läser de gamla herrarna är det snarare bröderna Grym, Stalin och Lenin.

Men jag kan lova Anna Grönlund att vi kommer att fortsätta att jobba för att 3:12-frågorna hålls ajour och att vi ska göra allt för att det ska ligga en proposition på riksdagens bord under våren och att den ska innehålla en BEK-modell. Jag tror nämligen att det finns en väldigt stor enighet här.

Jag rekommenderar er i och för sig att gå hem och läsa lite sagor så att ni lär er dem till nästa debatt men att ni också läser igenom den förödande kritik som normallönemodellen får. Då ska vi säkert kunna enas om att BEK-modellen är en betydligt bättre modell än normallönemodellen.

Anf. 75 ANNA GRÖNLUND (fp) replik:

Fru talman! Jag hann nästan börja fantisera om vilka sagor ni läser innan Per Rosengren berättade det. Jag ska därför inte säga vad jag fantiserade om.

Per Rosengren sade också från talarstolen att jag hade hänvisat fel och att det inte var Finansdepartementet som hade gjort en beräkning och kommit fram till 23 år. Jag står med ett papper från riksdagens utredningstjänst där det står:

Enligt Finansdepartementets beräkningar kommer den fullständiga effekten att uppstå först efter 23 år.

Jag vet inte om det är riksdagens utredningstjänst som inte har haft kontroll över Finansdepartementet eller vad man menar. Men jag kan inte tolka detta på något annat sätt än att Finansdepartementet faktiskt hade räknat med att effekten skulle uppstå först om 23 år.

Det låter bra att Per Rosengren tänker fortsätta att följa upp det här. Jag kan lova att vi från Folkpartiets sida också kommer att göra det. Vi kommer att vara en blåslampa i häcken både på regeringen och på stödpartierna om det behövs.

Anf. 76 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! När riksdagens utredningstjänst ska ta reda på information vänder man sig till Finansdepartementet eftersom det är där som man

har datasystem för att få fram detta. Men om man då ställer frågan hur lång tid det skulle ta innan föreliggande förslag går igenom, måste jag säga att detta är inget förslag. Man måste ha ett förslag att utgå från. Här sägs bara att: Vi höjer klyvningsräntan i väntan på ett förslag. Då är det klart att även Finansdepartementet kan räkna ut något sådant. Men grunden är att varken riksdagens utredningstjänst eller Finansdepartementet har gjort fel utan att Folkpartiet inte har förstått att detta inte är en förändring i 3:12-regelsystemet utan att detta bara är en höjning av klyvningsräntan i avvaktan på att ändringar i 3:12-reglerna ska ske.

Anf. 77 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Per Rosengren lyfter mycket fyndigt fram särskrivningarnas dilemma apropå små företagare. Vi har erfarenhet av små skatte-tjänstemän i riksdagen, men de är inte sämre för det.

Till frågan om 3:12-utredningen. Det som jag ser som den stora diskussionen mellan samarbetspartierna och regeringen är om man ska bygga på BEK-modellen eller om man ska bygga vidare på nuvarande regler.

Jag stod här i våras, tror jag, och diskuterade normallönemodellen och så vidare med Per Rosengren. Sedan har jag läst 3:12-utredningens förslag ordentligt och kommit till slutsatsen att normallönemodellen är en idéskiss som fungerar i retoriken. Men i praktiken, nu när vi börjar närma oss en reformering, är den död som idé. Men då tycker jag att det är viktigt att inte nöja sig med tummetottar eller med lillfingrar utan att man ser till att det verkligen händer någonting. Där tycker jag att Svenskt Näringsliv, och för den delen även LRF, har haft intressanta förslag med koppling till 3:12-utredningens förslag om en BEK-modell. Den är nämligen inte fulländad på något sätt. Modellen är bra, men hur man beräknar skatteunderlaget och så vidare är otillfredsställande.

Min fråga till Per Rosengren är: Kommer det verkligen att bli en BEK-modell, och vad är det i så fall som talar mot det, och vad är det som gör att Finansdepartementet bromsar och vill bygga vidare på nuvarande regler?

Anf. 78 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Dessa frågor skulle kanske ha ställts till Catharina Bråkenhielm. Jag kan bara säga att Vänsterpartiets uppfattning är att BEK-modellen ska ligga till grund för förändringarna i 3:12-reglerna och att man också mycket noga ska studera incitamentsstrukturen i Svenskt Näringslivs förslag eftersom den faktiskt bygger på antalet anställda och att man också när det gäller kapitalvinstmodellen ska ta hänsyn till det som Urban Rydin tar upp där.

Jag håller med Roger Tiefensee om att det inte är lätt. Det är många komponenter som ska få plats. Det finns många yttranden och mycket som har sagts efter det att 3:12-utredningen lade fram sitt betänkande som skulle kunna infogas i detta. Det är också därför som det måste ta en viss tid för att man ska få detta att fungera ihop.

Jag tycker att det är jättebra att Roger Tiefensee noga har beaktat normallönemodellens avigsidor och insett att BEK-modellen faktiskt är en väldigt intressant och intelligent lösning på ett ganska svårt problem. I den modellen för man in den fiktiva beskattningen, vilket innebär att det

inte blir några orimliga skattelättnader, utan det blir en ganska rimlig modell. Jag tycker att det är bra att vi i princip har samma uppfattning. Sedan kan vi bara hoppas på, som svar på frågan, att det läggs fram en proposition här till våren med förändringar i 3:12-reglerna som bygger på en BEK-modell.

Anf. 79 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Den stora poängen med BEK-modellen tror jag är att man breddar kapitalunderlaget så att hela det arbetande kapitalet i ett företag utgör grunden när man ska beräkna hur stor utdelning av kapital man kan ha.

I en del av 3:12-utredningens förslag talas det om att ha ett fribelopp i botten. Jag tror att man säger att det skulle vara ett halvt basbelopp. Jag skulle gärna vilja höja det lite grann just för att fler företag inte skulle behöva bry sig om 3:12-regelverket över huvud taget. Förenkling tror jag är en bra inriktning.

Sedan är frågan varför Finansdepartementet tvekar eller bromsar. Såvitt jag har förstått inser man att om BEK-modellen införs finns det alltför många rattar för en borgerlig regering att skruva på – att kunna göra tillvaron förmånlig för företagen. Och det är där som man ser hotet.

Det är lite roligt att se det i relation till det som Per Rosengren säger. Han talade tidigare om bröderna Grym. Men om Per Rosengrens parti i framtiden kommer att förlita sig mer på bröderna Grym är frågan hur stort inflytande man då kommer att få i fråga om att få in en BEK-modell i sammanhanget.

Jag tycker att Per Rosengren har helt rätt inriktning här men är rädd att Finansdepartementet, som är den mest konservativa institutionen i Sverige som man kan tänka sig, i det här läget kommer att ha svårt att backa.

Anf. 80 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Ja, visst är det så att det finns en rädsla för att man går in och ändrar procentsatserna när det gäller kapitalet i dag – i princip får 45 % av det egna kapitalet ligga till grund – och säger att 100 % ska tas upp. Man tar alltså bort den fiktiva beskattningen.

Jag har en annan uppfattning. Om det blir borgerlig regering och Moderaterna får igenom sin vilja drar de ett streck över 3:12-reglerna över huvud taget. Då skulle kompromissen vara att några borgerliga partier talar om en höjning till 90 % eller något liknande.

Det är möjligt att det är sådant som ligger bakom Finansdepartementets tveksamhet. Vi känner inte samma tveksamhet och räknar heller inte med att det blir en borgerlig regering, så det problemet ser jag över huvud taget inte. Snarare tror jag att Roger Tiefensee i Centerpartiet just i den här frågan ligger betydligt närmare Vänsterpartiet än vi ligger nära Socialdemokraterna och Centerpartiet ligger nära de borgerliga kamraterna. En regeringskoalition mellan Centern och Vänsterpartiet är kanske det som skulle bli aktuellt, sett enbart till den här frågan. Det är faktiskt dithän det lutar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU10
Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter (prop. 2003/04:18).

*Fastighetstaxering
och beskattning
av tredimensionellt
avgränsade fastigheter*

Anf. 81 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Fru talman! Min uppgift i dag är att kort introducera nästa fråga som ska debatteras här i kammaren.

Det gäller alltså skatteutskottets betänkande SkU10 *Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter*. Jag är inte så säker på att det blir en lika livlig debatt om denna fråga. Det beror delvis på att ändringarna görs för att det nya slaget av fastigheter i svensk rätt, så kallade tredimensionella fastigheter, ska kunna åsättas taxeringsvärden. För detta krävs en del ändringar i regelsystemet för fastighetstaxeringen.

Förslaget ansluter till en proposition om tredimensionell fastighetsindelning som nyligen antagits av riksdagen.

Fru talman! En motion har väckts i frågan.

Jag vill med detta avsluta introduktionen i ärendet för att lyssna till den debatt som följer.

Anf. 82 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Nu är det mycket kring fastighetstaxeringen; det hör man. Det är återkommande på våra bord med sådana här propositioner, justeringar och allt vad det nu är.

Den 24 oktober skrev riksdagsreportern Johan Hakelius – han är inte här just nu – en krönika som i allt väsentligt handlade om debatten i denna kammare om bostadsutskottets betänkande nr 2. Efter en underhållande beskrivning av den debatten och dess deltagare avslutade Hakelius – mest på skämt, får man förmoda – med att skriva: Ingen nämnde det alla borde oroa sig för: hur länge det dröjer innan tredimensionell fastighetsindelning ger tredimensionell fastighetstaxering.

Inte särskilt länge, kan vi säga. Faktum är att Kristdemokraterna hellre hade sett att också frågan om taxering hade behandlats tillsammans med frågan om indelningen.

Hakelius gav förstås uttryck för något som vi länge känt till, nämligen att Socialdemokraterna reflexmässigt måste beskatta i princip allt som existerar. Det var inte snällt sagt men är nog, tyvärr, en verklighetsbeskrivning.

Riksdagen har redan, efter bostadsutskottets behandling, beslutat att en tredimensionell fastighet måste bestå av minst fem lägenheter, något som vi kristdemokrater motsatt oss. Nu säger majoriteten i vårt utskott att byggnad som tillhör tredimensionell fastighet inte kan vara ett småhus utan alltid måste vara ett hyreshus.

Detta motsätter vi oss nu. Varför gör vi det? kan man undra. Jo, vi har länge arbetat för att tredimensionella fastighetsindelningar ska bli verklighet. Men till skillnad från Socialdemokraterna anser vi att det måste gå att bryta ned dessa indelningar; man ska kunna äga sin lägenhet – en så

kallad ägarlägenhet. När nu utskottsmajoriteten säger att tredimensionella fastigheter måste utgöras av hyreshus och utesluter småhus uppfattar vi det som ytterligare ett laghinder mot ägarlägenheter i framtiden.

Det andra yrkandet i vår motion har sin grund i vår oro att fastighetstaxeringen kostar alltmer för våra skattemyndigheter att genomföra. Det finns anledning att anta att taxeringen av tredimensionella fastigheter ytterligare kommer att öka dessa kostnader.

Vårt resonemang avfärdar utskottsmajoriteten med att frågan väckts vid fel tillfälle och säger att man helt litar på den bedömning som gjorts i budgeten. Jag delar förstås inte den uppfattningen.

Den senaste siffra som nämnts när kostnaderna för fastighetstaxeringen diskuterats är 250 miljoner kronor. Så mycket betalar alltså svenska folket för att få sina hem värderade. Att kostnaderna kommer att öka genom det som här föreslagits råder det väl inget tvivel om. Frågan är hur länge de här kostnaderna får öka, med tanke på nivån för fastighets-skatten nu.

Alla vet vi också att om kostnaderna för fastighetstaxeringarna ökar måste skattemyndigheterna dra ned på andra verksamheter. Det kan alltså inte bli tvärtom. Exempelvis kan man tala om arbete som handlar om att stävja svartarbete och andra uppgifter när det gäller att kontrollera inkommande deklARATIONER. Nu kommer det att bli resursbrist på detta område.

Fastighetstaxeringen är därmed också, kan man säga, en gökunge inom myndigheternas verksamhet. Socialdemokraternas invändning mot vår kritik är att detta har behandlats i budgetprocessen. Det är förstås konstitutionellt helt riktigt men i praktiken helt fel.

Med vår fastighetsskattemodell skulle man frigöra alla de resurser som i dag används inom skattemyndigheterna för fastighetstaxering. Därmed skulle vi få bort alla principvidriga och omoraliska effekter som fastighetsskatten de facto nu skapar. Därför vill vi påminna om vår modell i alla sammanhang där det är relevant till dess att fastighetsskatteproblematiken har fått sin lösning.

Till sist yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 83 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Roger Tiefensee talade om åhörare, men nu är det tomt. Däremot har jag förstått att ca 80 000 TV-tittare följer debatterna här. Det är kanske lite grann som att gå in på ett fullsatt fotbollsstadion när man står där uppe – kanske för att öka nervositeten.

Vi har nu hamnat i ett ärende där nog många tycker att det är lite knepigt med de tredimensionella fastigheterna, precis som när det gäller 3:12-reglerna.

Det finns dock ett väldigt gott skäl till att vi nu väljer att lägga fram det här förslaget. Precis som Britta Rådström sade när hon introducerade ärendet handlar det egentligen bara om en konsekvensändring av ett tidigare beslut.

Det kan väl vara på sin plats att lite grann beskriva vad tredimensionella fastigheter är för något. Ofta kopplas det till behovet av fler bostäder, framför allt i storstadsområdena. Det beslut som vi nyligen har fattat innebär att man fastighetsrättsligt kan göra det enklare att bygga bostäder, till exempel ovanpå befintliga kommersiella fastigheter, genom att

de nu kan indelas i separata enheter och förvaltas var och en för sig. Vi hoppas att detta ska kunna medverka till att det byggs fler, välbehövliga, lägenheter i storstäderna.

De förändringar som vi förhoppningsvis fattar beslut om här på eftermiddagen görs enbart för att det, som sagt, ska bli möjligt att ge fastigheterna ett taxeringsvärde.

I det sammanhanget kan jag kommentera Lars Gustafssons slutsats om att vi socialdemokrater vill beskatta allt som existerar. Det ligger naturligtvis en del sanning i detta. Vi har ju höga ambitioner när det gäller välfärden. Men sedan finns det väl alltid lite olika sätt att se på saker, beroende på frågan. Men i sak tycker jag nog att Lars Gustafsson har rätt – vi vill ha en hög välfärd i Sverige.

Fru talman! När det gäller förslaget i sak kommer samma civilrättsliga regler att gälla för tredimensionella fastigheter som för andra fastigheter. Men beroende på att dessa fastigheter i motsats till andra inte behöver ha markkontakt – det är det som är ändringen – krävs en del ändringar i reglerna för fastighetstaxeringen.

Värderingen av fastigheterna kommer i stort sett att ske efter nuvarande regler, och byggnadstypen kommer att som hittills bestämmas särskilt för varje byggnad.

En tredimensionell fastighet avsedd för bostadsändamål måste innehålla minst fem bostadslägenheter. Det har man slagit fast tidigare. Boende inom dessa fastigheter kommer i likhet med boende inom traditionella flerbostadsfastigheter att kunna inneha lägenheterna med hyresrätt eller bostadsrätt. Fem eller flera enbostadsradhus byggda ovanpå till exempel kontorshus kan också utgöra en tredimensionell fastighet.

Utskottet håller med regeringen om att sådana block av lägenheter ska betraktas som byggnadstypen hyreshus. Men för att det inte ska råda någon tvekan om till vilken grupp dessa enbostadshus ska höra föreslås att det av fastighetstaxeringslagen ska framgå att byggnadstypen småhus inte ska få utgöra en tredimensionell fastighet.

Vi bedömer att förändringarna i statens skatteintäkter beräknas bli marginella.

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2004 och tillämpas första gången vid taxeringen 2005.

Fru talman! Till betänkandet har fogats två reservationer, båda från Kristdemokraterna. Jag tänkte kort kommentera dessa.

I en av reservationerna säger Kristdemokraterna att de är positiva till och att de länge har arbetat för att reglerna om tredimensionell fastighetsbildning ska införas i svensk rätt. Samtidigt vill de försvåra införandet av reglerna genom att säga nej till förslaget. Beteendet synes mig en smula svårbegripligt, även i ljuset av att Kristdemokraterna inte fullt fått som de vill när det gäller införandet av ägarlägenheter – framför allt med tanke på att Justitiedepartementet håller på att överväga just den frågan.

Kristdemokraternas andra reservation handlar om anslagen till skattemyndigheten och bör naturligtvis behandlas i budgetsammanhang och inte under behandlingen av en fråga om tredimensionell fastighetsbildning.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 84 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tänker inte förlänga debatten så mycket. Det som fördraganden sade är helt riktigt. I och med att vi vill ha en helt annan typ av fastighetstaxering, eller rättare sagt slopa fastighetsskatten, har vi markerat det på detta sätt. Jag ser inte någon anledning att förlänga debatten, utan jag ville bara klarlägga att vi fullföljer vårt resonemang.

Som sades om reservation 2 är det helt riktigt att vårt yrkande har fallit, så det kan vi inte ta upp igen. Jag tänkte inte inleda någon större debatt; jag ville bara påtala att det är helt riktigt så som Axelsson säger här.

Anf. 85 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag finner väl inte heller någon större anledning att ha någon längre debatt i frågan, men samtidigt har jag lite svårt att förstå resonemanget. Vi ser det som en förenkling att man utesluter småhus så långt som möjligt från tredimensionell fastighetsbildning. På sitt sätt tycker jag att det förenklar skattemyndigheternas administration. Det motsäger det som Kristdemokraterna hävdar, att saker och ting försvåras. Nu vill man själv medverka till att de försvåras.

Detsamma gäller nästa ärende, som vi får återkomma till. Det finns i två reservationer förslag som skulle göra att skattemyndigheternas arbete försvåras. Jag tycker att det står lite i motsats till vad man säger. Jag skulle vilja höra en kommentar till det.

Anf. 86 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tänkte att jag skulle ta upp det i nästa ärende så att jag inte behöver mala det två gånger. Jag kan väl ta upp det vid det tillfället, eftersom frågorna delvis hänger ihop och har med fastighetstaxering att göra. Det är givet att de regler som vi inte vill ha införda vill vi inte heller sanktionera.

En del regler skulle vara gynnsamma, men problemet med småhusen finns likväl kvar, och därför har vi valt att reservera oss.

Anf. 87 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Det är en viktig fråga att ta upp, eftersom Kristdemokraterna så starkt har gått ut och kritiserat hanteringen av fastighetstaxeringen och sagt att den har blivit så krånglig och kostar en massa pengar. Även om den siffra som Lars Gustafsson nämnde är rätt, 250 miljoner, är det trots allt över 20 miljarder som tas in. I relation till det kanske summan inte är speciellt stor. Det viktiga och min poäng är att man, om man tycker att det är för mycket krångligheter, borde ta konsekvenserna av det och inte medverka till att det blir ytterligare besvärligheter i andra frågor.

Anf. 88 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Det här betänkandet har en väldigt vacker rubrik, *Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter*, och vi har inga särskilda yrkanden om detta. Det borde ha hetat någonting annat, nämligen Rapport från bostadskön eller möjligen Hotet mot svarthandelssektorn. Ytterst handlar detta om någonting annat än om att vi bara ska införa taxeringsvärden, för det är en rent teknisk fråga. Ytterst handlar detta om en annan fråga från bostadsutskottet som behandlades i riksdagen den 22 oktober – Nina Lundström från bostadsutskottet sitter också här. Frågan var om vi ska ha ägarlägenheter över huvud taget eller inte. Det är det som är den avgörande frågan. Jag vill sätta denna proposition mot det utskottsbetänkandet. Det finns ändå en sprängkraft i denna fråga, nämligen: Vad finns det egentligen för motiv, kanske till och med dolda motiv, att skynda så väldigt långsamt som man har gjort i den här frågan?

Bostadspolitiken är ingen olycka, brukar jag säga, i det här landet. Den är en katastrof. Det erkänner till och med mellan skål och vägg en del statsråd. Det är ett problem. När man ser en ny ägarform, en ny boendeform, kan man se det på två olika sätt, nämligen som ett hot eller som en möjlighet. Det största problemet i den här frågan är att Socialdemokraterna med stöd av Vänsterpartiet så lång tid sett ägarlägenheter, som ju finns i många andra länder, som ett hot. Det är ett hot möjligtvis mot hyresgäströrelsen, men det är inget hot mot vanliga människor. Är det någonting som vanliga människor tycker är trevligt och bra är det att kunna äga sin egen bostad. Det är det viktigaste sociala motivet för Folkpartiet – och, är jag övertygad om, för många andra partier.

Jag noterar avsaknaden av företrädare för Vänsterpartiet och Miljöpartiet i den här debatten. Det är ingen händelse att man har förenat sig med Socialdemokraterna i detta avseende, särskilt från Miljöpartiets sida. När den här frågan var uppe till principavgörande i februari 1999, för snart fem år sedan, och riksdagen då beslutade att begära en utredning om införande av ägarlägenheter stöddes det av fem partier. Jag beklagar mycket att Miljöpartiet nu viker sig i fråga efter fråga. Det finns anledning att återkomma till det i nästa ärende där vi har samma situation.

Jag håller helt och hållet med Kristdemokraterna, även om vi inte har något yrkande, om den avgränsning som man har gjort i bostadsutskottet, att det ska vara ett hyreshus. Jag vill gärna deklarera att Folkpartiet anser att ägarlägenheterna ska betraktas som småhus och därmed beskattas, i den mån vi ska ha fastighetsskatt, enligt vanlig fastighetstaxering. Det kan te sig lite lustigt att det är vi som står för den linjen. Det borde kanske vara just Socialdemokraterna som tycker att man ska beskatta dem så, för det blir något högre skatt, kan man ändå säga, än för bostadsrätter och hyreshus.

Jag har inget yrkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

12 § Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU11

Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter (prop. 2002/03:99 delvis och prop. 2003/04:19).

Anf. 89 BRITTA RÅDSTRÖM (s):

Fru talman! Riksdagen ska i dag debattera ett ytterligare antal ärenden från skatteutskottet för att senare fatta beslut. Det vi ska debattera nu är skatteutskottets betänkande SkU11 som har rubriken *Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter*.

Betänkandet innehåller förslag om införande av bland annat en dämpningsregel för uttag av fastighetsskatt. Det innebär att en höjning av taxeringsvärdet inte omedelbart ska slå igenom på uttaget av fastighetsskatt. Höjningen ska i stället fördelas lika mellan de år som återstår fram till nästa allmänna eller förenklade fastighetstaxering. Bestämmelsen ska också gälla vid särskild fastighetstaxering. Såväl småhus och bostadshyreshus som bostadshus på lantbruksenhet omfattas av dämpningsregeln. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 31 december 2003.

Fru talman! Betänkandet innehåller också förslag som rör skattereduktion för vissa miljöförbättrande installationer. Det innebär att ägare till ett småhus som används om permanentbostad kan få skattereduktion för utgifter för installation av bibränsleeldade uppvärmningssystem i ett nyproducerat småhus och för installation av energieffektiva fönster i småhus. Förslaget innebär att skattereduktionen ska gälla för tiden den 1 januari 2004 till den 31 december 2006.

Därutöver innehåller propositionen ett förslag som rör uppskov med beskattning av kapitalvinst vid bostadsbyten.

Flera reservationer har fogats till betänkandet. Det ska därför bli spännande att följa debatten i kammaren med anledning av detta betänkande.

Anf. 90 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! För oss moderater är det viktigt att beskattning upplevs som rimlig och rättvis. Fastighetsskatten är orättfärdig till sin konstruktion. Därför måste reglerna för fastighetsskattens uttag ändras, och på sikt måste den planmässigt avskaffas.

Fastighetsskatten strider nämligen mot den så kallade likviditetsprincipen som innebär att skatt ska tas ut först då faktisk inkomst uppstått. Den har dessutom blivit särskilt betungande för människor som har sin utkomst i tillväxtområden och i så kallade attraktiva områden.

Fastighetsskatten har därutöver fått en väldigt segregrande effekt i och med att dess nivå gör det svårt för människor med lägre inkomster att bo kvar i områden med höga taxeringsvärden.

Vi moderater har lagt fram ett förslag om att successivt minska fastighetsskatten, och det vill vi göra genom att sänka den första året med 0,2 procentenheter och därefter med 0,1 procentenhet tills den helt har fästs ut.

Därutöver har vi lagt fram ett förslag om en så kallad dämpningsregel redan från det första året. Det innebär att man högst ska behöva betala

80 kr per kvadratmeter värdeyta. För en bostad på 100 kvadratmeter betalar man alltså 8 000 kr och högst 2 000 kr för tomt. På det viset får man, så länge fastighetsskatten finns kvar, ett tak för hur hög den kan bli.

Genom dessa enkla konstruktioner undviker vi att ta ut för hög fastighetsskatt i de områden som jag tidigare nämnde. Då undviker man också att behöva hålla på med sådana konstigheter som Socialdemokraterna nu får göra när de plötsligt upptäcker hur orättfärdigt denna skatt slår.

Socialdemokraterna arbetar med begränsningsregler och dämpningsregler som i sig naturligtvis blir nödvändiga utifrån fastighetsskattens konstruktion, men reglernas konstruktion gör ju att det blir ytterligare marginaleffekter för väldigt många inkomsttagare. Jag vill nämna detta eftersom den frågan behandlas i betänkandet.

I övrigt finns det också ett viktigt förslag från de borgerliga partierna i en reservation till betänkandet. Det rör frågan om äkta och oäkta bostadsrättsföreningar.

Med den differentierade kommunala och landstingskommunala verksamheten förekommer det nu alltmer i landet att kommuner och landsting har anledning att köpa en bostadsrätt eller hyra en lägenhet i en bostadsrättsförening för att där kunna bedriva viktig kommunal verksamhet. Men innebörden av detta är att en bostadsrättsförening då kan komma att bli oäkta, och det leder till betydligt sämre regler för bostadsrättshavarna, såväl beskattningsregler i största allmänhet som i samband med att man avyttrar en bostadsrättslägenhet.

För att inte försvåra för kommuner och landsting som vill förvärva bostadsrättslägenheter för att bedriva offentlig verksamhet där har vi från borgerligheten föreslagit att man snarast bör göra en översyn av reglerna beträffande äkta och oäkta bostadsrättsföreningar. Här har av någon outgrundlig anledning majoriteten i utskottet avstyrkt den här motionen och uttalat att regeringen kommer att göra en sådan översyn.

Men sanningen är ju den att regeringen år efter år har sagt att den översynen ska komma, men den kommer aldrig. Därför anser vi från minoriteten att man bör pressa regeringen att återkomma senast i oktober nästa år för att en förändring ska kunna gälla från den 1 januari 2005. Jag tycker att det är lite märkligt att man från majoriteten inte kan tänka sig att sätta denna press på regeringen, särskilt som bostadsrättsorganisationerna SBC, HSB och Riksbyggen är helt överens om betydelsen av en sådan förändring.

När jag nu har klagat på regeringen i det här hänseendet kan jag övergå till att berömma regeringen för att man i vart fall föreslår den ändring som jag tog initiativ till i utskottet i våras. Det gäller införandet av regler som gör att osålda bostadsrättslägenheter i nybyggnation inte ska räknas in i den yta som kan diskvalificera en förening för att räknas som äkta. Det har nämligen stor betydelse när någon köper en lägenhet i nyproduktion att veta att man köper en lägenhet i en äkta bostadsrättsförening, eftersom man då kan få ett uppskjutet uppskovsavdrag vid bostadsbyte. Det önskemålet har regeringen efterkommit, och det tycker jag är bra.

Fru talman! Slutligen innehåller betänkandet också vissa regler om skattereduktion i samband med vissa installationer bland annat när det gäller fönsterbyten. Här har vi moderater reserverat oss till förmån för en

motion där vi föreslår att denna skattereduktion inte bör få förekomma när det är fråga om kulturella byggnader och äldre byggnader där det kulturella värdet skulle kunna fördärras i samband med installationen.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att regeringen lägger fram ett förslag som kan innebära att man ger skattesubventioner för att fördärva kulturellt viktiga byggnader. Av den anledningen vill jag yrka bifall till reservation 3, och jag står självfallet bakom samtliga reservationer som vi moderater har avgett i utskottet.

Med detta vill jag önska fru talman en god helg, eftersom detta är sista gången jag talar i riksdagen under detta år.

Anf. 91 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag kom att tänka på en historia som jag hörde Per Westerberg, förste vice talmannen, dra i samband med IVA:s årliga inbjudan av riksdagsledamöter. Albert Einstein hade vid något tillfälle en tentamen med sina elever. Sekreteraren som skulle skriva ut hans frågor var väldigt bekymrad, för det var ju samma frågor som förra året. Men Einstein kunde berätta att det var nog sant men att svaren var nya.

Så är det också med den här frågan som vi nu diskuterar. Fastighetsbeskattningen är en följetong. Det är alltid nya svar från Socialdemokraterna, men man gör aldrig något åt själva problemet. Man har ett problem, men man klarar inte av att hantera det.

Nu ska det införas någon ny sorts beräkningsgrund, inte en beräkningsgrund för taxeringsvärdena, utan syftet är att motverka kraftiga höjningar av skatteuttaget mellan beskattningstillfällena. Det är alltså en gummiparagraf som nu införs. Nu ska man inte längre drabbas lika fort av de orimliga fastighetsskatterna som man gör nu. Samma problem – nytt svar.

Den andra frågan som diskuteras i betänkandet gäller något som heter ROT-avdrag. Jag ska uppehålla mig mycket mer vid detta, för det är en intressant diskussion också ideologiskt hur man ser på detta, inte bara Socialdemokraterna. Vi vet att finansministern mycket tydligt har sagt ifrån att den här typen av förändringar och förbättringar som det är fråga om, energibesparande åtgärder, ska slå igenom fullt ut i taxeringsvärdet. Där finns det ingen som helst tveksamhet.

Men när det gäller den här typen av ROT-avdrag finns det en intressant kombination, nämligen att något som man skulle kunna kalla Föreningen för Förenade Särintressen alltid kan samlas kring dessa. Såväl facket som branschen och de som är avnämare kan ta till sig detta. Det är bra för alla parter. Men slutsumman blir ändå att det blir en väldigt konstigt felallokering av pengar. Nu handlar det om väldigt lite pengar, 50 miljoner kronor, som är avsatta till detta. Det är också väldigt begränsningar för hur de här pengarna ska få användas.

Jag skulle egentligen ha velat ställa en fråga till de frånvarande vänsterpartisterna och ännu hellre till miljöpartisten, och jag ska börja med att ställa den till miljöpartisten eftersom hon sitter här. Birger Schlaug skrev en stor DN-debattartikel för några år sedan där han var väldigt tydlig på att de energiförbättrande åtgärder som vidtogs inte skulle resultera i höjda taxeringsvärden. Han tyckte att konstruktionen var koko. Men nu är ni här för andra året i rad för att göra just den här konstruktionen. Vad jag vet från andra sammanhang är att Miljöpartiet är helt emot detta. Jag

förstår inte hur man kan inta de här motstridiga ståndpunkterna, att man är för miljöförbättrande åtgärder samtidigt som de ska slå igenom i taxeringsvärdena. Miljöpartiets politik hänger faktiskt inte ihop.

Så kommer jag till Vänsterpartiet, och att det är bra på sagor har vi hört här tidigare. Men det finns en saga här som är mycket allvarlig och som man tänker rösta för. Särintressena kan samverka på olika sätt. Det finns någonting som Vänsterpartiet och Socialdemokraterna alltid är emot, och det är något som heter pigavdrag. Men här har vi andra särintressen. Här är det i huvudsak fråga om byggnadsarbetare, och här är det fråga om machoavdrag. Det tvekar man inte att bifalla, för där är det andra än kvinnor som drar nytta av avdraget.

Jag tycker att det ska bli väldigt intressant att se om jämställdhetskampen Gudrun Schyman och Marie Engström och Per Rosengren som sitter i feministpartiet kan rösta för detta förslag som är så utpräglat riktat till manliga byggnadsarbetare – det finns tyvärr inte så många kvinnliga byggnadsarbetare – medan man på samma grunder avvisar alla förslag om stöd till hushållstjänster som är, vilket jag beklagar, dominerade av kvinnor. Någon ordning får det också vara på jämställdhetsdebatten. Den här debatten och den här frågan handlar inte bara om ifall man ska ha ROT-avdrag utan också om vem man vill gynna i det här samhället. Feministpartierna får faktiskt ta och fundera ordentligt på om detta är en rimlig ordning.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 1. Dessutom vill jag önska alla utskottets övriga ledamöter en varm, trevlig och god julhelg. Jag vill också rikta mig till personalen i skatteutskottet, som alltid är väldigt hjälpsam och bidrar till att vi gör ett gott jobb i det här utskottet.

Anf. 92 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Vi ska nu debattera ytterligare ett betänkande om fastighetsskatten. Som vanligt erkänner inte regeringen att de kan vara ute på principiellt tunn is utan vidhåller sin ståndpunkt att fastighetsskatter är bra. Då undrar man ju varför det ska vara nödvändigt med en begränsningsregel både i fastighetsbeskattningen och i förmögenhetsbeskattningen av fastigheter. Om det nu är principiellt riktigt att ha sådana skatter, varför då begränsa och dämpa dem?

Nu ska vi till samlings tillföra en dämpningsregel för taxeringsvärdens ökning så att fastighetsskatteuttaget dämpas något. En sådan dämpning är förstås nödvändig, liksom begränsningsregeln är det. Men Socialdemokraterna kan väl åtminstone erkänna att något är galet när man måste ta till den här typen av åtgärder för att skyla över det värsta.

Dämpningsregelns utformning är trots allt inte så mycket att ha. Taxeringsvärdet ska höjas. Det är bara det att höjningen smetas ut på några år i stället för att den slår direkt. Den långsiktiga boendekostnaden höjs alltså jämt. Det blir precis lika svårt att sälja ett hus med ett högt taxeringsvärde eftersom var och en trots allt känner till vad ett högt taxeringsvärde skapar för hot i form av beskattning.

Kristdemokraterna har en för alla parter attraktiv lösning på fastighetsskatteproblematiken som i ett slag skulle undanröja alla behov av krångliga regler. Med bland annat en kommunal avgift på maximalt

2 600 kr för småhus och 800 kr för lägenhet samt höjd reavinstskatt vid försäljning skulle vi lämna beskattningsproblemet bakom oss.

Givetvis måste det finnas övergångsregler på grund av att det är stora kostnader för statskassan, men alla inser väl nu att vi är på väg mot vägs ände i den här frågan. Som Gunnar Andrén sade tidigare inser alla att det är begränsningar och förändringar bara för att ha kvar det ursprungliga förslaget, så till slut blir det inget av förslaget kvar. Precis som när det gäller 3:12-reglerna är det lapp på lapp, och då är man vid vägs ände. Jag tycker att det vore bättre att erkänna det och säga att nu sätter vi oss ned och försöker hitta en lösning så att inte änkor och andra behöver gå ifrån fler fastigheter.

Till slut, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 93 ROGER TIEFENSEE (c):

Fru talman, ledamöter och åhörare som finns någon annanstans än här i salen! Ett av förslagen i det här betänkandet handlar om en dämpningsregel för fastighetsskatten. Det är ett förslag som riktar in sig på symtomen. Syftet är att en kraftig höjning av taxeringsvärdena vart tredje år ska åtgärdas med att höjningen i stället delas upp på tre år, så man kan säga att en skattechock ersätts med jämna plågor.

Problemet med dämpningsregeln är just att den inte åtgärdar det grundläggande problemet, nämligen taxeringsvärden som löper amok, saknar verklighetsförankring och bestäms på ett godtyckligt sätt. Att säga att taxeringsvärdena bestäms på ett godtyckligt sätt kanske är starkt, men man kan bara gå in på Riksskatteverkets egen hemsida och där se godtycket. Det är väldigt tydligt redovisat där.

I mitt hemlän Sörmland finns det en kommun som heter Trosa och ett värdeområde där som heter Trosa landsbygden. Man kan se att ett hus som har köpts för 100 000 har fått ett taxeringsvärde som är 256 % av köpeskillingen, samtidigt som ett annat hus i samma värdeområde som har köpts för 3,1 miljon har fått ett taxeringsvärde som är 47 % av köpeskillingen.

Det här strider totalt mot fastighetstaxeringslagen, som säger att taxeringsvärdet ska vara 75 % av marknadsvärdet. Och vad är en köpeskillning om inte ett marknadsvärde?

Det här var exempel från mitt hemlän. Det går också att ta exempel från Bohuskusten. Det finns centerpartister där som har jobbat väldigt intensivt med att analysera hur fastighetstaxeringen slår. Man har också gjort en JO-anmälan. Men JO har inte tagit upp den här anmälan för granskning. Det gällde en granskning av om skattemyndigheten följer taxeringslagen. Eftersom det inte blir någon prövning finns det heller ingen rättssäkerhet i det här fallet. Vi har ett taxeringssystem, bestämmande av taxeringsvärden för fastigheter, som är godtyckligt. Det ger godtyckliga utfall. Och det går inte att få en rättslig prövning av det.

Då kan man säga att en dämpningsregel är en klen tröst om taxeringsvärdet är helt godtyckligt. Det är som att säga att vi dömer ut en bot som saknar grund och sedan erbjuder vi den oskyldigt dömda att dela upp boten på tre år. Det är precis samma resonemang.

Fru talman! Det här är ett exempel på att Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet håller på och lappar på ett system som i grunden är ohållbart. I grunden har vi ett taxeringssystem som inte ger rimliga och

rättvisa taxeringsvärden. Det är synd att vi nu inte har möjlighet att ställa det här förslaget om en dämpningsregel mot ett skarpt motförslag. Centerpartiets och de andra borgerliga partiernas budgetalternativ har fallit. Därmed kan inte det här ställas mot ett skarpt motförslag. Det tycker jag är synd.

Vi i Centerpartiet hade i vårt budgetalternativ ett tak på markvärdet på 300 000. Det var just för att förhindra att markvärdena i attraktiva områden skruvar upp taxeringsvärdena så att de kommer på orimliga nivåer. Vi hade också ett förslag om att om grannen lyckas sälja dyrt ska inte det slå igenom på mitt taxeringsvärde. Man ska räkna taxeringsvärdena, marknadsvärdena, på det som är rimligt och normalt.

Sist men inte minst har vi ett förslag om att finns det ett förvärv så ska taxeringsvärdet vara 75 % av den köpeskillingen. Det är just för att vi inte ska få det här godtycket, så att någon som har betalat lite får ett taxeringsvärde som är flera hundra procent medan någon som har köpt dyrt får ett taxeringsvärde som ligger en bra bit under 50 %. Det är en inbyggd felaktighet i dagens taxeringssystem. Det är inte bara så att man kan lyckas hitta två exempel. I områden där det finns stora skillnader mellan taxeringsvärdena, där det både har köpts billigt och dyrt, finns det här godtycket.

En annan del i det här betänkandet och i fastighetstaxeringssystemet är de absurda konsekvenser som uppstår när man gör miljöinvesteringar. Det kan till exempel vara att man installerar treglasfönster eller att man installerar ett miljövänligt uppvärmningssystem. Då blir fastighetsskatten högre.

Jag som centerpartist vill vara tydlig med att vi ska gå i riktning mot ett hållbart samhälle. Men då måste också vi som politiker och beslutsfattare vara väldigt tydliga med vilka signaler vi skickar ut. Då är det fel signal om en miljöinvestering leder till högre fastighetsskatt.

Vi har också ett förslag i det här betänkandet om att man ska ha en skattereduktion på just de här miljöinvesteringarna. Men det är en tidsbegränsad åtgärd. Vi behöver en långsiktig lösning som leder till att miljöinvesteringar i hus, i fastigheter, inte medför högre taxeringsvärde.

Jag vill avslutningsvis, fru talman, också passa på att ställa mig bakom Lennart Hedquists resonemang om oäkta och äkta bostadsföretag och yrka bifall till reservation 5.

Jag vill också passa på att önska fru talman, ledamöterna i skatteutskottet och alla som finns här en god helg!

Anf. 94 LENNART AXELSSON (s):

Fru talman! Då har vi alltså hamnat i något som kallas för skattefrågor – fastigheter och bostadsrätter, kan man säga.

Skatter kan behövas av flera skäl, men framför allt är de till för att finansiera vår gemensamma välfärd. Det har flera av oss socialdemokrater slagit fast tidigare i dag. Och jag gör detsamma.

I måndags var jag på det sista styrelsemötet för den regionala skattemyndigheten i Örebro. Vi diskuterade bland annat vårt gemensamma ansvar, både från deras sida och för oss som politiker, för att upprätthålla människors förtroende för skattesystemet.

I det sammanhanget är det viktigt att vi når framför allt ungdomar med vårt budskap om det nära sambandet mellan den skatt vi betalar och

de gemensamma nyttigheter den går till. Att vi lyckas med det är, anser jag, på många sätt helt avgörande för om vi i framtiden ska kunna få samma uppställning bakom vårt välfärdssystem som vi faktiskt har i dag. Lika viktigt ur den aspekten är naturligtvis också att vi lyckas erbjuda en väl fungerande välfärd och, inte minst, ett skattesystem som i alla fall av de flesta upplevs som rättvist. Det ska vara lite åt hållet av var och en efter förmåga, åt var och en efter behov.

Dagens betänkande *Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter* innehåller, som redan framgått, flera olika förslag. De förändringar som föreslås är kanske inte av den arten av de ökar finansieringsgraden av välfärden. Det är faktiskt lite tvärtom. Men de är inte desto mindre viktiga. En är viktig ur miljösynpunkt, och ett par hjälper förhoppningsvis till att öka acceptansen för skattesystemet.

Först har vi införandet av en dämpningsregel för uttag av fastighets-skatten. Där är det så att många i år har fått en stor värdeökning och därmed ett höjt taxeringsvärde på sin villa eller sitt fritidshus. Med den här dämpningsregeln behöver bara en tredjedel av ökningen tas med när fastighetsskatten beräknas i deklarationen nästa år. I deklarationen 2005 ska två tredjedelar tas upp. Först 2006 får det nya taxeringsvärdet fullt genomslag.

Som ett exempel på effekten av dämpningsregeln kan man utgå från en villa eller ett fritidshus som fått taxeringsvärdet höjt från 2 till 3 miljoner mellan 2002 och 2003. Utan dämpningsregeln skulle skatten ha ökat med 10 000 redan i år. Nu stannar skatten vid ca 3 300. Om det är ”jämna plågor”, som jag tror att Roger Tiefensee uttryckte det tidigare, tycker jag nog att vi kan överlåta till dem som ändå slipper betala dessa 10 000 redan första året att bedöma.

Däremot skulle en sänkning av taxeringsvärdet få genomslag fullt ut redan första året. De här bestämmelserna ska gälla både vid allmän, förenklad och särskild fastighetstaxering och omfattar alltså både permanent boende och fritidsbostäder när det gäller småhus. Det gäller också bostadshyreshus och bostadshus med tillhörande tomtmark på lantbruksenheter.

Fru talman! Utskottet menar att det nya fastighetstaxeringssystemet med treåriga omtaxeringsperioder kan ge upphov till språngvisa höjningar av taxeringsvärdena och därmed också uttaget av fastighetsskatt. Det gäller särskilt om fastighetspriserna ökar under en längre period. Utskottet tycker att det finns goda skäl att jämna ut de här språngvisa höjningarna och ställer sig därför bakom regeringens förslag till dämpningsregel.

Fru talman! Nästa område handlar om en tidsbegränsad skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder. Bakgrunden till det förslaget är en motion som riksdagen sade ja till i anslutning till budgetförslaget 2003. I motionen sade man att skattereduktionen skulle ske för installationer med betydelse för miljön och i princip inte för installationer som ändå skulle ha genomförts.

Eftersom riksdagen också beslutade om en total ram på 50 miljoner per år under en treårsperiod krävs en ganska stark begränsning av antalet installationer som ska berättiga till skattereduktioner.

Regeringen presenterade efter många överväganden sitt förslag till riksdagen. Våra samarbetspartier står också bakom det här förslaget.

Fru talman! Förslaget innebär att en ägare till ett småhus, om ägaren själv bor i huset, kan få skattereduktion för utgift för installation av biobränsleeldade uppvärmningssystem, men bara om det handlar om ett nybygge. Den ekonomiska vinsten vid byte i befintliga hus har bedömts vara en tillräcklig stimulans. Dessutom kan man få reduktion för installation av energieffektiva fönster i ett befintligt småhus. Där är resonemanget det motsatta, alltså att vid nybyggnation anses inte behovet av stimulans vara lika stort.

Reduktionen är begränsad till 30 % av den del av kostnaden som överstiger 10 000 kr och har ett tak på 10 000 kr för fönster och 15 000 kr för uppvärmningssystemen. Det här gäller då från den 1 januari 2004 till sista december 2006.

Fru talman! I propositionen finns också ett förslag som rör uppskov med beskattningen av kapitalvinst vid bostadsbyte. I dag medges man bara uppskov när det gäller bostadsrätter om ersättningslägenheten ingår i ett privatbostadsföretag, ett så kallat äkta bostadsföretag. Den här begränsningen har inneburit svårigheter att sälja nyproducerade bostadsrätter och även att köpare har behandlats olika beroende på när i tid man köpt sin bostadsrätt. Uppskovsrätten föreslås därför i fortsättningen gälla även när någon flyttar till en nyproducerad bostadsrättslägenhet i ett så kallat oäkta bostadsföretag. De här reglerna föreslås dessutom få retroaktiv verkan. Det innebär att de kan gälla även för den som sålt en bostad under 2003.

Slutligen, fru talman, föreslås en höjning av den beloppsgräns som i dag gäller för att en fastighetsägare ska beskattas för en inkomst som hänför sig till en samfällighet som hans fastighet har del i. Gränsen föreslås där höjas från 300 kr till 600 kr. Regeln om undantag för beskattning infördes av förenklingsskäl 1985, och den besparar både skattemyndigheter och föreningar en hel del arbete. Beloppet 300 kr har inte ändrats sedan dess, och inflationen har nu sprungit ifrån det.

Till betänkandet har fogats fem reservationer och fyra särskilda yttranden, och jag tänker göra en del korta kommentarer om dessa.

Alla borgerliga partier har skrivit särskilda yttranden som samtliga rör fastighetsbeskattningen. Folkpartiet och Moderaterna har, trots att de båda kommit till slutsatsen att fastighetsskatten på sikt bör avskaffas, ändå valt att lämna var sitt yttrande. Kristdemokraterna vill göra om fastighetsskatten till en kommunal fastighetsavgift, och Centerpartiet vill reformera fastighetstaxeringen. Min stilla undran är när vi får se ett gemensamt borgerligt förslag om fastighetsbeskattningen.

Under punkten Skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder finns fyra reservationer, också de samtliga från de borgerliga partierna. Kortfattat handlar de om olika förslag till utökning av installationer där man anser att skattereduktion bör gälla samt omfattande restriktioner av arkitektoniska skäl för fönsterbyte i hus byggda före 1970 och förbud i hus byggda före 1960. Det finns också krav på att miljöinvesteringar inte ska få påverka taxeringsvärdet.

Jag har tidigare i mitt anförande snuddat lite grann vid frågan, men det finns skäl att gå lite djupare i den.

I den motion som riksdagen tidigare beslutat om och som ligger till grund för förslaget skrev motionärerna att skattereduktion inte bör ges till åtgärder som ändå skulle ha genomförts. Det här är naturligtvis en av-

vägning och ett ställningstagande man måste göra för varje åtgärd: Är det här sådant som man annars skulle ha gjort? Just den här skrivningen har gjort att vissa av de tänkta åtgärderna inte har föreslagits som möjliga för reduktion.

Det är också viktigt att betona att summan på 50 miljoner gör det tvunget att begränsa antalet åtgärder för att kunna hålla nivån på reduktionen så pass hög att den kan vara intressant för dem som kan söka de här pengarna.

När det gäller kravet på att inte miljöinvesteringar ska påverka taxeringsvärdet säger utskottet att vi inte är beredda att ändra på principen att taxeringsvärdet ska följa fastighetens marknadsvärde. Den del av propositionen som handlar om skattereduktionen kom egentligen till som ett alternativ till just en sådan åtgärd. Det är väl inte omöjligt att man efter den här treårsperioden kan se en fortsättning eller i alla fall en diskussion kring det här.

Fru talman! Krav på att beakta kulturhistoriska värden har förts fram. Det är naturligtvis viktigt att dessa värden vägs in när man av olika skäl renoverar äldre bebyggelse. Jag kommer själv från en stad, Nora, som vid ett flertal tillfällen har erhållit Europa Nostra-utmärkelser för att man varit framgångsrik och framsynt i bevarandet av gamla miljöer. Jag förstår alltså mycket väl de funderingar och den rädsla som gäller att man ska dra i väg med de här sakerna. Men utskottet tycker ändå att det är svårt att hitta något bra sätt att hantera det här på så att man på ett effektivt sätt kan väga in det här i Skatteverkets hantering av skattereduktionen. Vi får nog tyvärr helt enkelt förlita oss på kommunernas och de enskilda fastighetsägarnas goda omdöme.

Vi tycker att regeringen har gjort en rimlig avvägning och ställer oss därför bakom förslaget även i denna del.

Den sista reservationen är en gemensam borgerlig reservation med förslag om ändringar i reglerna som handlar om vilka bostadsföretag som ska betraktas som äkta eller oäkta. Här säger regeringen att reglerna kring äkta och oäkta bostadsföretag ska bli föremål för en översyn. Även om Lennart Hedquist är lite fundersam över att man har sagt det länge är det fortfarande så att man tycker att det här är en fråga som man bör se över. Här vill jag ändå ge Lennart Hedquist ett erkännande, för det märks ju väldigt väl att han vet vad han talar om. Vi har egentligen inte så mycket i sak att invända mot den argumentation som han framför just i det här ärendet, men vi vill ändå inte att man går vid sidan av den bedömning som regeringen säger sig vilja göra.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 95 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag har bara en fråga till Lennart Axelsson, och det är följande: Har en fastighetsägare som inte kan betala sin fastighetsskatt i år större möjlighet att betala den nästa år, ännu mer fastighetsskatt år 2 och ytterligare mer år 3?

Anf. 96 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! I motsats till Lars Gustafsson och Kristdemokraterna och även till de flesta övriga borgerliga partierna, framför allt Folkpartiet och

Moderaterna, tycker vi att fastighetsskatten behövs, framför allt av anledningen att vi vill kunna finansiera den välfärd som vi tycker är viktig. Av det skälet vill vi också se till att vi har en fastighetsskatt som ändå går att försvara mot den typ av skevheter som har uppstått på grund av de stigande värdena på fastigheter. Det är också skälet till att vi har gjort en hel del förändringar tidigare.

Jag vet ju att Lars Gustafsson tycker att det här är ett lappverk och att man borde göra något konkret åt det, men där skiljer vi oss åt väldigt mycket. Vi anser att de pengar vi får in behövs för välfärden, och därför tycker vi att även dämpningsregeln är en viktig del i att kunna få en förutsägbarhet i skattesystemet som man inte skulle få om man valde att inte införa den.

Anf. 97 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Vi har två principiella utgångspunkter. Vi vill från Kristdemokraternas sida först se om en skatt är legitim och man därmed kan ta ut den. Att motivera en skatt med att man har en utgift på ett annat håll rimmar illa.

Det låter sig inte moraliskt göras att man på grund av intäktsövertillgång ställer olika grupper i samhället mot varandra. Det kan handla om att ställa äldre människor, som på grund av fastighetsskatten inte har råd att bo kvar i sin fastighet, mot andra grupper i samhället för att man ska finansiera barnbidrag eller något annat. Det är en felaktig princip. Varje skatt måste kunna motiveras utifrån sin legitimitet, och här har vi olika uppfattningar. Men jag är glad att Lennart Axelsson inte använde den argumentation som vi hört tidigare till och med från finansministern.

Anledningen till att vi inte kan lägga fram något förslag är att vår budget fallit. Det är därför som vi skrivit särskilda yttranden. När det gäller de miljöförbättrande åtgärderna kan de, som jag förstod av tidigare inlägg, generera ett visst merarbete för skattemyndigheten. Det är ett resultat av att vår budget fallit.

Jag tog en liknelse tidigare från hundra år tillbaka i tiden, men den föll inte i god jord. Därför tar jag i stället liknelsen att vi inte som Pontius Pilatus kan två våra händer och sedan säga att vi inte ska göra detta eftersom det är det rättvisa. Vi kan inte ställa det åt sidan.

Om man vidtar miljöförbättrande åtgärder anser vi givetvis att man då inte ska få höjd fastighetsskatt. Det är dessutom något som vi över huvud taget inte vill ha. Men det är bättre, som herr Rosengren sade tidigare, att se en liten tummetott i Finansdepartementet än att inte se någonting alls.

Anf. 98 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag måste erkänna att jag inte riktigt förstod resonemanget om att man inte skulle behöva ha en skatt för en utgift. Det var ungefär så Lars Gustafsson beskrev det hela. Det är väl bra om man kan finansiera de utgifter som man vill ha i ett samhälle.

Jag förstår att man kanske inte i det här läget vill diskutera de olika förslag som finns när det gäller utvecklingen av fastighetsskatten framöver, och det kanske inte heller är riktigt att göra det. Jag funderar dock lite grann kring de etiska och moraliska synpunkter som Kristdemokraterna har när det gäller skattesystemet och som de nyligen presenterat.

Nu har inte Lars Gustafsson möjlighet att svara, men jag kan väl ändå skicka med frågan.

Jag undrar alltså om just förmögenhetsskatten och fastighetsskatten är de minst moraliska och etiska skatterna och om man i första hand bör ge sig på dem. Jag anser inte det. Tvärtom tycker jag att det i så fall finns andra skatter som man – om utrymme finns – borde göra någonting åt.

Anf. 99 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag vill först säga att kulturutskottets ordförande Lennart Kollmats kommer att utveckla de kulturella aspekterna på detta ärende senare.

Sedan vill jag ge Lennart Axelsson ett erkännande. Det var en bra redogörelse av vad som står i betänkandet. Samtidigt måste man dra slutsatsen att detta är ett sammelsurium. Hela fastighetsbeskattningen är ett sammelsurium. Nu kommer ytterligare inskränkningar, och eftersom Lennart Axelsson ställde en fråga till oss ska jag ställa en fråga till honom: När kommer nästa ändring i det här sammelsuriet? Ni har ju förhandlat fram detta och vet det säkert. När kommer nästa förändring? Blir det i vår, eller när blir det? Det vore intressant att få veta när nästa förändring kommer.

Det är naturligtvis riktigt att vi har lite olika synpunkter, och jag kan ju bara svara för Folkpartiet, men huvudinriktningen från de fyra oppositionspartierna är mycket entydig. Sedan har man lite olika tekniker, men vi kommer att klara av det.

En sak som Lennart Axelsson med stor noggrannhet undvek att beröra var ROT-avdragets ideologiska bakgrund. Den hörde jag ingenting om. Ni är emot pigavdrag, men hur motiverar ni det som jag kallar machoavdraget? Varför springer ni särintressena till mötes på den punkten? Vad är det som är så värdefullt där?

Något som jag inte kan förstå är att man får höjd fastighetsskatt när man vidtar miljöförbättrande åtgärder. Jag tror att man kan göra stora besparingar genom att se till att det inte blir på det sättet. Jag tillhör dem som installerat bergvärme utan att ha fått ett enda öre i bidrag. Jag gjorde precis som man ska göra och meddelade detta omedelbart till skattemyndigheten. Det enda jag fick var ett besked efter två dagar om att de höjer min fastighetsskatt. Jag tror inte att det är rätt metod.

Anf. 100 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag hoppas att jag uppfattade frågorna rätt. Den första frågan gällde när nästa förändring kommer. Förmodligen blir det i samband med att Egendomsskattekommittén lägger fram sitt förslag någon gång i vår. Jag vet att det finns ledamöter i kommittén som tycker att de är färdiga och har lagt fram förslagen redan nu, men kommitténs slutliga förslag kommer senare, alltså under 2004.

Den andra frågan gällde hur vi motiverar ROT-avdraget. Det är ganska enkelt. Det är nämligen helt och hållet av miljöskäl. Där finns ingen värdering. Det är inte fråga om någon machosatsning eller någon form av mindre kvinnlig satsning. De satsningar som görs när det gäller skattereduktionen görs för att försöka komma åt de belastningar som finns på miljön. På sikt kan de flesta av oss inte acceptera dessa belastningar.

Anf. 101 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att det kommer nya förändringar. De boende vet alltså att det kommer nya förändringar, men inte vilka de är. Jag måste säga att denna hoppjerkepolitik, som man kan kalla den om man talar sportspråk, inte är en långsiktig politik.

Jag tror att det andra är väl så viktigt, nämligen vem vi ska gynna i samhället. Som jag sade i mitt första inlägg innebär ROT-avdraget, som så ensidigt riktar sig till en mansdominerad bransch, ett ideologiskt ställningstagande även om man som Lennart Axelsson motiverar det med att det handlar om miljön.

Man måste sätta in det i ett jämställdhetsperspektiv, något som Vänsterpartiet ju i andra sammanhang är så duktiga på att göra. Jag ska senare ställa frågan också till Vänsterpartiet: Hur kan man motivera detta avdrag när man samtidigt avslår andra avdrag av jämställdhetsskäl? Nu vet jag att det inte är motivet. Vi har fått klara besked om att det bara är miljömotiv som föranleder detta. Jag får väl finna mig i det.

Jag tror fortfarande att det blir märkligt när man på arbetsmarknaden ser att man i det här sammanhanget kan få avdrag för det ena men inte för det andra. Kanske skulle Lennart Axelsson fundera på om det inte också inom det stora socialdemokratiska partiet finns de som anser att det inte är särskilt attraktivt från jämställdhetssynpunkt att på det här sättet gå vissa särintressen till mötes.

Anf. 102 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är fullständigt övertygad om att vi kommer att kunna diskutera de hushållsnära tjänsterna vid ett annat tillfälle. Det känns inte motiverat att ta en sådan diskussion nu när vi talar om åtgärder som ska gynna miljön.

Jag ska skicka med en liten fråga som någon annan kanske kan svara på. Det gäller fastighetsskatten. Jag undrar om något av de partier som helt vill ta bort den har funderat kring fördelningsaspekterna av detta. Det är ingen tvekan om att de som bor i dyra fastigheter oftast, om än inte alltid, också har en ganska god ekonomi. Det finns tydliga tecken på att det förhåller sig så.

Om man helt tog bort fastighetsskatten skulle det alltså innebära att av de 14 miljarder som man får in på den – när det gäller småhusdelen – skulle ganska mycket föras över till människor som har det relativt gott ställt. I så fall behöver man ha en mycket god finansiering så att det inte drabbar övriga grupper.

Har ni funderat kring detta? Jag vet att ni inte har möjlighet att svara nu, men vi får återkomma när det är motionsdags och i andra sammanhang. Då kanske jag kan få ett svar.

Anf. 103 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! I Lennart Axelssons huvudanförande talade han om att det är viktigt att upprätthålla förtroendet för skattesystemet. Det är också min inställning. Jag kan ta upp tråden där Lennart Axelsson slutade i en fråga som inte kunde besvaras.

Det finns en påstådd korrelation i att dyra fastigheter också innebär att det bor människor med god ekonomi där. Säg det till dem som har tvingats flytta från attraktiva områden och fastigheter där de har bott i

hela sitt liv bara för att grannarna har sålt dyrt och kanske ofta till fritids-
husintressen. Säg det till dem!

Jag tror att det är en nidsbild av verkligheten. Tyvärr speglar också
den nidsbilden av verkligheten de förslag som läggs fram. Jag förmenar
inte fastighetsägare den dämpning av fastighetsskatten som nu föreslås.
Däremot efterlyser jag en större reformering av taxeringssystemet just för
att få rättvisa och rimliga taxeringsvärden. Jag menar att vi inte har det i
dag.

Jag tog ett exempel förut från mitt hemlän i Trosa. Där får ett hus
som har köpts för 100 000 kr ett taxeringsvärde som är 256 % medan ett
hus i samma värdeområde som har köpts för 3,1 miljon får ett taxerings-
värde som är 47 %.

Min fråga till Lennart Axelsson är: Är det rimligt att ha ett taxerings-
värde på 256 % samtidigt som andra fastigheter i samma värdeområde
har ett taxeringsvärde på drygt 40 %? Är det rimligt, och har vi ett taxe-
ringssystem som ger rimliga och rättvisa taxeringsvärden?

Anf. 104 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Vi måste precis som Per Rosengren tidigare i fråga om
3:12-reglerna ge ett erkännande till Centerpartiet för att man ändå precis
som vi försöker att hitta system för att kunna ha ett bra uttag på fastig-
hetsskatten utan att det får orimliga konsekvenser.

Själva det tekniska utförandet av taxeringen kan vara svårt att disku-
tera och debattera så här kort i en debatt. Men jag förutsätter att ni har
med er förslagen även i den kommitté som jag antar att även ni är repre-
senterade i och att man där kan argumentera för det.

Jag tycker ändå att det är en betydligt bättre ingång i den här diskuss-
ionen än att bara hävda att skatten ska tas bort.

Anf. 105 ROGER TIEFENSEE (c) replik:

Fru talman! Jag vill tacka för erkännandet att Lennart Axelsson tyck-
er att vi jobbar med fastighetstaxeringsfrågorna på ett progressivt sätt.
Tyvärr kan jag inte gengälda det erkännandet.

I Egendomsskattekommittén har vi exempelvis begärt ett tilläggsdi-
rektiv så att man skulle kunna arbeta med de felaktigheter som vi menar
finns i taxeringsförfarandet. Det tilläggsdirektivet har nekats, och begä-
ran har avslagits av bland annat den socialdemokratiska majoriteten. Jag
tycker att det är väldigt synd.

Man blundar för de orimligheter som finns i grunden och håller i stäl-
let på och duttar på ytan med begränsningsregler, dämpningsregler och
alla möjliga regler som riktar in sig på symtomen men inte åtgärdar de
grundläggande orättvisorna. Då skapar man ett taxeringssystem som inte
är rättstryggt. Jag menar att vi har ett taxeringssystem som inte ger en
rättstrygghet, och det är illa.

Jag skulle också vilja ställa en principiell fråga om miljöinvestering-
ar. I dag leder miljöinvesteringar till högre taxeringsvärden. Vi kan dis-
kutera tekniken sedan. Min fråga till Lennart Axelsson är om det är rätt
signal att en miljöinvestering ger högre fastighetsskatt. Jag har en vision
om ett hållbart samhälle. Då tror jag det är oerhört viktigt att man är
tydlig i de signaler man ger från politiskt håll och i de effekter som blir i
skattesystem och annat.

Min fråga är: Är det rätt signal att en miljöinvestering ger högre fastighetsskatt?

Prot. 2003/04:51
17 december

Anf. 106 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att man kan ifrågasätta att det ger rätt signal. Vi vill inte frångå den grundpelare i fastighetsbeskattningen som innebär att marknadsvärdet på huset också ska återspeglas i taxeringsvärdet. Hela fastighetsbeskattningen bygger på den delen.

Därför har vi i stället tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet valt att gå vägen med skattereduktion. Som jag sade tidigare är detta ett första försök att motverka. Jag kan erkänna att det finns en motstridighet i detta. Men vi tycker att det vore felaktigt att bryta ut miljöinvesteringar från allt annat som gör att ett hus ökar i värde.

Det skulle också vara otroligt svårt hanteringsmässigt att avgöra vilka åtgärder som skulle göra att husets taxeringsvärde inte ökar. Man skulle få olika resultat i olika delar av Sverige. Vi kan ta Laxå som exempel. Om man installerar en värmepump där skulle den ökning av taxeringsvärdet som man inte skulle få i Laxå på grund av detta vara betydligt mindre än i en annan del av Sverige.

Vi vill fortsätta med skattereduktionsvägen. Vi tycker också att fastighetsskatten behöver finnas kvar med den inriktning som den har i dag.

Anf. 107 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! Detta betänkande innehåller många förslag. Det föreslås att en dämpningsregel för fastighetsskatten införs, som vi här diskuterar, en skattereduktion för miljöförbättrande installationer och en utökad möjlighet till uppskov med beskattningen av kapitalvinst vid byte av bostad.

Det kommer att bli mer rättvisa i och med att man också vid byte till nyproducerad bostadsrättslägenhet är berättigad till uppskov med beskattning av kapitalvinst. Många har säkert efterlyst en sådan möjlighet, och det är bra att den införs.

Man kommer att få en skattereduktion vid installation av energieffektiva fönster i befintliga hus. Det är främst en åtgärd som är viktig för att sänka energiförbrukningen i huset och därmed sänka utgifterna för energi. Det är den främsta anledningen.

Folkpartiet talar i en motion även om fönster i befintliga hus som får en förbättring. Jag kan tänka mig att man menar att man genom att byta ut glaskassetten ska få en skattereduktion. Jag minns att det på 80-talet fanns reduktion för fönster. Då fanns liknande fönster. Jag tror att det är vad Folkpartiet menar i sin motion.

De fönstren var tillverkade i USA, men de blev inte godkända. De hade också en gas mellan fönstren, och de blev lite mörkare när man satte in dem. De blev inte godkända. Men det är mycket möjligt att de fönster som man här motionerar om kan bli godkända så småningom. Då kan man kanske tänka sig att ändra reglerna lite just när det gäller u-värdena.

Det står någonting om U-värde på 1,2. Jag skulle föredra ett U-värde som i stället var under 1. Det finns fönster nu där kanske något av dem har ett värde som ligger på 1, men en del har faktiskt högre värden än vad de här har.

*Vissa skattefrågor
rörande fastigheter
och bostadsrätter*

Det föreslås stimulansåtgärder för installation av bibränsleldade uppvärmningssystem. Det är som utskottet skriver ägnat att få husfabrikanterna att satsa på den typen av uppvärmning. Jag hade personligen gärna sett att även befintliga hus kunde få det. Jag bor själv i ett hus där jag skulle vilja ändra till bibränsle. Jag har nu bland annat ved och el.

Detta vill också bland annat Centerpartiet. Men det är svårt att få del av kakan på 50 miljoner som avsatts för detta ändamål. Den ekonomiska ramen räcker inte till det. Efterfrågan är stor för bibränsleldade system i befintliga hus. Det lönar sig verkligen på sikt att installera det. Jag tycker att det är bra att det bara sker i nyproducerade hus.

Fru talman! Den här dämpningsregeln för uttag av fastighetsskatt innebär att endast en tredjedel av höjningen av taxeringsvärdet tas ut första året. Det är ett beslut som jag tycker kan hjälpa till att reducera effekten av den här höjningen. Fastighetsskatten debatteras livligt ute i samhället. Miljöpartiet vill också sänka fastighetsskatten. Vi har länge sagt att vi vill få bort den på sikt. De borgerliga partierna vill sänka den i etapper och ta bort den successivt genom olika förslag. Kd vill ersätta den med en kommunal fastighetsavgift.

Jag vill påpeka en sak som berör många i utskottet. Jag tyckte inte att det var en rolig upplevelse att medverka i de debatter som anordnades av Skattebetalarnas förening under hösten. Socialdemokraterna var kanske inte alltid representerade där, och till slut inte vi heller. Vi anklagades på olika sätt där, och vi fick aldrig möjlighet till genmäle. Jag kallar inte det för en debatt. Det tycker jag var bedrövtligt. Jag tycker inte att sådana debatter gagnar saken. Jag tycker att alla skulle protestera mot det. Jag tycker att det var helt fel.

Fru talman! Det är bra att vi nu gör den här förändringen med en dämpningsregel. Det är kanske det första steget till ytterligare en förändring av fastighetsskatten. Det var i alla fall vi i Miljöpartiet som drev på och arbetade för en sänkning av fastighetsskatten för ett par budgetar sedan.

Fru talman! Härmed vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 108 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Jag har egentligen bara en fråga till Barbro Feltzing. Jag skulle kunna ta upp många andra saker, men min fråga är: Varför medverkar ni till att fastighetstaxeringsvärdet höjs vid miljöförbättrande investeringar?

Jag gör den bedömningen att det finns en annan majoritet här i kammaren när det gäller det här förslaget. Jag förstår att ni är bundna av 121-punktsprogrammet och allt möjligt, men på den här punkten finns det en annan majoritet, som jag bedömer det. Jag tror på Birger Schlaug som säger att ni vill verka för ett bättre miljöanpassat samhälle. Men just på den här punkten säger ni ett och gör precis tvärtom. Så uppfattar jag att det är. Jag tycker att det är bekymmersamt för era väljare. Jag bryr mig kanske inte så mycket om dem, men någonstans har detta också en etisk dimension. Varför säger ni ett men gör tvärtom? Det är min fråga.

Anf. 109 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Fru talman! Gunnar Andrén och jag har debatterat här en gång tidigare. Jag kan hålla med Birger Schlaug om detta. Jag har också framfört

det, men det får komma i framtiden. Vi ska försöka få igenom att miljöförbättrande åtgärder inte ska höja priset. Det är på ungefär samma sätt när det gäller ekologiska matvaror. Det ska inte vara en hög moms på dem. Jag tycker att det är ungefär samma sak.

Jag kan faktiskt hålla med om detta. Det vi gör nu handlar mest om att sänka energiförbrukningen. Man kan tänka sig att man gör en bra insats för miljön i det läget. Men jag är väldigt ambivalent här. Jag tycker egentligen inte att det ska höja taxeringsvärdet.

Gunnar Andrén pratade om machoavdrag i samband med ROT-avdraget. Jag förklarade tidigare att det fanns på 80-talet. Ni har själva en motion om förbättring av befintliga fönster. Det är väl också machoavdrag efter vad jag kan förstå. Ni har också motionerat om att man skulle kunna få en skattereduktion om man förbättrar befintliga fönster.

Anf. 110 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik:

Fru talman! Den motion som Lennart Kollmats kommer att ta upp är föranledd av regeringsförslaget. Det är inte någonting som Folkpartiet har lagt fram. Det är en motion som kommit till av helt andra skäl. Vår grundinställning är att man inte ska få höjd fastighetsskatt för miljöförbättrande åtgärder, och jag kanske till och med skulle säga kulturellt förbättrande åtgärder. Det är grundprincipen. Sedan är det möjligt att det finns någon avvikelser i marginalen på detta.

Jag förstår ert dilemma. Jag vill inte göra någon hemlighet av det. Ibland tvingas man göra överenskommelser. Men på just den här punkten har Miljöpartiet haft en väldigt hög offentlig profil. Det är närmast det som stör mig en smula. Avståndet mellan vad ni har sagt och det ni i själva verket gör har blivit inte jättestort men icke obetydligt.

Anf. 111 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Fru talman! Jag vill först återgå till detta med fönstren. Där har ni faktiskt en motion från Anna Grönlund som säger att om man ändrar befintliga fönster ska det också ge möjlighet till en skattereduktion. Det har inte riktigt med kulturvärdena att göra. Vi kan återkomma till kulturvärdena. Att ett hus är K-märkt måste ju också förhindra att man ändrar fönstren. Men det får vi väl höra senare.

Anf. 112 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! Fönstren är husens ögon. Så har jag skrivit i min motion. Jag skrev motionen därför att jag vill att kulturhistoriska värden hos äldre hus ska beaktas vid byte till energieffektiva fönster. Jag befärad att med de föreslagna reglerna för skattereduktion kan en del kulturhus behandlas illa. Om man byter gamla fönster till standardfönster kan husets karaktär fullständigt förstöras. Åtminstone borde hus byggda före 1970 och K-märkta hus prövas särskilt aktsamt.

Nu tror jag i alla fall att de flesta är måna om att bevara kulturvärdet och inte förstör sina hus med nya fönster. Men det kan i vissa fall ändå behövas ett stöd och en information som är till hjälp för att bevara husets kulturvärde.

Det går inte att förlita sig på att kommunernas byggnadsnämnder löser problemet. Fönsterbyten finns inte uppräknade bland bygglovspliktiga åtgärder. Inom detaljplanerat område krävs det lov för andra änd-

ringar som avsevärt påverkar byggnadens yttre utseende, men fönster nämns inte särskilt. Det händer att ett hus ändras på ett sådant sätt att byggnadens utseende förändras och byggnadsnämnden ingriper i efterhand, men då är skadan tyvärr redan skedd och kan inte repareras. Utanför detaljplanerat område krävs det inte bygglov. Det finns en varsamhetsparagraf, men det hjälper inte.

Jag är inte alls motståndare till att ge skattebefrielse för fönsterbyten, men erfarenheter från tidigare stöd vid byten av fasader och fönster visar att det behövs krav på arkitektonisk och antikvarisk kvalitet. Resultaten från tidigare stöd har inte blivit vad de borde. Hus har tappat i kulturvärde utan att det egentligen hade behövts om man hade gjort rätt från början.

Fru talman! Utifrån detta finns det skäl att mana till försiktighet vid byte av fönster. Det bästa hade varit om regeringen hade lyssnat på Boverket och tagit upp det i propositionen. Så skedde inte, och skatteutskottet har sett rent skattemässigt på ärendet. Ett helhetstänkande vore önskvärt. Det är önskvärt i den här frågan och i liknande frågor som får konsekvenser på flera områden.

Administrationen borde inte bli svårare om man tar hänsyn till husens kulturvärden. Skatteverket kan, som föreslås, fatta beslut om skattereduktion, men för äldre hus skulle det finnas med en bedömning från till exempel byggnadsantikvarisk expertis hos respektive länsmuseum som godkänner åtgärden.

Det är nu min förhoppning att regeringen i förordning eller regeringsbrev nämner kulturvärden och försiktighet. Det kan vara det som behövs för att någon husägare ska tänka sig för innan fönsterbytet genomförs.

Anf. 113 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Vad har kulturen i ett skatteärende att göra? Ja, det är faktiskt inte så sällan det här inträffar. Skattefrågor kan påverka kulturfrågor i större eller mindre grad. Vi har bokmomsen och annan kulturoms. Vi har frågor kring avdrag för sponsring. Vi har frågor kring möjligheter för konstnärer och andra att fördela inkomster. Vi har frågor kring avdrag för företagare när det gäller kulturkort till de anställda, inte bara när det gäller fysisk motion och så vidare.

Nu gäller det ett mindre ärende, men det är ganska viktigt, tycker jag.

Jag har förståelse för att man inte i alla delar i ett förslag kan tänka på allt, men jag förstår inte att man inte kan ta till sig förslag som påtalar bristerna.

I regeringens förslag om energieffektiva fönster finns inte ett ord nämnt om kultur. Ändå skrev faktiskt Boverket, som också Lilian Virgin tog upp, i sitt remissyttrande ”att de kulturhistoriska värdena hos äldre hus måste beaktas”. Man kan då tycka att någon form av larmklocka borde ha ringt hos propositionsskrivaren, men icke så.

Nu kom det i alla fall två motioner i det här ärendet, dels från Lilian Virgin, dels från mig. Vi tog upp samma sak i våra motioner, nämligen vår oro för de kulturhistoriska värdena. Det innebär att utskottet i alla fall kände till bristerna i regeringens förslag.

Nu avvisar utskottet motionerna. Det får man givetvis finna sig i. Inte minst när det gäller enskilda motioner är det vanligt. Men motivet till

avslaget tycker jag ändå tar priset. Utskottet förbigår fullständigt de kulturhistoriska aspekterna, nämner dem helt enkelt inte. Det enda som sägs är följande: ”Reparationer av befintliga fönster bör således enligt utskottets mening inte kunna berättiga till skattereduktion eftersom det bl.a. skulle komplicera skattemyndigheternas prövning av ärendena.”

Det står ”bl.a.” Nu har Lennart Axelsson också nämnt en begränsad ekonomi – det är uppenbart ett skäl. Sedan tog han upp att det är viktigt att lägga in de kulturhistoriska värdena. Han förstår rädslan men tycker att det här är svårt. Helt plötsligt litar han på kommuner och enskilda fastighetsägare. Jag uppskattar naturligtvis den här nypåkomna ovanliga tilliten, inte minst till kommunerna. Vi har en massa andra ärenden där man inte tycker speciellt mycket från Socialdemokraternas sida om det kommunala självstyret och möjligen ännu mindre om enskildas självstyre.

Det är inte alltid så enkelt med kultur; det håller jag i och för sig med om. Men jag är övertygad om att skattemyndigheterna inte skulle bli speciellt överlastade med uppgifter för den här sakens skull. Jag är betydligt mer orolig över de krångliga regler som fortfarande finns för småföretagare med flera, som jag gissar också har varit uppe i den här debatten.

Det finns tydliga försök som har gjorts när det gäller reparation av fönster och som till exempel har medfört att ett kopplat tvåglasfönster från 1930 har gått från 2,6 i U-värde till 1,77. Ni i skatteutskottet vet ju väl vad de här värdena är för någonting. Det finns 1880-talsfönster som har gått från 2,44 till 1,6 i U-värde. Det här är exempel från undersökningar som finns publicerade i en rapport från Lunds universitet och Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut. Det är mot den bakgrunden som jag i min motion föreslog värdet 1,8 för bidrag.

Sedan har vi det utseendemässiga. Jag tror till exempel att Arne Kjörnsberg, som bor nära Villastaden i Borås, inte skulle tycka att det var särskilt estetiskt tilltalande om ett antal av fönstren i de husen ändrades till moderna treglasfönster med standardutseende. Olika arkitekturer från skilda tider måste få behålla sin karaktär, inte minst i ett område byggt på 30- eller 40-talet. Annars får vi ett nytt slags Domusarkitektur, ni vet den där arkitekturen som kom på 60-talet när det byggdes Domusvaruhus vid varje stads torg, ofta på bekostnad av en annan byggnad som gav karaktär åt torget. Den blandningen blev inte bra.

Lennart Axelsson tog upp Nora som exempel. Jag tror att jag är rätt underrättad. Jag har hört att Nora klarade sig med en rösts marginal från att få ett Domusvaruhus byggt vid torget på 60-talet. Och det var ingen socialdemokratisk röst; det kan jag garantera.

Vi behöver mer av ett helhetstänkande. Vi behöver se saker och ting i ett större sammanhang, och då måste också energisparande kunna ses med kulturhistoriska ögon.

Barbro Feltzing tog också upp det här med reparationer. Jag är villig att säga nej till det. Miljöpartiet har inte längre någon representant i kulturutskottet. Man struntar i de frågorna. Jag ser att det slår igenom även här. Man kan inte tänka sig att se med de här kulturhistoriska ögonen, att se helheten i sammanhanget, utan man tittar enbart på energifrågorna och struntar i det andra.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2 under punkt 3. Med det vill jag inte minst ge Lilian Virgin en chans att fullfölja sin motion och även andra att följa den motionen.

Anf. 114 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Fru talman! Jag vill bara ställa en fråga: Hur är det med K-märkta hus? När man reparerar sådana hus får man ju verkligen ta hänsyn till hur byggnaderna ska se ut. Där finns regler att följa. Jag förmodar att det finns regler som kommer att hjälpa i det här sammanhanget.

Jag vill höra svaret från Lennart Kollmats.

Anf. 115 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jo, helt klart är det så, men det är väldigt få hus som är K-märkta av dem som är byggda före 1970. Det är enstaka objekt som finns ute i kommunerna. Jag vill ju åt även hus som inte är K-märkta, som ger en karaktär åt ett område, så att det inte plötsligt dyker upp standardfönster och moderna treglasfönster då man även får ändra ramstorlekar och liknande. Det är väldigt många hus som inte är K-märkta. Majoriteten av husen byggda före 1970 är inte K-märkta.

Anf. 116 BARBRO FELTZING (mp) replik:

Fru talman! Jag undrar då om det här U-värdet på 1,8. Det är egentligen väldigt högt när det gäller att man skulle ge en reduktion. Kan man inte komma lägre, så att säga?

Anf. 117 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Vinsten när det gäller energin är ändå skillnaden mellan nuvarande situation och kommande. De fönster som jag relaterade till hade ju värden på 2,56 och 2,44 och kom ned till under 1,8. Den skillnaden är så stor att man gör en energibesparing. Man klarar rätt mycket av energibesparing, och det är det viktiga i den här propositionen. Men jag tycker också att man ska se med de kulturhistoriska ögonen.

Anf. 118 GUNNAR ANDRÉN (fp):

Fru talman! Jag kan berätta för Lennart Kollmats att det även vid Stora Torget i Borås på 1960-talet fanns ett väldigt fint Domusvaruhus, med sin karakteristiska profil, mitt emot Gustav Adolf-statyn.

Jag vill också notera en annan sak innan jag tar upp Lennart Axelssons frågor, nämligen att Vänsterpartiet inte har deltagit alls i denna debatt. Jag tycker ändå att det bör noteras att det bullrar av frånvaron av svar på mina frågor.

Lennart Axelsson ställde flera frågor till mig om Folkpartiets fastighetsskattepolitik. Det tackar jag så mycket för.

Först och främst vill jag säga att det är väldigt dyrt att bo i det här landet, och det har bland annat att göra med fastighetsskatterna. Men när det gäller den fråga som ställdes vill jag säga att Folkpartiet inte är för några ofinansierade skattesänkningar. Det är vi inte. Jag tror att det är viktigt att säga det, därför att vi hör ofta den anklagelsen. Men baksidan av detta är att vi inte heller vill se till att det blir några opåverkbara skattehöjningar för folk. Det är det som är det stora problemet med fastig-

hetskatten. Den är opåverkbar för människor. Det har att göra med det att man har gått ifrån principen om skatt efter bärkraft på den här punkten. Man har inlemmat den i kapitalbeskattningen, vilket inte Olof Palme och den dåvarande bostadsministern Gustafsson gjorde när den infördes 1986. Detta är någonting som har kommit i början av 90-talet i samband med skattereformen, men det har fått väldigt konstiga konsekvenser för folk som inte kan påverka sin egen skatt.

Folkpartiet vill under det närmaste året, fast det blev avslaget, sänka skatten från 1,0 till 0,8 % på småhus och från 0,5 till 0,4 % på hyreshus. Det är en 20-procentig sänkning.

Hur detta påverkar fördelningen är något svårt att säga. Men det är naturligtvis riktigt, som Lennart Axelsson säger, att vissa personer får större sänkningar, men de har också fått högre höjningar tidigare, så det ena responderar mot det andra i det läget. Totalt sett balanserar våra skattesänkningar, fru talman, på ungefär 4,6 miljarder kronor på fastighetskattesidan.

Anf. 119 ARNE KJÖRNSBERG (s):

Fru talman! Jag har väldigt stor respekt för er som är specialister på kulturfrågor. Jag lyssnar med stort intresse. Men jag tror att ni har för lite förtroende för människor som bor i de här husen.

Tillsammans med min fru, barn och barnbarn bor jag i Borås äldsta bostadshus av trä. Det är byggt 1865. Det är med innanfönster. De är så där blåsiga som nästan 150 år gammalt glas kan bli. Varje vår bär jag upp dem på vinden, och varje höst bär jag ned dem för att sätta in dem. Ni kan vara övertygade om att jag talar om för mig själv, och en mig närstående person talar om, hur försiktig jag måste vara för att inte slå sönder dessa fönster. Vi skulle aldrig komma på idén att byta de fönstren. De tillhör ju huset som är 138 år gammalt. Det ska vara blåsiga glas där. Låt mig personifiera dem som har sådana här gamla fönster. Vi skulle inte för den här skatterevisionen byta dem.

Till tidigare ledamoten av skatteutskottet tjänstgörande talmannen, tidigare ledamoten av skatteutskottet nuvarande ordförande i kulturutskottet, personalen på skatteutskottets kansli, mina värderade kolleger i skatteutskottet och andra närvarande i kammaren vill jag säga god jul och gott nytt år.

Anf. 120 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Tack detsamma, Arne Kjörnsberg. Jag önskar dig en riktigt god jul och ett gott nytt år, hoppas du får vila och att det inte blåser alltför mycket genom de gamla fönstren som ni har i huset.

Jag vill ta upp att man kan premiera de som bor i gamla hus och vill reparera fönstren utan att ändra fönstrens karaktär. Jag bor på sjätte våningen i ledamotshuset. Där är också gamla fönster. De är inte efter 1970. Där har man satt in innanfönster, vilket gör att det är väldigt varmt och gott isolerat och ger energispareffekter.

Jag tycker att de som bor i hus byggda före 1970 också kunnat få vara med och dela på de 50 miljoner kronorna ur energisparsynpunkt. Man kan höra efter hos länsantikvarien om hur man ska gå till väga på bästa sätt. Det finns i dag utarbetade metoder för att reparera gamla fönster så

att de får ett betydligt bättre energivärde än vad de hade tidigare. Det är väl också den vinst vi vill åt ur miljösynpunkt.

Anf. 121 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Kan man få blåsor i de glasen också? Det är nämligen blåsorna som är det signifikativa för de fönster som vi har i vårt hus. Jag kan tala om för Lennart Kollmats hur man gör. Man bär försiktigt ned dem. Sedan sätter man in dem och klistrar remsor runtom. Det blåser inte genom de fönstren, Lennart Kollmats. Var lugn! Dessutom bor jag inte nära Villastaden. Jag bor i Villastaden.

Anf. 122 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Det är skönt med de här animerade och vänskapliga diskussionerna. Men det är inte enbart Arne Kjörnsbergs hus från slutet av 1800-talet som vi talar om. Det handlar om ett antal hus och husägare som inte har så bra fönster som Arne Kjörnsberg men som ändå vill reparera dem och ha kvar karaktären på huset. Även sådana tycker jag skulle ha fått vara med och dela på de 50 miljoner kronorna. Det gick inte att ge ett tillkännagivande. Det är ju bråttom. Regeln ska enligt detta förslag gälla ett år och redan om två tre veckor.

Anf. 123 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik:

Fru talman! Naturligtvis var det förmätet av mig att ta det hus jag råkar bo i som exempel. Det var bara för att göra det lite mer påtagligt. Jag är väl inte konstigare än andra människor. Andra människor som har sådana här fönster är också rädda om dem. Det var bara det jag ville visa med det här exemplet.

Med all respekt för kulturutskottets ordförande tidigare ledamoten av skatteutskottet, men med den tidigare funktionen borde Lennart Kollmats veta att man inte kan lösa allt med skattesystemet. Mycket kan vi lösa men inte allt. Det här är ett exempel på det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 17 §.)

13 § Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m.

Föredrogs

skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU12

Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m. (prop. 2003/04:21, skr. 2002/03:145 och skr. 2003/04:14).

Anf. 124 CATHARINA BRÅKENHIELM (s):

Fru talman! Nu ska kammaren debattera regeringens proposition *Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m.* Där finns det fyra motioner, två av Moderaterna, en av Centerpartiet och en av Kristdemokraterna.

Fru talman! Lagat tänder har man gjort långt tillbaka i tiden. Redan 2 500 år före Kristus använde man guldtråd. I Sverige lagade man tänder med guld först på 1800-talet. Det var naturligtvis bara de som hade råd som gjorde det, och de var inte många. Alla de andra fick dra ut sina värkande tänder. Det är intressant att notera att så sent som fram till mitten av 1900-talet var en uppsättning löständer en mycket vanlig konfirmerationspresent.

Vår svenska tandvårdsförsäkring infördes 1974. Efterfrågan på tandvård växte, och folktandvården byggdes ut. I dag har vi en jättebra tandhälsa. Nästan alla sexåringar är kariesfria, och bara 10 % av den äldre befolkningen har löständer. Det här är för övrigt en alldeles tydlig klassfråga. Var tionde arbetare men bara var hundra tjänsteman saknar egna tänder. Att sakna sina egna tänder är för övrigt allra vanligast i Norrland. Motsatsen, vanligast med egna tänder, är i Stockholmsområdet.

Fru talman! Vi har här i dag ett förslag där utgångspunkten är att den offentliga finansieringen av tandvården i huvudsak ska ske inom ramen för den allmänna försäkringen och inte genom skattesystemet. Man föreslår i propositionen att skattefriheten slopas för förmån av inte offentligt finansierad tandvård i Sverige och av tandvård utomlands. Som en konsekvens av det här beslutet ska arbetsgivaren ha rätt att dra av sådana utgifter i näringsverksamheten.

Fru talman! Regeringen föreslår vidare att avdragsrätten för ersättning som lämnas vid övertagande av ansvaret för pensionsutfästelser begränsas. Man ska bara kunna göra avdrag om övertagandet sker när en näringsverksamhet övergår till en ny arbetsgivare som då övertar ansvaret för pensionsutfästelserna.

I propositionen finns också ett förslag om att reglerna för skattefrihet för förmån av lånedator skärps.

Propositionen innehåller även ett förtydligande av reglerna för beskattning av ersättning när man lämnar uppgifter som ligger till grund för att brott förebyggs eller att tillgångar tas i beslag. Uppgifterna som man lämnar får inte vara sprungna ur den anställning eller det uppdrag som man har inom området.

Även rätten att få tillbaka skatten för fordon som används utomlands upphör att gälla.

Vi föreslår att de fyra motionerna avslås.

I och med den här rapsodiska inledningen, fru talman, lämnar jag över propositionen till kammaren för en stunds debatt.

Anf. 125 ULF SJÖSTEN (m):

Fru talman! Vi har under en tid haft ett system med privat finansierad tandvård med bruttolöneavdrag i Sverige. Det är ett uttryck för att människor och arbetsgivare, offentliga som privata, söker nya lösningar för att vårda sin tandhälsa efter försämringarna i det tidigare offentliga försäkringssystemet.

God tandhälsa ska uppmuntras. När barn och äldre nu prioriteras av det offentligfinansierade stödet har lösningen att söka tandvård mot bruttolöneavdrag blivit mycket uppskattad. Det har säkert inneburit att många har fått råd till en behandling som de annars hade fått avstå ifrån och därigenom bidragit till att förbättra folkhälsan.

Förslaget från regeringen syftar till att stoppa den ökande privatfinansierade tandvården vilket kommer att öka trycket på den offentligt finansierade tandvården. För låginkomsttagare kan det bli fråga om att avstå från en behandling som, med nuvarande regler, hade kunnat ske.

Fru talman! Moderata samlingspartiet anser att möjligheten att göra bruttolöneavdrag för inte offentligt finansierad tandvård möjligen ska slopas men först när en tandvårdsförsäkring finns som kan tillgodose behovet av tandvård till ett rimligt pris.

Regeringen föreslår inga kompensatoriska åtgärder för att möta bortfallet av tandvård som arbetsgivare kan erbjuda mot ett bruttolöneavdrag varför vi anser att propositionen ska avslås i denna del.

Fru talman! Jag står givetvis bakom de båda reservationer där Moderaterna finns med, men jag yrkar bifall till reservation 1.

Anf. 126 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Som de flesta vet har den offentliga tandvården blivit dyr även för gemene man. En undersökning och lagning av ett par kariesdrabbade tänder kan tillsammans kosta 4 000 kr och mer därtill. Det är mycket pengar för en medelinkomsttagare som kanske har 11 000–12 000 kr över efter skatt varje månad, för att inte tala om för låginkomsttagare. Effekten blir förstås att svenskarna på flera håll har sämre tandhälsa än för ett antal år sedan. Tandvården nedprioriteras i hushålls-ekonomin, helt enkelt.

Det finns all anledning att se över tandvårdens kostnader även om det normalt sett inte ankommer på skatteutskottet att göra det. Genom beslutet att inte beskatta icke offentligt finansierad tandvård skapades möjlighet för anställda att tillsammans med sin arbetsgivare försöka ordna tandvård på annan väg än via den offentligt subventionerade. Genom skattesubventionerad, helt privat tandvård kunde många nå en högre tandhälsa till ett mer överkomligt pris. Teoretiskt sett kunde hela arbetstagar kollektivet få denna möjlighet.

Nu föreliggande förslag innebär att denna möjlighet stoppas, dock inte helt, vilket påtalas av vissa remissinstanser. Risker finns att man nu söker andra lösningar exempelvis försäkringar. Förslaget löser inte heller problemet med tandvård till rimliga kostnader för människor med låga inkomster.

I nuvarande förslag till förbud finns ingen uppgift om med hur mycket nuvarande skattesubvention för icke offentligt finansierad tandvård minskar intäkterna till statskassan. Faktum är att varken den socialdemokratiska regeringen eller riksdagsgruppen kan berätta för oss vad staten tjänar på förbudet mot skattefrihet.

I betänkandet står att läsa: ”Ett skifte från skattepliktig lön till skattefri förmån lönar sig även för arbetsgivaren genom lägre arbetsgivaravgifter. Dessa konsekvenser var inte avsedda när reglerna infördes. Skattefriheten för förmån av inte offentligt finansierad tandvård berör numera inte ett fåtal.”

Låt mig upprepa det sista: ”Skattefriheten för förmån av inte offentligt finansierad tandvård berör numera inte ett fåtal.”

Skattefriheten för privatfinansierad tandvård gick tydligen att leva med så länge endast ett fåtal, en elit, kunde åtnjuta den.

Först utsträcks billigare tandvård till en elit. När samma möjlighet öppnar sig för hela arbetstagarkollektivet krossas möjligheten av Socialdemokraterna, just för att arbetstagarna inte ska kunna få del av förmånen. Det är något märkligt.

Avdragsrätt för företagshälsovård och särskilt högkostnadsskydd för äldre över 65 år är andra delar som visar vilket lapptäcke av regler som finns på detta område. Det saknas ett helhetsgrepp.

Sammantaget uppvisar propositionen och förslagen i utskottets betänkande så stora brister och inga förslag till hållbara lösningar att de bör avslås i detta stycke. Man bör återkomma med nya förslag som täcker detta bättre.

Fru talman! Kristdemokraterna har sedan flera år föreslagit en utredning som ser över hur ett högkostnadsskydd som täcker tandvården skulle kunna se ut. Vi anser likaså att förslag som föreläggs denna kammare bör vara genomtänkta och långsiktiga. Återkommande präglas regeringens propositioner av alltför mycket kortsiktighet och brister sprungna ur reflexmässiga reaktioner mot olika företeelser. Helst vill man föreslå förbud mot sådana.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag önska både talmannen, ledamöterna och tjänstemännen en trevlig helg och yrka bifall till reservation nr 2.

Anf. 127 ANDERS LARSSON (c):

Fru talman! Tänder, pensioner och datorer – inom vilket annat område än skatteområdet skulle man finna gemensamma anknytningar för så vitt skilda frågor. Visst ligger dessa områden oss varmt om hjärtat alla tre.

Skattefrihet eller ej är ofta ett huvudtema. Det är dock viktigt att denna fråga inte landar i en ytlig diskussion om procentsatser eller existens utan att frågan bedöms djupare. En beskattning måste alltid ha ett syfte, ett styrmål eller en resursskapande uppgift för allas vårt allmänna intresse.

Att avskaffa den skattebefriade tandvårdsförmånen beräknas enligt propositionen endast ge försumbara budgeteffekter. Effekterna i detta fall är en förstärkning. Med en något vidare syn skulle de effekterna rimligen och sannolikt gott och väl kunna kompensera den motsatta effekten av en tidigareläggning av gåvoskattefrihet mellan makar och sambor, som vi tidigare har debatterat i denna kammare.

Inte desto mindre finns ytterligare en effekt som kan uppstå, nämligen ett sämre utfall av tandvård och förebyggande tandhälsa. Effekterna av detta eller över huvud taget effekterna av att kostnaden för tandvård under senare år har stigit kraftigt finns det, enligt vår uppfattning, ingen klar bild över. Tandhälsan och tandstatusen för den yngre generationen är god, och den grundläggs genom en väl utvecklad ungdomssatsning. Det är viktigt att bibehålla denna höga status, vilket det förslag som nu föreligger inte bidrar till.

I nuvarande system med tandvårdsförmån via anställning utesluts dock många då förmånen är en frivillig uppgörelse mellan arbetsgivare och arbetstagare. Med tanke på vikten av god tandhälsa och de allmänna finansieringsproblemen för vård är varje lösning som bidrar till bättre

*Förmån av tandvård
och övertagande av
pensionsutfästelser,
m.m.*

hälsa god. Det är dock inte tillfredsställande att inte alla ges möjlighet att åtnjuta detta.

Vår gemensamma syn bygger på att grundläggande insatser inom vårdområdet ska komma alla till del oavsett inkomstnivå eller arbetsgivare. Centerpartiets syn är att förändringar av system, i detta fall för mänstandvård, inte ska vara hämmande utan så långt möjligt vara utvecklande och förbättrande. Med denna ansats som grund ger vi en idé om hur ett utvecklat system för tandvård borde kunna hanteras inom ramen för den obligatoriska företagshälsovården.

Vi tror även att det finns en vinst för arbetsmarknadens parter i att föra en öppen och framåtsträvande diskussion i denna fråga. Riksdagen ska givetvis inte ange dagordningen för parterna. Men det är faktiskt fritt fram för alla och envar att finna inspiration ur riksdagens motionsflora och diskussioner i kammaren.

Skatteutskottet ställer sig avvisande till dessa idéer. Vi vill dock, som flera andra reservanter, påpeka möjligheten att utveckla tänkandet, se andra lösningar och ge regeringen i uppdrag att bedöma och belysa dessa.

Vad gäller förmånen av personaldatorer delar vi uppfattningen att en övre gräns bör finnas för det värde som en personaldator bör rymmas inom. Syftet med personaldatorer är att skapa förutsättningar för många att nå datorkunskap. Detta uppnås rimligen inom den angivna beloppsgränsen.

Centerpartiet har dock en annan syn på avdrag relativt skatterabatt eller skattereduktion. Vår uppfattning är att skatterabatt ger ett bättre utfall ur jämlikhetssynpunkt för löntagare relativt nuvarande system. Vi välkomnar därför en kommande genomlysning och översyn av rådande regler där denna syn kan vägas in och bedömas.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 4. Jag ställer mig givetvis även bakom reservation nr 5.

Anf. 128 INGER NORDLANDER (s):

Fru talman! Vid presentationen hörde vi att betänkandet omfattar ett antal ärenden, och utskottet är enigt i tre av dem. Därför kommer jag att inrikta mig på de delar i betänkandet som behandlar slopandet av förmån av tandvård och begränsning av förmån av datorutrustning. För att det ska vara helt klart vill jag återge propositionstexten där det föreslås att skattefriheten för förmån av inte offentligt finansierad tandvård i Sverige och av tandvård utomlands slopas. I och med att denna skattefrihet slopas har arbetsgivaren också rätt att dra av sådana utgifter i sin näringsverksamhet.

Ibland sker förändringar av förmåner på grund av att de används på ett sätt som reglerna inte menade. Det kan man nu säga gäller skattefriheten för förmån av privat tandvård. I dag är det förmånligt för en arbetstagare att byta ut en del av sin obeskattade lön mot privat tandvård och därmed få lägre skatt. Denna skattefria förmån lönar sig även för arbetsgivaren genom lägre arbetsgivaravgifter. Detta skattebortfall som orsakas den offentliga sektorn måste då tas in på ett annat sätt.

Det grundläggande i propositionen när det gäller ändrade skatteregler för förmån av privat tandvård kan enklast förklaras med att lön, förmån

och annan ersättning som man får i arbetet ska tas upp som intäkt. Det är så att säga fundamentet i inkomstbeskattningslagen.

Men, fru talman, det är inte bara fördelar för den enskilde att erhålla de obeskattade förmånerna. Det medför också lägre pensionsgrundande inkomst och en lägre sjukpenninggrundande inkomst. Det kan ju för den enskilda personen ses som lite obetydligt, men viktigt är att se den samlade effekten av den här typen av undantag från beskattning.

Dessutom minskar arbetsgivaravgifterna eftersom den beskattningsbara lönesumman minskar. I en välfärdsstat med ett genomgripande välfärdssystem behövs varje skattekrona för att man ska kunna upprätthålla principen om breda skattebaser.

Kristdemokraterna anser också i sin motion att bruttolöneavdragsmodellen långsiktigt inte är hållbar, men eftersom ni samtidigt inte har något bättre försvarbart ekonomiskt förslag vill jag kort redogöra för vad Riksskatteverket och Finansdepartementet uppskattar de ekonomiska kostnaderna till.

RSV uppskattar att ca 1 % av de anställda i dag erbjuds den här tandvårdsersättningen av sin arbetsgivare. Men det antalet ökar hela tiden. Finansdepartementet, som följer den här utvecklingen, uppskattar skattebortfallet för obeskattade förmåner till 10–12 miljarder. Då är skattefriheten för hemdatorer uppskattad till ungefär 6 miljarder per år. Den skattefria tandvården ligger i dag på ungefär 10 miljoner kronor per år. Men det är just här man befärar det ökande skattebortfallet.

Att upprätthålla och bevara breda skattebaser var ju grundtanken för 1990–1991 års skattereform. Den principen urholkas av olika slags skatteundantag. Ju fler undantag, desto mindre blir skatteunderlaget och desto högre skattesatser krävs för att finansiera den allmänna välfärden. Då talar jag om en välfärd som gäller alla i samhället.

Beträffande de motioner som kommer från Kristdemokraterna, Moderaterna och Centerpartiet, som talar om framtida tandvårdsrättigheter, kan man väl säga att vi har stor erfarenhet av vad sådana reformer kräver i pengar. Ett högkostnadsskydd vid tandvård som alla får del av är beräknat att kosta 10 miljarder årligen. Som ett första steg har vi nu genomfört ett högkostnadsskydd för alla som har fyllt 65 år och fri tandvård för alla unga upp till 19 år. Det är så Socialdemokraterna stegvis vill gå vidare i det här reformarbetet. Det är ett mycket ansvarsfullt reformarbete.

Med tanke på den medkänsla som de borgerliga partiernas motioner visar beträffande att tandvårdskostnaderna har ökat kraftigt ser jag fram emot en stor enighet när Socialdemokraterna i framtiden lägger fram reformförslag på att göra tandvård ekonomiskt tillgänglig för alla. Men eftersom tandvårdsförsäkringen ingår i den allmänna försäkringen och inte går genom skattesystemet handhar inte skatteutskottet det här ärendet.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag bara beröra den del av betänkandet som föreslår begränsning av skattefrihet för lånedatorer. Det innebär att ett värdetak på 10 000 kr införs för skattefrihet. Detta instämmer Centerpartiet i, men man vill se en annan ekonomisk konstruktion. Här kan jag bara säga att regeringen har för avsikt att genomföra en översyn av den nuvarande ordningen. Den översynen bör vi avvakta innan vi tar ställning till några tekniska förändringar i avdragssystemet.

Jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

*Förmån av tandvård
och övertagande av
pensionsutfästelser,
m.m.*

Anf. 129 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservation nr 3 i detta betänkande. Jag hade förväxlat numret. Jag beklagar det.

Inger Nordlander sade att det inte var så de nuvarande reglerna var menade. Då undrar jag: Hur var de nuvarande reglerna menade?

Anf. 130 INGER NORDLANDER (s) replik:

Fru talman! De nuvarande reglerna var inte menade att användas till tandvård. De regler som vi har ska gälla sådana saker som är knutna till den verksamhet som arbetsgivaren har.

Anf. 131 LARS GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Icke subventionerad tandvård, okej.

Nu vet vi att det är stora problem med tandvård för vissa grupper i Sverige som har svårt att ha råd med tandvård. Därför har det lagts fram förslag på att efter 65 år ska man få hjälp med detta genom ett högkostnadsskydd upp till en viss nivå. Vi vet också att kostnaden för att inkludera tandvården i systemet är ganska stor. Du nämnde 10 miljarder. Jag har hört andra siffror.

Nåväl, det problem vi pratar om här utgör alltså 1 %, en kostnad på 10 miljoner kronor. För detta borde man väl ha kunnat hitta inte bara ett stoppförbud utan en lösning på ett korrekt sätt.

Sedan är det väl inte riktigt sant som Inger Nordlander säger att Socialdemokraterna vill bygga välfärd. Vi har i dag 130 000 privata sjukförsäkringar på grund av ett system som inte fungerar i sjukvården. Det hade vi aldrig haft om det hade varit så att det hade fungerat.

Jag skulle bara vilja uppmana till att hitta system som är hållbara och som täcker in hela befolkningen så att vi slipper de här privata särlösningarna. Det är en särlösning att vissa grupper kan förhandla sig till detta. Det är ofta de som har det bättre ställt, medan andra grupper ställs utanför den här tandvårdsförmånen.

När man gör sådana här lapptäcken och inte hittar system som är mer generella och som kan gälla alla får vi de här problemen. Då sitter vi och diskuterar sådana här marginella företeelser som i värsta fall kan eskalera till någonting ännu värre. Jag skulle vilja uppmana till att i stället hitta långsiktiga lösningar för de problem vi har på olika sätt inom vårdområdet.

Anf. 132 INGER NORDLANDER (s) replik:

Fru talman! Det jag upplevt som lite spännande när jag har lyssnat till debatten i dag är att det från den borgerliga sidan hela tiden är klagomål när det gäller skatter. De ska sänkas hela tiden. Samtidigt är det när vi börjar komma in på sådant som är åt andra hållet, när vi ska ha förmåner, inte tal om något annat. Då får det kosta.

Vi ser helt enkelt att det som sker nu är en nackdel. Om vi fortsätter med det system som vi nu vill ta bort kommer vi att minska inkomsterna till statens kassa som vi ska använda till den allmänna välfärden. Det här är en början. Det är bättre att stämma i bäcken än i ån.

Anf. 133 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp):

Fru talman! Det här ärendet är ett ”med mera-ärende”, det vill säga det handlar om ett antal olika frågor. Det rör sig om allt från tandvårdsförmåner, datorer, pensioner till justeringar i fordonsskattelagen. Ärendena har inte så mycket gemensamt; möjligen finns det en gemensam nämnare mellan tandvård och datorer. Fast den är lite långsökt! I äldre datorer använde man hålkort. Tandläkaren tar kort på hålen i tänderna.

Fru talman! Folkpartiet har inte några reservationer i det här ärendet utan står bakom utskottets förslag. Jag vill bara ge några kommentarer till förslaget om slopande av skattebefrielse för vissa tandvårdsförmåner. En bra tandhälsa är viktig, men i dag har många människor inte råd att få sina tänder skötta på grund av en alltför hög kostnad – inte ens i knallestaden Borås där så mycket annat är billigt. Detta är självklart inte tillfredsställande.

Visst har det varit bra för dem som har fått möjlighet genom de skatteregler som finns i dag att få sina tänder skötta till en rimlig kostnad. Men denna skattebefrielse gynnar bara en del personer. Förmodligen får de som bäst skulle behöva subventionerad tandvård inte denna subvention.

Fru talman! Enligt Folkpartiet är det viktigt att alla ska kunna erhålla tandvård till en rimlig kostnad, inte bara de som har en välvillig arbetsgivare. Däremot har Folkpartiet förslag till en tandvård tillgänglig för alla i framtiden. Jag tänker inte gå närmare in på det nu, men grundprincipen är att vi vill ha en allmän tandvårdsförsäkring som är överskådlig och begriplig för alla. Kostnadsskillnaden för den enskilde mellan tandvård och annan vård får inte vara orimligt stor. På kort sikt måste de som har det sämst ekonomiskt ställt få möjlighet till tandvård. På längre sikt måste det till en försäkring som riktar in alla krafter på att främja förebyggande åtgärder i stället för att reparera.

Jag vill som många andra önska talmannen, alla i skatteutskottet, all personal och alla ledamöter en riktigt god jul och ett gott nytt år.

Anf. 134 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! En god tandhälsa är naturligtvis en av de viktigaste välfärdsfrågorna. Det är jag den första att skriva under på.

Vad vi diskuterar i dag handlar mycket om principer eftersom debatten sker inom ramen för skatteutskottets område. Offentlig finansiering av tandvården ska inte ske genom skattesystemet. Det ska naturligtvis ske inom ramen för det allmänna försäkringssystemet. Det tycker jag är viktigt att slå fast. Likaväl ska förmåner som erhålls under den tiden man är anställd någonstans behandlas enligt inkomstbeskattningens grundprinciper. Det är viktigt att slå fast.

De förändringar som görs har tillkommit bland annat på grund av en dom i Regeringsrätten. Det har blivit mer och mer utbrett att man i praktiken har avstått från ersättning från försäkringskassan. Det har i vissa fall gjort att den typen av hantering har accelererat och inneburit allt större skattebortfall för staten. Vänsterpartiet står alltså bakom betänkandet i denna del. Vi står för den delen bakom betänkandet i alla delar.

När det gäller begränsningar av skattefrihet för lånedator, hemdator, tycker vi att det är bra att det nu sätts ett tak. Vi får väl fundera lite grann. Reformen sjösattes 1998, och den har fört mycket gott med sig. Vi ligger långt framme. Sverige är ett IT-land, och många har tillgång till hemdatorer.

Men det är också viktigt att ta till sig av de utvärderingar som görs av reformen. Har den uppnått sitt syfte? Ja, det kan vi nog säga. Hur ska vi gå vidare? Ska vi fortsätta att ha den typen av bruttolöneavdrag för hemdatorer? Det är viktiga frågor, och det är viktiga karameller att suga på. Vi får se vad framtiden har att utvisa. Det är väl lite grann i den andan betänkandet är skrivet.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 135 BARBRO FELTZING (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet. Det är en del av uppgörelsen i budgeten mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag har, liksom övriga partier, blivit uppvaktad av representanter för tandläkare som anser att många kommer att få en sämre tandvård på grund av att de inte har råd att gå till tandläkaren eftersom det inte finns ett högkostnadsskydd för åldersgruppen 20–65 år.

Vi i Miljöpartiet har under många år – sedan jag kom in i riksdagen – föreslagit att alla ska få förmånen av ett högkostnadsskydd och att tänderna ska räknas in i kroppen i övrigt i försäkringshänseende. Nu är det många som tycker så, och det kan väl hända att det blir verklighet så småningom. Men just den frågan ligger naturligtvis inte i skatteutskottet. Jag kan i mångt och mycket hålla med om att förmånstadvård kan vara en bra sak, speciellt i perspektivet av en bättre tandhälsa, men samtidigt inser jag att det kan vara en del i att hålla ned lönerna bland annat i offentlig sektor. Som har påpekats förut påverkar det den pensionsgrundande inkomsten och sjukförsäkringarna.

Jag tar detta helt kort. Jag vill också önska en god och vilsam jul till fru talman, tjänstemän, kanslipersonal och alla kollegerna och herr ordförande i skatteutskottet. Det har varit trevligt att få vara med i skatteutskottet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

14 § Kontroll av postförsändelser

Föredrogs
skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU18
Kontroll av postförsändelser (skr. 2003/04:6).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2003/04:NU1
Utgiftsområde 24 Näringsliv (prop. 2003/04:1 delvis och skr. 2003/04:8).

Näringsliv

Anf. 136 ANNE-MARIE PÅLSSON (m):

Fru talman! Målet för politikområdet näringspolitik är att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och en ökad sysselsättning genom fler och växande företag. Så står det ordagrant i betänkandet som riksdagen har att ta ställning till.

Det är bra att en formulering som denna har kommit på pränt. Näringslivets organisationer har visserligen länge betonat vikten av ett gott näringslivsklimat och tillväxt, och på senare tid har också organisationer som företräder arbetstagarna – LO, SACO och TCO – fått upp ögonen för dessa problem och tagit initiativ till egna arbeten. Sist av alla har det socialdemokratiska partiet vaknat och nu inbjudit till en tillväxtkongress nästa år. Detta gör att det finns ett visst hopp om förändring.

Vi moderater välkomnar detta initiativ med tillfredsställelse, och vi konstaterar att sent ska syndaren vakna. Vi har i årtal krävt en bättre politik på detta område – förgäves. Regeringen har visserligen sagt sig vilja åstadkomma en förskräcklig massa saker, men ingenting har gjorts annat än att stolta paroller har kommit på pränt. Möjligen kan man peka på att omfattande organisatoriska förändringar har genomförts för att visa dådkraft bakom orden.

För de enskilda företagen betyder det att de svårigheter och det motstånd som de möter i sitt arbete är precis lika stora i dag som de var tidigare.

Inte sällan möts vår kritik av regeringen med att vi överdriver kritiken och att näringslivsklimatet i Sverige inte alls är så dåligt som vi påstår – i själva verket är det så att vi i internationella jämförelser placerar oss ganska väl.

Det är riktigt att man inte kan förlita sig på enskilda rangordningar eller enskilda studier, oavsett om dessa stöder ens egen tes eller ej. Vad som är centralt och viktigt och som har betydelse är om det svenska näringslivsklimatet är så bra att det ger den tillväxt och de företag som vi vill ha för att skapa välfärd. Om så är fallet blir svaret på den frågan nej. Med risk för att vara tjugig, räcker det att konstatera att Sverige har fallit från tredje plats till sjuttonde plats i den internationella välfärdslistan på 30 år. Det imponerar knappast. Kanske var det detta som föranledde det statsbärande partiet att slutligen ta initiativet till en tillväxtkongress.

Det är lätt att peka på sådant som hindrar och försvårar företagsamhet. Det är mycket svårare att föreslå vad som ska göras för att tillväxt ska skapas. Detta beror på att det som vi tidigare trodde på har visat sig inte riktigt stämma. Den bild av tillväxt som präglade det politiska samtalet och förvisso också läroböckerna håller inte längre. I stället famlar vi lite grann i blindo och vet inte vad vi ska ta oss till.

Så som man tidigare funderade var det mer arbetskraft, mer människor och teknisk förändring som skapade tillväxt – ett tekniskt och bra perspektiv. Det gynnade politikerna, för på så sätt trodde man att man skulle kunna planera fram en tillväxt. Det kunde man kanske i det gamla

industrisamhället. Det var ju byggt på principer om standardisering – människan som en liten kugge i hjulet som lätt kunde bytas ut mot en annan kugge – toppstyrning och harmonisering.

Men det gamla industrisamhället håller inte längre. Det har bytts ut, precis som jordbrukarsamhället har bytts ut. Industrisamhället håller på att ersättas av ett tjänstesamhälle, ett informationssamhälle. Det betyder inte att vi inte längre kommer att producera industriprodukter, utan det betyder bara att allt färre kommer att bli beroende av just den typen av produktion.

I stället tror de flesta bedömare att sysselsättning, välfärd och tillväxt kommer att genereras av de små och medelstora företagen. Särskilt intressanta är de företag som producerar tjänster. Några av dessa finns kanske redan, och befinner sig i någon form av embryoliknande tillvaro, men de flesta har fortfarande inte etablerats.

Tror vi att tillväxt skapas av de mindre och medelstora företagen måste dessa ges goda förutsättningar. Så är inte fallet i dag. Småföretag beskattas hårdare än stora företag. Personer som driver fåmansbolag omfattas inte av samma trygghetssystem som anställda. Personer som driver fåmansbolag eller företag i andra associationsformer tar mycket större risker än de som placerar sitt kapital i noterade företag och väljer att vara anställda.

Tror vi att tillväxt skapas genom kunskap måste kunskap belönas. I åtskilliga studier har man pekat på att den så kallade utbildningspremien är låg, det vill säga att det lönar sig lite att utbilda sig. Läger vi till detta också den diskriminerande behandling som högutbildade får via transfereringssystemet blir situationen än mer ofördelaktig för denna grupp.

Kunskap ska inte bara uppmuntras, utan möjlighet att utbilda sig måste också finnas. Även här firar det planekonomiska tänkandet stora triumfer. Fler tekniker och fler naturvetare anbefalls från högsta ort. Man skapar också utbildningsplatser på dessa områden. Men studenter vill inte läsa teknik och naturvetenskap. Studenter vill läsa juridik och ekonomi etcetera. Men här skapas inga nya platser. Här blir i stället köerna allt längre.

Just den här inställningen är ganska intressant. Enligt en ny studie från Invest in Sweden Agency är det inte brist på teknologi som är Sveriges problem utan brist på affärskompetens att ta till vara idéerna. Skulle vi låta studenterna råda mer över utbildningssystemet kanske vi också fick den kompetens som vi behöver för tillväxt.

Tror vi att tillväxt skapas i tjänstesektorn måste denna sektor också ges goda förutsättningar. Men tjänster beskattas extremt högt i Sverige – långt mycket högre än kapital. Det gör tjänsterna dyra att producera och naturligtvis också dyra att köpa. Föga förvånande har tjänstesektorn ganska svårt att växa sig stark.

Till detta kan vi också lägga att en rad områden på tjänstesidan som betraktas som framtidsområden – sjukvård och utbildning – i dag utsätts för en monopolliknande situation. Staten och kommunerna har full kontroll över utbudet, antingen om dessa tjänster ska produceras i offentlig regi eller privat. Stat och kommun bestämmer också vem som ska leverera dessa tjänster och på vilka villkor.

Medvetenheten om den förändring som inte bara den svenska ekonomin utan all annan ekonomi genomgår måste präglade ett förändringsarbete. Jag skulle vilja påstå att dessa frågeställningar inte är särskilt väl företrädda i regeringens proposition. Den andas i stället ett synsätt som präglas av *more of the same*.

I den moderata reservationen pekar vi på en rad angelägna reformer som rör många olika delar av näringslivet. Det är regelverket, skatterna, arbetsmarknaden och utbildningssituationen. Vi föreslår också åtgärder som ökar kapitalbildningen och sparandet. Förutom att en ökad kapitalbildning stärker den enskilde och gör den enskilde mindre beroende av staten och de offentliga systemen ökar det också möjligheterna för de mindre och medelstora företagen att rekrytera kapital för att kunna växa i sin verksamhet.

Vi föreslår dessa åtgärder för att vi tror att de kommer att göra det lättare att starta företag och låta befintliga företag växa och utvecklas. Vi är övertygade om att det är bra för välfärden.

Fru talman! Tillväxt kan inte planeras fram. Tillväxt kan än mindre kommenderas fram. Tillväxt är ett kvitto på att de förutsättningar som gives företagare och företag är tillräckligt bra för att enskilda individer ska vilja underkasta sig det arbete och den risk som drivande av företag innebär. Det är genom att skapa ett sådant klimat som vi kan hoppas att bryta den utveckling som Sverige så länge följt. Sverige har lyckats med denna bedrift tidigare. Vi kan lyckas igen. Men det förutsätter att det är företagets och företagarens situation som står i fokus för förändringarna – inte statens, inte facket och inte heller det socialdemokratiska partiets.

Fru talman! För tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1, men jag ställer mig naturligtvis bakom samtliga moderata reservationer.

Anf. 137 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Duktiga och framgångsrika företagare är den absolut viktigaste förutsättningen för välstånd. Utan ett livskraftigt näringsliv och ett bra företagsklimat är det omöjligt att skapa tillräckliga resurser för en fungerande sjukvård, en bra skola och en värdig äldreomsorg. Det måste därför, fru talman, bli enklare att starta och driva företag i Sverige.

Statens roll i näringspolitiken ska vara att sätta ramar för och övervaka spelreglerna på marknaden, ansvara för samhällsplanering och infrastruktur och skapa förutsättningar för en långsiktig tillväxt. När staten agerar såväl domare som spelare på marknaden snedvrids dock konkurrensen. Detta är ett allvarligt problem. Negativa attityder till småföretagande har också under lång tid påverkat företagsstrukturen i Sverige. Villkoren för företagande har anpassats till storföretagen, vilket i förlängningen lett till en bristande mångfald av medelstora, växande företag – något som finns i många andra länder.

Av Sveriges cirka en halv miljon företag är den överväldigande majoriteten enmansföretag, och bara 3 % har fler än 20 anställda. Sverige har färre små och medelstora företag i förhållande till sin befolkning än något annat jämförbart land. Den svenska näringslivsstrukturen domineras av ett litet antal gamla och stora företag. Bland de 50 största företagen har inget startats efter år 1970, och över hälften startades före första världskriget.

Framväxten av nya företag inom tjänste- och servicesektorerna har dessutom effektivt hindrats genom den offentliga sektorns monopol. Särskilt kvinnors företagande hindras av det politiska motståndet mot privata alternativ inom de yrken där kvinnor av tradition har erfarenhet och kompetens. För att främja kvinnors företagande måste de offentliga monopolerna brytas upp.

Fru talman! Nyföretagandet i Sverige är svagt och ligger på en alldeles för låg nivå. Enligt statistik från Patent- och registreringsverket som är grunden för nyföretagarbarometern, som sammanställs av Stiftelsen Jobs and Society har det skett en kraftig nedgång i nyföretagandet under de senaste åren. Det totala nyföretagandet har fallit med 25 % sedan 1993. Siffrorna för de åtta första månaderna i år pekar på en fortsatt fallande trend.

Hur allvarlig situationen är när det gäller nyföretagande framkom i en internationell undersökning av företagsklimatet, den så kallade Global Entrepreneurship Monitor 2002, som presenterades förra hösten. I den analyserades internationellt entreprenörskap och dess betydelse för tillväxt och välförstånd. Analyserna har genomförts sedan 1998.

För Sveriges del redovisades bland annat följande uppgifter. Sverige ligger på 31:a plats av 37 medverkande länder när det gäller entreprenörskap. Sverige tillhör de länder där entreprenörskapet har minskat mest mellan åren 2000 och 2002. Få företag – ungefär 3 % – startas i Sverige av den anledningen att man ser framtida vinstmöjligheter, jämfört med till exempel USA, där siffran är 10 %, och vårt grannland Norge med mer än dubbelt så mycket som Sverige, nämligen 7 %. Per 100 invånare startas två och ett halvt nytt företag av kvinnor i Sverige, medan genomsnittet för de andra länderna är dubbelt så högt. Detta är i sanning alarmerande siffror!

Här tas nu tempen på Sverige när det gäller inställningen till entreprenörskap, själva centrum för den magiska plats där välförståndet i vårt land faktiskt bildas. Och, fru talman, det är kallt, mycket kallt. Hade det varit en människa som hade visat en så låg temperatur hade hon varit saligen avsmunad för länge sedan, precis som den socialdemokratiska näringspolitiken. Frid över dess minne.

En ny rapport för år 2003 beräknas komma i januari 2004, och jag ser redan nu fram emot den debatten.

Fru talman! Regeringen har nu startat så kallade tillväxtsamtal med olika aktörer. Utfallet från dem går inte att bedöma. Jag vill bara påminna om liknande tidigare ansatser. Den så kallade Bennet-Johnsson-gruppen presenterade i maj 2002 en lång rad åtgärder under samlingsnamnet *Framtid för svensk industri*. 20 % av de åtgärderna har genomförts över huvud taget. I förra årets budgetproposition aviserade regeringen en offensiv innovationsstrategi. I årets budgetproposition upprepas att regeringen har initierat ett arbete med att ta fram en innovationsstrategi. Av Bennet-Johnsson-gruppens förslag har, som vi hörde, 20 % realiserats. Ett och ett halvt år efter presentationen hörs ingenting. Det är nu hög tid för regeringen att gå från ord till handling. Med andra ord: Jag tror det när jag ser det.

En kraftig ökning i nyföretagandet måste nu komma till stånd. Företagen måste ges en möjlighet att växa. Sverige behöver en god företagarpolitik, vilken omfattar en mängd förändringar inom områdena skatter, arbetsmarknad, konkurrens, regelförenkling med mera. Det grundläggande är att i hela samhället förändra attityderna till företagande och entreprenörskap. Varför är det i Sverige finare att vinna miljoner på Binogolotto än att tjäna ihop till dem själv? Det måste skapas ett gott företagsklimat så att fler kvinnor och män vill och vågar starta och driva företag och anställa medarbetare.

Fru talman! Det finns betydande brister i det sätt på vilket regeringen har bedrivit regelförenklingsarbetet. Grundorsaken är att regeringen bedriver arbetet mycket motvilligt och utan en gnutta entusiasm. Det är anmärkningsvärt mot bakgrund av riksdagens beslut förra hösten om en intensifiering av regelförenklingsarbetet. Riksdagens beslut omfattade många saker:

- en genomgång av hela det regelverk som rör företagandet,
- man skulle sätta upp ett kvalitativt mål för regelförenklingsarbetet,
- åtgärder för påtaglig minskning av företagens kostnader under innevarande mandatperiod,
- man skulle ta fram ett mått som visar hur regelbördan utvecklas,
- ökning i takten i regelförenklingsarbetet,
- man skulle lämna in en anmälan till OECD, med mera.

På en punkt kan vi konstatera att regeringen har följt riksdagens uppmaning. Regeringen har, i enlighet med vad riksdagen har begärt, faktiskt lämnat in en anmälan till OECD för en genomgång av regelreformeringsarbetet i Sverige.

Fru talman! Det borde vara tvärtom, så att det var en sak som vi kunde lyfta fram och säga att regeringen inte hade gjort, men här tvingas jag tyvärr göra precis raka motsatsen. Regeringen säger själv i sin skrivelse att arbetet till stor del handlar om ”perspektiv- och attitydförändringar såväl vid framtagandet av nya regler som vid omprövningen av de befintliga regelverken”, men det största hindret för en sådan förändring är ju regeringens eget perspektiv och egen attityd!

Det är inte företagen som ska förklara varför en viss regel måste försvinna, utan det är staten, regeringen, som ska visa varför en viss regel måste finnas kvar. Det finns inget i regeringens skrivelse som tyder på att regelförenklingsarbetet kommer att bedrivas med större kraft framöver, tyvärr.

Fru talman! Det kanske inte är allmänt känt, men kostnaden för ett svenskt företag att administrera alla dessa lagar och regler är nästan 200 000 kr per företag enligt en OECD-beräkning. Totalt blir kostnaden för företagen i Sverige 50 miljarder kronor per år. 50 miljarder kronor per år, fru talman! Det är en kostnad som de svenska företagen absolut inte borde belastas med.

Enligt en kartläggning som Statskontoret gjorde för ett par år sedan finns det i Sverige 75 myndigheter som samlar in uppgifter från företag. Uppgifterna lämnades in på 1 150 olika blankettyper. Antalet blanketter som skickades in var 73 miljoner för några år sedan, och de lär knappast ha minskat i antal. Är det någon som är förvånad över att det inte är så attraktivt att vara företagare?

Fru talman! Hasse och Tage sjöng en visa som sade ”Släpp fångarna loss, det är vår”. Det kanske vore något för utskottsmajoriteten att fundera på över juledigheten.

Nej, regelförenklingsarbetet behöver färre handlingsplaner och mycket mer handling. Men för att arbetet ska kunna drivas med kraft krävs också att konkreta mål sätts upp och att de följs upp, att kvantitativa mått för regelförenklingsarbetet skapas och att principer och fokus blir tydligare. Vi vill att företagens administrativa börda ska minska med en fjärdedel fram till år 2010 och att ett delmål ska vara att regelbördan ska minska med 10 % under innevarande mandatperiod.

Fru talman! Den liberala visionen om tron på individen i ett skapande samhälle går stick i stäv med de socialdemokratiska dogmerna och statistikpolitiken. Men att inte våga pröva nya banor, att krampaktigt hålla fast vid gamla lösningar, är det enda säkra sättet att misslyckas.

För att illustrera detta vill jag låna några strofer ur nationalskalden Esaias Tegnér's diktning. Den här dikten framfördes för övrigt av den mycket framstående svenska finansministern, friherre Johan August Gripenstedt, vid kampen om ståndsriksdagens upplösning:

Evigt kan ej bli det gamla,
ej kan vanans nötta läxa
evigt repas upp igen.
Vad förmultnat är, skall ramla,
och det friska, nya växa
upp utur förstörelsen.

Fru talman! Med detta och med en önskan om en god jul till talmännen, alla tjänstgörande och mina kolleger i utskottet vill jag yrka bifall till reservation 2.

(forts. 18 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Punkt 3 (Redovisning i budgetpropositionen)

1. utskottet
2. res. (m, fp, kd, c)

Votering:

171 för utskottet

136 för res.

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 2 fp, 25 v, 17 mp

För res.: 49 m, 39 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

Gunnar Nordmark (fp) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

UU4 EU-utvidgningen

Punkterna 1 och 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 3 (Riksdagsprövning av åtgärder rörande fri rörlighet för arbetstare)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. (m)

Votering:

259 för utskottet

49 för res.

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut med godkännande av utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 41 fp, 28 kd, 25 v, 20 c, 17 mp

För res.: 49 m

Frånvarande: 16 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan

Punkterna 1–3

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 4 (Ett centrum för internationell fredsutveckling)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

278 för utskottet

28 för res. 1

1 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 49 m, 40 fp, 25 v, 20 c, 16 mp

För res. 1: 1 fp, 27 kd

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 16 s, 6 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 2 c

SkU7 Slopad beskattning av arv till make och sambo

1. utskottet

2. res. (fp, m, kd, c)

Votering:

168 för utskottet

138 för res.

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 25 v, 17 mp

För res.: 49 m, 41 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 18 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

SkU9 Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.

Punkt 1 (Lättnader i 3:12-reglerna)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (kd)

5. res. 4 (c)

Förberedande votering 1:

30 för res. 3

20 för res. 4

254 avstod

45 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

41 för res. 2

28 för res. 3

239 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

49 för res. 1

42 för res. 2

217 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

167 för utskottet

49 för res. 1

89 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 24 v, 16 mp

För res. 1: 49 m

Avstod: 41 fp, 28 kd, 20 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 6 v, 2 c, 1 mp

Punkterna 2–4

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU10 Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter

Punkt 1 (Fastighetstaxering av tredimensionellt avgränsade fastigheter)

1. utskottet

2. res. 1 (kd)

Votering:

280 för utskottet

28 för res. 1

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 49 m, 41 fp, 25 v, 20 c, 17 mp

För res. 1: 28 kd

Frånvarande: 16 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU11 Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter

Punkt 2 (Skattereduktion för vissa miljöförbättrande åtgärder)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, kd, c)

Votering:

217 för utskottet

89 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 126 s, 49 m, 25 v, 17 mp
För res. 1: 41 fp, 28 kd, 20 c
Frånvarande: 18 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

Punkt 3 (Installationer som skall berättiga till skattereduktion)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, kd)
3. res. 3 (m)
Förberedande votering:
Kammaren biträdde res. 2 med acklamation.
Huvudvotering:
170 för utskottet
68 för res. 2
68 avstod
43 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 1 m, 25 v, 17 mp
För res. 2: 41 fp, 27 kd
Avstod: 1 s, 47 m, 20 c
Frånvarande: 16 s, 7 m, 7 fp, 6 kd, 5 v, 2 c

Punkt 6 (Äkta och oäkta bostadsföretag)

1. utskottet
2. res. 5 (fp, m, kd, c)
Votering:
170 för utskottet
138 för res. 5
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 128 s, 25 v, 17 mp
För res. 5: 49 m, 41 fp, 28 kd, 20 c
Frånvarande: 16 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU12 Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m.

Punkt 1 (Ändrade skatteregler för förmån av tandvård, fråga om avslag på propositionen)

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd)
Votering:
230 för utskottet
73 för res. 1
4 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 128 s, 41 fp, 25 v, 20 c, 16 mp

För res. 1: 49 m, 24 kd

Avstod: 4 kd

Frånvarande: 16 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c, 1 mp

Punkt 2 (Utförningen av en framtida tandvårdsförmån m.m.)

1. utskottet

2. res. 3 (kd)

3. res. 4 (c)

Förberedande votering:

31 för res. 3

20 för res. 4

256 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

210 för utskottet

28 för res. 3

69 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 2 m, 39 fp, 25 v, 17 mp

För res. 3: 28 kd

Avstod: 47 m, 2 fp, 20 c

Frånvarande: 17 s, 6 m, 7 fp, 5 kd, 5 v, 2 c

Punkterna 3–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU18 Kontroll av postförsändelser

Kammaren biföll utskottets förslag.

Meddelande om inställd votering

Andre vice talmannen meddelade att voteringen torsdagen den 18 december kl. 9.00 skulle utgå. Voteringen efter debattens slut skulle äga rum enligt tidigare planering.

18 § (forts. från 15 §) Näringsliv (forts. NU1)

Näringsliv

Anf. 138 LARS LINDÉN (kd):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 2 som är gemensamma för de fyra borgerliga partierna. De visar på en väg att ändra företagsklimatet i Sverige och vända tillbakagång till tillväxt, något som är helt nödvändigt för att vi ska få tillbaka den välfärd som vi tidigare har haft.

Regeringens mål för utgiftsområde 24 *Näringsliv* är, enligt budgetpropositionen för 2004, att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och främja en ökad sysselsättning genom fler och växande företag. Jag fortsätter att läsa ur budgetpropositionen: Det är grundläggande för att främja tillväxt att vi får fler företag och att de företag vi har växer. Tillväxten är i sig en förutsättning för att värna om och utveckla arbetstillfällena och välfärd.

Jag läser vidare: I budgetpropositionen för 2003 redogjorde regeringen för en ambition som innebar att antalet nystartade företag liksom antalet personer som var företagare skulle öka. Näringspolitiken är inriktad på att uppnå dessa mål. Den sviktande konjunkturen motiverar en skarp planering för att uppnå de målen.

Denna regeringens målsättning kan vi kristdemokrater säga ja till. Men när regeringen några rader längre fram under rubriken Måluppfyllelse skriver att utvecklingen går i positiv riktning i förhållande till målen för näringslivspolitikerna börjar man undra hur det är ställt med omdömet.

Allt tal om behovet av tillväxt tolkar vi som en ärlig oro för den verklighet vi nu ser. Men det är med tillväxtprat och oro som med gungstolen. Det ger oss något att göra, men det för oss ingenstans – detta i en tid när behoven av tillväxt skriker efter handlingskraft. Regeringen måste låta oron skapa kreativitet och handling för att stoppa näringslivets tillbakagång.

Alldeles för många företag i Sverige håller på att dö kvävningssdöden. Allt färre människor tycker att det är mödan värt att starta företag, och allt färre tycker att det är mödan värt att låta sitt företag växa. Detta är en utveckling som går rakt i motsatt riktning mot vad regeringen säger sig vilja se och som man säger är en förutsättning för att värna vår välfärd.

Att regeringen plötsligt intresserar sig för hur välstånd skapas och inte bara för hur det fördelas är positivt, och vi välkomnar regeringens nya intresse.

Göran Persson sade i sin senaste regeringsförklaring att tillväxt inte kommer av sig själv, utan det påverkas av skatter, villkor och regler. Han underströk också att Sverige inte kunde ha skatter som markant avviker från konkurrentländernas i vår närhet. När ska Pagrotsky och Ringholm förstå detta och skrida till handling? Tiden rinner ifrån oss.

De flesta startar företag för att förverkliga sina idéer och för chansen att tjäna pengar. Innan Socialdemokraterna erkänner dessa drivkrafter blir det inte mycket resultat av allt prat om tillväxt. Önskan att tjäna pengar som leder till att man startar företag eller låter det företag som man redan har växa måste Socialdemokraterna börja att bejaka. Eller är det bara när folk utifrån dessa drifter köper lotter, spelar på trav och besöker statens kasinon som regeringspartiet kan bejaka detta?

I dag verkar det som att det är denna sjuka attityd och inställning som förhindrar statsråden Pagrotsky, Ringholm och Persson att gå från ord till handling. Regeringen betraktar fortfarande entreprenörer och företagare som potentiella fiffelare, inte som grunden och förutsättningen för framtidens välstånd.

En företagare som det går bra för och som tjänar pengar ses inte av många socialdemokrater som en förebild värd att uppskatta. Om Sverige hade behandlat 1800-talets entreprenörer på samma sätt som man be-

handlar 2000-talets entreprenörer hade vi inte haft någon välfärd att oroa oss över.

Pagrotsky har gett det socialdemokratiska fotfolket det som han tror att de vill ha, hårda bud och höga skatter för direktörer och företagare. Fler och fler bland fotfolket börjar smärtsamt att upptäcka att de får betala för detta med arbetslöshet och sämre välfärd.

Det behövs regelförenklingar, men talet om att förbättra företagsklimatet har inte blivit mer än prat. Listan över de reformer och förenklingar som behövs tycks inte lämna inkorgen på Näringsdepartementet. Införandet i våras av en tredje sjuklönevecka visar snarare på destruktiv handlingskraft. Snart är det inte några som längre hör vad regeringen säger om betydelsen av tillväxt.

Företagen har en enorm potential för tillväxt. Små och medelstora företag ger i dag arbete åt över två miljoner människor i Sverige. Med de förändringar av regler, skatter och attityder som Kristdemokraterna föreslår i sin motion skulle dessa företag kunna nyanställa ca 375 000 nya medarbetare, enligt vad de själva har uppgivit i en Temoundersökning som gjordes för några månader sedan då 800 företag med 1–49 anställda tillfrågades.

Det hjälper inte om Pagrotsky säger att detta bara är gnäll. Det som företagarna tycker är fel påverkar deras sätt att agera och förhindrar tillväxt. Sverige går då miste om 375 000 nya arbetstillfällen i just dessa företag. Det är precis detta allvarliga som håller på att hända därför att regeringen inte agerar. En sådan vilsen regering måste bytas ut.

Dessutom bör nämnas att de senaste 50 åren har endast tre storföretag byggts upp i vårt land kring en svensk innovation. Av dessa tre har de två största, Ikea och Tetrapak, flytt landet för att undgå konfiskation. Är det underligt att regeringen misslyckas med tillväxten?

Det behövs mer nyföretagande, men bara 4 % i Sverige väljer att bli företagare jämfört med världens 37 rikaste länder där snittet är 7 %. Med sina 4 % kommer Sverige på 31:a plats bland dessa länder. Är det då underligt att vi halkar efter?

De här dystra siffrorna visar på att vi i Sverige har problem med attityder, regler och skatter och att så jämförelsevis få tycker att det är mödan värt att satsa på att starta företag. När skatten på aktier i Sverige – bolagsskatt, utdelningsskatt, reavinst- och förmögenhetsskatt sammanvägt – är nästan dubbelt så hög som EU-snittet, är det inte underligt att svenskt näringsliv mer och mer övertas av utländska ägare.

En annan konsekvens är att 500 miljarder kronor i dag har flytt landet, enligt Riksskatteverkets beräkningar. Kapitalet har i stället investerats i länder med rimligare skatter. Avkastningen av det här stora kapitalet kommer heller inte Sverige till del. Den internationella konkurrensen ökar, och då slås svenska företag ut om vi inte har villkor i paritet med våra konkurrenter i framför allt EU.

Kommer ni i ihåg vad Göran Persson sade i regeringsförklaringen? Han sade att tillväxten inte kommer av sig själv utan påverkas av skatter, villkor och regler. Tror regeringen på vad man själv säger?

På förmögenhetsskatten går staten back med massor av miljarder när företag och kapital flyr landet. Ändå låter regeringen skatten vara kvar. Med 3:12-reglerna stryper staten stora intäkter i utbyte mot mindre intäk-

ter. Ändå får reglerna vara kvar med små justeringar som vi nyss beslutade om.

Arvs- och gåvoskatten dränerar bolag på kapital och hindrar tillväxt. Även här stryper regeringen stora intäkter i utbyte mot mindre intäkter. Ändå får skatten vara kvar.

Bolagsskatten gör däremot ingen skada, men den vill regeringen sänka. Man kan undra om det är Vänsterpartiet som bestämmer på Näringsdepartementet. Man skulle kunna tro det utifrån alla tokigheter som får bestå.

När regeringen nyligen träffade näringslivet för ett tillväxtsamtal anade man att regeringen inte riktigt förstod att enklare regler, lägre skatter och rimligare villkor kan få några positiva tillväxteffekter som mer än väl finansierar sig själva. Annars skulle man inte behöva kräva av näringslivet att andra avgifter och skatter samtidigt måste få höjas för att finansiera sänkning och justering av befintliga skatter och regler. Mer tydligt kan inte regeringens oförmåga att inse realiteten demonstreras.

Regeringen försöker vilseleda svenska folket genom att ta fram rapporter som ska visa på att allt är bra vad gäller företagsklimatet i Sverige. I *Näringsklimatet i Sverige 2003*, som Nutek och ITPS tagit fram, har man gjort en undersökning av enbart fyra av de största företagens situation, och den visar att Sverige har ett bra företagsklimat. Var det någon som blev förvånad? Man har alltså inte intresserat sig för de övriga företagen där 75 % av svenskarna arbetar. Det är just på dessa små och medelstora företag som problemen finns, men det vill tydligen inte regeringen se.

En annan rapport som regeringen tagit fram, *Benchmarking av näringspolitiken 2003 – Sverige i ett internationellt perspektiv*, är också en skönmålning av svensk näringslivspolitik. Rent vilseledande fakta presenteras för att ge sken av att Sverige är bättre än det i verkligheten är. Verkligheten visar att näringsklimatet i Sverige skapar nyföretagaraktiviteter som placerar Sverige på tredje plats nedifrån bland OECD-länderna vad gäller andel människor som för närvarande är involverade i ett nystartat företag.

Ett annat allvarligt hot mot vår välfärd är att 180 000 företag står inför ägarskifte eller nedläggning när fyrtiotalisterna bland företagarna nu börjar gå i pension. Man uppskattar att 45 000 av dessa kommer att läggas ned direkt utifrån en undersökning som företagarna har gjort. Till detta kommer att lika många kommer att läggas ned för att man inte har råd med ägarskifte. 90 000 av de 180 000 företagen försvinner alltså inom några år. Ingenting har regeringen hittills gjort för att undvika den här katastrofala utvecklingen. Det är kombinationen arvs- och gåvoskatter och 3:12-reglerna som orsakar att 50 % av dessa fyrtiotalistföretag kommer att försvinna.

Fru talman! Kommer Pagrotsky att bara titta på och fortsätta att tycka att svenska företagare bara gnäller? Jag varnar näringsministern, för det gnället kommer snart att övergå i ett dödsskrik, inte bara från 90 000 företagare utan från många hundra tusen som förlorar jobben i samband med dessa företags död.

Fru talman! Det är en olycka för Sverige att vi just nu har en så handlingsförlamad regering.

Anf. 139 HÅKAN LARSSON (c):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 2.

Förra året uttalade majoriteten i den här kammaren att regelförenklingens arbetet måste påskyndas. Bland annat krävde riksdagen en genomgång av hela regelverket som berör företagande under den nuvarande mandatperioden med ambitionen att effektivare kunna minska det byråkratiska krångel som företagare möter – ett krångel som är både dyrt och ibland blir ett oöverstigitligt hinder för tillväxt och utveckling.

Tyvärr tror jag inte att våra småföretagare ännu har märkt särskilt mycket av det här riksdagsbeslutet. Även om en del åtgärder har vidtagits – som framgår av betänkandet, och det är bra – upplever småföretagarna fortfarande regelbördan som lika tung som tidigare. En orsak till att så lite konkret händer är nog att entusiasmen för att ta itu med det här arbetet verkar vara ganska begränsad i Regeringskansliet. Det behövs konkreta åtgärder. Det räcker inte med utredningar, konsekvensanalyser och seminarier. Förenklingar av befintliga regler är den stora utmaningen, som det mycket riktigt står i betänkandet.

Att hanteringen av regelverk och blanketter är tidskrävande och dyr är det ingen tvekan om. Kostnaderna är störst för de minsta företagen och beräknas uppgå till ungefär 30 000 kr per anställd. Totalt beräknas företagens kostnader för att administrera lagar, regler och föreskrifter uppgå till över 50 miljarder kronor – en väldigt stor summa. Samhällsekonomiskt är kostnaderna förmodligen ännu mycket större, eftersom regelverket när det upplevs som krångligt och avskräckande blir ett hinder både för att befintliga företag ska utvecklas och våga nyanställa och för att potentiella entreprenörer ska våga ta steget att starta ett företag.

Visst behöver vi ett tydligt regelverk, men kan byråkratin minskas och reglerna förenklas frigörs resurser som i stället kan användas för att stärka företagen och för att fler ska kunna få jobb.

När regelverket växer över huvudet på entreprenörerna får det en direkt tillväxtdämpande effekt. Därför är målet, som jag tycker att vi ska sträva efter, att antalet regler och blanketter för småföretag ska minskas med minst en fjärdedel de närmaste åren. Det borde inte vara ett oöverstigitligt högt mål.

De stora företagen har förhållandevis goda förutsättningar i Sverige. Men andelen företag med mer än 250 anställda utgör bara 0,2 % av samtliga företag i landet. Den stora majoriteten av företag är små och har få eller inga anställda. Det är de som framför allt sliter med byråkratin, men det är också där som växtkraften finns.

Ett bra näringsklimat är av avgörande betydelse för att små företag ska kunna växa och nya ska kunna etableras. Ska vi få upp nyföretagandet i Sverige, måste det bli enklare att omsätta en affärsidé i konkret företagande. Då handlar det naturligtvis inte bara om regelverket. Det handlar också om att göra det enklare att få fram riskkapital exempelvis, och då i hela landet.

Många företagare kan i dag vittna om hur svårt det är att över huvud taget få låna pengar om man verkar i glesbygd exempelvis. Även många kvinnor och invandrare som har ambitioner att starta företag kan berätta om dessa svårigheter. Staten har naturligtvis ett väldigt stort ansvar att förändra den här situationen och se till att man får krediter och får låna pengar. Jag vill i det sammanhanget särskilt understryka vikten av att de

lokala kreditgarantiföreningar som för närvarande bildas runtom i landet stöttas och ges stöd för att utvecklas. De kan bli ett väldigt viktigt redskap framöver.

I Sverige finns tre gånger fler manliga företagare än kvinnliga företagare. Det innebär att det finns en stor outnyttjad entreprenörspotential. Jag tror inte ett ögonblick att kvinnor skulle vara mindre företagsamma än män om de fick samma och någorlunda rimliga förutsättningar. Näringslivet självt har självfallet ett stort ansvar för att öka ansträngningarna för att åstadkomma en bättre jämställdhet inom företagavärlden. Men det är också viktigt med riktade insatser. Därför vill vi från Centerpartiets sida i vår motion satsa extra på affärsrådgivning och resurscentrum för kvinnor som driver eller vill starta företag.

Målsättningen bör vara att åtminstone 40 % av landets nystartade företag år 2006 drivs av kvinnor.

Även bland de nya svenskarna, invandrarna, finns det problem. Här startas, glädjande nog, många företag. Ungefär 20 % av samtliga företag som startas i Sverige har invandrade personer som entreprenörer. Men invandrarföretagare möter inte sällan extra stora problem när de vill starta eller expandera, inte minst när de vill låna pengar. Det behövs alltså särskilda satsningar också för att ge de nya svenskarna bättre möjligheter att arbeta på samma villkor som de infödda.

Alltför länge har småföretagare diskriminerats när det gäller trygghetssystemen. Lagstiftningen verkar ibland bygga på uppfattningen att företagare inte blir sjuka och inte blir föräldrar. Men sådan är ju inte verkligheten som tur är. Det är därför hög tid att inleda ett arbete med att ge företagare likvärdiga regler i socialförsäkringarna i förhållande till anställda.

Företagandet är av avgörande betydelse för att hela Sverige ska leva och utvecklas. Förutom själva företagsklimatet är en väl fungerande infrastruktur i form av vägar, järnvägar, flyg och bredband av stor och avgörande betydelse. Det handlar också om att förbättra samverkan mellan högskola, näringsliv och omgivande samhälle. Det gäller att stimulera innovationer och ta vara på och kommersialisera de uppfinningar och upptäckter som görs på ett bättre sätt än i dag.

Staten har ett ansvar för hela Sverige, hela landet. Tyvärr kan vi konstatera att olika statliga organ drar sig tillbaka från delar av landet. Sektorstänkande och koncentration är oroväckande stora inslag i den utveckling vi ser. Det här påverkar naturligtvis också företagsklimatet runtom i landet.

Ett konkret, om än litet, exempel på vad denna utveckling kan innebära är att Tullverket nu i veckan meddelat att man inom ett år kommer att lägga ned tullstationen i Gäddede i norra Jämtland. Det är för övrigt en fråga som vi har diskuterat tidigare i den här kammaren.

Från Tullverkets sida har man sagt att nedläggningen inte ska drabba de många småföretag som arbetar på båda sidor av gränsen i Frostviken. Men man har inte talat om hur detta ska ske. Därför är oron väldigt stor just nu för att den här utvecklingen kommer att innebära att dessa företag – som jobbar i en gemensam bygd, det är bara det att det går en riksgräns där – ska tvingas till Storlien och Tärnaby. Det är en omväg på 50–60 mil. Då vet vi att det här arbetet inte kan fortsätta.

Man måste tala om i förväg vad man ska ersätta någonting man lägger ned med och inte bara lägga ned och säga: Vi hoppas att vi löser det här under det kommande året.

Fru talman! Fler företagare och fler företag runtom i hela Sverige är en förutsättning för att vi ska kunna bygga vidare på välfärden och utveckla välfärdssamhället. Utan ett gott företagsklimat kan inte denna förutsättning uppfyllas. Så varför inte sätta i gång att genomföra en sådan politik nu?

Anf. 140 MARIE GRANLUND (s):

Fru talman! Det finns en ideologisk klyfta i Sverige i dag som handlar om tillståndet i vårt land. De krafter som kommer att vinna den här kampen om bilden av Sverige kommer också att få makten att formulera visionen om hur Sverige ska förändras. Striden om bilden av Sverige är en strid om samhällets framtid. Vi socialdemokrater tänker inte förlora den kampen om verklighetsbeskrivningen.

Man kan undra varför de borgerliga aldrig kan vara stolta över vårt land. Varför kan man aldrig vara det? Varför måste man hela tiden svartmåla hur det ser ut i Sverige?

Sverige är ju faktiskt ett rikt land med stora möjligheter. Medvetna satsningar på kunskap och de många människornas kreativitet och arbetslust har gjort Sverige till en ledande forsknings- och IT-nation med hög sysselsättning och många framgångsrika företag. Välfärden är väl utbyggd och den gemensamma ekonomin är stark.

Självklart får vi inte slå oss till ro med detta. I den alltmer hårdnande internationella konkurrensen måste vi hela tiden vässa våra vapen. Näringspolitiken är här en viktig faktor för att främja tillväxt och sysselsättning, men jag vill betona att det bara är *en* del. Det handlar också om väl fungerande infrastruktur. Det handlar om forskning och utveckling. Det handlar om arbetsmarknadspolitik. Det handlar om en väl fungerande lönebildning.

Den svenska samhällsmodellen, med satsning på både utbildning och social utjämning, har bidragit till att Sverige har växt sig starkt. Regionala högskolor har inneburit att människor får närhet till utbildning. Generösa skatteregler har gjort det möjligt för det stora flertalet att ha en dator, vilket förutom att öka vårt kunnande också har stärkt Sverige som IT-nation. En framstående hälso- och sjukvård som fördelas efter behov har inneburit en trygghet hos människorna på samma sätt som den gjort Sverige ledande inom medicinteknik. Arbetsmiljöregler har inneburit att människorna har skyddats från många faror men också att Sverige har blivit världsledande på hörselskydd. Starka miljöregler har inneburit framstående företag inom miljöteknik.

Så är det självfallet. Det hela hänger ihop. Tillväxten ger sysselsättning och välfärd om den fördelas rätt. Och om vi tar vara på de många människornas kunnande och engagemang får vi också en ökad tillväxt. Om människor känner sig trygga innebär det minskad rädsla för förändringar. En bra arbetslöshetsförsäkring gör människor mindre rädda om det värsta skulle inträffa. Arbetsmarknadsutbildningar har gjort det möjligt för människor att omskola sig. Det har lett till att vi har vågat driva på en omstrukturering av näringslivet när de gamla förutsättningarna inte

längre har funnits. Vi har nog världens mest teknikvänliga fackföreningsrörelse.

Fru talman! Det svenska näringsklimatet står sig väldigt väl om man jämför med andra länder i vår omvärld. Vi har starka basnäringar som papper, trä, stål och verkstadsproduktion. Men vi har också nya områden som mobila IT-tjänster, bioteknik, medicin och underhållning. En av de största tillgångarna i det svenska näringsklimatet är den svenska arbetskraftens höga utbildningsnivå. Kunskapslyft och kommunal vuxenutbildning har varit viktiga redskap. Utbyggnad av högskolan har också varit viktigt. Vi går nu vidare genom att införa en allmän förskola för fyra- och femåringar.

Ett flertal undersökningar visar också att näringsklimatet är bra i Sverige. Jag ska ta några exempel. Den europeiska kommissionens senaste uppföljning av Lissabonstrategin visar att Sverige är det land som har flest topplaceringar i de olika jämförelserna. Sverige framhålls av EU-kommissionen som ett föredöme. Man säger särskilt att Sverige är ett föregångsland när det gäller ekonomiska reformer, sysselsättning, miljö samt forskning och innovation.

Enligt World Economic Forums *Global Competitiveness Report* hamnar Sverige 2003 på tredje plats. Det är inte precis en organisation som man brukar beskylla för att tillhöra socialdemokratins stödtrupper, men vi hamnar alltså på tredje plats när det gäller företags konkurrenskraft, det vill säga hur sofistikerade företagen är och hur gynnsamt företagsklimatet är. Det är en förbättring. Förra året var vi på en sjätteplats. Numera är vi på en tredjeplats.

Fru talman! Det gäller att hela tiden fortsätta utveckla och stärka Sveriges position i en alltmer konkurrensutsatt värld. Ska vi kunna behålla vårt försprång behövs mer av samarbete och förnuft. Detta är inte minst viktigt då vi nu befinner oss i en internationell lågkonjunktur där Sverige som ett litet, öppet och exportberoende land självklart påverkas.

Men vi ska som sagt inte konkurrera med låga löner och dålig arbetsmiljö, utan vi ska konkurrera med kunskap och kompetens. Just nu pågår samtal mellan regeringen och arbetsmarknadens parter. Det skulle vara av oerhörd vikt om man kan enas kring en strategi för att stärka Sverige. Vi måste komma bort från den kvartalskapitalism som länge rått i vårt land och som bara har som utgångspunkt att man ska tjäna snabba pengar. Vi måste komma bort från utflyttningshot och i stället finna ett konstruktivt samarbete mellan arbetsgivare, arbetstagare och fackföreningar. Det var så vi växte oss starka en gång, och det är så vi ska göra nu också.

Vi måste få fler nya företag och framför allt fler nya småföretag. Här kan självfallet samhället bidra på många olika sätt. Det handlar om teknikspridning. Det handlar om kompetensutveckling och innovationsfrämjande åtgärder. Andra viktiga faktorer är sunda konkurrensvillkor, minskad regelbörda och god tillgång till kapital, information och rådgivning samt också bra myndighetsservice.

Jag ska här redovisa några av de åtgärder som genomförs och kommer att genomföras.

En ny innovationsstrategi håller på att utarbetas. Den privata riskkapitalmarknaden präglas av våldsamma svängningar, och det behövs mer långsiktighet och stabilitet. Därför kommer staten att ta ansvar för att

stärka försörjningen av så kallat såddkapital genom att dela Industrifonden.

Samverkan mellan näringslivet, högskolan och samhället ska utvecklas på både nationell och regional nivå.

Under perioden 2002–2004 avsätts 42 miljoner för att underlätta för kvinnor och invandrare att starta och driva företag. Stödet till kooperativt företagande ökar också. Förra året startades ett nationellt entreprenörskapsprogram med särskild inriktning mot ungdomar. Vinnova får ytterligare 100 miljoner kronor för tillämpad industriforskning inom IT och telekom.

Vi gör en satsning på miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport. Miljötekniksektorn är ett av framtidens tillväxtområden med en snabbt växande världsmarknad, och Sverige ligger långt fram i den utvecklingen. Svenska miljöteknikföretag exporterade varor och tjänster för nästan 15 miljarder kronor under förra året och hade en tillväxt på 8,4 %. Det här är en stor möjlighet för Sverige och de svenska företagen.

3:12-reglerna som har diskuterats tidigare i dag kommer att reformeras. Det händer en hel del på de här områdena.

Fru talman! En annan viktig sak är regelförenklingsarbetet. Det har gjorts stora framsteg under senare år, och arbetet pågår också kontinuerligt. Arbetet med att förenkla befintliga regler prioriteras, och granskningen av de nya fortsätter. Världsbanken placerade i rapporten *Doing business 2004* Sverige i toppgruppen bestående av de tio bästa länderna för företag vad gäller just regelverket. Man har då jämfört 130 länder.

Endast 7 % av företagen i Sverige anser att den administrativa bördan är det huvudsakliga hindret för företagandet, och detta kan jämföras med EU, där snittet är 10 %. När företagen ska anställa i Sverige är det endast två myndigheter som ska kontaktas: arbetsförmedlingen och skattemyndigheten. Genomsnittet för 19 europeiska länder är 3,3 myndighetskontakter.

Vi har kommit en bra bit på vägen. Nu gäller det att öka farten och hålla linjen så klar som möjligt. Arbetet med att minska den administrativa regelbördan för de små företagen har ett brett upplägg som innehåller förenklningar och internationella och nationella regler, färre och enklare blanketter och uppgifter från företag, bättre service och tillgänglighet hos myndigheterna, effektivare administration inom och mellan myndigheter och, så långt kreativiteten räcker, IT-lösningar som förenklar tillvaron för de små företagen. ITPS håller på att ta fram en ny metod för att också mäta regelbördan. Men det är viktigt att veta att en del regler faktiskt måste finnas. Avvägningen mellan syftet med regeln och nyttan av en förenkling måste hela tiden göras. Man måste kunna skydda människor, djur och natur.

Regelförenklingsarbetet pågår också på andra håll. I våras beslutade riksdagen att mildra sanktionsbestämmelserna i miljöbalken. Miljöbalkskommittén har också fått i uppdrag att se över möjligheterna att effektivisera och förenkla miljöprövningen utan att hälso- och miljöskyddskraven åsidosätts. Som sagt händer det väldigt mycket även på detta område, men det hindrar inte att vi hela tiden måste gå vidare.

Fru talman! De nyss uppräknade satsningarna är ett axplock av alla de åtgärder som genomförs just nu. Detta tillsammans med den övriga ekonomiska politiken skapar goda förutsättningar för tillväxt och rättvisa.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 141 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Ni är inte stolta över Sverige. Ja, det var ungefär så som Marie Granlund startade sitt anförande. Det är klart att vi är stolta över Sverige. Det är ju därför vi står här. Vi tror att Sverige kan bättre. Vi vill att Sverige ska kunna bättre.

Vi är inte nöjda med att Sverige inte längre är ett av de rikaste länderna i världen. Vi tycker att rutschkanan utför är genant. Vi vill bättre. Hade vi inte velat bättre utan hade varit nöjda så hade vi gjort någonting helt annat.

Här sades mycket om olika saker. Låt mig kommentera några stycken.

Forskning och utbildning – vi är duktiga på detta. Vi är världsbäst på detta. Vår arbetskraft är kunnig. Men det är något egendomligt med det. Visst, vi satsar mycket på kunskap, vi satsar mycket på utbildning och vi satsar mycket på forskning. Men vi kan inte omsätta detta till företagsamhet. I den mån det blir patent så säljs de utomlands och exploateras någon annanstans, men vi klarar det inte i Sverige. Så uppenbarligen är vi bra på forskning men inte bra på företagsamhet.

Vi är bra på teknik – ja, visst är vi bra på teknik. Det var precis det som Invest in Sweden Agency påpekade. Vi har så mycket teknik att vi inte kan ta vara på den. Men det vi är dåliga på är entreprenörskap och företagsamhet.

Vi är bra på basnäringarna, sades det. Ja, visst är vi bra på basnäringarna. Men det räcker inte, lika lite som det för hundra år sedan räckte att vara bra på jordbruk. Vi måste skapa möjligheter för den nya ekonomin att växa fram. Vad gör man för detta?

Är näringslivets klimat bra eller ej? Ja, här får vi referera till ett antal studier där man menar att vi ligger i topp i Sverige. Men som jag sade i mitt inledningsanförande: Det spelar ingen roll om vi ligger i topp eller i botten. Det är inte tillräckligt bra. Det kan vi enas om. Det är inte tillräckligt bra för att vi ska få en sådan tillväxt som skapar välfärd. Hade det varit tillräckligt bra så hade ju inte Socialdemokraterna kallat till en tillväxtkonferens.

Nej, fru talman, det räcker inte, det som sägs att man gör. Man borde göra långt mycket mera. Gå från ord till handling, tack!

Anf. 142 MARIE GRANLUND (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att vi som sagt måste vässa våra vapen och gå vidare. Det är jätteviktigt i den alltmer hårdnande konkurrensen, och det är en skyldighet vi har mot våra medborgare och våra företag att hela tiden se över det och gå vidare.

Men att ägna hela anföranden åt att svartmåla Sverige tycker jag är anmärkningsvärt. Jag tror att de borgerliga i Sverige är väldigt unika. I andra länder, oavsett politisk färg, försöker man sluta upp kring sitt näringsliv och sitt land för att man är stolt över det. Sedan kan man ha olika åsikter i vissa specifika sakfrågor, men man gör inte den här totala svartmålningen.

Jag tror att det här handlar om något helt annat. Man är ganska överens med oss om att det är ganska bra i Sverige. Vi ska självklart gå vidare, men det är ganska bra. Men ni vill ha något helt annat. Ni vill ha ett systemskifte som gör att klyftorna mellan människorna ska öka, och så gömmer ni er bakom att detta skulle främja näringslivet. Det är ju precis vad det handlar om. Det är för jämlikt i Sverige, tycker ni moderater, och det är det ni vill ändra på. Men kom inte och säg att detta kommer att bidra till ett starkare näringsliv, för det gör det inte.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Anne-Marie Pålsson. I den nya, föränderliga värld som vi har: Hur kommer försämrade arbetsrättsregler och försämrade arbetsmarknadslagarna att gynna den flexibilitet och den förändring som vi faktiskt måste uppmuntra på arbetsmarknaden? Människor kommer ju att bli rädda och inte våga söka nya lösningar.

Anf. 143 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag vill betona att vi inte svartmålar Sverige. Däremot kritiserar vi regeringen, och det tänker vi fortsätta att göra.

Innan jag svarar på den sista frågan vill jag säga några ord om kvartalskapitalismen, det vill säga att man bara ser ett kvartal framåt vad gäller hur börskursen står. Det där är ett beteende som bland annat uppmuntras av den ägarbild vi har i Sverige. Den ägarbild vi har i Sverige och i företagen är i allt väsentligt ett resultat av den politik som förts i Sverige, där man inte har gjort annat än att man har hårdbeskattat enskilt och direkt ägande och i stället styrt över kapitalet till de stora stiftelserna och till fonderna som har ett mycket begränsat intresse av att vara goda ägare. Det är mycket enkelt att förklara varför de har ett begränsat intresse. Det är helt enkelt det att de inte har någon egen vinning av att ha det. De goda långsiktiga ägarna är många gånger de privata individerna som ser: Det är mina pengar som ska gå åt till kortsiktigt tänkande, och det ställer jag inte upp på. Ikea, Hennes & Mauritz och Tetra Pak är lysande exempel på hur enskilt direkt ägande skapar långsiktiga företag.

Hur kan en försämrade arbetsmarknadsrätt göra någonting gott? Det är väl så att vi lever i en öppen värld. Vi kan inte längre ha regelverk som enbart är anpassade till Sverige eftersom gränserna är vidöppna. Därför måste vi anpassa oss.

Jag tillhör inte dem som tycker att vi ska lämna ut människor i system som är omänskliga och av sådan karaktär att de hårt exploaterar människor. Men om jag står inför valet att individer erbjuds jobb, låt vara till något lägre lön, och passivitet och beroende av offentliga bidrag som politikerna styr över då föredrar jag jobb.

Anf. 144 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det är som sagt ganska bra i Sverige.

Vi vill också ha fler aktiva ägare inom näringslivet. Absolut! Jag kan nämna att i USA, ett land som Moderaterna ofta hyllar, finns färre aktiva ägare och fler institutioner än i Sverige. Det är alltså inget unikt för Sverige. Men vi skulle gärna vilja se fler aktiva ägare. Vi skulle också vilja se fler ägare som drev sina företag på samma sätt som staten gör, som nu ser över bonusprogram, incitamentsprogram och annat för att få ordning och reda i den sektorn. Det skulle jag verkligen vilja se att också det privata näringslivet tog tag i.

Jag är ganska övertygad om att arbetsrättsregler, kollektivavtal och medbestämmande är några av våra främsta exportsuccéer. De är några av de främsta tillväxtfaktorer vi har. Vilken företagare som helst som arbetat i Italien, Frankrike eller något annat land kan berätta hur svårt det är att driva företag med ständiga strejker, ständiga konflikter och inget samförstånd.

Det är just samförstånd vi behöver i Sverige, och jag skulle gärna vilja att Moderaterna slutade svartmåla och i stället hittade konstruktiva idéer. De saknas många gånger.

Anf. 145 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår att Marie Granlund helst skulle vilja att vi från oppositionens sida höll hyllningstal till regeringen när vi debatterar, men nu är det inte vår uppgift. I stället försöker vi se det som är negativt och destruktivt i den politik som förs och sedan lyfta fram det.

Det bästa sättet att få oss att sluta svartmåla är att du talar om för regeringen att den ändrar sig på vissa punkter. Också du måste väl vara bekymrad över mycket inom näringslivet. Om allt vore bra skulle väl regeringsförklaringen inte vara fylld av rop om tillväxt. Det är ju tillväxten som sackat efter och skapat problem. Därför lyfter vi fram problemen, och vi kan inte göra annat än svartmåla när vi tycker att situationen är dystert.

Då är det nästan värre när ni tar fram de rapporter som jag nämnde tidigare där man försöker måla allt i ljusa färger, vilket är helt vilseledande. Man har undersökt de 400 största företagen och påstår sedan att näringslivsklimatet i Sverige är gott. Vem hade trott att de skulle klaga? Dem har ju regeringen verkligen gynnat under alla år.

Vore det inte nyttigare om ni också tog fram rapporter som var ärligare och sedan utifrån verkligheten försökte förändra klimatet i Sverige? Arvs- och gåvoskattreglerna, liksom 3:12-reglerna, gör att när 40-talsterna snart går i pension kommer hälften av företagen de facto inte att finnas kvar. Möjligen köper utländska kapitalister upp dem. Det är, som vi ser det, inte en positiv utveckling.

Anf. 146 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Vi har en tillväxtkongress inom det socialdemokratiska partiet beroende på att vi måste öka tillväxten. Det är helt riktigt. Allt är inte tiptop. Den internationella konkurrensen och globaliseringen ökar hela tiden, och de naturliga gränserna finns inte längre. Det är viktigt att blicka framåt för att se hur vi ska gå vidare. Hur ska vi få ökad tillväxt som vi kan fördela rättvist till sjukvård, skola, barnomsorg och äldreomsorg? Det är mycket viktigt.

Däremot håller jag inte med om att allt i Sverige skulle vara åt skogen. Det gör jag definitivt inte. Undersökning efter undersökning visar också detta, och det är märkligt att man inte kan ta det till sig. Skulle World Economic Forum ljuga? Varför skulle de göra det? De kan ju knappast beskyllas för att vara en stödtrupp till socialdemokratien.

Jag skulle vilja fråga Lars Lindén varför ni aldrig kan se det som är positivt för att sedan försöka göra någonting åt det som är dåligt. I stället säger ni att allt är dåligt. Varför gör ni på det sättet?

Anf. 147 LARS LINDÉN (kd) replik:

Herr talman! Det är klart att vi ser det som är positivt. Mycket är, som du säger, positivt. Men om vi ska förbättra saker och ting är det inte konstruktivt i debatten. Vi vill göra saker ännu bättre, och då måste vi ta fram det som inte fungerar.

Att ni har tillväxtsamtal är bra. Problemet i er rörelse tror jag nämligen är att attityden bland fotfolket mot företagande är helt sned. Så länge ni inte kan få dem med er vågar ni inte ta steg i rätt riktning, eftersom ni är rädda för att de då inte röstar på er. Det är det stora problemet.

Jag har varit företagare i 30 år i Timrå, som är en röd kommun, och jag tror aldrig att någon gett mig uppmuntran. Sedan tog borgerligheten, faktiskt tillsammans med Vänstern, över makten under fyra år. På dessa fyra år ändrade vi företagsklimatet så att vi steg från 242:a till 115:e plats i de mätningar som görs. Och detta genomförde vi utan stora pengar.

Genom att ändra på attityderna tyckte företagarna plötsligt att det var roligt att jobba i Timrå. Det har ni misslyckats med i Timrå under hundra år, medan vi bara genom att ändra på attityderna klarade det på fyra år. När ska ni få ordning på attityderna i partiet? Jag tror att flera av er som sitter i riksdag och regering begriper det här, men ni får inte folket med er och vågar därför inte ta de steg som behövs.

Anf. 148 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Det var första gången jag hörde Lars Lindén säga att regeringen över huvud taget begriper något. Det tar jag tacksamt emot.

Jag tror visst att vi behöver ändra attityder, och vi jobbar också mycket med det. Jag vill dock inte hålla med om att det skulle vara på det sätt bland våra gräsrotter som Lars Lindén påstår. Men självklart måste vi jobba med attityder. Det är för oss som för alla andra partier viktigt med fler företag, men det är också viktigt med fler anställda människor. Detta går hand i hand.

Vi har, som sagt, en tillväxtkongress. Självklart hoppas vi att där ska fattas många kloka beslut som vi sedan kan komma med till kammaren. Under tiden fortsätter ni att svartmåla och gnälla utan att visa på några konstruktiva lösningar annat än att vi ska sänka skatterna och ta bort alla regler. Sänk skatterna och ta bort alla regler har vi hört sägas år efter år. Däremot har vi inte hört några särskilt konstruktiva förslag.

Det sägs att tillväxten är dålig och behöver bli bättre. Den behöver bli bättre – absolut. Men om man ser på den genomsnittliga tillväxten 1994–2002 är det årliga snittet för Sverige 3,1 %, EU 2,4 %, EMU-länderna 2,2 %, OECD-länderna 2,7 % och USA 3,3 %. Det talar sitt tydliga språk. Jag tror att det skulle vara bra om de borgerliga ledamöterna kunde agera på samma sätt som borgerliga ledamöter i andra länder och vara stolta över sitt land och slåss för det.

Anf. 149 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Om man ska tro Marie Granlund är allt väl i Sverige. Så är det ju inte. Vi kan väl enas om att allt inte är svart eller vitt, utan det finns gråtoner i allt.

Jag skulle vilja anknyta till det som Anne-Marie Pålsson sade tidigare om att vi i Sverige är duktiga på att utbilda oss och duktiga på att forska – inte minst inom klinisk prövning – men det blir ingenting av det hela.

Om det leder till patent säljs dessa för det mesta utomlands, vilket inte ger jobb i Sverige.

Jag roar mig ibland med att läsa tidningen *Forskning & Framsteg*. Där fanns en intressant artikel med rubriken *Den svenska paradoxen*, som handlade om just detta. Ett antal nationalekonomer med flera uttalar sig och är mycket bekymrade över att vi inte får fram jobben i Sverige; det genererar inte välståndet här. Detta måste man från regeringsmaktens och majoritetens sida ta till sig. Här måste vi bli bättre. Det finns ett antal saker som måste göras, men det kan vi diskutera i andra sammanhang och behöver alltså inte ta upp det nu.

Med risk för att bli utmålade som ännu en dysterkvist – vårt jobb är ju att opponera – skulle jag vilja fråga hur Marie Granlund vill kommentera det faktum att det svenska nyföretagandet minskar. Vad innebär det för Sverige? Vad innebär det för välfärden, skolan, omsorgen och vården att nyföretagandet minskat med 25 % sedan 1993? Vad innebär det att undersökningar visar att Sverige ligger på 31:a plats, av 37 möjliga, i fråga om entreprenörskap och utvecklandet av nya företag?

Det handlar till exempel om det som sägs i den artikel jag nämnde, nämligen att vi inte förmår förverkliga och konkretisera goda forskningsresultat och bra idéer och uppfinningar. Vad innebär det för Sverige? Och är det rimligt att Sveriges företagare betalar 50 miljarder per år för att hantera lagar, regler och förordningar?

Anf. 150 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag hade varit väldigt oroad om det var sant att nyföretagandet hade fallit med 25 %. Men det är inte på det sättet. Jag tycker att vi ska använda oss av den statistik som är den officiella statistik som Sverige använder.

Där har nyföretagandet legat stabilt sedan 1994. 1991–1994 låg det på 21 000, eller något liknande. Men sedan 1994 har det legat på ungefär 36 000, 37 000 varje år. Det har också gått upp nu senaste året. Året dessförinnan gick det ned. Det berodde självklart på lågkonjunkturen, och det var flera länder som drabbades.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Eva Flyborg. Har kapitalisterna fel? Sverige är ett av de länder som tar emot mest utländska direktinvesteringar. Det måste ändå tyda på att Sverige är ett intressant land att investera i. Har kapitalisterna helt fel? Ni brukar i andra fall tycka att de ska vara ganska rationella.

Den undersökning Folkpartiet tar upp i sin reservation, GEM-undersökningen, är en undersökning om innovatörskap. I den undersökningen har både Sverige och USA kommit ganska långt ned. De som toppar är Korea, Thailand och Argentina. Där finns ett väldigt stort nyföretagande av det enkla skälet att det inte finns några andra alternativ om man inte vill svälta. Så är det i många av de rika utvecklingsländerna som är på väg fram. Det är ingenting unikt.

Det finns väldigt många andra undersökningar som pekar på att Sverige har väldigt bra förhållanden. Men självklart ska vi hela tiden gå vidare och förbättra.

Anf. 151 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Om vi tar detta med utlandsägda och svenska företag är det väldigt intressant. Där har vi en pågående debatt. Vi har skatteregler som gör att svenska företag blir relativt billigare att köpa för utlandsbase-
rade ägare än för svenska ägare. Är det rätt system? Är det rätt väg att gå? Absolut inte. Vi varnar för en sådan utveckling.

Dotterbolagsekonomi är väldigt farligt. Det visar sig i undersökning efter undersökning att om man har huvudkontoret i ett annat land är det relativt sett mycket enklare att lägga ned produktionen i det andra landet man befinner sig i än där huvudkontoret finns och där man har huvudde-
len av sina anställda. Det känner vi till. Därför vill jag varna för en sådan utveckling.

Herr talman! Marie Granlund sade tidigare i sitt anförande att vi har starka basnäringar i Sverige. Ja, det har vi, och dem ska vi vara väldigt rädda om. Men jag tycker att det är mycket underligt att regeringen stänger av de företagens livsnerv. Det behövs en stabil och billig tillförsel av el.

Det är inte bara den svenska basnäringen som protesterar mot rege-
ringens politik i det här fallet när det handlar om att stänga av rena, väl fungerande svenska kärnkraftverk. Företagen protesterar, facken prote-
sterar och en tydlig majoritet – upp till 75 % och kanske just nu till och med 80 % av svenska folket – protesterar.

När ska regeringen reagera på det? Varför kan man inte inse att till-
förseln av el – god kvalitet, säker tillförsel och relativt billig el – är en förutsättning för att den svenska basindustrin inte bara ska överleva utan också kunna stå sig mot konkurrenter från andra länder? Det tycker jag att man måste fungera på.

Sedan kan vi hålla på att hänvisa till olika undersökningar som visar olika saker. Men en sak kan vi ändå vara överens om. Med statistik kan man visa det mesta. Står man med ena foten på en platta som är väldigt het och har den andra i en frysbox är det genomsnittligt ganska skönt. Det innebär i varje fall inte att någon har det bra i svenskt näringsliv.

Anf. 152 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Först till Barsebäck och energipolitiken. Vi är helt över-
ens om att basindustrin är viktig och att en väldigt viktig sak för basindu-
strin är energitillförseln. Självklart är det på det sättet. Det har varit och är väldigt bra förutsättningar för vår industri om man jämför med många andra länder.

Vi kommer nu att vidta en del åtgärder för att minska utsläpp och an-
nat. Det kommer omvärlden att tvingas göra i östra Europa framöver. Det kommer att vara ett litet glapp här där vi går före. Men vi är tvungna att göra det för miljöns skull.

Det är en skrämselfpropaganda att säga att vi skulle strypa någon energitillförsel. Det har ingenting med sanningen att göra. Vi har stängt en reaktor. En annan reaktor har varit stängd ganska lång tid. Barse-
bäcksreaktorn togs i bruk förra veckan. Inte har energipriserna gått ned, inte med en millimeter. Det är kanske inte vad det handlar om.

Det gäller att ha en långsiktig och hållbar energilösning. Då kan man inte bara säga att allting ska förbli som det är i dag. Kärnkraftverk har ett bäst-före-datum. De kan användas tills de blir för dyra och för farliga. Då

är det vår uppgift att göra något. Det borde egentligen också vara Eva Flyborgs, Folkpartiets och tidigare Linje 2:s uppgift att se vad det finns för alternativ. Hur går vi vidare?

Om vi inte gör det kommer svensk basindustri att bli drabbad. Det svenska basindustri borde vara mest rädd för vad gäller energitillförseln är Folkpartiet och dess kärnkraftskramare.

Anf. 153 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tänker inte svartmåla, och jag tror inte att jag har gjort det heller. Också jag tycker att det finns väldigt mycket att vara stolt över i Sverige. Jag hoppas att vi ska kunna vara det också i framtiden.

Det står ganska klart att de svenska storföretagen har bra förutsättningar och ett bra näringslivsklimat jämfört med i omvärlden. Men det är ganska annorlunda jämfört med hur de mindre företagen och småföretagen har det.

Jag tänkte fråga Marie Granlund: Kommer det ut någonting konkret från alla tillväxtsamtal och den kommande tillväxtkongressen från Socialdemokraternas sida som innebär en ny syn på de mindre företagen?

Det är helt uppenbart att många småföretag tvekar inför nyanställningar och framtidssatsningar. De har problem vid generationsskiften. Det blir ofta enklast att sälja ut företagen till utländska intressen när man kommer till generationsskiften. Det är en väldigt allvarlig utveckling om den får fortsätta.

Min fråga är alltså: Kommer Socialdemokraterna att förändra sin syn på de små företagen? Det har hittills varit en ganska så kylig inställning. Däremot har man ofta gynnat storföretagen.

Anf. 154 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Jag hoppas mycket på de tillväxtsamtal som just nu pågår. Vad som kommer ut av det är det ingen som vet i dag. Man sitter just nu och diskuterar. Men självklart hoppas vi på att det blir någonting bra och att man kan få en samsyn om saker och ting. Det hade vi tidigare i Sverige. Sedan blev det konfrontation, konfrontation och konfrontation. De som förlorar på det är företagen och deras anställda. Vi hoppas nu alla väldigt mycket på att det blir något bra av det.

Vad gäller vår tillväxtkongress kan man bara vara stolt över att alla andra partier diskuterar våra partikongresser och bli väldigt glad för den reklamen. Jag hoppas verkligen att vår tillväxtkongress kommer att bidra till att attityderna till småföretag blir ännu bättre.

Jag hoppas också att det kommer att bidra till en allmän medvetenhet om att offentlig sektor och näringsliv förutsätter varandra. Det ena är omöjligt utan det andra. Det är att ge och ta. Jag hoppas att det blir konkreta saker av vår tillväxtkongress.

Anf. 155 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Självfallet förutsätter ett gott näringslivsklimat ett väldigt nära samspel med den offentliga sektorn. Det var därför jag tidigare tog upp de oroande tendenserna till sektorstänkande och centralisering inom till exempel hela den statliga förvaltningen. Det skapar vidgade klyftor i Sverige regionalt och även för företagen.

En konkret fråga som vore intressant att få utredd är detta med kapitaltillgången. Det är ett jättestort problem för många företag, och då särskilt i en del mer glesbefolkade delar av Sverige. Det finns nu långt gångna planer på att inrätta de kreditgarantiföreningar som jag talat om där företag själva tar ett stort ansvar. Men de behöver ett stort stöd från samhällets sida för att komma i gång och få fram det nödvändiga kapitalet.

Hur ser du, Marie Granlund, på att samhället mer aktivt än hittills stöttar kreditgarantiföreningarna? De fick klartecken från Finansinspektionen nyligen.

Anf. 156 MARIE GRANLUND (s) replik:

Herr talman! Vi är väldigt positiva till det. Jag kan inte säga var de ligger i processen just nu. Vi är positiva till kreditgarantiförsäkringarna.

Vad gäller kapitalbildningen i övrigt ser man nu över Industrifondens verksamhet, som jag sade i mitt anförande. Man har för avsikt att dela den i två. En del ska arbeta som i dag, och en ska vara mer inriktad på företagen i det allra tidigaste skedet, det vill säga såddkapital. Det tror vi väldigt mycket på.

Att det tar tid beror på att Industrifonden är en stiftelse. Det är inte så lätt att omdana sådana som bekant. Det behövs mer riskvilligt kapital och framför allt i de tidiga skedena och också på fler ställen runtom i landet utanför storstäderna. De är vi väl medvetna om och arbetar också för.

Anf. 157 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Man måste nog säga att det är ett sant nöje att få lyssna på Marie Granlunds effektiva sönderslagande av de borgerliga partiernas svartmålningsargument. Alla utom Centern, får jag väl erkänna, agerar på ett sätt som att det nästan inom några veckor, någon månad, är totalt slut med de svenska företagen och framför allt de små företagen.

Jag håller med om att det inte är någon bra diskussion när man överdriver så pass i stället för att gå in på de punkter som behöver åtgärdas. Det är klart att det finns en mängd saker kan göras bättre. Det finns dåliga saker som vi måste ändra på.

Jag skulle vilja inrikta mig på de delar där jag tror att det skulle behövas ytterligare satsningar för öka tillväxten i Sverige. Jag anser att det behövs en mycket effektivare och aktivare statlig näringspolitik. Av hävd är vi lite försiktiga med sådant i Sverige, och vi får väl ofta på oss från några borgerliga partier att staten inte ska pyssla med näringspolitik. Men det visar sig ändå från fall till fall att det faktiskt behövs.

Ett sådant tillfälle är när det behövs såddkapital. Vi är alla överens om att det behövs någon som går in när företag ska etableras och komma i gång. Vi vet att staten då är den enda kraft som kan vidta de åtgärderna. Vi har ändå fått en positiv utveckling såtillvida att vi kommer att ha en helt annan sorts volym på såddkapitalet framdeles. Det är en väldigt viktig strategisk del.

En annan kan vara forskningen. Där har vi också varit lite bortskämda i Sverige. Vi har haft och levit mycket på våra stora företag, ABB, Ericsson, med flera. De har satsat miljarder i sin forskning. Det har naturligtvis hela landet haft nytta av.

Nu inträffar detta att båda dessa företag och flera andra minskar sina forskningsinsatser drastiskt. Vi får nog inte vänta alltför länge för att fylla igen de luckorna. Det är viktigt att vi ser till att den tillämpade forskningen hålls på en fortsatt hög nivå.

Här blir man ibland lite avundsjuk på andra länder, kanske Finland och kanske USA. USA är märkligt. Det framställs ofta som ett land där människor tar egna initiativ och där staten inte lägger sig i och nya företag och verksamheter kommer till därför att det är så bra företagsklimat på olika sätt.

Det är naturligtvis också en anledning. Men USA vet vad statlig näringspolitik är. De pekar med hela handen. De ser till att saker och ting blir genomförda. De ser naturligtvis också till att det finns resurser. Det kan vi inte konkurrera med i Sverige. Vi måste se till att vi håller vår höga nivå också i framtiden. Här tror jag att vi bli tvungna att gå in än tuffare i framtiden.

Ett tidigare beslut för något år sedan om att vi skulle minska antalet industriforskningsinstitut håller på att verkställas. Bara för någon dag sedan var jag och såg på Skogsindustriernas forskningsinstitut som har slagits ihop med Packforsks institut. När jag gick där slog det mig att kanske människor i allmänhet och till och med vi i riksdagen aldrig tänker på hur viktig verksamhet som här utförs.

Här tar man i det tysta fram nya papperskvaliteter och designar produkter. Man har naturligtvis en god samverkan med industrin. Det är dessa produkter som efter 10, 15 års forskningsinsatser kommer ut som goda svenska produkter på marknaden. Det är en mycket viktig verksamhet som vi inte får missa därför att vi skulle vara rädda för att lägga oss i från statens sida.

Det är viktigt att Vinnova får ökade resurser. Det får de i år, och det är mycket positivt. Men när man läser i betänkandet ser man att Folkpartiet minsann har en helt annan syn på detta. De har råd att stryka bort 100 miljoner från Vinnova. Det skulle naturligtvis vara mycket spännande att få höra på vilket sätt Folkpartiet tänker satsa på den tillämpade forskningen i framtiden.

Regelförenklingsarbetet diskuterar vi ganska ofta. I handlingarna läser man mycket tydligt att det är väldigt mycket på gång. Det är väldigt många åtgärder på gång. Man kommer också väldigt tydligt fram till att det inte är så enkelt som vi tror att bara skriva att vi nu ska minska regelmassan med så och så många procent. Jag tror att regeringen är inne på rätt väg. Vi kommer åtminstone att se till att den fortsätter på den vägen.

Jag kom in lite sent i kammaren när Anne-Marie Pålsson höll sitt inledande anförande. Jag slogs helt plötsligt av vad jag tyckte verkade som en rätt stor ödmjukhet inför svårigheterna med tillväxt, traditionell industri kontra tjänstesektorn, och så vidare. Det var mycket intressant. Men jag tyckte Anne-Marie Pålsson rätt snabbt kom in i de gamla vanliga moderata gängorna.

I den moderata motionen finns en del intressanta saker. Bland annat står det på något ställe att det är allvarligt att ägande och huvudkontor ofta flyttar utomlands. Den diskussionen har vi haft tidigare. Man kan naturligtvis oroa sig för den utvecklingen. Bland annat verkar det som att

det är lättare att lägga ned företag i Sverige. Vi har också sett exempel på hur man genom bidrag kan få företag att flytta till andra länder.

Men vi har också varje år tagit ställning till moderata förslag som vill sälja ut statliga företag. Jag vill fråga Anne-Marie Pålsson: Var tror ni att ägande och huvudkontor kommer att hamna om svenska staten säljer ut Vattenfall, Telia Sonera, Vin & Sprit?

I den kristdemokratiska motionen för man fram etikens betydelse för en fungerande marknad. Jag tycker att det är viktiga ståndpunkter. Jag antar att kd har haft Skandiaskandalen för ögonen. Det är orimliga bonussystem, miljonbonusar som placeras i skatteparadis, och så vidare. Anser Kristdemokraterna att det är dags att föra in de regler som staten använder också i det privata näringslivet?

Herr talman! Över huvud taget visar också verkligheten att det viktiga för ett lands utveckling, också vad gäller småföretag och företagsklimatet, är hur den totala ekonomin fungerar. Jag vill påstå att de officiella undersökningar som i varje fall vi synar väldigt noga visar på att Sverige i det här fallet ligger väldigt väl till.

Det är onödigt att kritisera det svenska företagsklimatet på de punkterna. Låt oss däremot ta tag i de frågor där Sverige som stat kan göra ännu bättre och större satsningar. Jag yrkar därmed bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 158 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Att diskutera företagspolitik med Vänstern är som att sjunga med tondöva. När det gäller herr Beijer undrar jag om det till och med inte är så att herr Beijer är döv helt och hållet. Han hör ju inte vad vi säger.

Jag har inte kritiserat Sverige och svartmålat Sverige. Vi har sagt att företagsamheten är bra. Men det räcker inte. Vi måste ha mer, mer, mer och mer för att Sverige ska växa bättre. På den punkten håller Marie Granlund med oss. Det är vad vi säger.

Därtill är vi kreativa nog att ge förslag på hur man ska göra för att det ska bli bättre. Men de förslagen innehåller inte sådant som att staten ska styra och ställa, att det är staten som ska förse företagen med kapital och att det är staten som ska vara någon form av garant för det hela. För det vet vi hur det går. Det finns inte ett land i världen som har styrts med den politik som Lennart Beijer företräder som har varit framgångsrikt ekonomiskt. Det har tvärtom varit en ekonomisk katastrof i samtliga de fallen. Det förordar vi inte alls. Vi föredrar andra typer av åtgärder.

Min egen syn grundar sig egentligen på ett intressant tänkande som lanserades för 20 år sedan av ett amerikanskt forskarpar, paret Toffler, som pratade om de här systemskiftena som äger rum. De ser framför sig en övergång från industrisamhälle till tjänstesamhälle och informations-samhälle. Slutsatsen av detta är att förändringen är oundviklig, och det ser vi i dag. Det är oundvikligt. Industrisamhället räcker inte. Vi måste göra den här övergången. De konstaterar också att de som snabbast inser att vi måste göra den här övergången klarar sig bäst och de som sist inser det klarar sig sämst.

Det är detta synsätt vi måste bära med oss när vi pratar om hur vi ska få Sverige att växa. Det handlar inte om att förbättra villkoren för de stora företagen, för bassektorn och så vidare. Det handlar om att förbättra

villkoren för de små och medelstora företagen, för tjänsteföretagen, för de företag som är baserade på kunskap och för de företag som ännu inte har sett dagens ljus.

Anf. 159 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Anne-Marie Pålsson, jag vill nog påstå att du med flera svartmålade svenskt företagsklimat och Sverige ganska tydligt. Jag har också förstått att det du menar är framför allt att vi inte hänger med i utvecklingen och att vi inte inser att det gamla industrisamhället har gjort sitt.

Men även där vill jag sätta upp ett varningens finger. Alla de här nya tjänsterna och teknikutvecklingen bygger väldigt mycket på att vi har vår starka svenska, låt oss kalla det, basindustri som avnämare, som köpare, som utvecklar system och så vidare. Men den nya tjänstesektorn är naturligtvis viktig. Sådana branscher som musik, som man kan tycka inte har så stor betydelse för ett industriland som Sverige, blir ju allt viktigare, och alltfler börjar förstå det. Vi måste naturligtvis se till att de får möjligheter.

Det är just därför som vi tycker att en diskussion om hur vi ska få bättre möjligheter i Sverige är viktig. Men låt oss inte säga att andra länder är så mycket bättre. Detta är antagligen ett gemensamt problem både i Europa och i USA.

Innan min repliktid är slut skulle jag återigen vilja fråga Anne-Marie Pålsson var hon tror att sådana statliga företag som Vattenfall och Vin & Sprit hamnar med sina kontor och sitt ägande om de skulle säljas ut.

Anf. 160 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag har svaret här. Jag tänkte att jag skulle komma med det sist av allt, men jag kan ta det först i stället. Ja, var hamnar de någonstans? Det beror på skatterna. Vid de utförsäljningar som har gjorts tidigare har faktiskt beskattningen både för företagen, för ägarna och för ledningen varit ganska viktig. I de fall där huvudkontoret har hamnat utomlands har det berott på att skattetrycket där har varit fördelaktigare för de här kategorierna. Så enkelt är det med den saken.

Jag vill alls icke förändra villkoren för någon basindustri. Jag vill inte försämra villkoren för den stora industrin heller. Vad jag däremot är ute efter är att skapa lika goda villkor för de små och medelstora företagen som för de stora företagen. Gjorde vi det, tror jag att de här företagen skulle börja växa, och det skulle bli fler av dem. Men så länge som vi håller fast vid idén om att de små och medelstora företagen ska bli behandlade på det här viset attitydmässig, skattemässig, regelmässig och beroende på en rad andra omständigheter blir de inte tillräckligt många för att Sverige ska bli en välfärdsnation av det slag som vi vill att det ska bli.

Anf. 161 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag håller med Anne-Marie Pålsson om att vi ska ha lika goda villkor för små företag som för de stora företagen. Det håller vi på att arbeta med. Jag tror inte att Anne-Marie har missat de olika förslag som Vänsterpartiet driver på skatteområdet, och även på andra områden. Jag tror att vi är ganska drivande där.

Sedan säger Anne-Marie Pålsson, vilket man nästan undrar om det är redigt sant, att det beror på skatterna. Jaha! Flera av de bolag som är tänkta köpare av Vin & Sprit är inte nöjda med låg skatt, utan de vill ha noll skatt. Men andra ord skulle svenska Vin & Sprit kunna hamna på Bermuda eller andra skatteparadis. Då undrar man, vilket Anne-Marie inte kan svara på nu, om det verkligen är en bra politik. Är det en politik som Moderaterna skulle kunna förorda?

Anf. 162 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Ibland är det uppochnedvända världen. Det är trots allt inte vi i oppositionen som styr landet. Det är inte vi som driver igenom vår politik i ett Sverige där arbetslösheten ökar, ungdomsarbetslösheten snart är rekordhög och den offentliga omsorgen blir sämre. Det är inte oppositionens politik som genomförs. Det är er politik, Lennart Beijer.

Jag ska svara på frågan. Det är inte alla som gör det. Jag tror inte att jag fick svar av Marie Granlund på en enda fråga i föregående replikskifte. Men jag ska svara på Lennart Beijers fråga.

När det gäller Vinnova har vi sagt nej till ökningen på 100 miljoner kronor. Forskningen sker ju på många andra håll och inte bara där. Lennart Beijer brukar ta upp den intressanta träforskning som sker, och så även i dag. Båda våra partier är positiva till den. Det är bara ett exempel där forskning sker på annat håll.

Jag har verkligen inte känt mig speciellt aggressiv i den här debatten i dag, utan jag har känt mig mycket mer filosofisk och öppen för en rejäl debatt även om majoriteten valde att gå på konfrontation i stället, vilket är lite synd. Jag skulle vilja fråga en sak. Oavsett vilken undersökning vi lutar oss mot så har inte nyföretagandet ökat i Sverige. Det måste alla kunna ställa upp på och vara överens om. Sedan tycker vi att det har minskat drastiskt. Regeringspartiet, och kanske även Vänstern, tycker att det ligger kvar, men det har inte ökat. Vad innebär det för Sverige?

Att vi hamnar långt ned – om det är 31:a plats eller vilken det nu är av 37 möjliga spelar ingen roll – på den här entreprenörsskalan när det gäller villigheten att starta och driva företag, vad betyder det för Sverige? Är det rimligt att svenska företag ska betala 50 miljarder kronor per år för att hantera lagar, regler och förordningar? Borde inte de pengarna kunna användas på ett annat och bättre sätt?

Jag vill inte svartmåla, men de här sakerna är väl ändå något som man kan resonera omkring?

Anf. 163 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Ja, man kan resonera om bland annat de här sakerna. Det är helt riktigt. Jag tycker nog att Eva Flyborg borde utveckla ännu mer varför hon anser att det statliga organ vi har för forskningen i landet behöver hundra miljoner kronor mindre. Jag för min del anser nog att det behöver ganska många hundra miljoner kronor mer om vi ska kunna ta vara på de möjligheter vi har som forskarland och hålla oss kvar på den nivå där vi har legat tidigare.

Vem anser Eva Flyborg ska täppa igen svackan efter ABB och Ericsson? Det är sådana saker vi måste tänka på innan vi står där och våra forskarresurser har skingrats och vi märker att avknoppningen och antalet nya företag minskar.

Jag kan tänka mig att just när det gäller entreprenörskap ligger inte Sverige så jättehögt. Det finns andra länder som man också blir förvånad över att de inte ligger så högt. Här måste man då underlätta för nysatsande människor att få fram sina idéer och utveckla dem. Det är viktigt.

När det gäller att regelmassan skulle kosta 50 miljarder om året tror jag nog att jag vill ha ett bättre underlag för det. Det ju inte regelmassan som småföretagare tänker på varje morgon när de vaknar, utan det är detta med arbetsgivarinträdet vid sjukdom, om konkurrensen är någotsånär vettig och helt andra frågor än de som vi här i riksdagen normalt brukar prata om i samband med regelförenklingar.

Anf. 164 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Lennart Beijer återvänder till forskningspengarna. Jag visade förut en väldigt intressant artikel, och samtliga partier har egentligen i olika former berört detta: Problemet är att forskningsresultaten i Sverige i mycket mindre utsträckning omvandlas till konkreta jobb. Även om man har en konkret idé som till och med blir ett patent så småningom omvandlas det tyvärr inte till jobb, tillväxt och välstånd i Sverige, utan det köps upp av andra länder och andra företag. Det är det stora problemet. Hur kommer det sig? Det måste vi titta noggrannare på, tror jag.

Att vi har lågt företagande tror jag också beror på brist på incitament, att kunna tjäna pengar på sitt företagande. Regeringen har under ganska många år varit ganska välvilligt inställd till stora företag som kan generera pengar, men den enskilde företagaren har ofta kommit i andra hand och har inte kunnat tjäna pengar på det.

Det ska också vara fint att vara företagare. Den allmänna inställningen i samhället ska vara att det inte är bättre att vinna en miljon kronor på Bingolotto än att tjäna dem själv med egen insats och eget slit.

Jag tror också att det finns ett inslag i regelmassan som gör att man inte vill bli företagare, att man inte vill driva företag i Sverige. Man ligger säkert inte vaken och tänker på regelmassan, men de undersökningar som har gjorts visar att den är en hämsko för företagarna. Man är inte företagare för att vara byråkrat. Man är företagare för att man vill förverkliga en idé, en livsstil eller på något annat sätt förverkliga sig själv – eller för att tjäna pengar, och det måste vara okej.

Vi har många andra saker att prata om. Den sista jag vill nämna är energin till basnäringarna. Vi har talat om detta i olika debatter, men hur tror Lennart Beijer att det påverkar när man stryper tillförseln av säker och god el till de svenska basnäringarna?

Anf. 165 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag tycker nog att det ska vara fint att vara företagare, men jag anser att det också ska vara fint att vara arbetare och tjänsteman i det här landet. Alla dessa tre grupper gör ett viktigt arbete som vi måste stötta på olika sätt. Därför blir jag naturligtvis orolig när man ibland verkar mena att detta att det ska vara fint att vara företagare och att det ska vara lätt att starta företag ska uppnås genom att vi ska försämra rättigheter och möjligheter för alla övriga människor att känna identitet med sitt företag, att utvecklas i arbetet och att ha rättigheter i samhället. Att ha rättigheter i samhället bygger mycket på att man har rättigheter på sitt företag.

Nu ska jag inte beskylla Eva Flyborg alltför hårt, men nog finns det personer här i kammaren som ofta förespråkar både lägre skatter och försämrade arbetsrätt och som tycker att detta är viktigt för att få fram ett företagande.

Det är i och för sig trevligt att Eva tar upp detta med energin. Men det som påstås är en stor överdrift, och industrin vet också om det. Man är nog ganska säker på att man med nuvarande majoriteter får den el man behöver och att man dessutom får den till konkurrenskraftiga priser.

Jag fick en officiell utredning om elpriserna i Europa så sent som i går eller i förrgår. Den överraskade mig så till vida att både hushåll och industri i Sverige har mycket lägre elpriser än övriga Europa. Industrins elpriser ligger i botten fortfarande. Jag trodde att det hade jämnat ut sig mycket mer. Hushållen ligger däremot inte högst, men de har kommit upp i mitten någonstans i jämförelse med övriga Europa. Energipolitiken fungerar, Eva Flyborg!

Anf. 166 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Det är viktigt för jobben och viktigt för utvecklingen i Sverige att företagen har goda villkor och att företagen utvecklas så att de kan ge jobb – helst roliga, intressanta och utvecklande jobb. Goda företag är en viktig grund för samhällets utveckling. Då måste de förstås ha goda och rimliga villkor.

En del av de villkor som de bör ha handlar om god infrastruktur. När vi i utskottet har besökt företag har vi ofta fått höra att man har ett stort behov av goda tågförbindelser för sina frakter.

Man behöver ha rätt kunskaper och utbildning runtom i samhället, så att man får tag i rätt folk som kan göra ett kvalificerat arbete i företagen. Man behöver ha möjlighet att få tag i kapital när man ska utvidga sin verksamhet. Det är, som vi alla vet, ett problem efter förändringen av förmånsrättsreglerna. Det har blivit ett mycket större problem än det var tidigare. Det var även tidigare ett problem, men det har förvärrats. Det behövs något slags kompensatoriska åtgärder för att företagen inte ska råka särskilt illa ut på grund av detta. Vi måste göra något med ganska mycket pengar för att kompensera företagen för dessa försämrade regler som har införts av riksdagen. Jag hoppas att man är i full gång med att vidta sådana kompensatoriska åtgärder nu.

Något som ligger utanför detta men som är positivt är naturligtvis framväxten av kreditgarantiföreningarna. Det är positivt inte bara för att det underlättar företagens kapitalanskaffning utan även för att det underlättar deras kontakter med varandra så att de får ett gott samarbete. Det kan rent av skapa klusterbildningar, som vi ju nu vet att det är väldigt bra att företag har.

Ett litet bekymmer när det gäller kapital och även företagsrådgivning är, förutom det som jag har nämnt, att många som sörjer för den sortens verksamhet tycks falla mer eller mindre mellan stolarna nu när budgeten läggs fram. Jag är bekymrad för flera som gör ett bra jobb mot företagen i Sverige. Deras verksamhet äventyras. Det är viktigt att göra något åt detta.

I december 2002 tillkännagav riksdagen för regeringen att någonting måste göras åt företagarnas regelbörda. Regeringen arbetar nu med det. Jag tycker att det såvitt jag kan se är ett ganska ambitiöst arbete. Jag

tycker inte att det finns anledning att nu göra ett tillkännagivande till. De ambitioner man har ser rätt bra ut. Till exempel har departement och berörda myndigheter alla avkrävt åtgärdsplaner för att förenkla och förbättra regelsystemet. De ska alla rapportera hösten 2004 hur detta går.

Många av de saker som vi har krävt håller på att åtgärdas. Vi har ju i tillkännagivandet krävt att hela regelverket ska gås igenom, och det verkar som om man har ambitionen att klara det. Det är väldigt bra om det är möjligt.

Bra regelverk har med väldigt mycket att göra. Det handlar till exempel om ett bra regelverk så att man styr företagen mot en hållbar utveckling, en bra miljö och bra sociala villkor. Vi ska vara noggranna med att se till att sådana regler blir bra och att de fungerar. Från statens sida måste vi se till att ett ansvarsfullt företagande lönar sig, att det belönas av reglerna och att reglerna gör det nödvändigt med ett ansvarsfullt och miljömässigt företagande.

Det som Världsbanken sade om att Sverige faktiskt ligger på delad tredjeplats när det gäller att ha enkla regler för att starta företag tyckte jag var uppmuntrande och kul. Sådant får man inte blunda för mitt i alla problem med regler som vi vet att vi har. Några ljuspunkter finns det även på detta område.

Vi vet också att det är lönsamt för företag att vara miljömässigt bra och att vara bra i fråga om mångfald. Vi vet att det är bra för företag att ha en bra könsfördelning och att ha mångfald och se till att olika grupper av människor och olika nationaliteter finns bland de anställda. Det ger goda företag.

Jag kan hålla med om det som sades om industriforskningsinstitutet. Det är viktigt. Det handlar om förändringstrycket på företagen. Och det är allvarligt om de får dåliga villkor och inte kan verka. Att det är lönsamt med miljömässigt bra företag, det vet vi. Det har Nutek visat i utredningar för inte alls länge sedan.

Nyligen kunde vi läsa i en rapport från Exportrådet att Sveriges miljöteknikexport uppgick till 15 miljarder 2002. Det året ökade Sverige miljöteknikexporten med 8 %, samtidigt som vår totala export i alla sektorer inte ökade alls. Framtidsutsikterna för miljöteknik är alltså goda.

Bara i Polen behöver man göra investeringar på runt 80 miljarder kronor bara för att klara EU:s nuvarande krav. Men behovet och potentialen för detta är mycket större än så.

Exportrådets uppgifter omfattar bara en del av den miljödrivna marknaden. Det handlar om lösningar på de problem som lyftes fram i 1970-talets miljödebatt – miljöteknik inom luftrening, vatten- och avloppsrening, avfallshantering och återvinning. Det är gamla problem med i vissa fall storskaliga lösningar.

Den tidigare miljöministern Anna Lindh bidrog till att föra in nya tankar i 1990-talets miljödebatt, bland annat behovet av att få ut mer nytta ur naturresurser och de energi- och miljötjänster som vi använder, också kallat ekoeffektivisering. Det behövs om vi ska klara omställningen till ett uthålligt samhälle.

Ett exempel är det företag som nyligen vann årets nationella miljöinnovationstävling, Kalix- och Kistaföretaget Cuptronic som använder ett sinnrikt sätt för att spara upp till 80 % av kopparn vid tillverkning av mönsterkort.

Det finns många i Sverige som arbetar med bättre miljölösningar – företag, forskare, myndigheter, kunder och andra. Genom att samverka bättre skulle vi kunna få ut mycket mer av detta arbete. Därför satsar vi i årets budget på en nationell kraftsamling och på ett centrum för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport. På så sätt kan vi få en mer genuint hållbar tillväxt med fler nya företag, fler växande företag och fler starka regioner och samtidigt mindre miljöbelastning. Jag tycker att detta är väldigt positivt, och jag tror att det kommer att ha en mycket bra inverkan.

Sedan blev jag lite bekymrad när jag lyssnade på debatten. Lennart Beijer sade till exempel att staten är den enda som kan se till att få fram såddkapital. Jag menar att det är viktigt att staten ser till att det finns såddkapital. Men det är ett bekymmer att det behövs. Det visar på ett strukturproblem, eller hur?

Anf. 167 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det var en snabb vändning som Ingegerd Saarinen gjorde. Vad jag menade var att det har visat sig att när det gäller att satsa på nya idéer och nya produkter, innan de blir kommersiellt intressanta, måste vi ha någon aktör som törs gå in och ta denna chans. Det har genom åren gjorts av Nutek och andra. Men på senare år har det varit alldeles för lite resurser för att klara av dessa satsningar. Jag tycker att det visar att det inte är så många andra som är intresserade. Det är klart att vi kan sänka skatterna för människor i allmänhet och för kapitalisterna i synnerhet. Då får de pengar över för att göra satsningar. Men jag tror inte att de skulle satsa på dessa osäkra produkter i alla fall. Vi behöver alltså staten som på något sätt ser till att nya idéer och produkter har en chans att utvecklas.

Anf. 168 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag tror faktiskt att om det fanns bra spelregler skulle människor vara beredda att satsa på nya produkter och nya idéer. Det handlar helt och hållet om vilka spelregler som man har. Det är därför som jag menar att det är ett bekymmer att vi inte har sådana spelregler eftersom vi då skulle kunna ha en mycket bättre marknad för utveckling av företag på alla områden, inte minst på miljöområdet.

Anf. 169 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Ingegerd Saarinen talar om bättre spelregler. Jag tror ändå att de människor som har pengar över för att kunna satsa på osäkra nya idéer och produkter tänker efter väldigt noga innan de gör dessa satsningar.

Sedan finns det en del människor som Ingegerd och jag som är beredda att satsa ändå. Men vi har inte så mycket pengar att det räcker för att klara dessa produkters framtid. Därför tror jag att, oavsett hur spelreglerna ser ut, när det gäller osäkra bitar i fråga om tjänster och produkter måste staten ändå ha möjlighet att gå in på ett ordentligt sätt.

Anf. 170 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att staten kan komplettera detta och se till att det fungerar. Men som jag talade om i mitt anförande är till exempel miljöteknikmarknaden en snabbt växande marknad. Det kanske är den marknad som växer mest av alla. Och vilka vill inte gärna ta del av den? Det handlar om att vi ska ge rimliga villkor och bra spelregler. Då vill man nog väldigt gärna vara med och både göra något bra och kanske tjäna pengar på det.

Anf. 171 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag vill använda några minuter för att tala om regel-förenklingsarbetet. Jag vill först till Socialdemokraterna säga: Visst sker det saker och ting. Det finns en Simplexgrupp, och det skedde förändringar beträffande miljöbalkens sanktionssystem. Men tyvärr vidtas det fortfarande nya lagstiftningsåtgärder som komplicerar bilden. Jag ska ge ett exempel lite senare.

Jag förstår att vi behöver handlingsplaner och kvantitativa mål för regelförändringsarbetet. Men vi behöver kanske också se det lite konkret. Och jag har funderat över en sak som vi i riksdagen och departementen kanske tillsammans kan göra något åt. Det gäller de olika indelningarna av företag som vi har i vår lagstiftning. Vi har företagsformer – enskild firma, handelsbolag, kommanditbolag, ekonomiska föreningar och aktiebolag – som i sin tur är indelade i privata och publika. Men vi har sedan i annan lagstiftning en otrolig mängd grupperingar av dessa företag. Vi har många lagregler som bygger på hur många anställda som man har i företaget. Ibland är det över 10 anställda eller under 10, ibland är det 25, ibland är det 100 och ibland 200 anställda. Vi har regler som bygger på omsättningen i företagen när det gäller till exempel betalning av mervärdesskatt och deklarerande av detta i antingen deklARATIONERNA eller i särskilda skattedeclarationer varje månad. Vi har regler i aktiebolagslagen som bygger på tillgångarnas värde enligt balansräkningen, till exempel när det gäller frågan om auktoriserad revisor.

Jag tycker att vi har alldeles för många sådana här grupperingar och indelningar. Där borde vi kunna göra någonting ganska enkelt tillsammans. Men just nu ser vi i stället att man planerar för ytterligare en företagsform. Om det sedan blir aktiebolag med begränsad vinstutdelning eller icke vinstutdelande aktiebolag vet vi kanske inte riktigt. Jag menar att detta är alldeles fel väg. Låt oss begränsa antalet företagsformer och indelningar i olika grupper, för då kommer vi att göra mycket bra förändringar.

Med risk för att bli beskylld för att vara en gnällig oppositionspolitiker måste jag få framföra följande – det är, tycker jag, en skyldighet för oss i oppositionen. Det gäller den lagstiftning som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet röstade igenom förra hösten och som handlar om att redovisa sjukfrånvaron i årsredovisningarna.

Möjligen kommer ni ihåg att det handlade om att skriva in den totala sjukfrånvaron – sjukfrånvaron hos kvinnor respektive män. Vidare gällde det olika åldersintervaller och om det var korttidssjukdom eller långtidssjukdom. Det här ska finnas med i företagens årsredovisningar som kommer i början av nästa år.

Vi har något i vårt land som heter Bokföringsnämnden och som består av experter på bokföring och redovisning. De har tittat på frågan och egentligen haft i uppgift att utfärda en rekommendation till företagen om hur man ska skriva in sådant här i årsredovisningen.

I september har Bokföringsnämnden meddelat Finansdepartementet och Justitiedepartementet att man inte ser att man kan ge ut någon rekommendation. Man kommer inte att följa vad som har angivits i samband med lagstiftningsarbetet. Antingen blir det för dyrt för bolagen eller också överensstämmer det inte med de uttalanden som gjorts i förarbetena om hur tidsredovisningen ska anges.

Nu är det alltså upp till varje företagare och dennes revisor att försöka skriva in detta i årsredovisningarna. Ni förstår säkert att det här blir ett mycket stort arbete för många mindre företagare. Vi kommer inte att ha någon som helst nytta av de här siffrorna, för vi kommer inte att kunna jämföra det ena bolagets redovisning med det andra bolagets redovisning.

Detta är exempel på en lagstiftning som vi skulle ha underlåtit att fatta beslut om här i riksdagen.

Anf. 172 HANS BACKMAN (fp):

Herr talman! Näringsdepartementet visar i en ny stor studie att det är för få nya företag som startar i Sverige. Detta är en av orsakerna till att ungdomsarbetslösheten i landet når rekordnivåer.

Jag säger inte detta för att svartmåla, utan jag säger det därför att jag vet att vi har väldigt många ungdomar i Sverige som med rätta förutsättningar och rätta villkoren kan åstadkomma mycket, som kan göra många bra saker.

Om många av dagens unga får arbete inom den privata sektorn kan ju också landets kommuner genom större skatteintäkter få mer resurser till att anställa fler inom utbildning, vård och omsorg.

I mitt hemlän, i Gävleborgs län, är situationen oroande. Befolkningen minskar. Många av dem som flyttar är ungdomar. En av huvudorsakerna till att de lämnar länet är just den höga arbetslösheten där. Situationen i Gävleborgs län är samtidigt exempel på hur det ser ut i stora delar av Sverige. I genomsnitt är det 15,1 % av befolkningen i länet som är öppet arbetslös eller som deltar i något program. Det finns kommuner där hela 20 % av de unga i åldern 18–24 år är arbetslösa. I år minskar dessutom antalet nyanmälda lediga platser stadigt till arbetsförmedlingen i länets största kommun, Gävle kommun. Detta beror bland annat på att det har varit stora nedskärningar vid många stora företag.

Arbetsmarknaden spås bli svagare under de närmaste åren trots att konjunkturen vänder uppåt. Det beror bland annat på att stora företag inom industrin kan öka sin produktion, samtidigt som antalet arbetstimmar och därmed antalet anställda är oförändrat. ABB säger sig kunna fördubbla sin tillverkning av industrirobotar utan att öka sin personal.

De problem med ungdomsarbetslösheten som vi har i Gävleborgs län finns i varierande, och växande, grad i stora delar av Sverige, inte minst här i Stockholm. Enligt AMS fortsätter dessutom den totala arbetslösheten att öka. Jämfört med motsvarande vecka förra året är nu 56 318 personer fler arbetslösa i Sverige.

Vi behöver få bättre förutsättningar för dem som vill starta nya företag så att problemen kan lösas. Beslut behöver fattas bland annat här för att de små och medelstora företag som nu finns ska kunna växa.

Sverige är ändå ett land som alltför mycket består av anställda. I en rapport från Invest in Sweden sägs det att storföretagstänkandet präglar Sveriges ekonomi. Det gäller då lagstiftning, löneförhandlingar och institutioner. Under den svenska ekonomins storhetsår gick den fackliga politiken tyvärr mycket ut på att slå ut småföretag som inte orkade betala högre löner och på att gynna storföretagen genom att föra över arbetskraft till dem. Det tänkandet har nu fått långtgående konsekvenser. Det är ju dålig fart på nyföretagandet i Sverige jämfört med hur det är i andra länder. Enligt Temo är det i dag bara en av fem svenskar som anser att företagarklimatet är bra.

Nutek har via SCB gjort en enkät om hur unga under 30 år ser på företagande. Enkäten visar att två tredjedelar föredrar att vara anställda. En tredjedel är positiv till företagande, och det är bra. Tyvärr är det ytterst få av denna tredjedel som kommer till skott och startar nya företag.

Gunnar Eliasson på KTH konstaterar i en rapport att vi i Sverige har mer teknologi än vi kan ta hand om och att vi saknar den breda affärskompetens som behövs för att kommersialisera det rika utbudet av teknologi. Det fattas alltså entreprenörer, och det saknas riskkapitalister som är villiga att ta chanser.

För att lösa de här problemen och för att kunna minska inte minst ungdomsarbetslösheten måste vi stimulera den tredjedel av landets unga som vill starta företag och också locka fler riskkapitalister att investera pengar i Sverige, i svenska företagsidéer.

Folkpartiet vill därför – som Eva Flyborg var inne på – bland annat sänka skatter för företag och företagande, minska krånglet för företagandet och sänka förmögenhetsskatten.

Arbetsgivaravgifterna är en tung del när det gäller skatten på arbete. Om de sänks skulle betydligt fler kunna anställas exempelvis inom tjänstesektorn.

Ett annat problem som vi har i Sverige är att många företagare nu närmar sig pensionsåldern. Därför känns det viktigt att underlätta generationsskiften i företag. 19 av 20 företag i Sverige är familjeföretag. Generationsskiftet i de här företagen utgör en stor påfrestning som hotar företagets fortbestånd. Här är arvs- och gåvoskatterna en stor påfrestning. Det gäller både vid skiften inom familjen genom att företagets ägare inte klarar arvsskatten och vid försäljning till utomstående då utomstående köpare har svårt att finna en finansiering. Arvs- och gåvoskatterna bör därför på sikt tas bort.

För att få fler riskkapitalister att investera pengar i Sverige och i svenska företag i stället för i andra länder vill vi i Folkpartiet sänka förmögenhetsskatten. På sikt vill vi, liksom man gjort i många andra länder, ta bort denna skatt.

Sverige saknar riskkapital i de tidigaste skedena i projekt. Det minskar möjligheterna för dem som har företagsidéer att förverkliga dessa och omsätta dem i nya företag. Faktum är att 500 miljarder svenska kronor har investerats utanför Sverige. Dessa pengar skulle helt klart kunna göra mycket stor nytta i Sverige om de investerades här. Det skulle förstås kunna ge en del kapital till dem som har nya idéer om företag.

Slutligen, herr talman, vill jag nämna några ord om den tredje sjuklöneveckan. Beslutet om att arbetsgivarna ska ta ansvar för den tredje sjuklöneveckan hör ihop med företagandet. Jag anser att detta beslut måste rivas upp. Åtta av tio företagare säger enligt en Temoundersökning att risken för höga kostnader i samband med sjukfrånvaro gör att man är mer försiktig när man anställer nya medarbetare. När den här sjuklöneveckan tas bort – vilket många ändock talar om – är det mycket viktigt att inte ersätta den med ett nytt system som också drabbar framför allt småföretagen. Det känns så fel med ett sjuklöneansvar för arbetsgivarna som i första hand drabbar de små företagen trots att dessa har den lägsta sjukfrånvaron.

Herr talman! Alla kan naturligtvis inte vara företagare. Sverige behöver alla våra duktiga anställda – industriarbetare och tjänstemän inom olika sektorer. I Sverige måste det bli lika naturligt att vara företagare som det är att vara anställd.

Anf. 173 NINA LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Tidigare under dagen har skatterättsliga frågor debatterats vilka i högsta grad påverkar företagandets villkor. Men jag vill fokusera på företagaren – entreprenören – som genom hårt arbete bidrar och har bidragit till Sveriges tillväxt. Sverige behöver fler entreprenörer.

Enligt Nationalencyklopedin är en entreprenör en ”person som i konkret handling skapar ny affärsverksamhet”. Redan på 1100-talet återfanns entreprenören i det franska språket med betydelsen ”den som får någonting gjort”. Ett stort risktagande var också förknippat med entreprenörskap. Det kunde till exempel vara en privatperson som åtog sig att uppföra en offentlig byggnad på uppdrag av staten. Denna koppling till byggnande finns kvar i Sverige.

Kvinnor som företagare är ofta osynliga i historieböckerna, men de finns! Kvinnor hade fram till mitten av 1800-talet mycket begränsade möjligheter att bedriva näringsverksamhet. Av sociala skäl kunde fattiga kvinnor få driva småhandel som inte konkurrerade med manliga handlare. Krogrörelse var också tillåten. Änkor hade rätt att ta över rörelsen vid makens död. Få änkor gifte av detta skäl om sig. Men det finns även kvinnor som före 1800-talet blev erkända företagare, även innovatörer och entreprenörer, exempelvis Eva Ekeblad som drev de stora hushållen vid det Ekebladiska huset i Stockholm och godset Stola i Västergötland. Hon blev 1748 den första kvinnliga ledamoten i Vetenskapsakademien. Hon hade bedrivit försök och skrivit uppsatser som hur man kunde använda den nymodiga potatisen som råvara vid tillverkning av bröd, stärkelse, brännvin och puder samt framställning av tvål för blekning av bomull.

Herr talman! Det måste skapas ett gott företagarklimat så att fler kvinnor vill och vågar starta och driva företag och anställa medarbetare. I ett forskningsprojekt som kallas Diana menar amerikanska forskare följande om kvinnor som företagare. Kvinnors entreprenörskap är viktigt för ekonomin. Kvinnors företag bidrar till ökat välstånd och ökad konkurrenskraft. Kvinnors företag skapar arbetstillfällen.

Det startas per hundra invånare 2,5 nya företag av kvinnor i Sverige, medan genomsnittet för de 37 länder som ingick i Dianaprojektet är dubbelt så högt och i USA tre gånger så högt. Forskningsprojektet Diana

avlivar vanliga myter om kvinnors företagande: att kvinnor inte vill expandera sin verksamhet, att kvinnor inte vill eller vågar satsa.

I Sverige borde fler möjligheter öppnas för kvinnor som företagare. Vi vet att grunden för en företagare ofta har sin utgångspunkt i vilka kunskaper och erfarenheter personen har. En stor del av de förvärvsarbeteande kvinnorna återfinns inom vård, omsorg och utbildning som domineras av stora offentliga producenter. Här är möjligheterna att driva företag mycket mindre än i de näringsgrenar som domineras av män.

Entreprenörer brinner för en idé, en vision. Tänk vilken skaparkraft och vilka visioner som inte får chansen inom de verksamheter där det i dag av politiska skäl inte ges utrymme för individens entreprenörskap! Kvinnor inom vården och offentlig sektor förväntas framdeles vara anställda av det offentliga. Florence Nightingale visade prov på ”den som får någonting gjort”, dock utifrån kallet. Den moderna Florence Nightingale får mycket gjort och delar ansvaret för familjens försörjning eller är till och med ensamförsörjare och måste kunna tjäna pengar på sin kunskap och kompetens och bidrar till nya lösningar på dagens problem.

Herr talman! Folkpartiet vill att kvinnors skaparkraft och entreprenörskap möjliggörs även inom välfärdssektorn. Sverige behöver det! Vi behöver nya lösningar på dagens och morgondagens utmaningar inom bland annat vård och omsorg. Hon – entreprenören, företagaren – är en viktig nyckel till utvecklingsmöjligheterna inför framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 18 december.)

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Propositioner

2003/04:29 Internationella konventioner på telekommunikationsområdet om katastrofberedskap m.m.

2003/04:40 24-timmarsmyndighet inom socialförsäkringens administration

2003/04:52 Ratificering av ändring i stadgan för Europeiska centralbankssystemet och Europeiska centralbanken

2003/04:55 Gränser för genpatent m.m. – genomförande av EG-direktivet om rättsligt skydd för biotekniska uppfinningar

20 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 17 december

2003/04:211 av *Jörgen Johansson* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Regler för förvärvsarbete efter 65 års ålder

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari 2004.

21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 17 december

2003/04:489 av *Ulla Wester* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Polisens organisation

2003/04:490 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Framtiden för Göta hovrätt

2003/04:491 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Brottsförebyggande arbete

2003/04:492 av *Rolf Olsson* (v) till socialminister Lars Engqvist

Äldre kvinnors möjlighet till en bra sjukvård

2003/04:493 av *Anna Ågerfalk* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Offentliga nämndmöten

2003/04:494 av *Torkild Strandberg* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén

Minoritetsskyddet i kommunallagen

2003/04:495 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till försvarsminister Leni Björklund

Sevesolagen

2003/04:496 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till kulturminister Marita

Ulvskog

Granskningsnämnden för radio och TV

2003/04:497 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till kulturminister Marita

Ulvskog

Granskningsnämnden för radio och TV

2003/04:498 av *Lena Adelson Liljeroth* (m) till kulturminister Marita

Ulvskog

Granskningsnämnden för radio och TV

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari 2004.

22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 17 december

2003/04:411 av *Ola Sundell* (m) till näringsminister Leif Pagrotsky
Nya jobb i Härjedalen

2003/04:412 av *Martin Andreasson* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky

Situationen för småföretagare

2003/04:413 av *Hans Backman* (fp) till näringsminister Leif Pagrotsky
Statlig inköpsamordning med ramavtal

2003/04:415 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing

Banverkets rättsliga grund för avgifter

2003/04:423 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Rättslig grund för avgifter

2003/04:424 av *Cecilia Wigström* (fp) till statsminister Göran Persson
Lokalisering av EU:s sjösäkerhetsbyrå till Göteborg

2003/04:432 av *Göran Persson* i Simrishamn (s) till jordbruksminister
Ann-Christin Nykvist

Ålfisket i Europa

2003/04:433 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Berit Andnor
Genomförandegruppen för pensionsreformen

2003/04:434 av *Göran Hägglund* (kd) till statsrådet Berit Andnor

Bostadsbidrag till flerbarnsfamiljer

2003/04:435 av *Siw Wittgren-Ahl* (s) till statsrådet Morgan Johansson
Höga ljudnivåer

2003/04:437 av *Per-Olof Svensson* (s) till finansminister Bosse Ringholm

Båtskatt

2003/04:439 av *Johan Andersson* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
Oligopol

2003/04:440 av *Karin Svensson Smith* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Banverkets underhåll

2003/04:444 av *Viviann Gerdin* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Körkortaspiranter

2003/04:446 av *Carl-Axel Johansson* (m) till socialminister Lars Engqvist

Åldersgräns för privatläkare

2003/04:453 av *Jörgen Johansson* (c) till finansminister Bosse Ringholm
Utveckling i Mälardalen

2003/04:454 av *Christer Nylander* (fp) till finansminister Bosse Ringholm

Skattereglerna för avskrivning av datorer

2003/04:458 av *Cinnika Beiming* (s) till näringsminister Leif Pagrotsky
IUC:s framtid

2003/04:459 av *Margareta Sandgren* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Statens ansvar för flygplatserna

2003/04:461 av *Elina Linna* (v) till socialminister Lars Engqvist

Ungas läkemedelsbruk

2003/04:462 av *Catharina Bråkenhielm* (s) till socialminister Lars Engqvist

Kostnader för hemtjänst i vistelsekommun

2003/04:463 av *Annika Qarlsson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Glutenintolerans

2003/04:464 av *Viviann Gerdin* (c) till socialminister Lars Engqvist
Hjärtinfarktspatienter

Prot. 2003/04:51
17 december

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 20 januari 2004.

23 § Kammaren åtskildes kl. 18.14.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanrådets början till och med 8 § anf. 30 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 10 § anf. 73 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 126 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 144 (delvis) och

av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsigelser.....	1
3 § Anmälan om kompletteringsval	1
4 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	2
5 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen	2
6 § Förnyad bordläggning.....	2
7 § Europeiska unionens utvidgning 2004.....	2
Utrikesutskottets betänkande 2003/04:UU4.....	2
Anf. 1 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	2
Anf. 2 URBAN AHLIN (s).....	5
Anf. 3 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	7
Anf. 4 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik.....	9
Anf. 5 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	10
Anf. 6 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik.....	10
Anf. 7 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik.....	10
Anf. 8 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	11
Anf. 9 LARS OHLY (v).....	12
Anf. 10 AGNE HANSSON (c).....	13
Anf. 11 LOTTA N HEDSTRÖM (mp).....	15
Anf. 12 KENNETH G FORSLUND (s).....	16
Anf. 13 CARL B HAMILTON (fp).....	17
Anf. 14 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik.....	19
Anf. 15 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	20
Anf. 16 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik.....	20
Anf. 17 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	20
Anf. 18 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m) replik.....	21
Anf. 19 KAJ NORDQUIST (s).....	21
Anf. 20 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	23
Anf. 21 KAJ NORDQUIST (s) replik.....	23
Anf. 22 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	24
(Beslut fattades under 17 §.).....	24
8 § Internationell samverkan.....	24
Utrikesutskottets betänkande 2003/04:UU1.....	24
Anf. 23 BJÖRN HAMILTON (m).....	24
Anf. 24 CARL B HAMILTON (fp).....	26
Anf. 25 HOLGER GUSTAFSSON (kd).....	26
Anf. 26 AGNE HANSSON (c).....	27
Anf. 27 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	28
Anf. 28 AGNE HANSSON (c) replik.....	28
Anf. 29 CARL B HAMILTON (fp) replik.....	28
Anf. 30 URBAN AHLIN (s).....	28
Anf. 31 LARS OHLY (v).....	29
Anf. 32 LOTTA N HEDSTRÖM (mp).....	30
(Beslut fattades under 17 §.).....	30

9 § Slopad beskattning av arv till make och sambo	30	Prot. 2003/04:51
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU7	30	17 december
Anf. 33 ULF SJÖSTEN (m)	30	
Anf. 34 ANNA GRÖNLUND (fp)	31	
Anf. 35 ANDERS LARSSON (c)	31	
Anf. 36 CATHARINA BRÅKENHIELM (s)	32	
Anf. 37 MARIE ENGSTRÖM (v)	34	
Anf. 38 BARBRO FELTZING (mp)	34	
Anf. 39 CHRISTINA BERLIN (fp)	35	
Anf. 40 LARS GUSTAFSSON (kd)	35	
Anf. 41 ULF SJÖSTEN (m)	37	
(Beslut fattades under 17 §.)	37	
10 § Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.	37	
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU9	37	
Anf. 42 PER-OLOF SVENSSON (s)	37	
Anf. 43 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	38	
Anf. 44 ANNA GRÖNLUND (fp)	40	
Anf. 45 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	42	
Anf. 46 ANNA GRÖNLUND (fp) replik	42	
Anf. 47 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	42	
Anf. 48 ANNA GRÖNLUND (fp) replik	42	
Anf. 49 LARS GUSTAFSSON (kd)	43	
Anf. 50 ROGER TIEFENSEE (c)	44	
Anf. 51 CATHARINA BRÅKENHIELM (s)	45	
Anf. 52 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	47	
Anf. 53 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	48	
Anf. 54 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	48	
Anf. 55 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	49	
Anf. 56 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	49	
Anf. 57 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	50	
Anf. 58 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	50	
Anf. 59 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	51	
Anf. 60 ANNA GRÖNLUND (fp) replik	51	
Anf. 61 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	52	
Anf. 62 ANNA GRÖNLUND (fp) replik	52	
Anf. 63 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	53	
Anf. 64 ROGER TIEFENSEE (c) replik	53	
Anf. 65 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	53	
Anf. 66 ROGER TIEFENSEE (c) replik	54	
Anf. 67 CATHARINA BRÅKENHIELM (s) replik	54	
Anf. 68 PER ROSENGREN (v)	55	
Anf. 69 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	57	
Anf. 70 PER ROSENGREN (v) replik	58	
Anf. 71 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik	58	
Anf. 72 PER ROSENGREN (v) replik	59	
Anf. 73 ANNA GRÖNLUND (fp) replik	59	
Anf. 74 PER ROSENGREN (v) replik	60	

Anf. 75 ANNA GRÖNLUND (fp) replik.....	60
Anf. 76 PER ROSENGREN (v) replik	60
Anf. 77 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	61
Anf. 78 PER ROSENGREN (v) replik	61
Anf. 79 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	62
Anf. 80 PER ROSENGREN (v) replik	62
(Beslut fattades under 17 §.)	62
11 § Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter.....	63
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU10	63
Anf. 81 BRITTA RÅDSTRÖM (s).....	63
Anf. 82 LARS GUSTAFSSON (kd).....	63
Anf. 83 LENNART AXELSSON (s).....	64
Anf. 84 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	66
Anf. 85 LENNART AXELSSON (s) replik.....	66
Anf. 86 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	66
Anf. 87 LENNART AXELSSON (s) replik.....	66
Anf. 88 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	67
(Beslut fattades under 17 §.)	67
12 § Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter.....	68
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU11	68
Anf. 89 BRITTA RÅDSTRÖM (s).....	68
Anf. 90 LENNART HEDQUIST (m)	68
Anf. 91 GUNNAR ANDRÉN (fp).....	70
Anf. 92 LARS GUSTAFSSON (kd).....	71
Anf. 93 ROGER TIEFENSEE (c).....	72
Anf. 94 LENNART AXELSSON (s).....	73
Anf. 95 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	76
Anf. 96 LENNART AXELSSON (s) replik.....	76
Anf. 97 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	77
Anf. 98 LENNART AXELSSON (s) replik.....	77
Anf. 99 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	78
Anf. 100 LENNART AXELSSON (s) replik.....	78
Anf. 101 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	79
Anf. 102 LENNART AXELSSON (s) replik.....	79
Anf. 103 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	79
Anf. 104 LENNART AXELSSON (s) replik.....	80
Anf. 105 ROGER TIEFENSEE (c) replik.....	80
Anf. 106 LENNART AXELSSON (s) replik.....	81
Anf. 107 BARBRO FELTZING (mp)	81
Anf. 108 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	82
Anf. 109 BARBRO FELTZING (mp) replik	82
Anf. 110 GUNNAR ANDRÉN (fp) replik.....	83
Anf. 111 BARBRO FELTZING (mp) replik	83
Anf. 112 LILIAN VIRGIN (s)	83
Anf. 113 LENNART KOLLMATS (fp)	84
Anf. 114 BARBRO FELTZING (mp) replik	86
Anf. 115 LENNART KOLLMATS (fp) replik	86
Anf. 116 BARBRO FELTZING (mp) replik	86

Anf. 117 LENNART KOLLMATS (fp) replik	86
Anf. 118 GUNNAR ANDRÉN (fp)	86
Anf. 119 ARNE KJÖRNSBERG (s)	87
Anf. 120 LENNART KOLLMATS (fp) replik	87
Anf. 121 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	88
Anf. 122 LENNART KOLLMATS (fp) replik	88
Anf. 123 ARNE KJÖRNSBERG (s) replik	88
(Beslut fattades under 17 §.)	88
13 § Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m.	88
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU12	88
Anf. 124 CATHARINA BRÅKENHIELM (s)	88
Anf. 125 ULF SJÖSTEN (m)	89
Anf. 126 LARS GUSTAFSSON (kd)	90
Anf. 127 ANDERS LARSSON (c)	91
Anf. 128 INGER NORDLANDER (s)	92
Anf. 129 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	94
Anf. 130 INGER NORDLANDER (s) replik	94
Anf. 131 LARS GUSTAFSSON (kd) replik	94
Anf. 132 INGER NORDLANDER (s) replik	94
Anf. 133 ANNE-MARIE EKSTRÖM (fp)	95
Anf. 134 MARIE ENGSTRÖM (v)	95
Anf. 135 BARBRO FELTZING (mp)	96
(Beslut fattades under 17 §.)	96
14 § Kontroll av postförsändelser	96
Skatteutskottets betänkande 2003/04:SkU18	96
(Beslut fattades under 17 §.)	96
15 § Näringsliv	97
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU1	97
Anf. 136 ANNE-MARIE PÅLSSON (m)	97
Anf. 137 EVA FLYBORG (fp)	99
(forts. 18 §)	102
Ajournering	102
Återupptagna förhandlingar	102
16 § Beslut om ärende som slutdebatterats den 16 december	103
UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd	103
17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	103
UU4 EU-utvidgningen	103
UU1 Utgiftsområde 5 Internationell samverkan	103
SkU7 Slopad beskattning av arv till make och sambo	104
SkU9 Lättnader i 3:12-reglerna och i arvs- och gåvoskattereglerna vid generationsskiften i företag, m.m.	104
SkU10 Fastighetstaxering och beskattning av tredimensionellt avgränsade fastigheter	105
SkU11 Vissa skattefrågor rörande fastigheter och bostadsrätter	105
SkU12 Förmån av tandvård och övertagande av pensionsutfästelser, m.m.	106

SkU18 Kontroll av postförsändelser	107
Meddelande om inställd votering	107
18 § (forts. från 15 §) Näringsliv (forts. NU1)	107
Anf. 138 LARS LINDÉN (kd)	107
Anf. 139 HÅKAN LARSSON (c).....	111
Anf. 140 MARIE GRANLUND (s)	113
Anf. 141 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	116
Anf. 142 MARIE GRANLUND (s) replik	116
Anf. 143 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	117
Anf. 144 MARIE GRANLUND (s) replik	117
Anf. 145 LARS LINDÉN (kd) replik.....	118
Anf. 146 MARIE GRANLUND (s) replik	118
Anf. 147 LARS LINDÉN (kd) replik.....	119
Anf. 148 MARIE GRANLUND (s) replik	119
Anf. 149 EVA FLYBORG (fp) replik.....	119
Anf. 150 MARIE GRANLUND (s) replik	120
Anf. 151 EVA FLYBORG (fp) replik.....	121
Anf. 152 MARIE GRANLUND (s) replik	121
Anf. 153 HÅKAN LARSSON (c) replik	122
Anf. 154 MARIE GRANLUND (s) replik	122
Anf. 155 HÅKAN LARSSON (c) replik	122
Anf. 156 MARIE GRANLUND (s) replik	123
Anf. 157 LENNART BEIJER (v)	123
Anf. 158 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	125
Anf. 159 LENNART BEIJER (v) replik	126
Anf. 160 ANNE-MARIE PÅLSSON (m) replik.....	126
Anf. 161 LENNART BEIJER (v) replik	126
Anf. 162 EVA FLYBORG (fp) replik.....	127
Anf. 163 LENNART BEIJER (v) replik	127
Anf. 164 EVA FLYBORG (fp) replik.....	128
Anf. 165 LENNART BEIJER (v) replik	128
Anf. 166 INGEGERD SAARINEN (mp)	129
Anf. 167 LENNART BEIJER (v) replik	131
Anf. 168 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	131
Anf. 169 LENNART BEIJER (v) replik	131
Anf. 170 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	132
Anf. 171 JAN ERTSBORN (fp).....	132
Anf. 172 HANS BACKMAN (fp)	133
Anf. 173 NINA LUNDSTRÖM (fp).....	135
(Beslut skulle fattas den 18 december.).....	136
19 § Bordläggning.....	136
20 § Anmälan om interpellationer	136
21 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	137
22 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	138
23 § Kammaren åtskildes kl. 18.14.	139

Elanders Gotab, Stockholm 2004